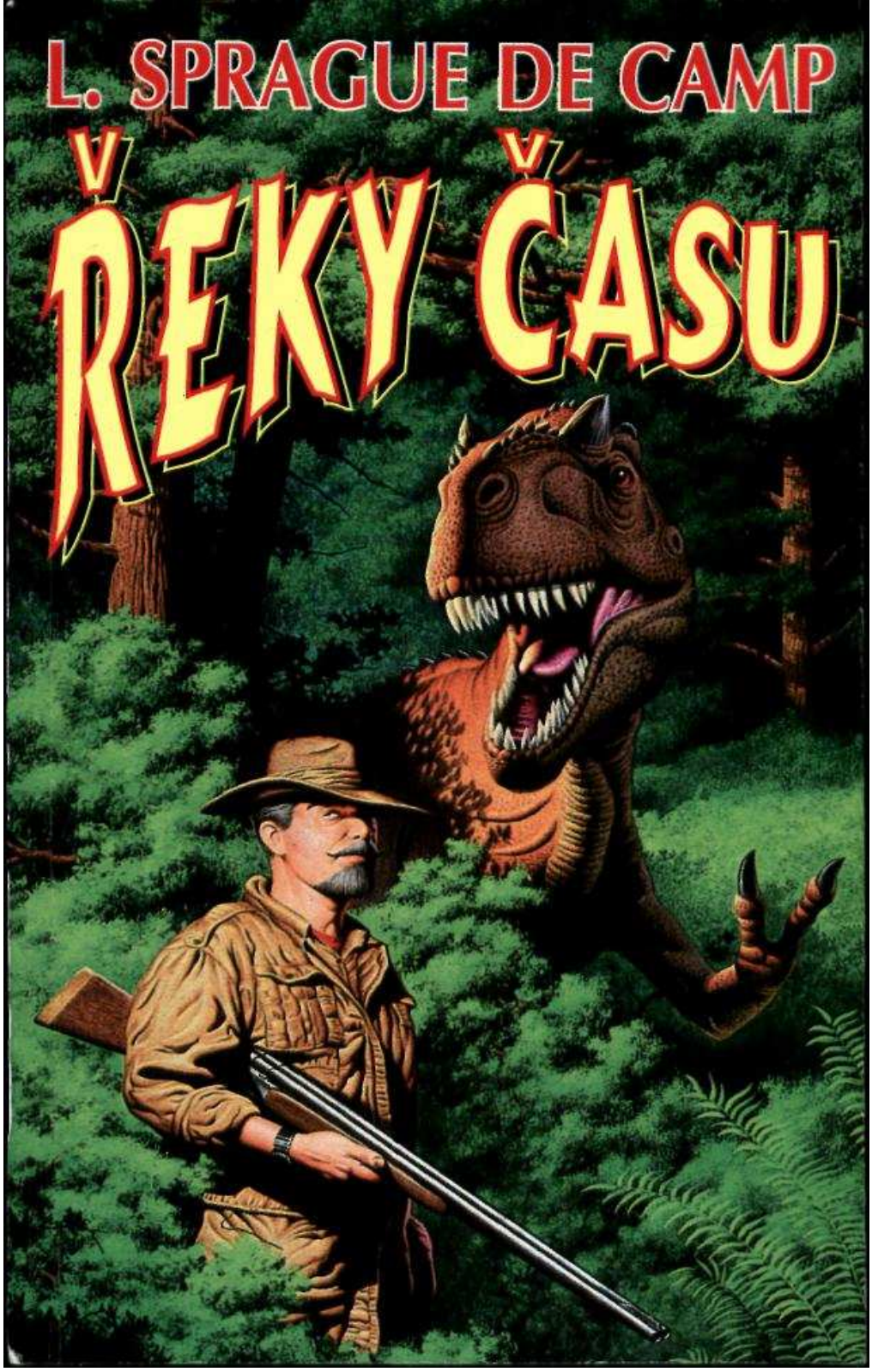
L. SPRAGUE DE CAMP

ŘEKY ČASU

L. SPRAGUE DE CAMP

ŘEKY ČASU

VEZMĚTE PUŠKU A VYDEJTE SE NA CESTU ČASEM

Cestování v čase přišlo právě včas, aby zajistilo obživu Reginaldovi Riversovi - loveckému průvodci na safari za velkou zvěří. Mimo rezervace už sice žádná velká zvířata nepřežila, ale miliony let minulosti, od pleistocenu až k prvohorám, oplývají větší lovnou zvěří, než kdy kdo v moderním světě zahlédl. Každý, kdo si může dovolit zaplatit Riversův nemalý honorář, si může ulovit dinosaura podle vlastního výběru. A ať už je poplatek za potěšení z lovu jakkoliv vysoký, Rivers si někdy myslí, že s přihlédnutím k bolestem hlavy, které mu klienti způsobují, by mohl být značně vyšší.

Mezi zájemci o safari do minulosti jsou fundamentalisté odhodlaní dokázat, že evoluce je podvod, fanatičtí ochránci jenž si nenechají vysvětlit, že zvířata, která Rivers střílí, vyhynula už před desítkami milionů let, dvojice vědců dychtících vidět jak náraz asteroidů zprovodil dinosaury ze světa i žena odhodlaná vyspat se se všemi členy safari včetně svého exmanžela. *Tyrannosaurus Rex* je pouhou menší nepříjemností v porovnání s touhle sbírkou exemplářů druhu *Homo sapiens*...

ISBN 80 - 85911 - 11 - 6

Cena 78,-Kč

Máte chuť si zalovit?

Ušli jsme asi dvě třetiny naší poloviny cesty kolem houští, když tu jsem po levici zaslechl nějaký šramot. Holtziger to uslyšel také a odjistil si pušku. Já jsem položil palec na pojistku své a ustoupil stranou, abych mu uvolnil místo k střelbě.

Praskot se ozval hlasitěji. Zvedl jsem pušku a zamířil asi tak do výše srdce středně vzrostlého theropoda. V listoví se něco pohnulo – a objevil se dvoumetrový pachycephalosaurus. Kráčel zvolna k nám a cukal při tom hlavou jako gigantický holub.

Pak znovu zaburácela ta zatracená Jamesova puška: *bác! bác!*

„Dostal jsem ho!“ zaječel James. „Dočista jsem ho provrtal!“ A rozběhl se vpřed.

„Dobrý Bože, tak už to udělal zas!“ zaúpěl jsem.

Pak se ozval mohutný praskot a divoké Jamesovo zaječení. Něco se zvedlo z porostu a já uviděl hlavu největšího z místních masožravců, *Tyrannosaura trionycha* samotného.

L. Sprague de Camp

ŘEKY ČASU

POLARIS

4

L. Sprague de Camp

ŘEKY ČASU

(RIVERS OF TIME)

Copyright © 1993 by L. Sprague de Camp

„A Gun for Dinosaurus“ is copyright © 1956 by Galaxy Publishing Corporation. Copyright renewed 1984 by L. Sprague de Camp.
„Crocamander Quest“ is copyright © 1991 and first appeared in *The Ultimate Dinosaur*.
„Miocene Romance“ is copyright © 1993 and first appeared in *Analog Magazine* under the title „Pliocene Romance“
„The Synthetic Barbarian“ is copyright © 1992 and first appeared in *Asimov's Science Fiction Magazine.*
„The Satanic Illusion“ is copyright © 1992 and first appeared in *Asimov's Science Fiction Magazíne.*
„The Big Splash“ is copyright © 1992 and first appeared in *Asimov's Science Fiction Magazine.*
„The Mislaid Mastodon“ is copyright © 1993 and first appeared in *Asimov's Science Fiction Magazine.*

Translation © 1995 by Pavel Hodek
Cover art © 1993 by Bob Walters

ISBN 80-85911-11-6

Nicku Hottonovi a Billu Sarjeantovi, kteří prověřili mou paleontologii a Graemu Flanaganovi, který zkontroloval mé australismy.

Fauna

Když jsem byl malý chlapec, rád v duchu tvořil jsem si
krajiny z časů dávno minulých, kde obludy se procházely
a země jejich kroky duněla. S drápy, zuby a ocasy ostnatými
jaké dnes už nežijí. Přál jsem si, abych kouzlem nějakým
se mohl přenést zpátky až tam k nim.
K sauropodům, mamutům a tygrům šavlozubým.
A jiným jim podobným.

Ale teď, vím, když na té naší kouli zemské
zdánlivě nudné, konvenční a obyčejné
můj předek antropoid objevil se
a pod jeho křehkou slupkou civilizovaného
člověka, dopídit se můžeš duchu stejně podivného
jako ten brontosaura či titanotheria mohutného.
Jen mnohem strašnějšího.

L. Sprague de Camp, 1968

I

Puška na dinosaury

Ne, je mi líto, pane Seligmane, ale na lov pozdně mesozoického dinosaura vás nevezmu.

Ano, já vím, že to máme v reklamě.

Proč ne? Kolik vážíte? Padesát čtyři kilo? Tak vidíte – to je míň než šedesát kilogramů, což je moje nejnižší hranice.

Mohu vás vzít do některé jiné doby. Vezmu vás do libovolného údobí kenozoika. Můžete si tam vystřelit na entelodonta nebo uintatherium. Mají báječné hlavy.

Mohu vám ustoupit ještě víc a vzít vás do pleistocénu, kde se můžete pokusit o mamuta nebo mastodonta.

Vezmu vás i do triasu, kde si můžete vystřelit na některého z menších předků dinosaurů. Ale ať se propadnu, jestli vás vezmu do jury nebo do křídy. Na to jste zkrátka příliš malý.

Co s tím má co dělat vaše velikost? Podívejte se, příteli, čím si myslíte, že budete ty dinosaury střílet?

Aha, tak na to jste nepomyslel, co?

Hm, posaďte se na chvíli… Tady ji máte: moje vlastní zbraň na tu práci, šestistovka Continental. Vypadá spíš jako brokovnice, že? Ale má rýhované hlavně, jak se můžete přesvědčit, když se skrz ně podíváte. Střílí se z ní párem šestistovek nitroexpresek velkých jako banány; váží skoro sedm kilo a má úsťovou energii přes dva tisíce dvě stě kilogrammetrů. Stojí dvacet tisíc dolarů. Spousta peněz za pušku, co?

Máme nějaké rezervní, které půjčujeme sáhibům. Jsou zkonstruovány, aby srazily slona. Ne zranily, ale převalily na záda. Proto podobné zbraně nevyrábějí v Americe, ačkoliv

myslím, že teď, když se cestuje na lovy do minulosti, je vyrábět začnou.

Lovecké výpravy provázím už dvacet let. Provázel jsem je v Africe, dokud tam všechnu zvěř mimo rezervace nedobili. A za celou tu dobu jsem se nesetkal s chlápkem vaší váhy, který by dokázal zvládnout šestistovku. Srazí je k zemi, a i kdyby se náhodou udrželi na nohou, jsou z toho pekelného kanónu po několika výstřelech tak vystrašení, že se jim roztřesou ruce. A také zjistí, že je ta puška pro ně příliš těžká, než aby se s ní vláčeli drsnou druhohorní krajinou. Utahá je.

Je pravda, že se spoustě lidí podařilo zabít slona lehčími zbraněmi: pětistovkou, čtyřistapětasedmdesátkou nebo dvojkou čtyřistapětašedesátkou například – nebo i opakovačkou .375 Magnum. Rozdíl je v tom, že třistapětasedmdesátkou musíte zasáhnout něco životně důležitého, nejlépe srdce, a nemůžete se spoléhat jen na sílu nárazu.

Takový slon váží – řekněme – od čtyř do šesti tun. Vy se chystáte střílet plazy, kteří váží dvakrát nebo třikrát tolik než slon a mnohem houževnatěji lpějí na životě. Právě proto se syndikát rozhodl nebrat na lov dinosaurů nikoho, kdo nezvládne šestistovku. Dostali jsme za vyučenou, jak říkáte vy Američané. Došlo k nešťastným událostem…

Víte co, pane Seligmane? Je sedmnáct nula nula. Čas zavřít kancelář. Proč bychom se cestou odsud nemohli zastavit v baru, kde bych vám o tom mohl povyprávět?

…Stalo se to na mém a rádžově pátém safari do minulosti. Rádža? Ach, tím myslím Ajarovu půlku firmy Rivers a Ajar. Říkám mu rádža, protože je dědičným panovníkem Janpuru. Dnes to samozřejmě už nic neznamená. Poznal jsem ho v Indii a později jsem se s ním setkal v New Yorku, kde vedl Indickou cestovní kancelář. Je to ten snědý chlápek na fotografii v mé kanceláři, ten s nohou na mrtvém šavlozubém tygrovi.

No, a rádža už měl právě tak dost rozdávání prospektů Tádž Mahalu a chtěl si zase trochu zalovit. Já byl bez práce úplné a

zrovna jsme se doslechli o stroji času profesora Prochasky z univerzity.

Kde je rádža teď? Na safari v raném oligocénu. Loví titanotherium, zatímco já se starám o podnik. Teď se střídáme, ale při prvních několika výpravách jsme cestovali společně.

Takže jsme sedli na nejbližší letadlo do St. Louis. Ke svému překvapení jsme zjistili, že nejsme první. Bože, ne! Byli tam jiní lovečtí průvodci a bezpočet vědců, z nichž každý měl svou vlastní představu, jak nejlépe využívat stroje času.

Historiky a archeology jsme setřásli hned na začátku. Zdá se, že ta zatracená mašina nedokáže operovat v období mladším než sto tisíc let. Od té doby do přibližně jedné miliardy let.

Proč? No, v čtyřdimenzionálním myšlení nejsem zrovna moc honěný, ale jak jsem pochopil, kdyby se lidé vrátili do mladší doby, mohlo by jejich jednání ovlivnit historii, což by byl paradox neboli rozpor skutečností. Což se v dobře fungujícím vesmíru nesmí, chápete?

Ale zásahy starší než sto tisíc let před naším letopočtem se v běhu času ztratí dřív, než se začne psát historie člověka. I tak ovšem, jakmile byl jeden termín v minulosti použit – řekněme jeden milion let před Kristem – nemůžete ho použít znovu a poslat tam jinou výpravu. Zase ten paradox.

Profesorovi to však starosti nedělá. Pro výpravy má v zásobě miliardu let a volná období mu hned tak nedojdou.

Další omezení stroje času je dáno velikostí. Z technických důvodů postavil Prochaska tranzitní komoru tak velkou, aby pojala právě čtyři muže s výstrojí plus kabinovým wallahem. Větší výpravy se do minulosti musí posílat po částech. To mimo jiné znamená, že s sebou nemůžete vzít džípy, čluny, letadla nebo jiné motorové dopravní prostředky.

Na druhé straně, jelikož cestujete do období před vznikem člověka, nemůžete si ani písknout na stovku domorodých nosičů, kteří by vaše věci odnosili na hlavách. Proto často používáme mezky – tady se jim říká soumaři. Ve většině údobí

se najde dost přirozeného zeleného krmiva, abyste se mohli vypravit, kam si zamanete.

Jak už jsem řekl, každý měl svou vlastní představu, jak stroj času využít. Vědci se na nás lovce dívali skrz prsty a říkali, že by to byl zločin promarnit kapacitu stroje času k uspokojování naší sadistické zábavy.

My jsme na to šli z jiné strany. Stroj stál bratru třicet milionů. Pokud vím, složila se na něj Rockefellerova nadace a podobní lidé, ale to stačilo jen na pořízení, ne na provozní náklady. A ta věc spotřebovává fantastické množství elektrické energie. Většina vědeckých projektů, jakkoliv byly přínosné, byla po finanční stránce tak říkajíc na vodě.

Zato lovečtí průvodci obsluhují lidi s penězi, druh, kterým je Amerika velice dobře zásobena. Bez urážky, mladíku. Většina z nich si mohla dovolit zaplatit za cestu do minulosti pěkně tučnou sumu. Takže jsme mohli pomoci s financováním vědeckého využití stroje času, samozřejmě za předpokladu, že dostaneme spravedlivý podíl z provozního času. Nakonec průvodci vytvořili syndikát – jehož jedním členem je i společnost Rivers a Ajar – dohlížející na spravedlivé rozdělení času.

Zpočátku jsme měli rušné časy. Naše ženy – rádžova a moje – nám dělaly peklo na zemi. Doufaly totiž, že teď, když je veškerá lovná zvěř v naší době vystřílená, nebudou se o nás už muset dělit se lvy a tak podobně; víte sám, jaké ženy jsou. Nevysvětlíte jim, že lov ve skutečnosti není nebezpečný – pokud si zachováte chladnou hlavu a dáváte si pozor.

Na páté expedici jsme měli na starost dva sáhiby; oba Američany, třicátníky, oba po fyzické stránce fit a oba solventní. V ostatních ohledech se jeden od druhého lišili, jak to jen šlo.

Courtney James byl to, čemu říkáte playboy: bohatý mladý muž z New Yorku, který si vždycky dělá, co chce, a nevidí jediný důvod, proč by se na tom uspokojivém stavu mělo něco

měnit. Kus chlapa, skoro stejně velký, jako jsem já; svým způsobem docela hezký, i když už začínal trošičku tloustnout. Byl po čtvrté ženatý, a když se v naší kanceláři objevil s blonďatým zajíčkem, na jehož každičkém kousku by mohlo být napsáno ‘modelka’, předpokládal jsem, že se jedná o paní Jamesovou.

„Slečna Bertramová,“ opravila mne a rozpačitě se zahihňala.

„To není moje žena,“ vysvětlil James. „Moje žena je někde v Mexiku, rozvádíme se. Ale tady to kotě by rádo s námi –“

„Je mi líto,“ řekl jsem, „dámy nebereme. Alespoň ne do pozdního mesozoika.“

Nebyla to tak docela pravda, ale měl jsem pocit, že už riskujeme dost tím, že lovíme málo známou zvěř, a není nutné, abychom si to ztěžovali rodinnými problémy. Nic proti sexu, chápejte. Je to báječná věc a vůbec, ale ne když se mi to plete do živobytí.

„Ale, nesmysl!“ opáčil James. „Jestli chce jít, tak půjde. Lyžuje a řídí mé letadlo, tak proč by nemohla –“

„Je to proti zásadám firmy,“ řekl jsem.

„Bude se držet zpátky, když narazíme na něco opravdu nebezpečného,“ řekl.

„Ne, je mi líto.“

„Zatraceně!“ zaklel a zrudl v obličeji. „Koneckonců vám zaplatím fůru peněz a mohu si s sebou vzít, koho chci.“

„Nemůžete si mne najmout, abych dělal něco, co je proti mému nejlepšímu přesvědčení,“ odpověděl jsem. „Pokud se na to díváte takhle, najděte si jiného průvodce.“

„V pořádku, taky že najdu,“ řekl. „A taky povím všem svým přátelům, že jste zatracený –“ No, řekl spoustu věcí, které nebudu opakovat, takže jsem ho nakonec byl nucen požádat, aby odešel z mé kanceláře, jinak že ho vyhodím.

Zatímco jsem seděl ve své kanceláři a smutně přemýšlel o všech těch penězích, které by mi James zaplatil, kdybych nebyl tak zásadový, přišel můj druhý klient, August Holtzinger. Byl

to menší hubený a pobledlý chlápek s brýlemi, zdvořilý a formální.

Holtzinger se posadil na krajíček židle a řekl: „Ehm – pane Riversi, nechtěl bych, abyste si myslel, že sem přicházím s falešnými představami. Nejsem žádný dobrodruh, a až uvidím opravdového dinosaura, pravděpodobně se vyděsím k smrti. Ale jsem pevně odhodlán pověsit si nad krb dinosauří hlavu nebo zemřít při pokusu ji získat.“

„Většina z nás má poprvé strach,“ konejšil jsem ho, „i když to třeba nepřizná.“ A kousek po kousku jsem z něj začal dobývat jeho životní příběh.

Zatímco James se v penězích válel odjakživa, Holtzinger byl místní produkt, který se k opravdovým penězům dostal až nedávno. Měl tady v St. Louis menší obchůdek a tak tak vycházel, když jeho strejda natáhl bačkory a nechal svému malému Gustíkovi celé jmění.

Holtzinger brzy získal snoubenku a začal stavět obrovský dům. Když byl dokončen, vzali se a nastěhovali se do něj. A jediný kus nábytku, o který skutečně stál, byla ceratopsidí hlava nad krbem. Ceratopsidi jsou ti ještěři s velkými rohatými hlavami, papouščími zobáky a kostěným límcem, který jim chrání krk. Měl byste si dvakrát rozmyslet, než je začnete sbírat, protože pokud si dáte do obýváku dvoumetrovou hlavu *Triceratopse*, už vám tam nic jiného nevejde.

Zrovna jsme o tom hovořili, když přišlo děvče: dívenka sotva dvacetiletá, docela fádní – a hned spustila křik.

„Gustíku!“ naříkala „To nemůžeš! To nesmíš! Zabijou tě tam!“ Objala mu kolena a řekla mi: „Pane Riversi, nesmíte ho s sebou brát! On je všechno, co mám! On nic nevydrží!“

„Má drahá mladá dámo,“ řekl jsem, „velice nerad vám působím bolest, ale to závisí plně na panu Holtzingerovi, jestli si přeje použít mých služeb nebo ne.“

„Nemá to smysl, Claire,“ řekl Holtzinger. „Půjdu, i když budu pravděpodobně nenávidět každý okamžik, který tam strávím.“

„Oč jde, příteli?“ zeptal jsem se ho. „Pokud nechcete, tak proč jdete? Prohrál jste snad nějakou sázku nebo co?“

„Ne,“ odpověděl Holtzinger. „Tak to není. Hm – jsem naprosto průměrný člověk. Nejsem skvělý ani velký, ani silák ani krasavec. Jsem jen obyčejný malý středozápadní obchodníček. Na obědě v Rotary klubu byste si mě ani nevšiml, jak dokonale tam zapadám.

Ale to neznamená, že mě to uspokojuje. Vždycky jsem toužil dostat se na vzdálená místa a vykonat tam velké činy. Chtěl bych být jedním z těch skvělých dobrodruhů. Jako jste vy, pane Riversi.“

„Tak moment,“ namítl jsem. „Profese lovce vám možná připadá skvělá, ale pro mne je to jen způsob, jak si vydělat na živobytí.“

Zavrtěl hlavou. „Kdepak. Však vy víte, jak to myslím. No a teď, když jsem získal dědictví, mohu se usadit, hrát po celý zbytek svého života bridž a golf a tvářit se, jako by mě to nenudilo. Jenže já jsem rozhodnut udělat něco, co má šťávu, alespoň jednou v životě. Jelikož v současnosti už žádná velká lovná zvěř nezůstala, zastřelím dinosaura a pověsím si jeho hlavu nad krbovou římsu, i kdyby to měla být poslední věc, kterou v životě udělám. Jinak už nebudu nikdy šťastný.“

Holtzinger a ta jeho dívenka se chvíli přeli, ale on se nedal. Nakonec mne přiměla, abych přísahal, že budu jejího Gustíka střežit jako oko v hlavě, a s pofňukáváním odešla..

Když odešel i Holtzinger, kdopak se to neobjevil jako můj vzteklý přítelíček Courtney James? Omluvil se mi za urážky, ačkoliv v prachu přede mnou zase nijak nelezl.

„Já se vlastně ani zlobit neumím,“ řekl, „jen když se mnou lidé nechtějí spolupracovat. V takovém případě se občas rozčílím. Ale pokud se mnou spolupracují, nejsem člověk, se kterým je těžké vyjít.“

Věděl jsem, že ‘spolupracovat’ znamená dělat, co chce Courtney James, ale nechtěl jsem být malicherný. „A co slečna Bertramová?“ zeptal jsem se místo toho.

„Pohádali jsme se,“ odtušil. „S ženskými jsem skončil.

Takže pokud proti tomu nic nenamítáte, mohli bychom pokračovat, kde jsme přestali.“

„Tak dobře,“ řekl jsem, protože obchod je obchod.

Rádža a já jsme se rozhodli, že podnikneme společnou loveckou výpravu do doby před pětaosmdesáti miliony let do rané svrchní křídy, nebo střední křídy, jak to označují někteří američtí geologové. V Missouri je to na dinosaury nejlepší údobí. Některé druhy najdete i trochu později v pozdní svrchní křídě, ale údobí, do kterého jsme se chystali, skýtá největší pestrost výběru.

Teď co se týče naší výstroje: rádža a já jsme měli každý svou šestistovku Continental, jako je ta, kterou jsem vám ukazoval, a několik menších zásobních pušek. Tehdy jsme neměli moc velký kapitál a pronajímat šestistovky jsme si ještě nemohli dovolit.

August Holtzinger si chtěl pušku pronajmout, protože předpokládal, že to bude jeho první a poslední safari, takže by nemělo význam utrácet dvacet tisíc dolarů za zbraň, kterou by použil jen párkrát. Ale jelikož šestistovky navíc jsme neměli, musel se rozhodnout mezi dvěma alternativami: buďto si ji koupit, nebo si od nás pronajmout nějakou lehčí.

Odvedli jsme ho ven a postavili jsme mu terč, aby si šestistovku vyzkoušel. Holtzinger pušku ztěžka zvedl a vystřelil. Terč úplně minul a zpětný ráz ho srazil na záda.

Když vstal, vypadal ještě bledší než obvykle. Vrátil mi pušku a řekl: „Ehm – myslím, že raději zkusím něco menšího.“

Když ho rameno přestalo bolet, nechal jsem ho postupně vyzkoušet naše lehčí pušky. Nakonec se mu zalíbila moje winchestrovka ráže 70 převrtaná na náboje .375 Magnum. Je to skvělá univerzální puška – dokonalá na velké kočky a medvědy, ale trochu lehká na slony a rozhodně příliš lehká na dinosaury. Nikdy jsem mu ji neměl dávat, ale spěchali jsme a nechat mu udělat na objednávku novou šestistovku by trvalo

měsíce. James už pušku měl, dvojku Holland & Holland expres ráže .500, která je s šestistovkami skoro v jedné třídě.

Oba sáhibové už měli nějaké to střílení za sebou, a tak jsem si s přesností jejich zásahů hlavu nelámal. Střílet dinosaury není záležitost mimořádné přesnosti, ale dobrého úsudku a koordinace – abyste si prostě v rozhodující chvíli neskřípli do závěru větvičku, nespadli do díry, nebo nevylezli na příliš malý strom, odkud by si vás dinosaurus lehce sundal – nebo neustřelili hlavu svému průvodci.

Lidé zvyklí lovit savce se občas pokoušejí střelit dinosaura do mozku. To je ovšem ta nejhloupější věc, jakou mohou udělat, protože dinosauři žádný nemají. Abych byl přesný, mají kousek mozkové tkáně o velikosti tenisáku na konci páteře, ale jak ho v jejich dvoumetrové lebce najdete?

Pro střílení dinosaurů platí jediná zásada: vždycky se pokoušejte trefit srdce. Mají velká srdce, u největších druhů váží kolem padesáti kilogramů, a pár kulek z šestistovky na komoru je přinejmenším zpomalí. Takže zbývá už jen jediný problém – jak kulky dostat skrz tu horu masa kolem.

A tak jsme se jednoho deštivého rána sešli v Prochaskově laboratoři: James s Holtzingerem, rádža a já, náš honák Beauregard Black, tři pomocníci, kuchař Ming a dvanáct mezků.

Tranzitní kabina je malá krychlová komůrka o velikosti menšího výtahu. Naším zvykem je posílat první chlapy s puškami – pro případ, že by se poblíž místa zhmotnění potuloval hladový theropod. Takže se do kabiny natěsnali oba sáhibové, rádža a já se svými puškami a zavazadly. Operátor, Bruce Cohen se vmáčkl k nám, zavřel za sebou dveře a začal si hrát s ovladači. Nastavil tu věc na dvacátého čtvrtého dubna osmdesát pět milionů let před Kristem a zmáčkl červený knoflík. Světla zablikala a zhasla, takže kabinu osvětlovala jen malá bateriová lampička. James a Holtzinger pěkně zezelenali,

ale mohlo to být docela dobře tím osvětlením. Rádža a já už jsme tím párkrát prošli, takže nás vibrace ani závrať netrápily.

Vířící malé černé ručičky ciferníků zpomalily a pak se zastavily úplně. Operátor koukl na indikátor úrovně půdy a pak zatočil kolem, které zvedalo kabinu, aby se nematerializovala pod zemí. Potom zmáčkl jiný knoflík a dveře se odsunuly.

Bez ohledu na to, jak často to prodělávám, cítím zvláštní chvění pokaždé, když vstupuju do doby dávno minulé. Operátor zastavil kabinu kousek nad zemí, takže jsem – s puškou připravenou k výstřelu – seskočil dolů. Ostatní mne následovali.

„V pořádku," řekl jsem kabinovému wallahovi a ten zavřel dveře. Kabina zmizela a my jsme se rozhlédli kolem. Žádný dinosaurus v dohledu nebyl, nic než ještěrky.

V tomto údobí se kabina zhmotnila na vrcholku skalní vyvýšeniny, ze které je vidět do všech stran, kam až opar dovolí. Na západě je vidět rameno Kansaského moře, které dosahuje až do Missouri, a velký močál kolem zálivu, kde žiji sauropodi.

Na severu se táhne dlouhé pohoří, které rádža pojmenoval Janpurské vrchy, po Indickém království, jemuž vládli jeho předkové. Na východě se terén zvedá k náhorní plošině, která je dobrá na ceratopsidy, zatímco na jihu je rovina s dalšími sauropodími bažinami a spoustou ornithopodů, kachnozobých dinosaurů a iguanodontů.

Na křídě je nejlepší její klima: je mírné, jako na jihomořských ostrovech, ale ne tak vlhké jako po většinu jury. Když jsme dorazili, bylo zrovna jaro a všude kolem kvetly magnolie.

Na krajině je zvláštní to, že přes poměrně hojné srážky převažuje otevřený typ vegetačního krytu. Znamená to, že traviny ještě nezarostly každý kousek volné půdy hustým kobercem. Zem je porostlá vavříny, sasafrasy a jinými keři s holými místy mezi nimi. Jsou tam velké houštiny palmet a kapradiní. Stromy na úbočí kopců jsou většinou cykasy

rostoucí jednotlivě i v hvozdech. Řekli byste, že to jsou palmy. Směrem dolů ke Kansaskému moři rostou také cykasy a vrby, zatímco ve vyšších polohách převažují borovice a jinany.

Víte, nejsem žádný zatracený básník – tyhle věci píše rádža, já ne – ale dokážu ocenit hezkou scenérii. Jeden z pomocníků přibyl v kabině se dvěma mezky a právě se je pokoušel dostat ven, já jsem se rozhlížel skrz opar kolem a zhluboka vdechoval ten vzduch, když za mnou zaburácela puška – *beng! beng!*

Rychle jsem se otočil a uviděl jsem Courtney Jamese, jak tam stojí se svou kouřící pětistovkou, zatímco padesát metrů od něj prchá ornithomimus někam do úkrytu. Ornithomimové jsou středně velcí dinosauři, štíhlá zvířata s dlouhými krky a nohama – něco jako kříženci mezi ještěrem a pštrosem. Tenhle druh byl asi dva metry velký a vážil zhruba jako člověk. Chasník si to zřejmě přivandroval z blízkého porostu a James to do něj napálil z obou hlavní. Netrefil.

Rozčílilo mě to, protože takovíhle práskači jsou pro výpravu stejná hrozba jako theropodi. Zařval jsem: „Zatraceně, vy idiote! Neříkal jsem vám, že nesmíte střílet bez mého svolení?“

„A kdo si k čertu myslíte, že jste, abych se vás musel ptát, kdy si smím vystřelit ze své vlastní flinty?“ zeptal se.

Pustili jsme se do pěkné hádky a roztrhli nás až Holtzinger s rádžou.

„Podívejte se, pane Jamesi,“ řekl jsem, „mám k tomu svůj důvod. Pokud vystřílíte všechnu svou munici, než naše výprava skončí, bude vám vaše puška k ničemu – a je to jediná té ráže, kterou s sebou máme. Pokud vyprázdníte obě hlavně na nepodstatný cíl, co uděláte, když se na vás vrhne velký theropod dřív, než stačíte znovu nabít? A konečně, není sportovní pálit po všem, co zahlédnete, jen abyste slyšel, jak vám bouchá puška. Rozuměl jste?“

„Jo, myslím, že ano,“ odvětil.

Mezitím dorazil zbytek výpravy a rozbili jsme tábor v bezpečné vzdálenosti od místa, kde se kabina materializovala. Naším prvním úkolem bylo opatřit čerstvé maso. Na

jedenadvacetidenní safari, jako bylo tohle, máme přesně vykalkulovány zásoby konzerv a koncentrátů, takže bychom s nimi v případě nouze dokázali vydržet, ale zpravidla navíc složíme ještě alespoň jeden kus zvěřiny. Když ho rozporcujeme, vyrazíme na krátkou výpravu, čtyřikrát nebo pětkrát zastavíme, rozbijeme tábor a zalovíme si, a pak se vrátíme zpátky na základnu několik dní před tím, než se kabina zase objeví.

Holtzinger, jak už jsem říkal, chtěl hlavu libovolného ceratopsida. James trval na jediné hlavě: tyrannosauří. Aby každý viděl, že zastřelil nejnebezpečnější zvíře všech dob.

Fakt je, že se tyrannosauři dost přeceňují. Jsou to spíš mrchožrouti než skuteční predátoři, i když po vás chňapne, když mu k tomu dáte příležitost. Je míň nebezpečný než někteří jiní theropodi – dinosauří masožravci – jako například menší *Gorgosaurus* ze stejné doby. Ale ještěřího tyrana každý zná a také má největší hlavu ze všech theropodů.

V našem údobí nežil tyrannosaurus *rex* – ten se objevil až trochu později, byl o něco větší a specializovanější.

Byl to *trionyches*, který ještě neměl přední končetiny tak zakrnělé, i když mu stejně nebyly dobré k ničemu jinému, než aby si jimi po jídle šťoural v zubech.

Když byl tábor postaven, zbývalo do večera pořád ještě spoustu času, takže jsme s rádžou vzali naše sáhiby na první lov. Z předchozích výprav jsme měli mapu okolního terénu.

Spolu s rádžou jsem vypracoval způsob lovu na dinosaury. Rozdělili jsme se na dvě skupiny po dvou mužích a postupovali jsme souběžně dvacet až čtyřicet metrů od sebe. V každé ze skupin šel sáhib vpředu a průvodce za ním mu říkal, kam má jít. Říkali jsme sáhibům, že jdou první, aby mohli lépe střílet. Skutečnost však byla taková, že mívali sklon klopýtat s odjištěnými puškami a ani rádža ani já jsme netoužili po tom nechat si ustřelit hlavu.

Ve dvou skupinách se chodí proto, že pokud dinosaurus zaútočí na jednu z nich, má ta druhá z boku dobrý výstřel na komoru.

Jak jsme šli, míhaly se nám pod nohama obvyklé ještěrky: malé potvůrky rychlé jako blesk a barevné jako klenoty u Tiffanyho i větší šedé, které se z cesty klidí důstojně, pomalu a s výstražným syčením. Zahlédli jsme i želvy a pár menších hadů. Ptáci se zobáky plnými zubů vylétali s pleskotem a skřehotáním z porostu. A pořád tam byl ten skvělý vlahý křídový vzduch. Na člověka to působí že by nejraději odhodil šaty a začal tančit s vinnými listy ve vlasech, jestli víte, jak to myslím.

Naši sáhibové brzy zjistili, že je druhohorní krajina poseta miliony vyschlých říčních koryt – roklí, řekl byste. Jít tady znamená ustavičně šplhat nahoru a dolů, nahoru a dolů.

Šplhali jsme asi hodinu a sáhibové byli celí zmáčení potem s jazyky na vestě, když rádža hvízdl. Vyslídil skupinku pachycephalosauridů pasoucích se na cykasových výhoncích.

Byli to pachycephalosauři, malí ornithopodi velcí asi jako člověk a s výrůstkem na vrcholku hlavy, který zapříčiňuje, že vypadají skoro inteligentně. Ve skutečnosti to nic neznamená, protože je to kus solidní kosti. Samci se jimi otrkávají, když bojují o samice.

Tihle chasníci vždycky klesli na všechny čtyři, zhltli pár výhonků, pak se narovnali a rozhlédli se kolem. Jsou ostražitější než většina dinosaurů, protože jsou oblíbenou potravou velkých theropodů.

Lidé někdy předpokládají, že jelikož jsou dinosauři tak tupí, mají otupělé i smysly. Ale není to pravda. Někteří, jako třeba sauropodi, jsou opravdu velice neteční, ale většina jich má skvělý čich, dobrý zrak a kvalitní sluch. Jejich slabostí je hlavně to, že si málo pamatují. Platí pro ně doslova: sejde z očí, sejde z mysli. Když se za vámi žene hladový theropod, nejlepší obranou je schovat se ve strži nebo za keřem. Pokud vás ani neuvidí ani neucítí, brzy odejde.

Skrčili jsme se za palmetovým houštím po větru od pachycephalosauridů. Zašeptal jsem Jamesovi: „Vy už jste si dneska vystřelil. Počkejte, až vystřelí Holtzinger, a pak palte, jen když mine, nebo když se dá raněné zvíře na útěk.“

„Hm-ehm,“ odpověděl James.

Rozdělili jsme se, on zůstal s rádžou a Holtzinger se mnou. Tak to bylo domluveno. James a já jsme si vzájemně šli na nervy, ale rádža je přátelský, sentimentální chlapík, kterého si prostě nemůžete neoblíbit.

Odplížili jsme se palmetovým houštím o kousek dále a Holtzinger se přichystal k výstřelu. Z velkorážní pušky se nedá střílet vleže. Neposkytuje to dost místa pro zpětný náraz a člověk může lehce přijít k zlomenině ramene.

Holtzinger opatrně odhrnul posledních pár palmetových ratolestí. Viděl jsem, jak se hlaveň jeho pušky chvěje a houpá. Pak pušku sklonil a zastrčil si ji pod paži, aby si kapesníkem otřel brýle.

Vtom zaburácela Jamesova puška, opět z obou hlavní.

Největší pachycepchalosaurid padl k zemi a začal se svíjet a zmítat. Ostatní se rozběhli mohutnými skoky pryč, po zadních, s ocasy vysoko nad zemí.

„Zajistěte si pušku,“ řekl jsem Holtzingerovi, který vyrazil vpřed. Než jsme došli k pachycephalosauridovi, James už tam stál, pušku rozlomenou a vyfukoval kouř z hlavní. Byl spokojený, jako by získal další milion a chtěl po rádžovi, aby ho s jeho úlovkem vyfotil.

Řekl jsem: „Myslel jsem, že máte nechat první ránu Holtzingerovi?“

„K čertu, čekal jsem, až vystřelí,“ odpověděl, „a když mu to trvalo tak dlouho, myslel jsem, že dostal třesavku. Kdybychom tam ještě chvíli stáli, určitě by nás zahlédli nebo ucítili.“

Na tom, co říkal, bylo něco pravdy, ale dopálilo mne, jak to říkal. Řekl jsem: „Pokud se něco takového bude ještě jednou opakovat, necháme vás příště v táboře.“

„Ale pánové,“ řekl rádža. „Konec konců, Reggie, nezapomínej, že to nejsou žádní zkušení lovci.“

„Co teď?“ zeptal se Holtzinger. „Odtáhneme ho do tábora sami, nebo pro něj někoho pošleme?“

„Zavěsíme ho na tyč,“ řekl jsem. „Neváží víc než nějakých sto kilo.“

Tyč byla teleskopická duralová trubice s ramenními opěrkami na koncích, kterou jsem měl v brašně. Nosím ji s sebou pro všechny případy, protože v minulých časech nenajdete vždycky stromek dost silný, aby se z něj na místě dala udělat správná tyč.

Rádža a já jsme pachycephalosaurida vyvrhli abychom ho odlehčili, a pak jsme ho přivázali na tyč. Mouchy se začaly slétat po tisících. Vědci říkají, že to nejsou mouchy v dnešním slova smyslu, ale vypadají a chovají se stejně jako mouchy. Je tam například jedna velká čtyřkřídlá masařka, která létá s příznačným hlubokým bzučením.

Zbytek odpoledne jsme se střídavě potili pod tyčí. Přes cestu nám přebíhaly ještěrky a mouchy bzučely kolem mršiny.

Do tábora jsme se dostali těsně před setměním. Měli jsme pocit, že bychom celého pachycephalosaurida snědli na jedno posezení. Chlapci v táboře měli všechno pod kontrolou, tak jsme se na chvíli posadili na hlt whisky a připadali si jako páni tvorstva, zatímco kuchař připravoval pachycephalosauridí řízky.

Holtzinger řekl: „Ehm – když zastřelím ceratopsida, jak dopravíme jeho hlavu sem?“

„Pokud to terén dovolí,“ vysvětlil jsem mu, „přikurtujeme ji na patentní aluminiový podvozek a dotáhneme ji sem.“

„Kolik taková hlava váží?“ zeptal se.

„To záleží na stáří a druhu,“ řekl jsem. „Ty největší váží zhruba tunu, ale většinou je to od dvou do pěti set kilo.“

„A terén je všude takový jako dnes?“

„Většinou ano," řekl jsem. „Víte, může za to ten neúplný vegetační kryt v kombinaci s častými dešti. Eroze postupuje rychle."

„A kdo tu hlavu na podvozku táhne?"

„Všechno, co má ruce," řekl jsem. „Velká hlava si vyžádá každičký gram svalů naší party. Při takové práci nemůže nikdo zůstat stranou."

„Aha," řekl Holtzinger. Viděl jsem na něm, že uvažuje, jestli ceratopsidí hlava za všechnu tu štrapáci vůbec stojí.

Příštích pár dnů jsme se jen tak potloukali po okolí. Nenatrefili jsme na nic, co by stálo za výstřel; jen stádečko ornithomimů, kteří odskákali jako sbor baleťáků. Jinak jsme viděli jenom obvyklé ještěrky, pterosaury, ptáky a hmyz. Lítaly tam velké mouchy s krajkovými křídly, které koušou dinosaury, takže – jak si dovedete představit – s lidskou kůží si ten jejich zobák poradil bez problémů. Jedna hryzla skrz košili Holtzingera, až vyskočil do vzduchu a začal tančit jako rudoch.

James si ho okamžitě začal dobírat: „To musíte tak vyvádět kvůli hloupé mouše?"

Další noc, když byl na hlídce rádža, James zaječel, až jsme všichni vyběhli s puškami ze stanů. Nestalo se nic horšího, než že se mu do podpaží zavrtalo dinosauří klíště. Jelikož je velké jako mužský palec, i když není nacucané, bylo jeho zděšení docela pochopitelné. Naštěstí si ho všiml dřív, než stačilo vypít svou pintu krve. Jelikož si Holtzingera tak dobíral kvůli tomu mušímu kousnutí, oplatil mu teď Holtzinger stejně: „To musíte tak vyvádět kvůli hloupé mouše, kamaráde?"

James klíště se zavrčením rozšlápl. Neměl rád, když mu někdo otloukal o hlavu jeho vlastní slova.

Sbalili jsme se a vydali se na okružní cestu. Nejprve jsme sáhiby chtěli odvést k sauropodí bažině, spíš aby se pokochali pohledem, než aby lovili trofeje.

Z místa, kde se materializuje tranzitní kabina, vypadá bažina tak na pár hodin cesty, ale ve skutečnosti je to plahočení na

celý den. První úsek je snadný; je to z kopce a porost není příliš hustý. Pak, jak se blížíte k močálu, začínají růst cykasy a vrby tak hustě, že se mezi nimi musíte plazit jako červi.

Vedl jsem loveckou skupinu k písčitému hřebenu na okraji bažiny, jelikož byl skoro holý a umožňoval dobrý rozhled. Když jsme se tam konečně dostali, slunce už skoro zapadalo. Pár krokodýlů sklouzlo do vody. Sáhibové byli tak unavení, že sebou praštili na písek jako mrtví.

Opar je kolem močálu zvlášť hustý, takže slunce bylo tmavorudé a podivně zkreslené atmosférickými vrstvami. Vysoko nad námi byla vrstva mraků odrážející červené a zlaté sluneční paprsky, což dohromady vytvářelo atmosféru jako stvořenou pro nějakou z rádžových básní. Několik drobných pterosaurů nám poletovalo nad hlavami jako netopýři.

Beauregard Black rozdělal oheň. Pustili jsme se do řízků, pagodovité slunce se nořilo za horizont a něco vzadu v stromoví zaskřípalo jako nenamazaný pant, když tu ve vodě zafuněl sauropod. Kdyby si Matka Země mohla povzdechnout nad hříchy svých dětí, znělo by to právě tak.

Sáhibové vyskočili a začali pokřikovat: „Kde je? Kde je?“

„Ta černá skvrna ve vodě,“ řekl jsem, „tam nalevo.“

Pobíhali kolem, zatímco si sauropod naplnil plíce a zase zmizel. „To je všechno?“ zeptal se James. „Víc už z něho neuvidíme?“

Holtzinger řekl: „Slyšel jsem, že nikdy nevylézají z vody, protože jsou na chůzi po souši moc těžcí.“

„Ne,“ poučil jsem ho. „Dokážou chodit velice dobře a taky to často dělají, například když kladou vejce nebo se stěhují z jednoho močálu do druhého. Ale většinu času tráví ve vodě, jako hroši. Sežerou stovky kil měkké bažinné vegetace denně a všechna musí projít tou jejich maličkou hlavou. Takže se potloukají po dnech jezer a bažin, pasou se a každou čtvrt hodinu nebo tak nějak vystrkují hlavu nad vodu, aby se nadechli. Už se stmívá, takže tenhle chlapík brzy vyleze a uloží se k spánku někde na mělčině.“

„Nemohli bychom si jednoho zastřelit?“ zeptal se James.

„To bych nedoporučoval,“ řekl jsem.

„A pročpak ne?“

Řekl jsem: „Nemá to význam a je to nesportovní. Za prvé, jsou skoro nezranitelní. Je ještě těžší trefit je do mozku, než ostatní dinosaury, protože pořád komíhají hlavami na těch svých dlouhých krcích. Srdce mají ukryté tak hluboko, že by člověk musel mít z pekla štěstí, aby se k němu dostal. A pak, když ho zastřelíte ve vodě, klesne na dno a nikdo ho už nevytáhne. Pokud se vám podaří skolit ho na souši, jediná trofej, kterou si odnesete, je ta maličká hlava. Celé zvíře s sebou vzít nemůžete, protože váží od třiceti tun výš, a třicet tun masa nám stejně k ničemu není.“

„To v muzeu v New Yorku jednoho mají,“ řekl Holtzinger.

„Ano,“ odpověděl jsem. „Americké muzeum přírodních věd poslalo osmačtyřicetičlennou výpravu do spodní křídy a vyzbrojilo ji kulometem ráže padesát. Zastřelili sauropoda a dobré dva měsíce pak strávili jeho stahováním, porcováním a dopravou ke stroji času. Znám chlapy, kteří byli při tom a dodnes je budí ze sna pach rozkládajícího se dinosauřího masa. Museli zabít tucet velkých theropodů, které přilákal zápach mršiny, a ti jim pak taky hniji rovnou pod nosem. A theropodi sežrali tři chlapy přesto, že tam měli ten kulomet.“

Příštího rána jsme zrovna dojídali snídani, když jeden z pomocníků zvolal: „Podívejte se, pane Riversi, tamhle nahoře!“

Ukázal k břehu. Na mělčině se tam páslo šest velkých hadrosauridů. Patřili k druhu *Parasaurolophus* honosícímu se dlouhým bodcem trčícím vzadu z lebky a kožovitou blánou, která spojovala jeho konec s temenem hlavy a šíjí –

„Ztište se!“ řekl jsem. Hadrosauridi byli stejně jako ostatní ornithopodi velice ostražitá zvířata, protože nebyli pancéřovaní a neměli žádnou zbraň. Obvykle se pásli na okrajích jezer a bažin, a když se na ně z lesa vyřítil gorgosaurus, skočili do

hluboké vody a odplavali. Jakmile si jich pak ve vodě všiml superkrokodýl *Phobosuchus*, utekli na pevnou zem. Rušný životní styl, že?

Holtzinger řekl: „Ehm – Reggie! Přemýšlel jsem o tom, co jste mi řekl o ceratopsidích hlavách. Kdybych mohl dostat jednoho z tamhletěch, byl bych docela spokojen. Pro můj dům jsou stejně velcí až až, nemyslíte?“

„Určitě ano, kamaráde,“ řekl jsem. „Teď dávejte pozor. Mohli bychom je obejít a dostat se na břeh blízko k nim, ale znamenalo by to plahočit se dobré půl míle blátem a křovinami, a určitě by si nás všimli. Nebo se můžeme odplížit na severní cíp téhle pláže, odkud je to tři nebo čtyři sta metrů – trefit je na tu dálku nebude snadné, ale nemožné to není. Myslíte, že byste to svedl?“

„Hm,“ řekl Holtzinger. „S puškohledem a ze sedu – jo, zkusím to.“

„Vy zůstaňte tady, Courty,“ řekl jsem Jamesovi. „Tahle hlava je pro Gustu a já nechci slyšet žádné vaše důvody, proč jste střílel dřív než on.“

James bručel, zatímco Holtzinger si namontoval na pušku teleskop. Pak jsme se vydali po písečné kose a při tom dbali na to, aby byl mezi námi a hadrosauridy stále hřeben duny. Když jsme došli na konec, kde už se nebylo za co ukrýt, museli jsme se pomalu plížit po čtyřech. Pokud se pohybujete dost pomalu k dinosaurovi nebo od něj, pravděpodobně si vás nevšimne.

Hadrosauridi se pásli na všech čtyřech a každou chvíli se zvedli, aby se rozhlédli. Holtzinger se usadil do vhodné polohy, odjistil pušku a zamířil. A pak –

Bác’ Bác! ozvala se těžká puška v táboře za námi.

Holtzinger vyskočil. Hadrosauridi sebou trhli a naskákali do hluboké vody, cákajíce při tom jako pominutí. Holtzinger jednou vystřelil a minul. Pokusil jsem se vystřelit na posledního mizejícího hadrosaurida, ale minul jsem také. Šestistovka není stavěna pro daleký dostřel.

Rozběhli jsme se s Holtzingerem zpátky do tábora, protože nás napadlo, že snad ostatní mají potíže s nějakým meropodem.

Všechno, co se stalo, však bylo to, že se velký sauropod procházel pod vodou kolem tábora a krmil se. Asi sto metrů od břehu vystupovalo dno na povrch a tvořilo malou mělčinu. Sauropod se vyškrábal do svahu, až bylo jeho tělo skoro celé ven z vody, houpal hlavou na svém dlouhém krku sem a tam a hledal něco zeleného k snědku. Patřil k druhu *Alamosaurus*, který vypadá v podstatě jako *Apatosaurus*, dříve nazývaný *Brontosaurus*.

Když jsem doběhl na dohled tábora, sauropod uháněl zpátky tam, odkud přišel, a hrozně při tom řval. Než jsme se dostali do tábora, zmizel v hluboké vodě celý kromě hlavy a sedmi metrů krku, který se ještě nějaký čas komíhal, než se také ztratil v mlze.

James se dohadoval s rádžou. Holtzinger se do něj pustil:

„Ty zatracený parchante! To už je po druhé, cos mi zkazil ránu!“

„Nebuď blázen,“ odpověděl James. „Nemohl jsem ho přece nechat přijít do tábora a všechno tu rozdupat!“

„Nic takového nehrozilo,“ řekl rádža. „Věděl jste, že u břehu je voda hluboká. To jenom náš slavný bouchač pan James nemohl vidět zvíře, aby si po něm nevystřelil.“

„Kdyby přišel moc blízko, stačilo by na něj prostě hodit kus hořícího dřeva,“ dodal jsem. „Jsou dokonale neškodní.“

To nebyla zase tak docela pravda. Když za jedním podobným běžel hrabě de Lautrec, aby si na něj vystřelil hezky zblízka, švihl po něm ocasem a uťal milému hraběti hlavu tak čistě, jako by mu ji srazili v Toweru.

„Jak jsem to měl vědět?“ zaječel James a zrudl v obličeji. „Všichni jste proti mně. Proč jsme na tenhle zatracený výlet tedy jezdili, když ne kvůli střílení? Říkáte si lovci, ale jediný já jsem něco ulovil!“

Byl jsem hezky namíchnutý, a tak jsem mu řekl, že podle mne není nic jiného než rozmazlený spratek, který má víc

peněz než mozku v hlavě, a že jsme ho vůbec neměli brát s sebou.

„No když je to tak," řekl, „dejte mi mezka a nějaké jídlo, a já se na základnu vrátím sám. Nebudu vám kazit vzduch svou přítomností!"

„Nedělejte ze sebe většího osla, než jste," odsekl jsem. „To, co navrhujete, je absolutně vyloučeno."

„Tak tedy půjdu sám!" Popadl svůj batoh, hodil do něj několik plechovek fazolí a otvírák, a s puškou přes rameno vyrazil pryč.

Beauregard Black řekl: „Pane Riversi, nemůžeme ho jen tak nechat odejít. Ztratí se a umře hlady, nebo ho sežere nějakej theropod."

„Já ho přivedu," řekl rádža a rozběhl se za nim.

Dohonil Jamese, právě když mizel mezi cykasy. Viděli jsme, jak se hádají a rozhazují rukama. Za chvíli se vrátili a vzájemně se objímali kolem ramen, jako dva staří spolužáci.

Na tomhle je vidět, do jakých potíží se dostaneme, když uděláme takovou chybu v plánování. Jak jsme jednou v minulosti, nezbývá nám, než zachránit, co se dá.

Na druhé straně bych ve vás nerad vzbudil dojem, že Courtney James byl jen na obtíž. Měl i své dobré stránky. Přes podobné hádky se vždycky rychle přenesl a ráno už byl zase veselý jako vždycky. Pomáhal při většině prací v táboře, alespoň když se mu chtělo. Dobře zpíval a měl nevyčerpatelnou zásobu sprostých anekdot, kterými nás všechny bavil.

Zůstali jsme v tábore ještě dva dny. Viděli jsme krokodýly menších druhů a spousty sauropodů – ale už žádného hadrosaurida. Ani toho patnáctimetrového krokodýla.

A tak, zrovna na prvního máje, jsme zbourali tábor a vyrazili k Janpurským vrchům. Sáhibové se tou dobou už začínali otužovat a začínali být netrpěliví. V křídě už jsme byli celý týden, a pořád neměli své trofeje.

V další etapě jsme neviděli nic, co by stálo za řeč; jednou se nám podařilo zahlédnout gorgosaura, ale byl moc daleko, a také jsme našli stopy osm nebo deset metrů vysokého iguanodonta. Tábor jsme rozbili na úpatí vrchů.

Dojedli jsme toho pachycephalosaura, takže jsme se ze všeho nejdřív museli postarat o čerstvé jídlo – aniž bychom při tom zapomínali na trofeje, samozřejmě.

Třetího dne zrána jsme se připravili a já jsem řekl Jamesovi: „Podívejte se, příteli, už žádné další triky. Rádža vám řekne, kdy můžete střílet."

„No jo, jak říkáte," odpověděl, krotký jako ovečka.

Vyrazili jsme ve čtyřech do vrchů. Měli jsme slušnou šanci, že pro Holtzingera vyslídíme nějakého ceratopsida. Pár jsme jich na cestě vzhůru opravdu zahlédli, ale byla to pouhá telata, prakticky bez rohů.

Počasí bylo vlhké a horké a brzy jsme byli celí zpocení. Plahočili jsme se a lopotili celé dopoledne, aniž jsme viděli něco víc, než obyčejné ještěrky, když jsem ucítil pach mršiny. Zastavil jsem skupinu a nasál nosem vzduch. Byli jsme na otevřené mýtině zbrázděné vyschlými říčními koryty. Koryta se sbíhala do dvou hlubších roklí, jež vedly skrz údolíčko hustě zarostlé cykasy a zakrslými borovicemi. Když jsem se zaposlouchal, uslyšel jsem bzučení masařek.

„Tudy," řekl jsem. „Někde blízko tu musí být zdechlina – a taky že je!"

A taky že byla: pozůstatky obrovského ceratopsida ležící v mělké roklině na okraji lesíka. Živý vážil dobrých šest nebo osm tun; třírohý druh, možná poslední předchůdce *Triceratopse.* Nedalo se to určit přesně, protože většinu kůže a masa z horní strany měl pryč a mnoho kostí bylo z jeho těla vyrváno a roztroušeno kolem.

„K sakra!" řekl Holtzinger. „Nemohli jsme na něj natrefit, než pošel? To by byla hlavička jedna radost."

Řekl jsem: „Tiše, chlapci. U mršiny byl theropod a pravděpodobně nebude daleko."

„Jak to můžete vědět?“ zeptal se James a po jeho brunátném obličeji mu stékal pot. Mluvil hlasem, který považoval za šepot, protože blízkost theropoda dokáže zchladit i ty nejrozpálenější hlavy.

Znovu jsem zavětřil a měl jsem dojem, že dokážu rozeznat osobitý theropodí pach. Nemohl jsem si tím být docela jist, protože mršina páchla opravdu silně. Naši sáhibové začali při pohledu na ni zvolna zelenat.

Řekl jsem Jamesovi: „Jen zřídka se stává, že sebevětší theropod zaútočí na dospělého ceratopsida. Ty rohy jsou i na ně moc. Ale zbožňují je mrtvé nebo umírající. Vydrží se potloukat kolem ceratopsidí zdechliny celé týdny, cpou se a pak vyspávají. Přes den obvykle zalezou někam do úkrytu, protože jim přímé slunce nedělá moc dobře. Najdete je, jak leží v lesíčcích, jako je tenhle, nebo někde v rokli, kde je stín.“

„Co budeme dělat?“ zeptal se Holtzinger.

„Nejprve prohledáme ten lesík, ve dvojicích, jako obvykle. Ať už se stane cokoliv, nejednejte zbrkle a nepanikařte.“

Podíval jsem se na Courtney Jamese, ale ten se díval stranou a sotva si zkontroloval pušku.

„Musím ji ještě nést zlomenou?“ zeptal se.

„Ne; zavřete ji, ale nechte ji zajištěnou, dokud nebudete připraven vystřelit,“ řekl jsem mu. „Budeme se vedle sebe držet blíž než obvykle, takže budeme pořád na dohled. Dejte se tímhle směrem, rádžo; jděte pomalu a mezi jednotlivými kroky naslouchejte.“

Pronikli jsme do lesíka nechávajíce za sebou mršinu, ovšem nikoliv puch, který se z ní šířil. Po několika prvních metrech jsme neviděli vůbec nic.

Když jsme se dostali pod stromy, které zadusily částečně houští, trochu se rozjasnilo. Slunce pronikalo dolů skrze jejich koruny. Neslyšel jsem nic než bzučení hmyzu, šustění ještěrek a skřeky zubatých ptáků ve větvích. Zdálo se mi, že theropodí pach rozeznávám docela jistě, ale říkal jsem si, že by to mohl být jen výsledek mé představivosti. Theropod mohl patřit ke

kterémukoliv druhu, ať už velkému, nebo malému, a mohl se nacházet kdekoliv v okruhu jednoho kilometru.

„Jděte," pošeptal jsem Holtzingerovi. Slyšel jsem, jak se James s rádžou prodírají porostem napravo od nás a viděl jsem pohyb kapradí a vějířů palem. Myslím, že se snažili pohybovat tiše, ale mně to znělo jako zemětřesení v hrnčířském krámu.

„Pojďte trochu blíž!" zavolal jsem.

Okamžitě bylo vidět, jak si to namířili šikmo k nám. Zapadli jsme do prolákliny zarostlé kapradím a vyškrábali se na protější straně zase nahoru. Tam jsme zjistili, že máme cestu zablokovanou rozlehlou palmetovou houštinou.

„Vy obejděte tudy, my půjdeme druhou stranou," řekl jsem. Vyrazili jsme, občas se zastavujíce, abychom se zaposlouchali a zavětřili. Byli jsme v témže postavení jako prvního dne, když James zastřelil pachycephalosaura.

Ušli jsme asi dvě třetiny naší poloviny cesty kolem, houští, když tu jsem po levici zaslechl nějaký šramot. Holtzinger to uslyšel také a odjistil si pušku. Já si položil palec na pojistku své a ustoupil stranou, abych mu uvolnil místo k střelbě.

Praskot se ozval hlasitěji. Zvedl jsem pušku a zamířil asi tak do výše srdce středně vzrostlého theropoda. V listoví se něco pohnulo – a objevil se dvoumetrový pachycephalosaurus. Kráčel zvolna k nám a cukal při tom hlavou jako gigantický holub.

Slyšel jsem, jak si Holtzinger vydechl a musel jsem se ovládnout, abych nepropukl v smích. Holtzinger řekl: „Fuj –"

Pak znovu zaburácela ta zatracená Jamesova puška: *bác! bác!* a pachycephalosaurus udělal kotrmelec s nohama a ocasem ve vzduchu.

„Dostal jsem ho!" zaječel James. „Dočista jsem ho provrtal!" A rozběhl se vpřed.

„Dobrý Bože, tak už to udělal zas!" zaúpěl jsem.

Pak se ozval mohutný praskot a divoké Jamesovo zaječení. Něco se zvedlo z porostu a já uviděl hlavu největšího z místních masožravců, *Tyrannosaura trionycha* samotného.

Ať si vědci tvrdí, že největším druhem byl *rex*, přísahám, že tenhle chasník byl větší než kterýkoliv rex, jakého jsem kdy viděl. Musel být nejméně šest metrů vysoký a patnáct dlouhý. Viděl jsem jeho obrovské jasné oko, dvaceticentimetrové zuby a velký lalok, který mu visel od brady až na hruď.

Druhá z roklí, které přetínaly lesík, křižovala směr našeho pochodu na opačné straně palmetového houští. Byla možná dva metry hluboká. Tyrannosaurus v ní ležel a vyspával po svém posledním jídle. Tam, kde jeho hřbet vyčníval nad okolní terén, ho maskovalo kapradí. James mu vystřelil z obou hlavní přímo nad hlavou a tím ho probudil. Pak se ten osel rozběhl dopředu, aniž by předtím znovu nabil. Ještě šest metrů a šlápl by na něj.

Když se před ním ta obluda najednou vztyčila, James se přirozeně zastavil. Uvědomil si, že vyprázdnil obě hlavně a že nechal rádžu příliš daleko za sebou, než aby mohl střílet.

Zpočátku James neztratil nervy. Zlomil pušku, vytáhl z opasku dva náboje a vrazil je do hlavní. Ale jak spěchaly přiskřípl si dlaň do závěru pušky. Náhlá bolest ho tak vyděsila, že pušku upustil. Pak se sesypal a dal se na útěk.

Rádža se hnal za ním s puškou připravenou k výstřelu, jakmile bude mít lepší výhled. Když uviděl Jamese, jak se žene o zlom krk k němu, zaváhal, protože ho nechtěl trefit. James běžel dál jako slepý, vrazil do rádži a oba se svalili mezi kapradí. Tyrannosaurus sebral tu trochu filipa, co měl, a vyrazil, aby je slupnul.

A co Holtzinger a já na druhé straně palmetového houští? Ve chvíli, kdy James zaječel a objevila se hlava tyrannosaura, vzal i Holtzinger do zaječích. Zvedl jsem pušku a zamířil na tyrannosaurovu hlavu v naději, že se mi ho podaří trefit do oka, ale než jsem srovnal hledí a mušku, hlava mi zmizela za palmetami. Možná jsem měl střelit odhadem, ale veškerá má zkušenost se takovým praktikám vzpírala.

Když jsem se zase podíval před sebe, zmizel už Holtzinger v porostu. Vyrazil jsem za ním, když tu jsem uslyšel jeho pušku

a cvakání uzávěru mezi jednotlivými výstřely: *bum – klip - klap – bum – klip - klap,* asi tak to znělo.

Dohonil tyrannosaura a stál mu za zadkem, když se ten netvor vrhl na Jamese a rádžu. S ústím pušky šest metrů od tyrannosaurovy kůže mu začal pumpovat do těla jednu třistapětasedmdesátku za druhou. Stačil vypálit třikrát, když netvor burácivě zařval a otočil se, aby se podíval, co ho to píchá. Jeho čelisti se otevřely a hlava se mihla dozadu a dolů.

Holtzinger ještě jednou vystřelil a pokusil se uskočit. Jak tam stál na úzkém pruhu mezi palmetovým houštím a roklinou, uklouzl a spadl do rokle. Tyrannosaurus svůj útok dokončil a chytil ho. Jeho čelisti sklaply, hlava se zvedla a ubohý Holtzinger mu visel z tlamy a ječel jako zavržená duše.

V tu chvíli jsem právě dorazil a zamířil na netvorovu hlavu, ale pak jsem si uvědomil, že má v čelistech sáhiba a že bych mohl zastřelit i jeho. Zatímco se hlava zvedala jako lžíce obrovského bagru, vypálil jsem ránu na komoru. Tyrannosaurus už se obracel a myslím, že mu kulka jen sjela po žebrech. Stačil udělat pár kroků, když jsem mu vpálil druhou ránu do zad. Při dalším kroku zavrávoral, ale šel dál. Další krok a skoro zmizel v houští, když tu dvakrát vypálil rádža. Nějak se vymotal z Jamesova objetí, našel pušku a pustil se do tyrannosaura.

Dvojitý zásah srazil obludu k zemi. Padl do trpasličích magnolií a já zahlédl, jak jeho ptačí zadní noha vylétla v dešti bělorůžových okvětních lístků do vzduchu. Ale tyrannosaurus se zase zvedl a odkráčel, aniž pustil svou kořist. Poslední, co jsem viděl, byly Holtzingerovy nohy visící obludě z čelistí (už přestal křičet) a obrovský ocas bičující stromy.

Rádža i já jsme znovu nabili a rozběhli se za obludou jako o život. Klopýtl jsem a upadl, ale hned jsem zase vyskočil a vůbec jsem nedbal na to, že jsem si strhl kůži z celého lokte. Když jsme konečně vyběhli z lesíku, byl už tyrannosaurus na opačném konci mýtiny. Oba jsme vystřelili, ale pravděpodobně minuli, a než jsme mohli znovu nabít, zmizel nám docela.

Běželi jsme, sledovali šlápoty a stopy krve, dokud nás naprosté vyčerpání nepřinutilo zastavit. Toho tyrannosaura už jsme ani nezahlédli. Jejich pohyby se snad zdají neohrabané a pomalé, ale s těma svýma obrovskýma nohama se dokážou pohybovat zatraceně rychle.

Když jsme zase popadli dech, sebrali jsme se a pokusili se tyrannosaura vystopovat, kojíce se nadějí, že třeba umírá a my ho dorazíme. Ale ač jsme se snažili, seč nám síly stačily, stopu jsme brzy ztratili a byli jsme v koncích. Chodili jsme v kruzích a doufali, že ji znovu objevíme, ale marně.

O hodinu později jsme to vzdali a vrátili se na mýtinu.

Courtney James tam seděl zády opřený o strom a na klíně měl svou i Holtzingerovu pušku. Pravou ruku měl nateklou a zmodralou v místě, kde mu ji přiskřípl závěr, ale jinak byl v pořádku. Jeho první slova byla: „Kde jste k čertu oba byli?“

Řekl jsem: „Měli jsme práci. Zesnulý pan Holtzinger. Nevzpomínáte si?“

„Copak si můžete jen tak odejít a nechat mne tady; co kdyby se objevila další taková potvora? Jako by to nebylo dost zlé, že jste svou pitomostí přišli o jednoho lovce, to musíte rovnou riskovat i druhého?“

Připravoval jsem si pro Jamese hezky studenou sprchu, ale jeho útok mne tak ohromil, že jsem se zmohl jen na zakoktání: „Cože? *My* jsme ztratili…?“

„Jistě,“ řekl. „Vy jste nás nastrčili před sebe, abychom byli první, kdo to slízne. Vy jste toho chlápka poslali proti těm obludám s příliš lehkou puškou. Vy –“

„Vy zatracené smradlavé prase!“ zařval jsem. „Kdybyste se nechoval jako hysterický idiot, nestřílel z obou hlavní najednou a pak nevzal do zaječích jako podělaný zbabělec, který jste, nikdy by se to nestalo. Holtzinger zahynul, když se pokoušel zachránit váš bezcenný život. Bože na nebesích, kéž by se mu to nepodařilo! Stál za šest takových připitomělých, rozmazlených, podraznických parchantů, jako jste vy –“

Pokračoval jsem asi v tomto duchu dál. Rádža se se mnou pokoušel držet krok, ale došla mu angličtina, a tak se omezil na proklínání Jamese v hindštině.

Na Jamesově rudnoucím obličeji jsem viděl, že se trefujeme do černého. „Tak, vy takhle –“ zasupěl, vyskočil a levicí sevřenou v pěst mne uhodil do tváře.

To mnou trochu otřáslo, ale řekl jsem: „Výborně, chlape! Nic lepšího jste nemohl udělat! Teď jste mi dal příležitost, na kterou už dlouho čekám…“

Vrhl jsem se na něj. By1 to urostlý chlapík, ale proti mé stovce kil neměl se svou zraněnou pravicí sebemenší šanci. Zasadil jsem mu pár pěkných úderů a on šel k zemi.

„Vstaň!“ křikl jsem na něj. „Ještě jsem s tebou neskončil!“

James se zvedl na loktech. Byl jsem odhodlán ještě mu pár ran dopřát, třebaže jsem si na něm už odřel klouby a pěsti mi krvácely. James se však překulil na bok, popadl pušku, vyskočil a začal hlavní mířit střídavě na mne a na rádžu.

„Ani já jsem s tebou neskončil!“ zasyčel přes naběhlé rty. „Teď dejte hezky pracky nahoru! Oba dva!“

„Neblázněte,“ řekl rádža. „Dejte tu flintu pryč!“

„Nikdo se mnou nebude takhle jednat beztrestně!“

„Nemůžete nás jen tak zavraždit,“ řekl jsem. „Nikdy byste se z toho nevysekal.“

„Že ne? Moc z vás nezbude, když koupíte jednu z týhle flinty. Řeknu prostě, že vás tyrannosaurus sežral taky. Nikdo se v tom nebude šťourat. Stejně by mne nemohli potrestat za vraždu, ke které došlo před pětaosmdesáti miliony let. Zákon o promlčení, chápete?“

„Vy blázne, nikdy se nedostanete do tábora živý!“ zaječel jsem.

„Zkusím to –“ začal James a opřel si pažbu své, pětistovky o rameno s hlavněmi namířenými přímo na mne. Měl jsem pocit, že koukám do dvojice silničních tunelů.

Soustředil se na mne natolik, že na okamžik zapomněl na rádžu. Můj společník klečel na jednom koleni a teď mu pravice

vystřelila vzhůru v elegantním kuželkářském vrhu a vzduchem zasvištěl kámen. Kámen zasáhl Jamese do hlavy. Pětistovka spustila. Kulka minula mou hlavu sotva o palec a exploze div že mi neroztrhla bubínky. James se znovu svalil na zem.

„Dobrá práce, kamaráde!“ řekl jsem a zvedl Jamesovu pušku.

„Jo,“ řekl rádža zamyšleně a sklonil se pro kámen, kterým hodil. „Není tak vyvážený jako kriketový míček, ale zase je tvrdší.“

„Co s ním uděláme?“ zeptal jsem se. „Nejraději bych toho hadráře nechal tady, beze zbraně, ať si poradí, jak umí.“

Rádža si povzdechl. „To je lákavé pomyšlení, Reggie, ale sám dobře víš, že to udělat nemůžeme. Nejde to.“

„Myslím, že máš pravdu,“ řekl jsem. „Co se dá dělat; svážeme ho a vezmeme zpátky do tábora.“

Shodli jsme se, že nebudeme v bezpečí, pokud nebudeme Jamese hlídat každou minutu, dokud se nevrátíme domů. Když se vás chlap jednou pokusí zabít, jste zatracený blázen, když mu dáte druhou šanci.

Vrátili jsme se s ním do tábora a vysvětlili personálu, co se stalo. James všechny svorně proklel.

Další tři ponuré dny jsme strávili pročesáváním kraje a pátráním po tyrannosaurovi, ale neměli jsme štěstí. Cítili jsme, že by to nebylo fér, kdybychom se alespoň nepokusili nalézt Holtzingerovy pozůstatky. Když jsme se vrátili do tábora a zrovna nepršelo, sbírali jsme ještěrky a malé plazy pro naše přátele vědce. Spolu s rádžou jsme probrali otázku právního postupu proti Courtney Jamesovi, ale nakonec jsme se shodli, že v tom směru hic nepodnikneme.

Když se konečně zhmotnila tranzitní komora, hrnuli jsme se jeden přes druhého, abychom už byli uvnitř. Jamese, stále spoutaného, jsme hodili do kouta a řekli jsme operátorovi, aby na to šlápl.

Zatímco jsme putovali v čase, James řekl: „Měli jste mě tam raději zabít.“

„Proč?“ zeptal jsem se. „Vaše hlava by jako trofej za moc nestála.“

„Za krbovou římsou by ji vůbec nebylo vidět,“ přisadil si rádža.

„Klidně se smějte,“ řekl James, „ale já si vás najdu. Najdu si způsob, jak si to s vámi vyřídit.“

„Můj drahý příteli,“ řekl jsem, „kdyby to bylo možné, obvinil bych vás z Holtzingerovy smrti. Uděláte nejlíp, když se budete držet hezky zpátky.“

Když jsme se dostali do přítomnosti, dali jsme mu jeho prázdnou pušku a ostatní výstroj, a nechali ho odejít bez jediného slova. Sotva byl pryč, objevilo se to Holtzingerovo děvče, Claire, a křičelo: „Kde je? Kde je můj Gustík?“

Byla to bolestná scéna, navzdory rádžově zručnosti ve zvládání podobných situací.

Odvedli jsme muže i zvířata do naší staré laboratorní budovy, kterou nám univerzita pronajala jako séráj pro výpravy do minulosti. Vyplatili jsme všechny a zjistili jsme, že jsme skoro na mizině. Zálohy od Jamese a Holtzingera nepokryly ani naše výlohy a měli jsme pramalou naději, že bychom dostali doplatek od Jamese nebo z Holtzingerovy pozůstalosti.

Když už mluvím o Jamesovi, víte, co ten zatracený parazit udělal? Zašel si domů pro munici a pak se vrátil na univerzitu. Sehnal někde profesora Prochasku a řekl mu: „Profesore, potřeboval bych, abyste mne poslal zpátky do křídy. Pokud mě tam dostanete okamžitě, můžete si sám určit sumu. Pro začátek vám nabízím pět tisíc. Chci se dostat do třiadvacátého dubna osmdesát pět milionů let před Kristem.“

„Pročpak se chcete vrátit zpátky tak brzy?“ zeptal se Prochaska.

„Ztratil jsem v křídě náprsní tašku,“ odpověděl James. „Počítám, že když se dostanu zpátky do dne předtím, než jsem se tam objevil posledně, budu moci sám sebe sledovat a zjistit, kde jsem ji ztratil.“

„Pět tisíc je za peněženku spousta peněz,“ odpověděl profesor.

„Mám v ní některé věci, které se těžko dají nahradit,“ řekl James.

„No dobře,“ řekl Prochaska po chvíli přemýšlení. „Výprava, která měla odcestovat dnes ráno, telefonovala, že se zpozdí, takže by se to možná dalo zařídit. Vždycky mě zajímalo, co se stane, když se tentýž člověk dostane dvakrát do stejného časového údobí.“

James tedy podepsal šek a Prochaska ho naložil do kabiny a odeslal. Samozřejmé, James měl v úmyslu ukrýt se v houští pár metrů od místa, kde se zhmotní tranzitní kabina a odstřelit rádžu i mne, jakmile se objevíme.

O hodinu později jsme se převlékli do civilu a zatelefonovali svým manželkám, aby pro nás dojely. Stáli jsme na Forsythe Boulevard a čekali na ně, když tu se ozvala ostrá rána, jako exploze, a nějakých dvacet metrů od nás se zablesklo. Tlaková vlna námi otřásla a rozbila okna všude kolem.

Rozběhli jsme se k tomu místu a dostali jsme se tam, zrovna když přiběhl policista a pár náhodných svědků.

Na bulváru, těsně u chodníku, leželo lidské tělo. Alespoň to kdysi lidským tělem bývalo, ale teď to vypadalo, že v něm byla každá kost rozdrcená na prach a každá žilka popraskala, takže z něj zbyla jen slizká masa narůžovělé protoplazmy. Šaty měl rozedrané na cáry, ale poznal jsem dvouhlavňovku H&H .500 express. Pažba byla zuhelnatělá a kov samý dolíček, ale bez pochyby to byla puška Courtney Jamese.

Přeskočíme-li všechno to vyšetřování a vyptávání, které následovalo, co se asi stalo, bylo tohle: nikdo na nás nevystřelil, když jsme čtyřiadvacátého vystupovali z kabiny, a na tom se nedalo nic změnit. Právě ve chvíli, kdy se James pokusil změnit historii starou pětaosmdesát milionů let, vrhly ho časoprostorové síly do Přítomnosti, aby zabránily paradoxu. A přechodová energie ho při tom prakticky roztrhala na kusy.

Teď, když se v těch věcech vyznáme lépe, nepošle profesor nikoho do období bližšího méně než tisíc let době, do které byla vyslána jiná výprava, protože by snadno mohlo dojít k něčemu – například poražení stromu nebo ztrátě nějakého trvanlivého předmětu – co by ovlivnilo pozdější svět. V delších údobích, říkal, se takové změny vyrovnají a rozplynou v proudu času.

Zažili jsme po tom všem dost krušné časy, i když se nám podařilo vysoudit z Jamesovy pozůstalosti doplatek. Neudělalo nám to nejlepší reklamu. Naštěstí se ale brzy našel majitel ocelárny, který chtěl mít nad krbem hlavu mastodonta.

Poučil jsem se i já. Nebylo to všechno jen Jamesoya chyba. Neměli jsme ho s sebou brát, když jsme viděli, co je to za zkaženého a nevyrovnaného chlapa. A kdyby měl Holtzinger pořádnou pušku, pravděpodobně by tyrannosaura srazil, a i kdyby ho rovnou nezabil, poskytl by nám. ostatním příležitost ho dobít.

Takže, pane Seligmane, teď už víte, proč vás nemohu vzít na lov do toho období. Můžeme vám nabídnout spoustu jiných údobí, a když si to promyslíte, jsem si jist, že si něco vyberete. Ale nevezmu vás do jury ani do křídy. Nejste dost velký, abyste si poradil s puškou na dinosaury.

II

Cayuse

Ano, pane Ahmadi, při safari do minulosti používáme mezky – ach, správný arabský plurál je *safariin?* Tak dobře, *safariin*, ať je po vašem. Ale jak už jsem řekl, když máme víc vybavení a výstroje, používáme mezky – ne mozky, mezky. Mezci jsou šedá ušatá zvířata, kdežto mozek je to, co máme mezi ušima.

Proč ne automobily? Z několika důvodů. Za prvé: do Prochaskovy tranzitní kabiny se vejdou jen docela malé modely, pokud tam má zbýt místo i pro ostatní vybavení a personál. Za druhé: tam, kam jezdíme, nejsou benzínové pumpy. Za třetí: ani cesty. Za čtvrté: pokud se na autě něco pokazí, je s ním konec. A konečně: v nouzi je možné mezka sníst, což se a terénním vozidle říct nedá.

Předpokládám, že kdybychom někdy podnikli více přesunů a dopravili do minulosti víc vybavení a výstroje, mohlo by se nám takové vozidlo vyplatit. Je to jako s puškami. Teoreticky, kdybychom tam uvízli na dost dlouho, mohla by nám dojít munice a museli bychom si udělat luky a šípy, což by stejně bylo na pendrek. I kdybychom byli zkušení lukostřelci a řezníci, zvěř, kterou obvykle lovíme, je zatraceně velká. Pokud střelíte šípem velkého theropoda, jen ho tím rozčílíte a přimějete ho, aby si vás našel a sežral vás. Proto s sebou raději vozíme víc munice.

Dalo by se říct, že terénní vozy jsou dělicí čárou mezi tím, co je praktické, a co není. Jednou jsem se nechal přemluvit, abych ho vyzkoušel, a výsledek mne přesvědčil, že se pro Riversova a Ajarova časová safari nehodí.

Chcete příběh? Oukej. Stalo se to před sedmi nebo osmi lety, když se na výpravu do minulosti přihlásil Charles Redmond, výrobce automobilů. Jako většina lovců trofejí se chtěl vydat do křídy a přivézt si odtamtud hlavu theropoda pro výzdobu svého nového sídla –

Co je to theropod? *Theropoda* je jeden z podřádů *Saurischia*, což je jeden ze dvou řádů plazů, které jsou obvykle spojovány pod jedno označení ‘dinosauři’. Podřád *Theropoda* zahrnuje výhradně masožravce: allosaura, tyrannosaura a tak dále až po ty docela malé. Velcí theropodi jsou jediní skutečně nebezpeční dinosauři. Nejenže útočí na každého tvora, který se jim zdá jedlý, ale obecně jsou inteligentnější, než býložravci. Ne že by některý plaz byl zvířecím géniem: ale theropodi jsou méně hloupí než většina ostatních. Býložravci vás naproti tomu obvykle nechají na pokoji, pokud se k nim chováte stejně.

Redmond byl šéf Superior Motors, firmy, která vyrábí nákladňáky a terénní rekreační vozidla. Podle toho, co jsem slyšel, vystavěl společnost z ničeho, a byla největší nezávislou automobilkou až do té doby, co před několika lety nad trhem převzala kontrolu Velká trojka.

Redmond měl pověst zdárného obchodníka a v té době byl také fantasticky bohatý. Ukázalo se, že vypadá jako docela průměrný chlápek: byl ve středních letech, středně vysoký a dobře stavěný, až na to, že už trochu začínal tloustnout. Ale to se stává většině mužů, zvlášť když vedou sedavý způsob života.

Tak či tak, přivedl si s sebou půvabnou dívenku zhruba dvakrát mladší, než byl on sám. Představil ji jako ‘paní Redmondovou’ a zeptal se, jestli bych mohl uspořádat safari pro ně dva.

„Je mi líto,“ řekl jsem, „ale dámy nebereme. Abych byl přesný, nebereme dámy společně s pány.“

Redmond se začal hádat: „Podívejte se, pane Riversi –“ tím svým vynucovacím způsobem, ale pořád se při tom usmíval a

tvářil se přátelsky, takže se na něj člověk těžko mohl zlobit. Tohle byla pravděpodobně polovina jeho obchodního úspěchu.

Ale pak mu dívenka položila ruku na loket a řekla: „Ach prosím, nepřesvědčuj ho, Charlesi! Víš, že jsem nikdy doopravdy jet nechtěla. Jeď sám a já mezitím vyberu koberce a záclony pro náš nový domov."

Po troše dalšího přemlouvání Redmond kapituloval: „Tak dobře, drahá, pokud ti to opravdu nevadí, pojedu sám."

Takže jsme se nakonec domluvili, že vezmu jeho a ještě jednoho sáhiba, který se přihlásil už dřív, zpátky do křídy. Tou dobou už byl náš podnik slušně zaběhlý, a proto nebylo třeba, abychom na každé safari jezdili Ajar i já. Byl zrovna v pliocénu, takže stačilo počkat, až se vrátí, a mohl jsem vzít své dva zákazníky do křídy, zatímco on by se postaral o kancelář. Jmenuje se Čandra Ajar a říkám mu 'rádža', protože je dědičným vládcem nějaké země v Indii, která se jmenuje Janpur, ačkoliv dnes je to už čisté čestný titul. Přísahal, že by tam nešel kralovat, ani kdyby ho o to celý Janpur prosil. Může to tvrdit bez rizika, protože oba víme, že k tomu nikdy nedojde.

Redmond podepsal a pak mě začal přemlouvat ke koupi nejnovějšího terénního vozu Superior Motors nazvaného Cayuse. Byl to muž, kterému se těžko říká 'ne'. Někteří lidé už tu schopnost mají. Stávají se prezidenty, diktátory, vůdci sekt a náboženských skupin nebo magnáty, jako Redmond. Mne přinejmenším přemluvil, abych zašel do jeho nejbližší prodejny a toho Cayuse si prohlédl.

Co je to Cayuse? Pochopil jsem, že je to jméno nějakého indiánského kmene – dneska se jim říká domorodí obyvatele Ameriky. Pak se začalo používat pro označení poníků, na kterých domorodí Američané kdysi jezdili, než je bílí vybili: a na západě se to slovo občas používá jako slangový výraz pro jakéhokoliv poníka.

Tak či tak, přenechal jsem kancelář v péči slečny Minakuši a vydal se spolu s Redmondovými k jejich agentuře a prodejně. Tam, uprostřed předváděcí místnosti, stal Cayuse. Nejlépe by

se dal popsat jako čtyřkolový motocykl se dvěma sedadly v tandemu a bez střechy.

„Vidíte, Reginalde," řekl Redmond. Měl zvyk starých yankeeyských obchodníků oslovovat zákazníky křestními jmény, jako by byli jeho staří přátelé. „Vidíte, že splňuje podmínku, o které jste mluvil, a vejde se do vaší tranzitní kabiny. Je tak kompaktní, jak jen to je možné."

„Na co jezdí?"

„Na naftu."

„Jak daleko ujede na litr?"

„Osmnáct na dlážděné cestě. Je skoro stejně dobrý jako některé motocykly."

Tak to pokračovalo, až nakonec řekl: „Podívejte se, Reginalde, mám nápad. Zařídím, abyste Cayuse dostal zadarmo, pokud ho vezmete se mnou na safari a necháte mě udělat kolem toho nějakou reklamu.

Jen si představte, jaký by vám to umožnilo rozmach! V křídě si nemusíte dělat starosti, že na vás vyjukne nějaký pitomý ochranář a řekne: 'Tohle zvíře nemůžete střílet, je to ohrožený druh!' Nebo že vám jiný šílený ekolog bude tvrdit: 'Tady s tím džípem nemůžete, narušilo by to křehkou přírodní rovnováhu!' Nemusíte se s těmi pásky otravovat, stejně jako naši předkové – vaši a moji – když obsazovali prázdné kontinenty."

Napadlo mne, že domorodí Američané a domorodí Austrálci by to možná viděli jinak, protože Severní Amerika ani Austrálie tak docela 'prázdné' nebyly. Ale jaký by mělo smysl se o to přít? Bylo mi jasné, že Redmond řadil mezi 'pásky' šmahem každého, kdo sebeméně překážel prodeji jeho výrobků. Takže jsem místo toho řekl: „Ale předpokládejme, že budeme v křídě, a váš Cayuse se porouchá? Jste tak dobrý mechanik, abyste ho zase opravil?"

Zaváhal. „To asi ne, Reginalde. Dokážu vyměnit pneumatiku a tak podobně, ale v tom, co má pod kapotou, se moc nevyznám. Řeknu vám, jak to uděláme! Mám tady v

agentuře prvotřídního mechanika, Joe Votha. Vezmu ho s námi.“

„Za obvyklou částku?“ zeptal jsem se, aby mezi námi bylo jasno.

„Samozřejmě,“ odpověděl. „Jelikož Melissa nepojede, nebude mne to stát víc, než jsem původně počítal. Vlastně míň, protože to půjde z nákladů společnosti, takže si to budu moci odečíst z daní.“

A pustil se do dalších chvalozpěvů na téma Superior Motors a Cayuse zvlášť. Přerušil jsem ho a řekl jsem: „Mockrát vám děkuji, Charlesi. Proberu vaši nabídku se svým společníkem, až se koncem týdne vrátí z pliocénu. Já se teď musím vrátit do kanceláře.“

Ale ve skutečnosti jsem do kanceláře nešel. Zašel jsem do budovy *Heraldu.* Mám tam přítele, který pro mne už prohledával záznamy druhého klienta; teď jsem ho požádal, aby se podíval i na Redmonda.

Druhý klient? Už jsem ho zapsal. Jmenoval se Rex Ligonier a od svého přítele žurnalisty jsem se dozvěděl, že zdědil spoustu peněz, které zase rychle promrhal špatnými investicemi a životem na vysoké noze, což se v současné době pokoušel napravit sňatkem s jinou bohatou dědičkou. Neměl stálé zaměstnání, protože ho žena pořád nutila, aby spravoval kapající kohoutky v jejich letním sídle a tak podobně.

Kdysi bývaly časy, kdy se muž mohl prostě usadit a užívat si v pohodlí život zajištěného gentlemana, ale to už patří nenávratně minulosti. Dnes dospělý muž cítí, že musí udělat *něco,* co by ospravedlnilo jeho existenci: buďto vydělat peníze, nebo – když už je dost bohatý – zastávat neplacené místo v nějaké dobročinné organizaci. Začali s tím yankeeové s tou svou protestantskou morálkou; nebo to možná byli Němci. Tak či tak, brzy tím zamořili celý západní svět. Nevím, jestli se to dostalo už i do vaší země, ale pokud ne, určitě to tam přijde.

Ubohý Rex Ligonier vyzkoušel několik zaměstnání, které mohl díky svým kontaktům v nejvyšších vrstvách a

příjemnému vystupování získat i bez patřičné kvalifikace. Ale díky své ženě v žádném nevydržel dlouho. Nejsem psychiatr, ale mám pocit, že to dělala proto, aby mu znemožnila stát se nezávislým a mohla ho držet pod pantoflem. Takže teď trpěl komplexem, že žije z peněz své ženy a sám si žádné vydělat nedokáže.

Na safari u firmy Rivers a Ajar se přihlásil proto, že stejně jako Redmondovi právě dostavěli velký dům – vlastně to bylo spíš sídlo. Myslím, že moje žena a já máme hezký malý dům, ale v porovnání s Rexovým domem vypadal uboze. Paní Ligonierová nabyla dojmu, že místo nad jedním z umělých krbů by nejlépe vyplnila hlava nějakého prehistorického zvířete. Nezajímalo ji, jestli bude pocházet z permu nebo pleistocénu, pokud bude obrovská a ošklivá – prostě ‘kontrastující’. A tak poslala pana Ligoniera za námi. Když tak o tom uvažuji, nejsme rádža a já zodpovědní za tu mánii zbohatlíků po hlavách nad krbem o nic víc, než kdokoliv jiný. Před sto nebo dvěma sty lety bylo běžné připevňovat si na zeď zvířecí hlavy – zejména různých druhů srnčí a jelení zvěře. A lidé, kteří si mohli dovolit cestovat do Asie nebo Afriky, si tam připevňovali hlavy buvolů a nosorožců.

Dneska je něco takového skoro nemožné, protože ty zbytky divoké zvěře, které ještě přežily, jsou ochraňovány jako nějaká svátost a její strážci jsou odhodláni bez milosti střílet, jestliže jen zahlédnou nějakého pytláka. S rádžou jsme dostali spoustu nabídek, abychom do minulosti jezdili sami a hlavy prehistorických druhů zbohatlíkům prodávali, takže už by si je mohli jen pověsit na stěnu a přimyslet si nějakou divokou historku o tom, jak je ulovili.

Ale to by nebylo sportovní. Jestliže chcete hlavu dinosaura, říkávám jim, musíte s námi a ulovit si ho. Netvrdím, že bych ze svých zásad neslevil, pokud by byl úplatek dost vysoký; mám děti na univerzitě. Ale zatím se to nestalo.

Co se Rexe Ligoniera týče, byl to docela průměrný chlápek co do velikosti i zjevu; ale byl mladší než Redmond a měl víc vlasů. Redmond už o většinu těch svých přišel a co zbylo, bylo stříbřitě šedé. Ligonier měl mnohem méně agresivní vystupování, než Redmond; vlastně by se dalo říct, že byl skrz na skrz skromný a neprůbojný. Zatímco Redmond se byl ochoten kdykoliv přít do krve, zvlášť šlo-li o to přilepšit Superior Motors, Ligonier se sporům vyhýbal. Kdybyste se ho pokusili přesvědčit, že je Země placatá, patrně by řekl jen: „Určitě máte pravdu."

Naproti tomu Charles Redmond byl ryzím obrazem dokonalého obchodníka. Byl čestný, férový, svárlivý a vitální energie měl za dva.

Záznamy o něm už tak jednoznačné nebyly. Žena, se kterou teď žil, byla jeho pátá; byl jedním z těch bohatých mužů, kteří ženy sbírají jako trofeje. Jakmile mu některá zevšedněla, bez výčitek svědomí ji odkopl a vzal si mladší. Člověk by si myslel, že se děvčata z osudů svých předchůdkyň poučí. Ale možná si myslely, že ho přinutí k rozvodovému vyrovnání, které by je zabezpečilo na celý zbytek života. Není to sice zrovna moje představa o rodinné pohodě; ale mne se to nijak netýkalo.

Rádža se vrátil z výletu do pliocénu podle plánu. Nepřišel o žádného klienta a přivezli si s sebou několik mastodontích hlav a hlav nějakých jelenů. Byli to příbuzní amerického vidloroha, ale co do počtu a tvaru rohů se od něj poněkud lišili: jeden z nich měl rohy čtyři, druhý měl sice dva, ale značně dlouhé a spirálovitě zatočené a třetí měl kromě dvou rohů na patřičných místech ještě jeden malý rozeklaný na čenichu.

Než jsme vyložili, pověděl jsem rádžovi o nadcházející expedici s Redmondem a Ligonierem do křídového období. Představa použití Cayuse ho nadchla, ale Čandru Ajara vždycky nadchne každá nová věc, ať už je dobrá, špatná nebo indiferentní.

Původně jsem plánoval, že on zůstane v kanceláři, zatímco já doprovodím Redmonda a Ligoniera na jejich výpravu, ale představa prohánění se druhohorami v džípu ho tak nadchla, že mě uprosil, abychom ho vzali s sebou a nechali kancelář v rukou slečny Minakuši. Souhlasil jsem, hlavně proto, že náš kalendář na zbytek roku už byl beztak skoro zaplněný. V Prochaskově rozpisu zůstávalo už jen zatraceně málo volných termínů, a o ty jsme se ještě museli dělit s vědci.

A tak jsme se jednoho krásného jarního dne sešli v budově profesora Prochasky před tranzitní kabinou. Kromě rádži a mne tam byl Charles Redmond, Rex Ligonier a Joseph Voth, Redmondův mechanik. Voth byl menší vlasatý mladík který vypadal jako něco, co zapomnělo vyhynout v pleistocénu; ale byl tichý a zdvořilý, jen zřídka říkal něco jiného, než: ‘Ano, pane Redmonde’ a ‘Ne, pane Redmonde’. A samozřejmě tam byl Beauregard Black a jeho muži spolu s vybavením pro táboření a tuctem mezků, kteří měli dopravit všechny naše věci na místo.

Vybrali jsme si dobu tisíc let po jednom z našich prvních safari (nebo *safariin*, jestli chcete), tom, na kterém nám tyrannosaurus sežral klienta, protože ten druhý nedbal našich instrukcí. Tranzitní kabina se materializovala na kamenitém vršku, ze kterého bylo na západě vidět Kansaské moře s velkou sauropodí bažinou kolem zálivu a na severu se táhl nízký hřbet, který rádža nazval Janpurské vrchy podle království svých předků. O šedesát nebo sedmdesát milionů let dřív byla směrem na sever na dohled aktivní sopka, ale v pozdní křídě už byla vyhaslá a eroze ji pomalu zahlazovala. Jeden geolog mi říkal, že v Janpurských vrších našel sopečné usazeniny.

Spolu s rádžou a sáhiby jsme se natěsnali se svými zavazadly a puškami do kabiny a pak k nám přidali Cayuse. Vešel se tam jen tak tak, a to museli dva z nás – Richmond a rádža – sedět na jeho vědrovitých sedátkách. Pokynul jsem

Bruce Cohenovi, kabinovému wallahovi, že je všechno v pořádku a on začal mačkat knoflíky.

Přenos časem je zatraceně nepříjemná věc, hlavně když to prodělláváte poprvé. Trpíte vibracemi, mořskou nemocí a závratí, a tak Cohen kabinu vybavil pytlíky, jaké jsou v letadle. Hrozně si zakládá na tom, jak ji má čistou.

Jako obyčejně jsme vystoupili nejdřív já s rádžou a puškami – pro všechny případy. Pak šli ostatní: Cayuse jsme museli doslova vynést, protože podlaha kabiny byla půl metru nad okolním terénem. Pak Cohen zavřel dveře. Kabina se zachvěla a zmizela s tichým zasyčením zpátky do jednadvacátého století, aby naložila Blacka s jeho lidmi a mezky. Ti se museli přepravovat na třikrát.

První den jsme rádia a já vzali Redmonda s Ligonierem na obvyklý lov na čerstvé maso. Votha lovení nezajímalo. Dával přednost tomu zůstat v táboře a prohlédnout Cayuse, aby se ujistil, že jsou všechny matice dotažené a žádná trubička neprosakuje.

Hodil jsem mincí, kdo bude střílet první, a vyhrál Ligonier. Když jsme natrefili na párek thescelosaurů pojídajících listoví, zašeptal jsem mu:

„Vidíte je, Rexi? Do toho!“

Ligonier zvedl pušku a zamířil. Držel ji poměrně pevně – odhadoval jsem, že na tu vzdálenost nechybí – ale nevystřelil:

Po chvíli sklonil hlaveň, několikrát se zhluboka nadechl a zkusil to znovu. Znovu nevystřelil.

Nakonec pušku sklonil a podíval se na mne pobledlým Obličejem. „Je mi líto, Reggie. Prostě nemohu.“

„Cože? V čem je problém, člověče?“

„Prostě se nedokážu přinutit vystřelit po něčem živém. Kdybych si musel opatřovat potravu lovem, stal bych se vegetariánem.“

„Chudáku!“ zabručel Redmond. „Mám ho zastřelit sám?“

„Budu to považovat za laskavost,“ zachraptěl Ligonier přiškrceným hlasem. „Palte!“

Hlasitá výměna zdvořilostí vyrušila thescelosaury, kteří se rozběhli pryč. Redmond chladně zalícil a vystřelil. Jeden z ještěrů padl a začal sebou házet a kopat, jak to plazi dělají, i když jim ustřelíte hlavu. Druhý utekl. Byl to dobrý výstřel, jak jsme později zjistili; Redmond prohnal thescelosaurovi kuli přímo malým mozkem, třebaže zvíře po celou dobu pohybovalo hlavou dopředu a dozadu.

„Dobře!“ řekl jsem. „Nějaký dobrovolník na řeznickou práci?“

„Já to udělám,“ oznámil rádža a pustil se do mrtvoly zatraceně velkým nožem, který s sebou na výpravy vždycky nosil. Za malou chvíli měl vnitřnosti venku a nohy zvířete svázané pro nesení na tyči.

Zatímco to dělal, nespouštěl jsem oči z Ligoniera pro případ, že by se o něj pokusily mdloby. Rex sice neomdlel, ale zbledl ještě víc, zezelenal a oči se mu rozšířily. Nakonec zamumlal: „Promiňte!“ a odběhl do nejbližšího houští. Slyšel jsem, jak tam překotně zvrací.

Když se vrátil, měli jsme už thescelosaura připraveného k transportu. Ligonier trval na tom, že vezme jeden konec tyče, jako by si tím chtěl napravit svou loveckou pověst. Když pak spolu s Redmondem, který vzal druhý konec, vykročil, zeptal jsem se ho: „Míváte takové problémy běžně?“

„A-ano; bojím se, že ano,“ odpověděl. „Ne že bych často chodíval na lov. Nesnesu pohled na krev.“

„Tak proč jste se pro všechno na světě vydal na tohle safari, když vám to nesedí?“

Bezmocně pokrčil volným ramenem. „Moje žena naléhala…“

„Myslíte, že jste s to pokusit se o to znovu?“

„Jsem skálopevně odhodlán, Reggie! Nesnesu, aby si o mně lidé mysleli, že jsem… že nejsem…“ Hlas mu selhal.

Pak vzal přední konec tyče rádža a Redmond se přidal k nám. Musím říct, že se k celé té záležitosti postavil velice decentně. Někteří muži by neodolali, zahrnuli by Ligoniera zlomyslnými posměšky a zpochybňovali jeho odvahu a mužnost. Ale ne Charles Redmond; ten řekl jenom: „Zdá se, Rexi, že dnes nemáte svůj den. Příště to bude lepší. Dáte se do toho a dostanete ho! Až si vyzkoušíte jízdu v Cayusovi, získáte ten pravý pocit síly, který potřebujete!“ (Na Redmonda se dalo spolehnout, že nikdy neopomene do čehokoliv přidat trochu reklamy na své vozy).

Když jsme se vrátili do tábora, viděli jsme, že Joe Voth pobíhá kolem Cayuse s hadrem a leští mu kapotáž. Sotva nás uslyšel, vzhlédl a řekl: „Pane Redmonde! Myslím, že je dokonale připraven; ale měl bych vám něco říct.“

„Ano?“ opáčil Redmond.

„Zatímco jsem na voze pracoval, vylezl z porostu nějaký velký dinosaurus a okouněl tu.“

„Jaký dinosaurus?“ zeptal jsem se.

„No, pane Riversi, v tomhle já se nevyznám. Všechno co vám o něm mohu říct je, že mě vyděsil k smrti, a jelikož nemám pušku –“

„Já to vím,“ skočil mu do řeči Beauregard Black. „Joe na nás zavolal a já mu řekl, že je to jen neškodný býložravec. Byl to jeden z těch co jim z týlu hlavy vyrůstá dlouhý bodec: *Para-Para-*“

„*Parasaurolophus,*“ napověděl jsem mu.

„Možná, že byl neškodný,“ řekl Voth, „ale kdo stojí o to, aby se kolem něj potloukalo zvíře dost velké, aby ho na místě rozšláplo? Právě to totiž dělalo; celý ten čas se jen tak potloukalo kolem a valilo oči na mne a na Cayuse.“

„A jak to s ním dopadlo?“ zeptal se Redmond.

„Po několika hodinách konečně odešel. Od té doby jsem ho neviděl.“

Parasaurolophus, pane Ahmadi? To je jeden z velkých hadrosauridů neboli kachnozobých dinosaurů. Všichni jsou to

bipední býložravci a někteří zástupci té čeledi mají na hlavách zvláštní chocholy ve tvaru ostnu nebo hřebenu. *Parasaurolophus* má přes metr dlouhou trubici, která mu vyrůstá vzadu z hlavy jako rohy přímorožce – až na to, že to není roh, protože končí kuličkou. Kdysi si mysleli, že je to něco jako potápěčský snorkel pro dýchání pod vodou – ale i to je špatně, protože trubice je na konci uzavřená, takže by zvíře skrz ni dýchat nemohlo.

V současné době převládá názor, že se jedná o rezonátor k zesílení řevu zvířete; nebo že je to prodloužení dýchacího systému sloužící jako čichový zesilovač. Možná je to obojí v jednom. Hadrosauridům by se dobrý čich hodil, aby je varoval před predátory, jako je tyrannosaurus. Nemají brnění jako ankylosauři, ani rohy jako ceratopsidi, ani nedokážou běhat tak rychle jako tak zvaní ‘pštrosí dinosauři’. Obrana kachnozobých dinosaurů spočívá v systému včasného varování, který jim umožňuje dozvědět se o karnosaurovi dřív, než se karnosaurus dozví o nich, a klidit se mu z cesty.

Tak či tak, Redmond i Ligonier byli svým prvním lovem tak unaveni, že jsme se rozhodli nechat je následujícího dne trochu odpočinout a tábor přestěhovat až den poté. Redmond s sebou měl pár báječných triedrů. Spolu s Ligonierem strávili den pátráním po dinosaurech na dálku a jejich identifikováním, přičemž připomínali párek ornitologů rozplývajících se nad ptáčky zpěváčky.

Odpoledne se z porostu vynořil *Parasaurolophus* a přišel až na okraj tábora. Všichni jsme se chopili pušek, ale velký hadrosaurid nás ignoroval a měl oči jen pro Cayuse, který byl zaparkován na volném prostranství mezi stany a stanovištěm tranzitní kabiny.

„Podívejte, Rexi,“ řekl jsem Ligonierovi, „tady máte svou hlavu – pokud se odhodláte na něj vystřelit.“

„Dobře,“ přikývl Ligonier a zamířil. Ale dopadlo to stejně, jako den před tím. Mířil a mířil, ale nedokázal se přinutit, aby

zmáčkl spoušť. Po chvíli pušku zase sklonil a řekl: „Nemá to smysl, Reggie. Kromě toho, nebylo by moc sportovní zastřelit ho, když tu jen tak stojí a koulí očima. Připadal bych si jako ti chlápci, co platí obrovské sumy peněz za to, že si mohou zastřelit bílého nosorožce vychovaného na farmě a krotkého jako kráva."

„Na druhé straně jste sem přijel kvůli trofeji," řekl jsem. „Mám ho pro vás zastřelit já?"

„Ne, pane! Jsem rozhodnut zastřelit si svou trofej sám!"

Ještě chvíli zkoušel mířit, ale nevystřelil. Mezitím hadrosaurid, který nás pořád ignoroval, otevřel tlamu a vydal ze sebe řev podobný hlubokému zabučení. Ta trubice za jeho hlavou byla určitě zesilovač zvuku; znělo to jako mlhový roh nebo nejhlubší tón varhan. Člověk měl pocit, jako by jím vibrace pronikaly skrz na skrz.

Rex Ligonier opět pozvedl pušku, ale opět nevystřelil. Hadrosaurid znovu zařval. Beauregard Black řekl:

„Víte, pane Riversi, kdyby to nebylo tak bláznivé, přísahal bych, že se snaží pozvat na rande ten náš traktor, i když zrovna nevypadá jako hadrosauridí samice."

„Možná," řekl rádža, „že výpary z dieselova motoru působí jako feromony."

„Hej, Charlesi!" zvolal Ligonier. „Máte skvělou šanci získat křížence dinosaura s vašim Cayusem!"

„Pro něco takového není navržený," opáčil Redmond. „Kdybyste milostně vzplál k humřici, co byste s ní dělal?"

„Ouha!" zasmál se Ligonier. „Mráz mi běhá po zádech, jen na to pomyslím!"

Dinosaurus naposledy smutně zařval a zmizel v porostu.

Rádža a já jsme rozhodli, že první přesun tábora provedeme jiho-jihovýchodním směrem, poblíž sauropodího močálu. Nechtěli jsme jít přímo k močálu, jako jsme to dělali při jiných příležitostech. Za prvé, nížiny kolem močálu jsou hustě zarostlé těžce průchodným cykasovým porostem, při jehož

překonání se člověk pořádně zapotí. Půda pod nohama je bahnitá, takže každým krokem zapadáte na půl centimetru, a bláto se nepříjemně lepí na podrážky. Třebaže rádža i já jsme si na něco takového už dávno, zvykli, většinu našich klientů to hrozně vyčerpá. Poslední věc, o kterou jsme stáli, bylo, aby nám některý ze zákazníků skonal na infarkt; obchodu by to rozhodně neprospělo. Už to, jak nám ubohého Holtzingera sežral tyrannosaurus, nás skoro přivedlo k bankrotu.

Na východě se do močálu vlévá slušně široká řeka. Rádža ji pojmenoval Narbada; říkal, že čeká, až najde nějakou skutečně impozantní řeku, aby ji mohl pojmenovat Ganga nebo Brahmaputra. Půda na jejích březích je pevnější a porost řidší než jinde kolem močálu.

Kromě toho, měli jsme s sebou Redmondův terénní vůz. Nedokázal jsem si představit, jak by si mohl vést na rozměklých březích močálu. Stačilo, aby si člověk nedal pozor, kde ho zaparkuje, a než by se nadál, propadl by se mu do bahna a byl by s nim amen.

Probudili jsme sáhiby časně, takže se Black se svými lidmi mohli pustit do bourání tábora. Začínají v tom být už po čertech dobří; za necelou hodinu poté, co byly stany vyklizeny, je měli sbalené a naložené na hřbetech mezků.

Cestou k našemu novému tábořišti na břehu Narbady se nic zvláštního nestalo. Zahlédli jsme pár dinosaurů i jiných zvířat, včetně velkého obrněného ankylosaura. Chasník se jen přikrčil a zamával svým dlouhým ocasem s kostěnou palicí na konci, jako by nás chtěl varovat, abychom se k němu příliš nepřibližovali.

Redmond řekl, že Cayuse bude raději řídit sám, poněvadž je na něj zvyklý. Objížděl při tom překážky s přehledem zkušeného šoféra. My ostatní jsme šli pěšky.

Brzy po poledni jsme dorazili na místo a za další dvě hodiny byl postaven nový tábor. Pak rádža Redmonda požádal, jestli by si nemohl vyzkoušet Cayuse. Byl plný chlapeckého nadšení

navzdory skutečnosti, že je dospělý usazený muž, stejně jako já. Redmond řekl jistě a ukázal mu, jak se řídi.

V jednom místě se řeka Narbada stáčí a vnitřní stranu zákrutu tvoří široká písečná pláž. Utábořili jsme se na kousku rovné země nad pláží. Čandra Ajar se rozjel po písku, mával při tom kloboukem a ječel: „Jupíí! Hněte se, stračeny!“ a jiné honácké amerikanismy.

Projížděl se křížem krážem po pláži, čím dál rychleji a rychleji. Na konci jednoho takového přejezdu se zase pokusil o obrat smykem, jenže tentokrát byla půda pod jeho koly zvlhlá. Cayuse vyskočil, divoce se zatočil kolem své osy a s hlasitým šplouchnutím přistál v Narabadě – a rádža s ním.

Cayuse dopadl na bok asi do metrové hloubky a uvěznil pod sebou rádžovu nohu. Rádža sebou začal házet a zmítat se, ale podařilo se mu jen tak tak vystrčit obličej nad hladinu. Zařval: „Pomoc! Bubly-bubly!“

Všichni začali ječet a pobíhat kolem jako stádo bezhlavých telat. Zařval jsem na Blacka a jeho chlapce, aby donesli provaz.

„Chcete ho přivázat a vytáhnout ven?“ zeptal se Redmond.

„Nebuďte blázen!“ zařval Ligonier. „Je tam uvězněný, copak to nevidíte? Nejprve budeme muset vytáhnout stroj. Mohu se toho ujmout, Reggie?“

„Raději bych to udělal sám,“ řekl jsem. „V močálu žijí obrovští krokodýli, vedle kterých vypadají ti naši dnešní jako ještěrky. Jestli se některý zatoulá do řeky…“

„Čert to vem!“ zvolal Ligonier. „Dejte to sem!“

Popadl konec provazu a skočil do vody. Když se dostal až ke Cayusovi, potopil se a uvázal provaz kolem sloupku volantu. Pak na nás zamával, abychom táhli. Dokázal, že mu rozhodně nechybí odvaha a já měl pocit, že právě o to mu šlo.

Zatáhli jsme a vůz se pohnul. Když jsme ho dostali asi do deseticentimetrové hloubky, Joe Voth ho převrátil na kola a pak ho vytlačil na břeh. Nemyslím, že by to někdo z nás ostatních dokázal sám; Joe byl pořádný kus chlapa.

Po něm z vody vylezl Rex Ligonier s Čandrou Ajarem. Rádža se jednou rukou držel Ligoniera kolem ramen a při chůzi se o něj opíral. Naštěstí neměl nohu zlomenou, ačkoliv na ní měl modřinu velkou jako dlaň a až do konce safari na ni nemohl pořádně došlápnout.

Zatímco jsem se my ostatní shlukli kolem rádži a vyptávali se ho, jak se cítí a jestli nemá něco zlomeného, Joe Voth obcházel s vyčítavým pohledem v obličeji vůz. Nakonec řekl: „To jste neměl dělat, pane rádžo. Takhle se se stroji nezachází."

Všichni jsme se shodli, že na jeden den jsme měli vzrušení až nad hlavu. Voth strávil celé odpoledne a kus noci dáváním Cayuse do pořádku, čištěním a sušením a olejováním každé součástky která si to žádala.

Příštího dne jsme se vydali jen tak porozhlédnout se po okolí: u ústí řeky Narbady do močálu jsme našli stádečko sauropodů. Převládajícím rodem sauropodů té doby a místa byl *Alamosaurus.* Mezi sauropody patří k těm středně velkým; většina jich nedoroste do větší délky než nějakých dvacet metrů, ačkoliv jsme občas narazili i na třicetimetrového obra. Ačkoliv se rádi zdržují na březích močálů, kde nacházejí nevyčerpatelné zásoby zeleně, není pravda, že převážnou část života tráví ve vodě. Jsou dokonale uzpůsobeni pohybu po suché zemi a často táhnou na velké vzdálenosti, když je k tomu donutí jejich nikdy nekončící honba za potravou.

Nezahlédli jsme žádného theropoda, který by mohl Redmondovi posloužit jako trofej, ani nic, co by zajímalo Ligoniera. Byl tam jen jeden z těch superkrokodýlů, *Phobosuchus,* který ležel s tlamou otevřenou na písku pláže a nechal si ptáky čistit zuby. Kolem kroužilo několik malých pterodaktylů a lovilo hmyz. A když už o tom mluvím, hmyz připravoval horké chvilky našim sáhibům navzdory repelentům, kterými se hojně mazali.

Po obědě jsem si všiml, že Redmond a rádža spolu sedí kousek stranou a Redmond mého společníka poučuje o jemných nuancích řízení Cayuse. Nakonec se zvedli a Redmond řekl:

„Podívejte se, jak to dělám já, rádžo!“

Posadil se na řidičské sedadlo a nastartoval vůz; ozvalo se nezaměnitelné vrčení dieselova motoru. Pak opatrně vyšlápl spojku a Cayuse se pomalu rozjel. Redmond s ním projel po pláži souběžně s řekou a pak zamířil k opačnému konci pláže. Všechno šlo hladce, dokud nepřišel čas otočit se. Redmond zajel trochu dále než rádža a pláž byla v těch místech na otočení už příliš úzká, takže mu nezbylo, než couvat.

Zatímco to dělal, ozvalo se uši rvoucí zabučení, zařvání nebo zatroubení – nazývejte to jak chcete – našeho známého *Parasaurolopha.* Obrovský hadrosaurid vystoupil z porostu a dvoumetrovými skoky vyrazil na Redmonda a jeho Cayuse.

Redmond se krátce ohlédl a uviděl obludu, která se po něm hnala a napřahovala se nejen předními prackami, ale i svým velkým zahnutým rozmnožovacím orgánem, dlouhým jako dospělý člověk.

Nevím, jestli si Redmond myslel, že ho hadrosaurid míní zneužít; fakt je, že udělal jedinou rozumnou věc, kterou udělat mohl. Sešlápl plyn na plno.

V tomtéž okamžiku hadrosaurid sáhl po Redmondovi svou obrovskou čtyřprstou prackou. Není to skutečná ruka, protože nemá oddělený palec a nemůže pohybovat každým prstem zvlášť, jako my. Ale dokázal je zahnout a popadnout Redraonda za límec lovecké kazajky. Při tom ho vytáhl ze sedadla, motor terénního vozu zařval a Cayuse vyrazil vpřed jako vyplašený klokan. Škoda, že v tu chvíli nikdo neměl připravenou kameru, i když pochybuji, že by záběry Redmonda visícího z dinosauří pracky pomohly prodat hodně Cayusů.

Hadrosaurid se podíval na Redmonda, evidentně si pomyslel, že se k pořádnému jídlu nehodí a odhodil ho stranou. Pak se rozběhl za Cayusem. Neřízený vůz vjel do řeky a

pokračoval v jízdě, dokud nám asi po deseti nebo patnácti metrech nezmizel z očí. Motor naposledy zabublal a ztichl.

Hadrosaurid zastavil v místech, kde zmizel Cayuse. Strčil hlavu pod vodu, takže všechno, co jsme z něj viděli, byl dlouhý osten vzadu. Po několika sekundách se napřímil a znovu táhle zabučel. Možná se mi to jen zdálo, ale připadalo mi, že jeho křik tentokrát zněl žalostně.

Stál tam a strkal hlavu pod vodu několik minut. Pak najednou zpozorněl. Důvod vyšel najevo brzy. Z porostu se vynořil theropod, gorgosaurus. Vypadá velice podobně jako slavný *Tyrannosaurus*, ale je menší, lehčeji stavěný a rychlejší – a tudíž i nebezpečnější.

Gorgosaurus běžel rychle, pohupuje hlavou při každém dlouhém skoku. Řítil se přímo na hadrosaurida, který stál napůl ponořený v řece. Hadrosaurid se dal na útěk, ale bylo už příliš pozdě. Gorgosaurovy čelisti se zaťaly do jedné z jeho zadních nohou a s mohutným šplouchnutím ho povalily. Zatímco se nebohá oběť pokoušela zvednout, gorgosaurus mu zasadil zadní nohou s dlouhými ostrými drápy ránu do břicha a roztrhl mu ho.

Zbytek boje se z větší části odehrával ve vodě, a tak jsme z něj moc neviděli. Po chvíli se gorgosaurus napřímil a v tlamě držel krvavou masu vnitřností své oběti. Ležícího hadrosaurida si přidržel jednou ze zadních noh a několik minut polykal. Stejně jako hadi neměl pevně vkloubené čelisti, a tak dokázal naráz polknout pozoruhodné sousto. Stál tam zdánlivě nehybně, pak se ozvalo hlasité *gulp* a několik centimetrů střev a vnitřností zmizelo, další *gulp* a zmizel další kousek, až najednou bylo všechno pryč. Viděli jsme, jak se mu nadouvá krk, když sousto pomalu klouzalo do jícnu. Rex Ligonier se omluvil a šel se do houští vyprázdnit.

Gorgosaurus se právě skláněl pro další sousto, když tu vedle mne zaburácela Redmondova puška. Redmond, pokrytý pískem a blátem, se napřímil a začal nabíjet. Rádža mezitím vytáhl ze stanu naše pušky a podával mi tu mou.

Gorgosaurus se s mohutným šplouchnutím svalil do vody. Redmond řekl: „A máme svoje hlavy pěkně pohromadě. Jestli se nám je podaří dostat na břeh, já si vezmu theropodí a Rex si může vzít tu druhou.“

Problém byl v tom, že jelikož to byli plazi, trvalo to celou věčnost, než doopravdy dodělali, ačkoliv Redmond zasáhl mozek. Byl už skoro večer, když se oba dinosauři konečně přestali zmítat a svíjet. Přebrodil jsem se k nim a podíval se, co se stalo s Cayusem. Pak jsem uvázal provaz kolem gorgosaurovy nohy a začali jsme ho tahat na břeh. Když jsme ho ani všichni spojenými silami – rádža s pochroumanou nohou a já, sáhibové i pomocníci – nedokázali vytáhnout, Beauregard zapojil i mezky. S jejich pomocí jsme zvíře konečně vyvlekli na pláž.

Pak jsme se dali do stejné práce na hadrosauridovi. Šlo nám to docela dobře, když tu Ligonier najednou zařval: „Hej, vypadá to, že máme společnost!“

A vskutku. Jeden z těch obrovských křídových krokodýlů, přilákán krví unášenou řekou do bažin, připlaval proti proudu a popadl hadrosaurida za druhou nohu. To poněkud zdrželo vyprošťování. Tahali jsme za provaz, muži i osli, zatímco krokodýl bičoval vodu ocasem. Žádná strana nevybojovala na té druhé víc než několik centimetrů. V bahnité a zkrvavené vodě toho z krokodýla moc vidět nebylo; ale řekl bych, že patřil k tomu patnáctimetrovému druhu, co dokáže polknout člověka vcelku. Po několika minutách přetahování vyzkoušel krokodýl jiný trik. Jelikož krokodýli nedokážou žvýkat maso, polykají ho obvykle v kuse. To znamená, že musí svou kořist roztrhat na stravitelné porce. Jak to dělají, nám náš sok hned předvedl; údery ocasu roztočil své tělo kolem vlastní osy a vířil ve vodě tak dlouho, dokud mu větší část hadrosauridí kýty nezůstala s hrozivým zapraštěním v tlamě. S ní pak odplaval po proudu, zatímco nám ponechal zbytek.

„Tak fajn," řekl jsem, „pokud chcete hlavy jako trofeje, pusťte se do odřezávání rovnou. Do večera musíme přestěhovat tábor."

„Dobrý Bože!" zvolal Redmond. „Zbláznil jste se, Reggie?"

„Blázni bychom byli, kdybychom tu zůstali. Ty mršiny přilákají další theropody a pravděpodobně i další krokodýly. Záhy bychom se ocitli uprostřed velké bitvy o maso a poražení by určitě nepohrdli námi nebo našimi mezky. Pokud bychom se je pokusili odrazit palbou, nejspíš bychom se postříleli navzájem."

Trochu bručeli, ale uznali, že mám pravdu. „Ále co můj Cayuse!" zaúpěl Redmond.

„Zdá se, že zapadl do tůně," řekl jsem. „Je dobré dva nebo tři metry pod vodou. I kdybychom měli jeřáb, krokodýli by nás nikdy nenechali ho pořádně upevnit."

Ligonier řekl: „Jsem dobrý plavec. Vsaďte se, že bych se tam dokázal potopit na dostatečně dlouhou dobu, abych upevnil smyčku."

„O tom nepochybuji," odpověděl jsem. „Dokázal by to i rádža nebo já. Ale teď večer, když se tu každou chvíli mohou objevit nezvaní hosté, by to bylo zatraceně nebezpečné. Nemůžeme si dovolit ztratit klienty; neprospívá to obchodu. Bojím se, že Cayuse budeme muset nechat tam, kde je."

Zažili jsme krušné chvilky, když jsme za noci ve světle elektrických svítilen stěhovali tábor. Už toho mnoho nezbývá, co by se o tom safari dalo dodat. Museli jsme přeložit náklad a uvolnit jednoho mezka pro rádžu, který pořád ještě nemohl dobře chodit. Založili jsme postupně další dva tábory a pozorovali další křídovou faunu při práci i při zábavě, abychom se nakonec vrátili na původní tábořiště, kde nás Cohen vyzvedl. Naše zákazníky jsme domů dopravili v pořádku a s trofejemi.

Takže teď už víte, pane Ahmadi, proč nebereme ha výpravy do minulosti motorová vozidla. Je to dost těžká práce zabránit

místním predátorům – karnosaurům, creodontům nebo šavlozubým tygrům, to podle doby – aby nesežrali nás, naše zvířata, nebo obojí. Ale odhánět od našich terénních vozidel zamilované dinosaury, to už by bylo příliš!

III

Pátrání po krokomandrovi

Prosím vás, slečno Brownleeová! Ujišťuji vás, že proti ženám nic nemám. S jednou jsem ženat – pořád s toutéž – už, dvacet dlouhých let a klape nám to spolu docela dobře.

Nazývejte si mé dál mužským šovinistou, já svůj postoj vůči ženám na loveckých výpravách do minulosti nezměním – alespoň ne na výpravách, kde by byly společně s muži. Ne že by si tam ženy nemohly vést stejně dobře jako muži. Ale mícháte-li pohlaví v malých, izolovaných skupinách, koledujete si o malér. Když se lidé v takové skupince ocitnou, obvykle navážou důvěrný vztah, nebo se začnou navzájem nenávidět. A přidáte-li k tomu sexuální faktor, stane se situace obvykle nezvládnutelnou. Mohl bych vám vyprávět, jak jsme to jednou s takovou smíšenou skupinou zkusili a co z toho vzešlo.

Pokud bude mít vaše organizace na ochranu práv žen zájem o výhradně ženské safari, uvážíme to. Jistě, záleželo by na tom, jak na to zareaguje moje manželka. Když se dozvěděla, že jsem zapsal pět klientů včetně jedné ženy na výpravu do triasu, řekla: „Reginalde Riversi, o co ti k čertu jde? O muchlování v cykasech? Koleduješ si o potíže.“

Ujistil jsem ji, že mne nic takového ani ve snu nenapadlo, ale když to pak bylo za námi, měla všechny důvody zvolat: „Neříkala jsem to!“ Ne že by to má milá ženuška opravdu řekla nahlas; ale věděl jsem, že si to myslí.

Takže když jsme Ajar a já naložili to smíšené safari… Čandra Ajar je ten snědý chlápek u mrtvého dinosaura na fotografii támhle na zdi. Říkám mu ‘rádža’, protože je dědičný

vládce nějakého kousku země v Indii; Janpur se to jmenuje. Jistě, dneska je to už čistě čestný titul, jako třeba titul toho Francouze, hraběte de Lautrec, co mu sauropod ufikl hlavu ocasem.

Rádža si mě pro mou ‘výhradně mužskou’ politiku dobíral, takže jsme se dohodli, že vyzkoušíme jedno smíšené safari, abychom viděli, jak to bude fungovat. Naskytl se nám manželský pár Alvaradových, Tomás a Inez, kteří se chtěli vypravit do Éry plazů. Tom Alvarado byl statný Španěl, který si na živobytí vydělával zpíváním v operách. Musel v tom být opravdu dobrý, když si mohl dovolit safari do minulosti. Nezajímali se moc o lov, ani nestáli o trofeje; byli vášniví cestovatelé, kteří už navštívili všechny světadíly a většinu států současné zeměkoule a zatoužili po něčem novém. Nechtěli si s sebou ani brát pušky; ale já je přesvědčil, aby si pronajali devítimilimetrovou mannlicherovku. Jinak by naše skupina byla vyzbrojena příliš lehce, než abychom se mohli cítit bezpečně.

Trochu mě zarazilo, když Tom představil paní Alvaradovou jako svou bývalou manželku Inez. (Vyslovil to tak, že se to rýmovalo s ‘Macbeth’). Když jsem se ho na to později zeptal, řekl mi: „Ach ano, Inez a já jsme už léta rozvedení. Nedokázali jsme spolu žít; ale pak jsme zjistili, že máme jeden druhého rádi víc než kohokoliv jiného. Takže teď žijeme, jak říkáte vy Američané, na hromádce.“

No, ať už si vyřešili svůj vztah jakkoliv, nepovažoval jsem to za svou věc. Inez zřejmě měla mexické předky; byla oslnivě krásná tím černovlasým latinskoamerickým způsobem.

Rádža i já jsme se shodli, že poslat je do křídy nebo jury, kde se člověk setká s těmi nejimpozantnějšími dinosaury, by bylo příliš riskantní. Navíc jsme měli zájemce, který stál o to vypravit se do triasu, ale nemohl si dovolit zaplatit cestu sólo, protože dotace, kterou dostal od Aucklandského přírodopisného muzea, by nepokryla náklady. Nejsme levní,

protože v ceně je zahrnut provoz laboratoře profesora Prochasky, která spotřebuje úžasné kvantum elektrické energie.

Onen třetí sáhib byl Novozélanďan, profesor doktor sir Edred Ngata, paleontolog. Byla to impozantní postava; měřil dva metry, stavěný byl jako lokomotiva, pleť měl osmahlou sluncem do tříslové hnědi a husté vousy mu právě začínaly šednout. Počítám, že byl alespoň ze tří čtvrtin Maor. Byl jsem rád, že s sebou budeme mít Kiwiho, který si nebude dělat šprťouchlata z mého australáckého přízvuku.

Důvod, proč chtěl Ngata cestovat do triasu, kde byla fauna méně impozantní než v pozdějších periodách, byl, že chtěl sledovat všechny ty malé ještěrky a zjistit, které z nich byly předkem pozdějších plazů a savců. Řekl mi:

„Také bych, pane Riversi, rád studoval šíření pozdních *Rhachitomi* –“

„Promiňte,“ řekl jsem, „co že byste to rád?“

„Studoval *Rhachitomi* nebo jejich potomky, *Stereospondyli.* To jsou podřády obojživelníků, které na sklonku triasu vymíraly, ale pořád ještě byly hojné a zahrnovaly i takové obry, jako byl *Paracyclotosaurus* z vaší rodné Austrálie. Představte si mloka nebo salamandra zvětšeného do velikosti krokodýla, s velkou hlavou s čelistmi uzpůsobenými pro chytání ryb, a máte jeho obrázek.“

„Takže by se klidně mohl nazývat ‘krokomandr’, co? Alespoň si na tom člověk nezláme jazyk jako na tom jménu, co jste říkal vy.“

Ngata se zasmál. „To je pravda; ale co se dá dělat, všechna lehce vyslovitelná latinská jména už jsou rozebrána.“

„Aha,“ řekl jsem. „Potíž je v tom, že než se stačím některé z těch jazykolamových jmen naučit, některý z vašich kolegů ho změní, nebo alespoň zařadí jinam. Ale proč vám jde právě o toho krokomandra?“

Vysvětlil mi to. „Pomohlo by to upřesnit rozdělení Pangey.“

„Myslíte ten superkontinent, který, jak se říká, kdysi zahrnoval veškerou suchou zemi?“

„Přesně tak. Jeho dělení začalo v triasu. Nejprve se severní polovina, které říkáme Laurasie, oddělila od jižní Godwany a mezi nimi se vytvořilo moře Tethys. Takže pokud bych našel jednoho z těch vašich – ehm – krokomandrů v místech, která se později stanou Severní Amerikou a pokud by byl stejný jako ti na jižním kontinentu, bylo by jisté, že spojení mezi oběma částmi Pangey ještě existuje.“

„A proč by krokomandr nemohl prostě přeplavat z jednoho na druhý, jak to dnes dělají mořští krokodýli?“

„Protože měl jako většina obojživelníků měkkou, citlivou kůži, která nesnáší slanou vodu.“

Čtvrtý sáhib byl Američan, Desmond Carlyle, známý Alvaradových. Byl to dobře rostlý chlapík, elegantní, s vlasy barvy slámy a malým blond knírkem. Trochu se věnoval horolezectví a zastával poměrně hodně rozšířený názor, že hlava nějakého velkého dravého zvířete na stěně je nejlepším důkazem mužnosti. Sám už jsem z takových představ dávno vyrostl; ale nikomu to neříkám, protože nemám v úmyslu odrazovat si zákazníky. Carlyle doufal, že se časem propracuje až na křídové safari a získá hlavu tyrannosaura, a říkal si, že výlet do triasu by pro to mohl být dobrou průpravou.

Poslední, kdo se přihlásil, byl mladík jménem Willard Smith. Byl z jedné z těch problematických rodin, kde oba rodiče byli několikrát rozvedení. Jeden z jeho četných nevlastních otců mu tu cestu věnoval jako dárek za získání univerzitního diplomu. Vždycky jsem slýchal, že takové rodiny jsou zaručenými producenty mladistvých delikventů, narkomanů a kriminálních živlů; ale mladý Smith žádné takové symptomy nevykazoval. Na druhé straně se mi svěřil: „Pane Riversi, doufám, že vám nevadí, že jsem kluč.“

„Ano?“ řekl jsem. „A co to je? Nějaká tajná společnost požadující povinnou kontrolu porodnosti pro komedianty nebo něco takového?“

„Ne, ne, nic takového. To je pensylvánský výraz pro nemehlo, nemožně neobratnou osobu.“

To byl důvod k zamyšlení. Nakonec jsem řekl: „Hm, já nevím. Pokud jste takový nemotora, jak mám vědět, že nezakopnete o kořen a neustřelíte někomu hlavu?“

„Ach, střílení mne vůbec nezajímá,“ odpověděl Smith. „Budu dokonale spokojen, když se budu moci dívat a fotografovat. To je moje skutečná vášeň.“

Trochu proti svému vlastnímu přesvědčení jsem Smitha nakonec zapsal. Říkal jsem si, že na něj osobně trochu dohlédnu. Jestliže se v těch dávných geologických dobách napíchnete na vlastní stahovací nůž, prostřelíte si stehno nebo šlápnete do nějaké díry a zlomíte si nohu, těžko můžete zatelefonovat pro sanitku a nechat se odvézt do nemocnice. Ale na druhé straně, pokud Smith nebude mít pušku, nemůže alespoň nešťastnou náhodou postřelit někoho z nás ostatních.

Lov na dinosaury není zvlášť nebezpečný, pokud všechno děláte přesně a s rozvahou a vyvarujete se takových hloupostí, jako je skřípnout si větvičku do uzávěru pušky nebo šlápnout na ocas spícímu karnosaurovi, nebo pak vylézt na příliš malý strom, ze kterého si vás dinosaurus lehce sundá. Dokonce ani nemotornost nemusí být osudná, pokud máte zdravý úsudek, neztratíte nad sebou kontrolu a ponecháváte si dostatečnou rezervu a odstup.

A tak jsme jednoho krásného jarního dne napochodovali s celou výzbrojí do laboratoře profesora Prochasky v St. Louis. Jako obslužný personál s námi jel náš dlouholetý honák Beauregard Black, dva pomocníci a kuchař. Tehdy už jsme rádža i já měli dost zkušeností, abychom nemuseli na safari jezdit oba. Jeden mohl zůstat v Přítomnosti a věnovat se firmě; to je i důvod, proč jsem teď tady, zatímco rádža provádí loveckou skupinu eocénem.

V onom případě jsme se však dohodli, že pojede i rádža, protože se jednalo o nám neznámou periodu, a také proto, že to bylo co do pohlaví první smíšené safari, a tudíž tak trochu experiment. Rádža je v mezilidských vztazích lepší než já.

Dokáže uklidnit rozparáděného chlapa – promiňte, člověka – nebo potěšit malomyslného a vůbec se postarat o dobrou náladu způsobem, který mu mohu jen závidět.

Na jiných safari obvykle putujeme krajem, rozbíjíme tábor a zase ho rušíme na tuctu různých míst. Tentokrát jsme se však rozhodli, že jelikož mezi sebou máme i jednoho úplného nováčka a ženu, raději ponecháme tábor tam, kde ho poprvé postavíme a budeme dělat jednodenní výpravy v různých směrech. Takže jsme ani nepotřebovali nákladní mezky, kteří by nosili naše zavazadla.

Eh? Proč nepoužíváme terénních vozidel? Jednou jsme to zkusili a moc dobře to nedopadlo. V prvé řadě bychom s sebou mohli brát jen ty menší – prakticky hračky – to kvůli rozměrům tranzitní komory. Za druhé, kdyby nám došlo palivo, těžko bychom tam našli benzínovou pumpu. Za třetí, mesozoická krajina je často tak zarostlá a mizerně odvodněná, že by tam měl i ten nejpřizpůsobivější terénní vůz co dělat. A konečně, pokud si váš džíp zlomí nápravu nebo sjede do řeky, musíte se s ním rozloučit; nedopravíte ho zpátky do tranzitní komory. Naproti tomu mezci tam mají veškerou výživu, a když se dostanete do úzkých, můžete sníst vy je – pokud vás v tomto směru nepředběhne nějaký hladový masožravec. Terénní vůz sníst nemůžete.

Sáhibové, sáhiba, rádža a já jsme se se svými puškami a zavazadly namačkali do tranzitní kabiny. Byla to taková naše pojistka, že pušky vždycky šly první; nikdy se nedalo předem říct, jaký uvítací výbor nás tam bude čekat. Operátor se vtěsnal k nám, zavřel dveře a začal si hrát s tlačítky a regulátory.

Řekl jsem laborantům, aby to nastavili na prvního máje 175 milionů let před Kristem. Takže kabinový wallah nastavil stupnice na to datum a stiskl knoflík. Světla zhasla a kabinu teď osvětlovala jen slabá nouzová lampička. Sáhibové maličko sténali a potáceli se závratí, vibracemi a tím nepříjemným

pocitem připomínajícím volný pád. Ale rádža a já už jsme na to byli zvyklí.

Když se ručička ukazatele zastavila, operátor se přesvědčil, že může kabinu bezpečně usadit. V moři nebo na srázu útesu se prostě přistát nedá. Někdy musíme s kabinou pohybovat v čase takových půl miliónu let sem a tam, než najdeme vhodné místo k přistání. Tentokrát jsme měli štěstí a dosedli jsme na pevnou zem hned napoprvé. Další tlačítko otevřelo dveře.

Jako obvykle jsem vyskočil první, s puškou připravenou k výstřelu. V triasu jsem ještě nebyl, ale trochu jsem si to období prostudoval. Před sebou jsem měl lehce zvlněný terén, v dálce ohraničený vodou a řádně zarostlý stromy a keři druhů, které se dnes vyskytují už jen v miniaturním vydání jako ‘živé zkameněliny’ – jako například kapradiny a přesličky. Ze skutečných stromů tam byly araukárie, ginkga a cykasy, které vypadaly spíš jako palmy. Žádná tráva, samozřejmě; ta se objevila až o takových sto miliónů let později, stejné jako květiny.

Jediný vzorek fauny, který jsem při prvním rozhlédnutí uviděl, byla nějaká menší ještěrka, která uháněla po zadních nohou pryč. Díval jsem se, jak mizí v kapradinách, když mé sir Edred Ngata odstrčil, zamířil svou brokovnici a vypálil *bang-bang!* za mizícím dvojnožcem.

Řekl jsem: „Hej, sire Edrede! Slíbil jste, že budete střílet, jenom když vám řeknu!“

„Je mi to strašně líto!“ odpověděl Ngata. „Ale vypadalo to jako thektodont, jeden z těch, ze kterých se vyvinuli velcí dinosauři. Jeden z mých cílů je získat nějaké exempláře k preparaci nebo pitvě. Vypadá to, že jsem minul; ale prosím, nechte mne, abych se přesvědčil!“

Hned také vyrazil, ale já ho zadržel: „Zatraceně, sire Edrede, nabijte si před tím pušku! A alespoň do jedné hlavně těžké broky!“

Podíval se na mne s provinilým úsměvem. „Samozřejmě máte pravdu. A na toho ‘sira’ zapomeňte. Říkejte mi prostě

Edrede, ano, starouši?“ Ngata byl přátelský chlapík, na jakého se člověk nedokázal dlouho hněvat.

Mezitím vystoupil i zbytek výpravy a kabina zmizela do Přítomnosti, aby nabrala Beauregarda s jeho lidmi a výstrojí. To chvíli trvalo a já zatím trochu obhlédl okolí a vybral vhodné místo u řeky pro tábor.

Jakmile byl tábor postaven, bylo naší první starostí opatřit čerstvé maso. Jelikož jsem s tou dobou neměl žádné zkušenosti, požádal jsem o radu sira Edreda. Potřebovali jsme zvíře nejraději býložravé, nepříliš velké (které by se zkazilo dřív, než bychom ho stačili dojíst) ani příliš malé (v takovém případě by nám nestačilo). Ngata řekl: „Být vámi, poohlédl bych se po nějakém dicynodontovi. Myslím, že byste je našel ve vyšších polohách.“

„Jak takový dicynodont vypadá?“

„Představte si lysou šavlozubou ovci a budete mít docela dobrou představu.“

Jelikož už bylo trochu pozdě pouštět se na lov, zůstali jsme v táboře. Obslužný personál postavil jeden velký stan pro sebe a čtyři malé pro nás ostatní. Ngata a Alvarada jsem dal do jednoho stanu, Carlyla a Smitha do druhého a jeden jsem nechal Inez Alvaradové. Rádža a já jsme si vzali poslední, abychom se mohli radit o organizačních záležitostech safari. Navíc, jelikož jsme střídavě drželi hlídku, nemělo smysl budit naše sáhiby pokaždé, když jsme si měnili směny.

Kdyby byli Alvaradovi normální manželský pár, dal bych jim samozřejmě společný stan. Ale nevěděl jsem, jestli v současné době nejsou na kordy – promiňte, slečno Brownleeová – a nepřipadalo mi to jako věc, na kterou bych se měl vyptávat.

Spaní na výpravě není tak jednoduchá záležitost, jak by si někdo mohl myslet. Kromě velkých švábů, které do tábora přilákala vůně jídla, se kolem hojně vyskytovali i obří cvrčci,

jejichž zvukové projevy si co do hlasitosti nezadaly s poplašným zařízením.

Příštího dne ráno jsme šli ulovit něco k jídlu. Vydali jsme se do kopců, prodírajíce se hustým kapradím; žádné stopy po zvěři jsme nenašli. Prodírat se opravdu hustým kapraďovým porostem dá člověku pořádně zabrat, a tak jsme byli za chvíli všichni unavení a zpocení. Kromě toho, zem pod našima nohama byla tak protkána stružkami a potůčky, že jsme ustavičně do nějakého padali nebo z něj vylézali.

Zahlédli jsme pár příslušníků rodu *Coelophysis* – malých dlouhoocasých dvounohých masožravých theropodů váhy menšího muže – ehm – člověka. Slídili v kapradí po menších tvorečcích, které hbitě lovili svými úzkými zubatými čelistmi. Jakmile nás zpozorovali, jen se mihli a byli pryč. Carlyle, jediný z nás, kdo sem přijel za lovem, za nimi poslal pár kulek, ale minul.

Když jsme se dostali do vyšších poloh, kapradí začalo řídnout. Smith po celou dobu naší cesty cvakal fotoaparátem. Ngata vzrušeně pobíhal kolem a oháněl se svou malorážní brokovnicí. Tu a tam se objevil s nějakou menší ještěrkou, aby ji uložil do svého sběratelského pytle. Jednou jsem mu řekl: „Tamhle máte taky jednoho!“

Ukázal jsem prstem na drobné ještěrkovité zvířátko, ne větší, než krysa. Ngata zamířil brokovnici ale pak řekl: „Ne, raději ne. Vypadá to jako ictidosaurus a nerad bych zastřelil jednoho ze svých vlastních předků.“

„A bojíte se, že byste zmizel jako když se sfoukne plamínek svíčky?“

„Všechno je možné,“ připustil.

„Mnohem pravděpodobněji by vás časoprostorové síly vrhly zpátky do vaší doby a při tom by vás roztrhaly na kusy,“ řekl jsem. „Aby zabránily paradoxu, víte. Jednomu mému zákazníkovi se to doopravdy přihodilo, když se pokusil vyskytnout dvakrát ve stejném čase.“

Po několika hodinách putování si Alvaradovi začali stěžovat, že je bolí nohy. Tak jsme se rozdělili a já s Ngatou a Carlylem, kteří byli na takové útrapy zvyklí, jsme pokračoval, zatímco rádža s ostatními se posadili, aby si na chvíli odpočinuli.

Jak jsme stoupali, objevovalo se mezi stromy připomínajícími ginkga a jehličnany podobné dnešním borovicím stále víc volných prostranství. Lidi, co by čekali, že druhohorní krajina bude oplývat barvami, by se strašně zklamali, jelikož veškerá vegetace má přibližně stejnou tmavě zelenou barvu, bez květů. Mezerami mezi stromy jsme za několika dalšími vršky viděli v dálce velký kužel vulkánu, z jehož vrcholu stoupal kouř a výpary.

Krátce poté, co jsme se rozdělili, jsem uslyšel zvuky svědčící o přítomnosti animálního života. Ngata začal vzrušením bublat, a kdybych ho nechytil za rameno, rozběhl by se dopředu.

„Jen pomalu!“ řekl jsem mu. „Nejprve se podíváme, co to vlastně je.“

„Ale v téhle době přece žádní allosauři ani tyrannosauři nežili…“

„Já vím,“ odpověděl jsem, „ale podle toho, co jsem si přečetl, pořád tu žilo pár masožravců, kteří by si s vámi docela dobře poradili.“

Vyrazil jsem kousek před skupinkou, snaže se – s puškou připravenou – prohlédnout porostem. Rádža i já jsme používali ráži .375 magnum. Svoje šest-nula-nulky, dinosaurobijky, jsme nechali doma, protože jsme si byli jisti, že se tu nesetkáme s ničím, co by vyžadovalo jejich zásah, a protože byly na druhé straně pořádně těžké.

Nakonec jsme se dostali na malou mýtinu, na které se pásli čtyři dicynodonti. Připlížil jsem se blíž, drže si mezi sebou a zvířaty neustále pár cykasů, a zalehl jsem na místě, které mi skýtalo dobrý výhled. Carlyle zůstal někde vzadu.

Byl tam jeden samec, který se od zbylých tří samic lišil úctyhodnými kly. Neřekl bych, že mi připomínali lysé ovce. Lysí byli, ale pevně stavění, velcí asi jako americký černý medvěd, s břichatými těly a silnými plazími ocasy. Jejich tlamy začínaly rohovitým zobanem, jako mají želvy, a samec měl navíc ty své šavlovité tesáky.

Všichni čtyři se jako o závod cpali listím a kapradím. Zatraceně ohyzdné bestie, řekl bych; ale dokázal jsem si představit, že jim patrně musíme připadat stejně. Když jsem se chystal vystřelit, Ngata se dotkl mého lokte.

„Počkejte okamžik," řekl. „Chci je nejdřív chvíli pozorovat."

Tak jsme čekali a dívali se na zvířata, která se po celou tu dobu jen živila, živila a živila, až to nebylo ani trochu zábavné. Znovu jsem se připravoval vystřelit, když Ngata zašeptal: „Počkejte, Reggie; něco se blíží!"

To něco se ukázalo být dalším dicynodontím samcem. Stávající samec vzhlédl od jídla a varovně zachrochtal.

Nově příchozí zachrochtal rovněž, ještě hlasitěji. Další minutu stáli ti dva chasníci proti sobě, vrhali na sebe nenávistné pohledy – pokud se dá něco takového říct o tvorech, kteří absolutně postrádají jakoukoliv mimiku – a chrochtali.

Pak vetřelec zívl a předvedl své tesáky. Stávající samec zívl také; a pak se zase vrátili ke chrochtání. Tou dobou se k nám přidal i Carlyle, mumlaje něco v tom smyslu, že si musel přešněrovat botu.

Vetřelec se trochu přiblížil, zívl a zachrochtal. Pak kolem sebe začali kroužit a já jsem ztratil přehled, který z nich je který. Nakonec jeden z nich, ať už to byl kterýkoliv, sekl druhého do šíje; a druhý couvl, stále zívaje a chrochtaje. Když si od svého soka vytvořil dostatečný odstup, otočil se a kolébal se pryč. A to bylo celé to titánské klání, pokud jste něco na ten způsob čekali. Po celou dobu tři samice zpracovávaly čelistmi vegetaci, jako by se jich souboj vůbec netýkal.

„Nemůžeme udělat vdovy ze tří dam najednou," řekl jsem Carlylovi. „Střílejte; mířte na tu vlevo."

Vypálil na nejbližší samici a ta se svalila na zem. Ostatní tři zvířata se trochu ledabyle rozhlédla, ale nijak nedala najevo, že by se chtěla dát na útěk.

„S výstřelem z pušky se ještě nesetkaly a nemají z něj strach," řekl Ngata. „Bojím se, že je budeme muset zahnat."

Utrhl cykasovou ratolest a s křikem a dupáním se vrhl proti zvířatům. Carlyle a já jsme ho napodobili a po chvíli se tři přeživší zvířata bez velkého spěchu odkolébala do houští.

Když jsme došli k zastřelené samici, Ngata ji začal měřit a dělat si poznámky. Zatímco to dělal, objevil se rádža se zbytkem skupiny. Mladý Smith začal fotografovat.

Rádža a já jsme pak vytáhli nože, abychom zvíře vyvrhli a odlehčili ho pro přenesení do tábora. Začal jsem skládat duralovou nosící tyč, kterou jsem měl v batohu. Ale když jsme se dali do řezání, Ngata zvolal:

„Hej, Reggie! To chcete nechat všechny ty skvělé vnitřnosti tady?"

„Samozřejmě," odpověděl jsem. „Jaký by mělo význam vláčet s sebou do tábora nějakých třicet zbytečných kilogramů navíc?"

„Ale já je musím prozkoumat! Copak nechápete, že přede mnou ještě nikdo neměl příležitost prostudovat vnitřní anatomii dicynodontů? Všechno, co měli k dispozici, byly zkamenělé kosti! Je to jako bychom se dostali na jinou planetu!"

„Jestli chcete, můžete si je naložit do svého sběratelského vaku –"

„To nejde! Vak už mám plný!"

„Je mi líto, ale děláme, co můžeme. Naše možnosti jsou omezené. A není to vaše poslední příležitost. Pojďte mi raději pomoci přivázat zvíře k tyči."

Chvíli to trvalo, než se rádžovi a mně podařilo uklidnit sira Edreda natolik, že byl ochoten nám začít pomáhat. Jelikož byl

vedle mne druhým největším mužem výpravy, bylo na nás, abychom nesli kořist. Rádža se zase chopil našich pušek.

V půli cesty zpět jsem požádal mladého Smitha, aby vzal můj konec tyče, protože byl nejmladší a skoro stejně vysoký jako já, a na druhé straně já už jsem nebyl tak mladý jako dřív. Úplně jsem zapomněl, že o sobě prohlašoval, že je ‘kluč’. Ale neušli jsme ani padesát metrů, když zakopl o svou vlastní nohu a natáhl se na zem jak dlouhý tak široký. Jelikož Ngata při tom zůstal stát, dicynodont sklouzl z tyče na Smitha, který byl rázem celý od krve.

Tak jsem se tyče na zbytek cesty chopil zase já. Do tábora jsme se vrátili právě včas, aby se maso stihlo před večeří očistit a připravit. Náš kuchař Ming už se dávno naučil nepozastavovat se nad vzhledem tvorů, které jsme mu nosili jako příspěvky do kuchyně.

Zatímco se maso vařilo, seděli jsme kolem ohně, vyprávěli si historky a popíjeli whisky. Paní Alvaradová při tom seděla s nohama v kbelíku horké vody. Alvarado, Carlyle a Smith měli stejný nápad, ale měli jsme jen jedno vědro, a tak dáma dostala přednost.

Co se whisky týče, nalil jsem všem poctivou míru, ale Desmond Carlyle se hlásil o další.

„Ne, je mi líto,“ řekl jsem. „Už jsem vám říkal, že tahle jediná je všechno, na co máte dnes večer nárok.“

„Lepí se na patro,“ zavrčel. „Vypil bych toho půl litru a nic by to se mnou neudělalo.“

„Je mi líto,“ řekl jsem. „Naše zásoby jsou propočítány na čtrnáct dní. Nechci, abychom je vyčerpali, než se pro nás vrátí kabina.“

Ve skutečnosti mi spíš dělalo starosti, co by se stalo, kdyby některý z našich svěřenců podlehl démonu alkoholu. Slyšel jsem, že se to stalo na jiných safari, kde to občas skončilo rvačkou. Nikdy se nedá stoprocentně předpovědět, co s tím či oným člověkem alkohol udělá. Někdo se rozpovídá, jiný začne myslet na sex, další zase zmalomyslní a ještě jiný se rozveselí.

Jediný způsob, jak to u dané osoby zjistit, je opít ji, a to by bylo v tomhle prostředí stovky milionů let od jakékoliv pomoci příliš velké riziko.

Přesto to, co Carlyle vypil, stačilo, aby se stal hovorným. Začal nám vyprávět zábavný příběh o tom, jak lovil lva v Africe. Podle toho, co jsem věděl o Africe, to ani skutečný lov nebyl; nic takového už tam nějakou dobu nevedou. Někdo tam prostě má lví farmu, a když se naskytne příležitost k dobré odměně, jednoho svého svěřence vypustí a nasměruje na něj lovce s puškou.

Jelikož lvi jsou napůl ochočení, ani je nenapadne na člověka zaútočit nebo se ho bát, a tak tam jen leží a čekají, než k nim lovec přijde a zastřelí je. Ubohé pojetí sportu, jestli vás zajímá můj názor. Navíc jsem Carlyla podezíral, že si podobné historky napůl vymýšlí, aby udělal dojem na ženy.

Pak jsem si všiml sira Edreda Ngatu. Dřepěl před starou dekou, na které měl rozloženy své dnešní úlovky. Až na jednu primitivní želvu všechny mému vědecky netrénovanému oku připadaly jako obyčejné ještěrky. Co však bylo zvláštní, po Ngatově velkém snědém obličeji kanuly slzy.

„Edrede!“ řekl jsem, „co se to s vámi děje?“

Podíval se na mne, zavzlykal a hodil do sebe svůj příděl whisky. „Tomu byste nerozuměl, Reggie. Trpím přemírou informací.“

„Cože? Ještě jsem neslyšel, že by příliš mnoho novinek někoho mohlo rozplakat.“

„Ne; to je jen proto, že je tady možno vykonat tak kolosální práci a všechnu ji musí udělat jediný člověk – já. Sotva se dokážu dostat pod povrch. Je to, jako byste byl, řekněme, historik, dostal jste se do Alexandrijské knihovny v časech Ptolemaiových, měl jste s sebou kopírku a dostal jste za úkol zkopírovat všechny ztracené rukopisy za pouhou jednu hodinu. Nedokázal byste za tu dobu zkopírovat víc než zlomek jediného procenta; a jak byste vybral, čím začnete? V takové jsem teď situaci.“

„Hm, nebylo by lépe naložit tyhle exempláře do alkoholu, než začnou páchnout?“

„Máte pravdu,“ řekl a otřel si slzy.

Všichni byli z celodenního pochodu příliš unavení, než aby někdo něco namítal proti časné večerce. Já s rádžou jsme si v našem velitelském stanu udělali poradu. Nebylo pravděpodobné, že by se tu v okruhu jednodenního pochodu vyskytovaly nějaké pozoruhodné přírodní jevy jako třeba obrovské vodopády srovnatelné s Niagarskými. Byla tu sice sopka, kterou jsme viděli, když jsme lovili dicynodonta; ale já zastávám názor, že sopky, stejně jako velké masožravé dinosaury, je lépe obdivovat z povzdálí.

Takže jsme se nakonec rozhodli pro každodenní výlety do různých světových stran, které jsme si rozdělili tak, aby nám a našim ovečkám vydržely na čtrnáct dní. Pak rádža řekl: „Reggie, dělá mi starosti naše ženská cestovatelka v čase.“

„Bojíš se, že nevydrží se silami?“ zeptal jsem se.

„Ne; je v dobré fyzické kondici, i když jí první dny asi budou pořádně bolet nohy. Je to otázka pohlaví. Způsob, jakým si vyměňuje dlouhé významné pohledy s některými muži – hm, nelíbí se mi to. Raději bychom na ni měli dohlédnout.“

Pochopte, slečno Brownleeová. Nejsem žádný puritán. Nemám nic proti sexu. Je to skvělá věc a vůbec, ale ne když zasahuje do hladkého chodu společnosti Rivers a Ajar. Tak jsem řekl: „Dobře, rádžo!“

Víte, rádža je jeden z těch intuitivních typů. Už dávno jsem se naučil, že když mě varuje před hrozícími problémy v oblasti mezilidských vztahů, je dobré ho poslechnout.

Jak už jsem říkal, přidělil jsem Inez Alvaradové vlastní stan. Takže mne přirozeně překvapilo, když jsem si příštího rána udělal kontrolní obchůzku po táboře a uviděl jsem, že z jejího stanu vylézá náš velký Maor, sir Edred Ngata.

„Co tu k čertu tropíte?“ řekl jsem a obdařil ho přísným pohledem. „Myslel jsem, že máte spát s Tomem.“

Zahihňal se jako malý kluk přistižený při nějaké nepřístojnosti a pak zvedl stanovou chlopeň, aby ukázal, že uvnitř nikdo není. Pak se znovu zahihňal a řekl: „Hm – víte – Inez mne požádala, abych si s ní vyměnil místo. A – ehm – cožpak může gentleman dámě odmítnout tak prosté přání?“

„Věděl jste, že jsou rozvedení?“

„Ano, slyšel jsem o tom. Ale některá náboženství tvrdí jednou svoji – navždy svoji. Tak jsem si řekl – hm…“

„Ale, dost už o tom,“ přerušil jsem ho. „Mám dost starostí s tím, abych své ovečky přivedl ze safari živé, než abych se staral ještě o jejich sexuální vyžití.“

A šel jsem si po své práci. Když Inez vylezla z Alvaradova stanu, tvářil jsem se, jako bych to neviděl.

Rádža a já jsme se shodli, že naše ovečky byly z minulého pochodu pořád ještě dost unavené, a tak jsme toho dne nikam nešli. Ngata trávil čas šťastným zkoumáním svých exemplářů a vytřiďoval ty, které měl vícekrát. Ruce měl při tom od krve až po lokty a každému, kdo byl ochoten ho poslouchat, vysvětloval, že tohle je pravděpodobně *Rhincocephalus,* zatímco tamto bude s největší pravděpodobností *Eosuchia*, jako ti předkové dinosaurů.

„Cožpak se v téhle éře nevyskytovali žádní skuteční dinosauři?“ zeptala se Inez Alvaradová.

„Přijde na to,“ řekl Ngata. „V podstatě záleží na tom, kde namalujete čáru mezi dinosaury a jejich tektodontní předky. Většina mých kolegů řadí coleophysidy, jako je ten, kterého jsme viděli včera, mezi dinosaury. Jinými slovy, je to otázka pojmenování. Ale na druhé se dá říct ne, opravdoví dinosauři ve skutečnosti nikdy nežili.“

„Cože?“ zeptala se Inez udiveně. „A co pak všechny ty obrovské kostry v muzeích? Já vím, že existují kazatelé, kteří

se snaží přesvědčit lidi, že všechny ty zkamenělé kosti jsou jen podvod, kterým chce Satan zviklat víru lidí…“

„Tak jsem to nemyslel,“ přerušil ji Ngata. „Když je první paleontologové v devatenáctém století vykopali, předpokládali, že všichni ti obrovští plazi patřili ke stejné skupině, kterou nazvali *Dinosauria*. Teď už víme, že patří do dvou zcela oddělených řádů: *Saurischia* a *Ornithischia*, které mezi sebou nejsou o nic víc příbuzné, než dejme tomu my a netopýři. Rozdíl je ve tvaru jejich pánve. Je možné vystopovat ji daleko zpátky, až k některým thekodontům z doby starší, než je tato. Mým úkolem je trochu napřímit jejich nejasný rodokmen.

Příklad raného představitele řádu *Saurischia* vidíte v tomto malém coelophysidovi, který není dost velký, abyste se ho museli obávat. Dvounohý, masožravý kmen řádu *Saurischia* nazýváme theropodi. Coelophysidové patří ke stejnému podřádu karnosaurů, jako například slavný tyrannosaurus. Druhý podřád *Saurischia* je tvořen býložravými sauropody, kteří se vyvinuli v největší suchozemská zvířata všech dob. Ti ze současné doby vypadají jako dlouhokrké verze dicynodontů, které jsme viděli včera. Všichni ostatní tak zvaní dinosauři jsou býložraví ornithischiové.

Jistě, v pozdních triasových vrstvách byly nalezeny pozůstatky karnosaurů, jako byl například evropský *Teratosaurus*, který byl dost velký, aby mohl být nebezpečný. Ale nejsem přesvědčen o tom, zda takoví tvorové žili už v době, ve které se teď nacházíme; a i kdyby ano, jestli se dostali do zdejších končin, než se Pangea rozdělila.“

Jak jsme tak seděli kolem, kontrolovali si vybavení a naslouchali poučování sira Edreda, začal jsem si uvědomovat neklid vládnoucí mezi sáhiby. Po všech těch safari – jeden arabský zákazník mi kdysi řekl, že správný plurál zní *safariin* – se člověk naučí rozeznat symptomy. Zvláště Carlyle tím byl postižen. Pořád rozebíral a zase skládal svou pušku, čistil ji a vůbec se choval jako zvíře v kleci. Zaslechl jsem, jak si mumlá: „Musím něco zastřelit!“

Rádža a já jsme se rozhodli, že příštího dne zavedeme naši skupinu na severozápad. Na sever jsme šli prvního dne, a jelikož jsme si umínili, že budeme postupovat systematicky proti směru hodinových ručiček, byl severozápad na řadě.

Noc byla docela klidná, nepočítáme-li rámus, který dělali ti obří cvrčci bažící po partnerech, a jiné zvuky mesozoické noci.

Příštího dne jsme vyrazili, jak jsme si naplánovali. Viděli jsme další dicynodonty, vlastně celé stáda. Když jsme doobědvali a připravovali se, že pronikneme ještě kousek dál, než se vydáme na zpáteční cestu, Inez Alvaradová mi řekla: „Reggie, nevadilo by vám, kdybych se tu ještě chvíli zdržela? Dohoním vás."

„No dobře," řekl jsem, neboť mi bylo jasné, že ani dámy nejsou imunní proti volání přírody. Vydali jsme se na pochod, ale nešli jsme ještě ani deset nebo patnáct minut, když jsme uslyšeli Inezin křik: „Pomoc! Pomoc!"

Rozběhli jsme se skrz porost zpátky. Stála před malým cykasovým hájkem a oháněla se puškou – mannlicherovkou ráže devět, kterou jsem Alvaradovým pronajal – proti skupince tří kvadrupedních masožravců, které Ngata identifikoval jako rauisuchidy. Byli velcí asi jako větší pes s lehčími končetinami a tělem, které bylo po plazím způsobu zakončeno tlustým ocasem. Hlavy měli jako karnosauři jejich velikosti s tlamami plnými špičatých zubů.

Carlyle se ukázal být nejlepším běžcem. Než jsem za ním přisupěl, už mířil puškou. Po prvním výstřelu se jeden z rauisuchidů svalil na zem. Bang! Druhý šel k zemi. Třetímu zřejmě došlo, že není vítán, protože se rozběhl pryč. Když jsem popadl dech, řekl jsem:

„Pro boha živého, Inez, proč jste nestřílela?"

„Když jsem sáhla do kapsy, kde nosím munici, zjistila jsem, že jsem všechny náboje nechala v táboře. Je mi líto, že jsem provedla takovou hloupost."

Jen jsem si povzdechl. V mé profesi musí člověk s takovými věcmi počítat a vztekat se nemá smysl. „No co, stejně už jsme

se chtěli vydat na cestu domů. Vezmete si svou trofej, Desmonde?“

„To si pište!“ řekl Carlyle a pustil se do jednoho ze zabitých zvířat dlouhým stahovacím nožem.

S rádžovou pomocí se mu velice brzo podařilo hlavu oddělit. Rozhodli jsme, že ji poneseme v jeho šále. Šála byla za chvíli docela prosáklá krví, ale jelikož zvíře postrádalo srst a vnější uši, nebyl žádný jiný jednoduchý způsob, jak jeho hlavu nést.

Předpokládám, že by jí bylo možné strčit prsty do otevřené tlamy, ale plazi neumírají okamžitě. Čelisti toho chlapíka tu a tam cvakaly ještě dobrých patnáct minut poté, co jsme mu uřízli hlavu. Nebo jsme si mohli opatřit zašpičatělou tyč a hlavu na ni nabodnout. Jenže když mě to napadlo, okamžité jsem si vzpomněl na francouzské revolucionáře, kteří tak zacházeli s lidskými hlavami. Špatný vkus, co říkáte?

Tentokrát nebyl problém všechny přesvědčit, aby se odebrali na kutě brzy. Jako obyčejně, rádža a já jsme se celou noc střídali v hlídkování. Když nebe před úsvitem zesvětlalo, kdo to nevylézal ze stanu Inez Alvaradové, než mladý Willard Smith!

„Hej!“ zavolal jsem na něj. „Co to má k čertu…“

„To jsem jen já,“ řekl Smith, „potřebuju vyčůrat.“ (Promiňte, slečno Brownleeová.)

„Ale co jste dělal v tom stanu?“

Začal šoupat nohama, hrát si s rukama a vůbec se chovat, jako by porušil všech deset přikázání včetně činění sobě rytin a podobenství. Kdyby tehdy bylo víc světla, jsem si jist, že bych viděl, jak se červená.

„Ach – pane Riversi,“ vykoktal nakonec. „V tom stanu nikdo nebyl.“

„Byl jste tam vy,“ řekl jsem.

„Jistě. Ale to jen proto, že mne paní Alvaradová požádala, abych si s ní vyměnil místo. Takže – hm, co jiného mi zbývalo?“

„Mohl jste se mne zeptat, než jste to udělal,“ začal jsem, „a nechat mne, abych jako vůdce rozhodl –“

Právě v tu chvíli se táborem ozval vzteklý křik následovaný ječením a kletbami. Celta Smithova a Carlylova stanu se začala divoce pohybovat. Doběhl jsem tam zároveň s rádžou, na kterém byla řada se spánkem.

Stan se zmítal jako ryba na háčku, a než jsme se k němu dostali, složil se. Z jeho záhybů se vyplazili Tom Alvarado a Desmond Carlyle, oba ve spodním prádle. Ještě se ani nestačili vymotat a Alvarado skočil po Carlylovi a popadl ho za krk.

Jak jsem už řekl, Alvarado byl spíš obézní, zatímco Carlyle byl ve vynikající fyzické formě, jelikož byl tak trochu sportovní fanatik. Lehce odrazil Alvaradův pokus o škrcení a srazil ho k zemi. Alvarado přistál na něčem tvrdém. Sáhl pod sebe a vytáhl Carlylův velký lovecký nůž. Než se kdo nadál, vytáhl ho z pochvy a vrhl se s ním na Carlyla.

Carlyle se mezitím zuřivě přehraboval celtovinou ve snaze najít pušku. Při tom také odkryl Inez Alvaradovou, která se tam krčila nahá jako žába. Než se k němu Alvarado dostal na dosah nože, už stál na nohou a mířil na něj puškou.

Rádža srazil Alvarada, zatímco já skočil po Carlylovi a stočil mu hlaveň pušky k nebi. Ozval se výstřel, ale kulka naštěstí nikoho nezasáhla a dalším škubnutím jsem mu ji vytrhl z rukou.

Ucouvl jsem, abych měl na očích oba. Rádža už Alvaradovi vykroutil nůž, ačkoliv při tom utrpěl řeznou ránu na ruce.

„Tak fajn, vy idioti!“ řekl jsem. „Zůstaňte stát na místě s rukama za hlavou, jinak, Bůh je mi svědkem, vás oba oddělám! A teď mi řekněte, oč jde? Vy první, Tome!“

Tom byl tak rozzuřený, že pro tu chvíli docela zapomněl svou skvělou angličtinu. *„Este cabrón coje mi mujer!“* zařval mávaje pěstí a poskakuje na místě jako šílenec. Pak to

zopakoval v překladu, s kterým bych nerad urážel váš sluch dámy. Nato paní Alvaradová, která se mezitím zavinula do prostěradla, křikla:

„Ya no estoy su mujer! Hago lo que quiero!“

Ti dva na sebe ječeli, dokud jim nedošel dech. Ona argumentovala, že jako svobodná žena má právo hupsnout pod přikrývku kdykoliv a s kýmkoliv chce. Kromě toho, Tom ji otravoval, aby se za něj znovu provdala, a tak chtěla vyzkoušet zase jednou někoho jiného, aby měla s čím srovnávat.

Když na něj přišla řada, Carlyle nad vším mávl rukou. „Co jste čekal?“ zeptal se. „Věděl jsem, že nejsou svoji. A i kdyby byli, mohl by normální muž odmítnout takovou nabídku?“

Rádža i já jsme se shodli na následujícím rozsudku: Od této chvíle se každý omezí výlučně na svůj přidělený stan. Pokud se dozvíme o dalších nočních přesunech, viníky spoutáme a necháme je v táboře, dokud se pro nás nevrátí kabina, Ngata se mi důvěrně svěřil: „Jsem opravdu rád, Reggie, že si nevzpomněla na mne. Nejsem si jist, jestli by mi má horká polynéská krev dovolila ji odmítnout!“

Dále už naše výprava pokračovala víceméně rutinním způsobem, což znamená, že se neudálo nic mimořádného ani co se týče našich sáhibů, ani co se týče zbytku fauny. Alvarado a Carlyle se k sobě chovali s chladnou formálností a nazývali se navzájem ‘pane’, když spolu byli okolnostmi přinuceni komunikovat. Ngata nasbíral a rozpitval pozoruhodné množství pseudoještěrek. Carlyle zastřelil velkého rohatého anomodonta s papouščím zobákem a odtáhl si jeho hlavu do tábora. Smith a Alvaradovi nafotili hromadu snímků. Všechny nás promočila nečekaná průtrž mračen, ale tak už to na loveckých výpravách chodí.

Ke konci naší cesty jsem zavedl naše ovečky na západ, dolů dlouhou strání, která končila u vodní plochy. Rádža, který měl ještě pořád zavázanou ruku, zůstal v táboře, aby dohlédl na balení.

Z vodní plochy se vyklubal zákrut široké řeky, která se plochým krajem klikatila se spoustou bažin a jezírek. Její břeh byl obrostlý kapradinami, jež nám dosahovaly až nad hlavu, a ty, spolu s bahnem pod nohama, nám značně ztěžovaly postup. Pokud si naši sáhibové mysleli, že už si vedra, potu a špíny užili na této výpravě dost a dost, proti tomuhle to nebylo vůbec nic.

Konečně jsme našli místo, odkud jsme měli dobrý výhled na řeku a kus otevřené krajiny, která se, kolem ní rozprostírala. Řeka klokotala a hmyz vířil kolem, bzučel a cvrkal.

„Hej, Reggie!“ zvolal Carlyle. „Podívejte se na toho krokouše! Vsadím se, že by dal pifku kterémukoliv z těch vašich australských!“

A opravdu, na metr vysokém břehu nad řekou dřímal obrovský pseudokrokodýl, kterého Ngata identifikoval jako phytosaura. Vypadal víceméně jako indický gaviál, až na to, že měl nozdry ve výběžku na čele místo na čumáku.

Ngata řekl: „Nevím, Desmonde. Mořští krokodýli dorůstají do délky pěti metrů a nemyslím, že tenhle má víc než čtyři. Samozřejmě, nemusí to být největší zástupce svého druhu.“

„Je nebezpečný?“ zeptal se Alvarado.

„Ani ne. Ty jeho úzké čelisti svědčí o tom, že se živí výhradně rybami. Samozřejmě, pokud půjdete a kopnete ho do žeber, pravděpodobné vám to oplatí.“

„Mohu si na něj vystřelit, Reggie?“ řekl Carlyle. „Chtěl bych jeho kůži na zeď.“

„No dobře,“ řekl jsem, „když si ho sám stáhnete a odnesete si ji. Ale musíte ho zasáhnout do páteře, jinak skočí do vody a zmizí vám.“

Desmond se s puškou připravenou k výstřelu začal plížit k phytosaurovi. Když se k němu přiblížil asi na třicet metrů, zvíře ho uvidělo, otevřelo svoje zubaté čelisti a zasyčelo. Carlyle zvedl pušku, pečlivě zamířil a vystřelil.

Phytosaurus se převalil, zazmítal sebou a ztuhl. Asi polovina jeho délky sklouzla ze břehu do řeky, ale Carlyle po něm

skočil, chytil ho za konec ocasu a vytáhl ho zpátky na břeh. Jelikož se jednalo o plaza, phytosaurus sebou škubal a chňapal čelistmi ještě dlouho poté, co byl oficiálně mrtvý.

Mladý Smith vytáhl svůj fotoaparát a začal skolené zvíře fotit z nejrůznějších úhlů. I ostatní si pořídili několik snímků.

„Wille," řekl Carlyle a vytáhl svůj velký lovecký nůž. „Pomůžeš mi se stahováním?"

„Když mi ukážete, jak na to," odpověděl mladý Smith váhavě. „Předpokládám, že víte, jak se to dělá?"

„No jistě! S krokodýly a aligátory jsem jedna ruka a řekl bych, že tenhle chlapík se od nich moc lišit nebude." Začal rozřezávat kůži od brady k břichu. „Vezmi ji tady a zatahej…"

Stahování zvířete je smutná podívaná, i když je na to člověk zvyklý. Ale je to taky zatracené nudné. Když si ostatní ovečky pořídily svoje snímky, Ngata začal studovat phytosaurovy vnitřnosti, které Carlyle se Smithem odhalili. Alvaradové se začali polohlasně hádat. Pak Tom Alvarado řekl: „Reggie, pokud by vám to nevadilo, trochu se s Inez projdeme. Máme si toho hodně co říct."

„Jen se nevzdalujte z dohledu," řekl jsem a odvrátil jsem se od nich, abych se podíval, jak Carlyle se Smithem zápasí s phytosauří kůží.

Čas ubíhal a hmyz bzučel. Zvíře už bylo skoro staženo, když mladý Smith pozpátku ucouvl a spadl po kolena do vody.

„Ty idiote!" zvolal Carlyle.

„Rychle odtamtud vylez, Wille!" řekl jsem. „Nevíš, co –"

Smith už se škrábal zpátky na břeh, když vtom zaječel: „Něco mě drží!"

Se zoufalým vypětím sil se mu podařilo zachytit se za kmen stromu, který vyrůstal z břehu. Popadl jsem svou pušku a nakoukl před převislý břeh. Něco drželo jeho nohu v čelistech – něco s širokou hlavou víc než metr dlouhou a párem vypouklých očí vyčnívajících z plochého čela.

„To je velký stereospondylus!" zaječel Ngata. „Drž ho, Wille, ať si ho můžu prohlédnout! To dokazuje, že Pangea –"

„Prohlédnout si ho, k čertu!“ zařval jsem a vypálil. Kulka žbluňkla do vody právě nad ještěrovou velkou hlavou, ale zdálo se, že si toho krokomandr vůbec nevšiml. Za hlavou jsem nejasně rozeznával podlouhlé tělo, čtyři silné nohy s plovacími blánami a plochý ocas uzpůsobený k plavání. Zvíře muselo být přinejmenším čtyři metry dlouhé. Víte, jak tvorové jako hadi nebo čolci plavou a vlní se při tom od hlavy až k špičce ocasu? Tak tenhle chlapík se vlnil od špičky ocasu k hlavě – jinými slovy, pokoušel se odplavat zpátky do hloubky a odtáhnout Willarda Smitha s sebou.

„Myslím, že si spletl Willovu nohu s rybou,“ řekl Ngata.

Carlyle a já jsme pálili jednu ránu za druhou bez jakéhokoliv viditelného efektu. Problém byl v tom, že krokomandr byl pod vodou a i vysokorychlostní střela ztrácí ve vodě rychle energii. Kromě toho, exotermní živočichové obvykle snesou těžká zranění, aniž se jimi nechají vyvést z míry.

„Chyťte ho za ruku,“ křikl jsem na Carlyla, „já ho chytnu za druhou a zkusíme ho vytáhnout…“

Vtom jsem uslyšel zaječení, které se ozývalo z vnitrozemí. Když jsem se otočil, uviděl jsem Inez Alvaradovou, jak se žene k nám. Za ní utíkal Tom Alvarado a za ním dinosaurus – čerta starého na tom záleželo, že podle Ngaty žádní neexistují. Tohle byl bezpochyby karnosaurus, blízký příbuzný oblud jako je tyrannosaurus a epanterias.

Byl sice mnohem menší, ale pořád dost velký na to, aby zabil a sežral člověka, stejně jako to dokáže lev nebo tygr. Od čumáku ke špičce ocasu měřil dobré čtyři metry. Když běžel po zadních nohou s tělem neseným vodorovně, sahal člověku asi tak po pás; ale když se napřímil a opřel se o ocas, převyšoval sira Edreda o pěkných pár centimetrů.

Pušku jsem měl připravenou k výstřelu, ale chtěl jsem mít jistotu, že mi ani jeden z Alvaradových nevběhne do rány. Jelikož oba běželi přímo ke mně a karnosaurus je pronásledoval, byl to vážný problém.

Jak jsem tam tak stál s puškou zalícenou, ale neschopen vystřeliti slyšel jsem za sebou křik a šplouchání; ale neodvažoval jsem se obrátit, abych se podíval, co se děje.

Pak Tom Alvarado zastavil, svlékl si sako a zamával jím blížícímu se karnosaurovi toreadorským stylem před očima. Okamžik před tím, než na něj obluda dosáhla čelistmi, uskočil stranou. Karnosaurus proběhl kolem něj.

Všichni karnosauři, ať už velcí, nebo malí, dokážou vyvinout na rovině pozoruhodnou rychlost; ale neumí se dost rychle otočit. Jinými slovy, nejsou agilní; má to něco společného se stavbou jejich kloubů na nohou.

Po třech nebo čtyřech skocích si ve svém plazím mozku spočítal, že oběť už není před ním, zastavil se a začal se rozhlížet. Když uviděl Alvarada, jak za ním mává sakem, znovu na něj zaútočil; a Alvarado znovu na poslední chvíli uskočil. Využil jsem okamžiku, kdy jsem měl karnosaura na mušce a stiskl jsem spoušť, ale uslyšel jsem jen cvaknutí. Celý zásobník jsem vystřílel do stereospondyla!

Tentokrát už karnosaurus reagoval rychleji. Začal jsem rychle nabíjet, ale vtom ke mně doběhla Inez a pověsila se mi kolem krku, vříškajíc: „Pomoc! *Ayudarme!*“

Odstrčil jsem ji, bojím se, že poněkud neomaleně, a vykřikl jsem: „Zatraceně, sestro, mohla byste se držet stranou a nechat mne vystřelit?“

Mezitím Tom a karnosaurus udělali svůj toreadorský kousek po třetí. Tentokrát už byl karnosaurus jen pár kroků za Alvaradem, když se otočil, takže kdyby jen trochu natáhl krk, mohl na něj dosáhnout. Jak vyrazil po své kořisti, dostal jsem ho na mušku a vystřelil jsem. Úder kulky ho srazil na zem, kde se začal zmítat ve smrtelných křečích. Když se pokusil vstát, vypálil jsem do něj další dvě kulky. Tentokrát zůstal ležet, třebaže sebou ještě nějakou dobu škubal a trhal.

Obrátil jsem se, abych se podíval, jak se vede ubohému mladému Smithovi. Jistě si dokážete představit, jak se mi

ulevilo, když jsem ho viděl sedět pod jehličnanem se zády opřenými o kmen, zabláceného, ale očividně celého.

Carlyle vysvětloval: „Nedokázal jsem Willa sám vytáhnout a Edred měl jen ptačí broky (Ngata buď zapomněl nebo ignoroval můj příkaz, že musí mít alespoň v jedné hlavni něco průraznějšího), tak jsem seskočil z břehu a začal tu obludu třískat po hlavě pažbou pušky. Po třetí ráně ji napadlo, že není vítána, a odplavala."

„Co vaše noha?" zeptal jsem se Smitha.

„Bolí," řekl a vyhrnul si promočenou nohavici. Bota a hrubá ponožka ho zachránila před nejhorším, ale několik malých ostrých krokomandrových zubů proniklo až na kůži, zmodralou v místech, kde ji svíral pár čelistí.

Vytáhl jsem tubu desinfekčního prostředku a obinadlo. Nikdy jsme se nedozvěděli, zda si krokomandr opravdu spletl Smithovu nohu s rybou, nebo jestli se jako opravdový krokodýl pokoušel stáhnout ho pod vodu a utopit ho. Krokodýl by si ho pak uskladnil a sežral by ho později, až by jeho maso pod vodou změklo. „A co vy?" zeptal se Carlyle, zatímco jsem obvazoval Smithův krvácející kotník. „Co je to za obludu?" Ukázal na zastřeleného karnosaura.

„Dobrý bože!" zvolal sir Edred, prohlížeje si zblízka mrtvé zvíře. „Ať se propadnu, jestli to není blízký příbuzný teratosaura! Chci z něj tolik, kolik dostaneme do kabiny!"

„Ach ne, nic takového!" namítl Carlyle. „Potřebuji jeho hlavu na stěnu!"

„Ale já ho potřebuji celého, abych ho mohl zkoumat!" řekl Ngata."

Vypadalo to na pořádnou hádku, a tak jsem se mezi ně vložil. „Tak moment, přátelé, není třeba se přít. Já toho chasníka složil, takže je na mně, abych rozhodl, co s ním. Jelikož vy, Desmonde, už máte phytosauří kůži, myslím, že bude spravedlivé, když karnosaura věnuji siru Edredovi.

Pokud se však rozhodnete svoje trofeje si vyměnit, je to vaše věc – když se na tom oba shodnete."

Carlyle posmutněl. „Hm, když na to tak myslím, mé stěny už jsou poněkud přeplněné. Ať tedy Edred má dinosaura a já si nechám pseudokrokodýla."

„Willarde," obrátil se Ngata na mladého Smitha. „Co kdybys mi píchl s tou zdechlinou? Potřebuji kůži i kostru."

Smith sice trochu kulhal, ale neodmítl. Myslím, že se cítil trochu provinile, že do té řeky spadl z čiré nemotornosti. Ngata se zatím zeptal Alvarada: „Poslyšte, starouši, kde jste se naučil takhle si pohrávat s dravci? Vím sice, že karnosauři nejsou moc mrštní, ale není to zrovna teorie, kterou bych toužil ověřovat v praxi."

Alvarado se zašklebil. „Když jsem byl mladší, chtěl jsem se stát toreadorem. Tak jsem to trochu trénoval, ale současné jsem procvičoval i zpěv. Jenže zpívání árií člověku dodá chuť k jídlu, a tak jsem teď na *corridu* poněkud tlustý. Alespoň tedy nebyl můj toreadorský výcvik úplně k ničemu."

Už toho nezbývá mnoho dopovědět. Na cestě zpátky do tábora se Alvaradovi chovali jako v líbánkách a pokračovalo to i v noci. Velkoryse jsem tu poslední výměnu stanů přehlédl. Příštího dne se objevila tranzitní kabina, přesně podle plánu. Nejprve jsme naložili vybavení a pomocný personál a nechali sáhiby s puškami nakonec, kdyby se objevilo něco nepředvídatelného. Museli jsme podniknout o jednu cestu komorou víc, abychom do přítomnosti dopravili všechny ty kosti, kůže a hlavy, jakožto i Ngatovy v lihu naložené exempláře.

Cože? Tom a Inez? Ne, pokud vím, Alvaradovi se znovu nevzali. Je mi líto, že vám nemohu posloužit náležitým romantickým happyendem. Navzdory všemu tomu miliskování v táboře, když jsem je viděl odcházet z Prochaskovy laboratoře, už zase se o něco zuřivě přeli – jejich španělština byla příliš rychlá, než abych pochopil, oč se jednalo. Když jsem se tak za nimi díval, byl jsem skutečně rád, že já sám

mám tak spokojené a bezkonfliktní manželství. Co se vzrušení týče, spokojím se s tím, co zažiju na loveckých výpravách.

Takže teď už je vám doufám jasné, proč jsem proti smíšeným safari. Největší problémy nám nepůsobí dinosauři a jiná zvířata, ale lidské bytosti. Byla to spíš otázka štěstí než mých organizátorských schopností, že Tomás Alvarado neprohodí Desmonda Carlyla a že Carlyle Tomovi neustřelil hlavu. Můžete argumentovat a přít se, co je vám libo, ale když primitivní pohlavní pud nabude vrch, může se stát cokoliv. Jeden takový zážitek mi stačil na celý život, děkuji pěkně.

Připouštím, že ani ve výhradně mužské skupině není takový případ vyloučen. Jednou jsem byl na výpravě se samými muži, z nichž tři – což jsem samozřejmě nevěděl, když jsem je zapisoval – vytvořili jakýsi homosexuální milostný trojúhelník, který málem vyústil ve vraždu. Ale i to už je jiný příběh.

IV

Miocenní romance

Jestli jsme si někdy na našich safari zahráli na Amora, slečno Pierceová? To určitě ne. Víte, už na počátcích fungování společnosti Rivers a Ajar, Safari do minulosti, jsme se rozhodli, že nebudeme míchat lovecké výpravy se sexem… Když o tom teď tak přemýšlím, vzpomínám si na jeden případ, kdy k románku došlo, ale nebyla to naše práce. Vlastně k tomu došlo nám navzdory. Rádža – můj partner Čandra Ajar – a já jsme byli pořádně namíchnutí, když jsme zjistili, co se peče. A vůbec se to nevyvíjelo tak, jak byste předpokládala.

Získali jsme dva klienty jménem Swayzey, otec a syn – James a Lawrence Swayzeyovi. Jim Swayzey, ten starší, který za safari zaplatil, měl reputaci dobrého lovce. Chápejte, v současnosti zůstalo na Zemi už jen zatraceně málo míst, kde se dá lovit skutečné divoká zvěř, ne napůl ochočená, chovaná v ohradách a rezervacích. Starý Swayzey zaplatil navíc, aby si s sebou mohl vzít svého taxidermistu, který by mu preparoval hlavy zvířat a jiné trofeje. Několik dnů poté, co Swayzeyovi podepsali smlouvu, vtrhla do naší kanceláře parádní kočka – co prosím, slečno Pierceová? Aha, ‘kočka’ – to je jen takový slangový výraz označující hezkou mladou ženu. Takže k nám přišla půvabná mladá žena s kaštanovými vlasy, něco přes dvacet let stará, představila se jako Willow Lamarová a řekla, že se chce zapsat na safari se Swayzeyovými. Vysvětlil jsem jí, že nemáme ve zvyku míchat na našich výpravách do minulosti pohlaví, protože s tím máme nedobré zkušenosti. V tu chvíli, jak se říká, vypěnila, nařkla nás z neodůvodněného sexismu a pohrozila výborem na ochranu menšin, což je jedna z těch

podivných yankeyských organizací, která umožňuje komukoliv obžalovat kohokoliv pro cokoliv k všeobecnému obohacení právnické profese.

„Jen si poslužte," řekl jsem jí. „Naše pojišťovací společnost nás ujistila, že to její právníci snadno zvládnou."

„Ach, k čertu!" zaklela. „Mohla jsem si myslet, že jste učinili právní opatření."

„Když jsme začínali, měli jsme dobrého poradce," řekl jsem. „Kromě toho, připadáte mi poněkud malá a křehká na to, abyste se tahala s puškou na velkou zvěř prehistorickou krajinou. Je tam zatraceně obtížný terén a nic, co by třeba jen vzdáleně připomínalo cesty."

„Ach, stejně jsem neměla v úmyslu lovit."

„Ne? A co tedy? Fotografovat? Máme tu nějaké hezké –"

„Ne. Zastupuji NMŽ."

„Co je to?"

„Je to zkratka pro 'Nechte Maličké Žít'. To je společnost pro ochranu práv zvířat, která je zásadně proti jakémukoliv lovení. Zabíjet zvířata, která vás neohrožují, je totéž, co vražda."

„Ale jděte!" odpověděl jsem. „Vražda je to, za co ji považuje zákon, a pokud vím, o lovu tam nic není."

„My se řídíme vyššími zákony," odsekla a v očích se jí fanaticky zalesklo.

„Zato mně nezbývá nic jiného, než se řídit zákony obyčejnými," odpověděl jsem. „Kromě toho, co si myslíte, že byste svou přítomností na tom safari dokázala? Chcete Swayzeyům kázat? Taťka Swayzey mi připadal jako zatracené umíněný chlapík. Říkal, že lov je jediný správný sport pro chlapa, který je hoden toho, aby nosil kalhoty."

„To by mě nezastavilo," řekla. „Jedna z metod, kterou jsme shledali efektivní, je, že když vidíme lovce, jak se chystá zastřelit nějaké ubohé zvíře, máváme kapesníkem, křičíme a pískáme. Skoro vždycky zvíře uteče."

„O důvod víc, abych vás s sebou nebral," řekl jsem. Pak, abych ji dostal do trochu smířlivější nálady, jsem dodal: „Víte, slečno Lamarová, věřte si tomu nebo ne, já taky patřím k ochráncům zvěře. Ze svých těžce vydělaných peněz podporuji organizace, které se snaží zachránit ohrožené druhy. Ale zvířata, které moji klienti loví na safari do minulosti, už stejně všechna dávno vyhynula. Kdybychom s tím přestali, žádného mastodonta ani dinosaura bychom tím zpátky k životu nepřivedli.

Na některých safari navíc pochytali mladá vyhynulá zvířata a převezli je zpátky do současnosti živá, takže už vyhynulá nejsou."

Moje argumentace na ni vůbec nezapůsobila. Řekla: „To nic nemění na tom, že podporujete lovení! Nejde o to, jestli nějaký druh vyhyne nebo ne; špatné je zabíjet jednotlivá zvířata. Násilí je násilí bez ohledu na druh!"

„V dnešní době už je lov stejně prakticky vyloučen," řekl jsem. „Proto pořádáme výpravy do minulosti."

„Pořád je to ukojování sadistických pudů, které v nás přetrvaly z minulosti!" Jednotlivá slova na mne prakticky vyplivovala. „Zabíjení pro zábavu je zločin proti vesmíru!"

„Ale no tak, má milá mladá dámo –"

„Nejsem vaše milá mladá dáma!"

„No tak tedy dobře, dobrá ženo, nezapomínejte, že lov patřil k běžnému životu našich předků spolu se sbíráním bobulí a kořínků miliony let předtím, než objevili zemědělství a chov jedlých domácích zvířat. Mimochodem, jste vegetariánka?"

„Samozřejmě!" odsekla.

„No, tak to jste aspoň důsledná. Ale náš druh by pravděpodobně nepřežil a my bychom se tu dneska nemohli přít bez vysokoproteinové potravy, kterou si naši předkové opatřovali lovem. Tím myslím maso. Takže –"

„Ať už naši předkové lovili nebo ne, dnes už pro to žádné ospravedlnění neexistuje, když máme na výběr dost rostlinného jídla –"

„Tím si nejsem jist. Slyšela jste o posledním hladomoru v Africe?“

„Ach, vy jste vážně nemožný!“ zvolala a vyběhla z kanceláře.

V naší smlouvě se Swayzeyovými stálo, že na safari s nimi půjdeme oba, rádža i já. Tou dobou už jsme se střídali, takže vždycky jeden zůstal v kanceláři a staral se o podnik, zatímco druhý byl na lovecké výpravě. Ale nic zvláštního nám nebránilo, abychom neudělali výjimku.

Jim Swayzey, jak jsem zjistil, měl tendenci chovat se poněkud panovačně. Očekával, že mu neustále bude k dispozici houf olivrejovaných sluhů, kteří ho budou obklopovat jako psychoanalytici a nejrůznější poradci amerického prezidenta. Starý Swayzey si nadělal jmění na obchodech s ropou a když odešel na odpočinek, zasvětil svůj život lovu. Jelikož v současnosti byly možnosti lovu velké zvěře prakticky nulové, zvolil safari do minulosti Riverse a Ajara a podobných loveckých společností.

Den před cestou jsme s rádžou čekali v budově, která v sobě ukrývala tranzitní komoru profesora Prochasky se vším podpůrným zařízením. Prochaska, podsaditý mužík s šedým plnovousem, knírem a středoevropským přízvukem řekl: „Pane Riversi, znáte mladou dámu jménem Willow Lamarová?“

„Zběžně. Pročpak?“

„Potlouká se kolem buddvy a klade otázky mně i mému personálu. Rád předvedu svou tranzitní kabinu všem zájemcům, ale tohle už mi připadá jako obtěžování.“

„Co se dá dělat,“ řekl jsem. „Alespoň máte příležitost popovídat si s hezkou slečnou.“

Prochaska si odfrkl. „Vy na takové úvahy možná ještě nejste příliš starý, pane Riversi, ale já docela určitě ano! Á, tamhle přichází Swayzeyův taxidermista.“

Ten chlápek, šlachovitý mladík jménem Fuller – Plautus Fuller – si s sebou přivezl celý náklaďák nejrůznějšího

vybavení: láhve chemikálií, pracovní stoly, nástroje a tak dál, povětšinou zabaleného v černé dehtové plachtě. Bylo mi jasné, že ten člověk se vším svým vybavením si vyžádá minimálně jednu cestu tranzitní kabiny navíc, abychom to všechno dostali do svrchního miocénu, kam se Swayzey na své lovecké výpravě chystal.

Ostatně, moje starost to nebyla. To Beauregard Black, náš starý honák a šéf tábora, musel všechen ten materiál naskládat tak, aby se dal přepravit co nejefektivněji.

Příštího dne jsme se sešli se Swayzeyovými a Plautem Fullerem v Prochaskově laboratoři, připraveni k cestě. Jim Swayzey byl mohutný chlapík s osmahlou kůží, nepoddajnými šedými vlasy ostříhanými na ježka, texaským přízvukem a dvojicí ledově chladných šedých očí, kterým jen tak něco neuniklo. Larry Swayzey byl asi tak polovičního věku svého otce, více méně průměrně velké postavy, ale byl docela pohledný takovým tím hereckým způsobem.

Každý z nich si nesl pár loveckých pušek – žádné dinosaurobijky, jako byly rádžova a moje šestistovka, ale v době, do které jsme se chystali, nic tak těžkého ani nepotřebovali. Žádni dinosauři tam nežili, třebaže kreacionističtí kazatelé trvají na tom, že ano a že jsme jenom dobře nehledali. Jelikož tranzitní komora pořád zůstávala na stejné zeměpisné šířce a délce bez ohledu na to, ve kterém čase se zrovna nacházela, neexistuje žádný způsob, jak bychom mohli podniknout cestu kolem světa, abychom jejich tvrzení vyvrátili.

Nějak jsme se do kabiny stěsnali i s našimi zavazadly a puškami. Bruce Cohen zavřel dveře, nastavil ciferníky a stiskl příslušná tlačítka. Vyrazili jsme, se všemi příslušnými nepříjemnostmi jako je mořská nemoc, závratě a tak podobně.

Mířili jsme do svrchního miocénu, do období před 13 500 000 lety – což je asi tak doba vzniku formací Hemphill a Blanco v Texasu. Na konci cesty Cohen přitáhl knipl, koukl na

obrazovku radaru a křikl na mne, aby přehlušil řev strojů: „Hej, Reggie! Myslím, že se nám tentokrát podařilo hezké hladké přistání! Žádné moře, žádné močály, žádné útesy!“

Jedním z našich problémů je, že se v průběhu doby mění terén v místě našeho přistání. Jelikož se komora nemůže pohybovat horizontálně, musíte vzít, co je. Jestliže se pod ní nachází voda, bezedný močál nebo sráz příliš prudký, než aby se na něm dalo přistát, musíte prostě odcestovat do jiné doby, kde jsou podmínky příhodnější.

Jako obvykle jsme já a rádža vyskočili jako první, pušky připravené k výstřelu. Ale žádné zvíře v dohledu nebylo. Kabina se ustálila na hřebenu vyvýšeniny v lehce zvlněné krajině s řídkými lesy – skoro by se to dalo nazvat savana, jako jsou ty, co pokrývaly většinu východní Afriky, než ji zabrali farmáři. Vegetace byla podobná té v současné Missouri a Illinoisu a člověk by musel být paleobotanik, aby rozeznal rozdíl. Rostly tam hlavně cedry, duby, jilmy, ořešáky, javory, jasany a jiné běžné listnaté stromy. Srážky tu nebyly dost vydatné, aby zajistily růst hustého, jednolitého porostu; ale kdybychom se přesunuli pár desítek kilometrů na východ, pravděpodobně bychom našli prales.

Takové prostředí by se pro naše účely hodilo mnohem méně než zdejší otevřená krajina. Někteří lidé si myslí, že se husté deštné lesy a džungle jen hemží zvěří. Ale není to pravda; alespoň co se týče velké zvěře. Je to tím, že kde jsou srážky tak vydatné, že umožní existenci džungle, nachází se většina rostlinné potravy ve formě listí v korunách stromů. Takže býložravci musí umět lézt po stromech.

Místa, kde se dají najít opravdu velká stáda býložravců – nebo se dala, dokud je lidé nevybili – jsou otevřené, travnaté planiny, kde se spousta zeleně nachází přímo na zemi. Nejlepší lovecké oblasti mají srážky mezi padesáti a sto centimetry za rok. Pokud jich je víc, dostanete les, a když jejich míň, vznikne pustina nebo poušť, na které nepřežije nic, co by zajímalo lovce.

Kabina se zašuměním zmizela zpátky do Přítomnosti. O hodinu později byla zpátky s Beauregardem Blackem, jeho pomocníky Panchem a Brunem a stádečkem tuctu mezků. Pak se vrátila pro kuchaře Minga a tábornické vybavení a pak ještě jednou pro Plautuse Fullera a jeho taxidermický materiál.

Fuller spolu s pomocníky vykládal z komory balíky a rance a ukládal je v části tábora, kterou jsme mu vyhradili, když tu najednou Pancho vykřikl: „Hej! *¡Esta viviente!* Tenhle je živej!“

Všichni jsme nechali toho, co jsme zrovna dělali, a šli jsme se podívat na balík, který vynesl z kabiny a překvapeně upustil na zem. Dehtové plátno se otevřelo a vylezla z něj slečna Willow Lamarová ve zbrusu novém khaki safari oblečku a s deštníkem v ruce.

„Zahrabte mě do guana!“ zvolal Larry Swayzey.

„Kůry nebeské!“ řekl jsem já.

„*Jai Ram!*“ poznamenal rádža.

„Já se z toho zvecnu!“ mínil Beauregard Black.

„Dobrý Bože!“ zařval Jim Swayzey hlasem, jakým zřejmě promluvil Bůh když zatracoval Sodomu a Gomorru. „To je ta malá čubka z NMŽ! Tak ty si myslíš, že nám zkazíš zábavu, co? Já ti ukážu! Svážu tě, že se ani nepohneš!“

Vrhl se na Willow s rukama napřaženýma, ignoruje křik mladého Larryho: „Hej, tati, to přece nemůžeš…“

Willow se před Jimem Swayzeyem dala na útěk a přitom vykřikovala: „Nechytíš mě, dědousi!“

„Však uvidíme!“ zaječel Swayzey, a rozběhl se ze všech sil. Oba zmizeli v řídkém porostu, skrz který jsme je občas zahlédli, stále menší a menší. A pak byli docela pryč.

Larry Swayzey řekl: „Pane Riversi, co to má znamenat? To vy jste zařídil, že se to děvče dostalo do tranzitní komory?“

„V žádném případě!“ odpověděl jsem. „Překvapilo mě to stejně jako vás. To je poprvé, co jsme v Prochaskově komoře našli černého pasažéra; vypadá to, že se bez speciální stráže už neobejdeme.“

Budova už nočního hlídače měla. Aniž jsem to měl podloženo nějakým důkazem, začal jsem toho chlápka podezírat, že se nechal svést Willowiným alabastrovým tělem.

Po delší spekulativní rozmluvě mezi mladým Swayzeyem, rádžou, taxidermistou Fullerem a mou maličkostí jsem řekl: „V každém případě uděláme nejlépe, když dokončíme tábor."

Právě když se naše práce úspěšně chýlila ke konci, objevil se Jim Swayzey, ve tváři celý brunátný. Šel pomalu, jako by ho běh docela vyčerpal.

„Utekla mi," zamumlal.

Řekl jsem: „Poslyšte, pane Swayzeyi, podepsal jste smlouvu, že se budete řídit mými průvodcovskými rozkazy. To znamená, že nebudete běhat po lese neozbrojený jen kvůli nějakým zatraceným osobním neshodám. Mohl jste narazit na medvědovitého psa, a ten by s vámi udělal krátký proces."

„Osobní neshody!" zavyl. „Na tuhle výpravu jsem se připravoval celé roky a tahle bláznivá čubka mi všechno zkazí, a vy tomu říkáte 'osobní neshody'!" (Promiňte mi ten výraz, slečno Pierceová; opakuji jen to, co řekl.)

„Uklidni se, tati," řekl Larry. „Jsem si jist, že kdyby o tom pan Rivers věděl, určitě by tomu zabránil. Spíš mne trápí, kde tady najde jídlo a přístřeší?"

„Doufám, že umře hlady, nebo natrefí na jednoho z těch vašich medvědovitých psů," odfrkl Jim.

„Pane Swayzeyi," přidal se rádža, „skutečně nemůžeme dovolit, aby k něčemu takovému došlo, pokud tomu můžeme zabránit. To se prostě nedělá, vždyť víte."

„Možná ne mezi vámi změkčilci," štěkl Jim, „ale skutečný muž se tím zviklat nedá." (Nedodal 'jako já', ale jsem si jist, že si to myslel.)

„Mne by spíš zajímalo," řekl jsem, „kdo zaplatí za její převoz tranzitní komorou."

„Přinuťte ji, aby zaplatila v naturáliích," ušklíbl se Jim Swayzey. „Může si to odpracovat v posteli."

„Je mi líto, příteli," odpověděl jsem, „ale to by nešlo. Jsem šťastně ženatý muž a rád bych, aby mi to vydrželo."

Larry řekl: „Já myslím, že ji hlad přivede zpátky. Jelikož je neozbrojená a neschvaluje zabíjení živých bytostí, nemůže tady přežít."

„Jestli se vrátí," zavrčel Jim, „o tom rozhodnu *já*."

Obecně vzato, atmosféra u večeře byla nešťastná jako nemanželské dítě na Den otců. Nezlepšily ji ani vzdálené blesky a burácení hromu. Kolem půlnoci začalo k tomu všemu lít jako z konve a déšť bubnoval na plátno stanů celou noc.

Příštího rána stále lilo a Willow Lamarová se neobjevila.

Podle plánu jsme před sebou měli jednodenní výpravu pro čerstvé maso – rozhodli jsme se jít na západ, kde podle mapy Geologického ústavu měla protékat velká řeka, snad prapředchůdce Mississippi.

Najít souvislost mezi řekami staršími než z pleistocénu a dnešními je prakticky nemožné, protože řeky přesouvají svá koryta po celém kontinentu a z údobí do údobí dokonce mění i směr svého toku. Často také prostě zmizí.

Jim Swayzey trval na tom, že na lov půjdeme, liják nelijak. Celý se třásl nedočkavostí něco zabít, ale já mu řekl, že by to byla hloupost. V tomhle počasí bychom snadno mohli zabloudit a nebýt schopni najít znovu náš tábor. Ať se mu to líbí nebo ne, bude muset počkat, až přestane pršet, a teprve pak se vydáme na loveckou výpravu do okolí.

Déšť však neustával a neproniknutelný příkrov modročerných mraků nás zásoboval stálými přívaly vody. Uplynuly tři dny a počasí se nezměnilo. Kolem poledne jsem zaslechl tenký hlásek, který volal: „Prosím vás, mohu dovnitř?"

Vyhlédl jsem z rádžova a svého stanu a koho to nevidím jako malou Willow Lamarovou, připomínající v tu chvíli utopenou krysu.

Řekl jsem: „‘brý den, slečno Lamarová! Čemu vděčíme za vaši návštěvu?"

„Zjistila jsem, že tady nedokážu přežít. V tomhle ročním období není zralé žádné ovoce ani oříšky. Takže jsem měla na výběr vrátit se nebo umřít hlady.“

„Ano,“ řekl jsem. „Škoda, že my lidé nemáme složité žaludky jako krávy nebo kozy, abychom dokázali strávit trávu a listí. Ale v tomhle typu krajiny nic jiného nenajdete po většinu roku.“

„A pak jsem se ztratila,“ pokračovala, „a myslela jsem, že už to tu nikdy nenajdu. Pouhou šťastnou náhodou jsem zakopla o –“

„Ale, ale!“ zavrčel Jim Swayzey, který se objevil v otvoru svého stanu. „Slyšel jsem hlasy… Willow, co si k čertu myslíš, že tu budeš dělat? Jakmile přestane pršet, vyrazíme na lov. Potom nás čeká pár hezky náročných pěších pochodů. Když budeme na lovu, můžeš si pro mě za mě zůstat v táboře, ale nezkoušej na nás ty své ochranářské potrhlosti. Jinak tě osobně odstřelím.“

„Já – já myslím,“ řekla, „chtěla bych na lov s vámi. Budu se jen dívat. Když už proti lovu brojím, měla bych vědět, jaké to je, co říkáte?“

„Myslím, že byste měla,“ řekl Larry Swayzey, který se objevil za svým otcem.

„Ale raději rovnou zapomeň, že by ses mohla pokusit plašit nám zvěř,“ zahromoval Jim Swayzey. „Jakmile něco takového uvidím, prošpikuju tě olovem!“

„Já – já… slibuji,“ špitla a oči se jí zalily slzami.

„Tak dobře,“ zavrčel starší Swayzey. „Ale mimochodem, pokud chcete zůstat s námi, kde budete spát? Všechny stany už jsou plné.“

Po chvilce společného diskutování prohlásil Plautus Fuller: „Do mého stanu by se slečna Lamarová vešla.“ Zdálo se mi, jako bych v jeho očích zahlédl chlípný záblesk.

„Fajn,“ přikývl jsem. „Ale pak se budete muset přestěhovat k personálu.“

„Hm,“ řekl zklamaně.

„Pan Fuller se stěhovat nemusí," namítla Willow. „Mně by nevadilo dělit se s ním o stan."

„Možná, že vám ne," odtušil jsem, „ale mně ano." Pomyslel jsem si, že nás na tomhle safari čeká dost problémů i bez sexuálniho faktoru.

„Bylo by to proti zásadám firmy Rivers a Ajar," dodal rádža pevně a nesmlouvavě. Dalo by se říct, že je v těchto věcech ještě větší puritán než já. A tak se Plautus Fuller přestěhoval k Beauregardovi, Panchovi a Brunovi.

„A prosím vás," ozvala se Willow, „mohla bych dostat něco k jídlu? Jinak docela určitě umřu hlady."

„Dobře ti tak!" zavrčel Jim Swayzey. Ale nic nenamítal, když rádža nařídil Mingovi, aby se postaral o menší svačinku.

Ačkoliv se odpoledne vyjasnilo, než jsme skončili s dohadováním a vyřešili otázku ubytování, bylo už příliš pozdě vyrazit na lov. Dal jsem Willow nepoužitý kartáček na zuby, který jsem měl ve svém batohu jako náhradní, ale jinak si musela vystačit s tím, co měla na sobě. Podle mých zkušeností obvykle ženy snášejí hůř, když se musí obejít bez rezervního prádla a ostatních osobních potřeb, ale Willow se s těmito drobnými nepříjemnostmi vypořádala celkem dobře.

Příštího rána jsme se rozhodli vyrazit na naši první loveckou výpravu. Kromě rádži, mne a obou Swayzeyů měl jít i Plautus Fuller, třebaže byl vyzbrojen jen lehkou brokovnicí vhodnou na ptáky a menší savce. Pak se objevila Willow se svým deštníkem. Larry Swayzey se zeptal: „Proč to s sebou taháte, Willow? Vždyť neprší."

„Když jsem byla v tom lijáku venku v buši, přišel mi velice vhod," odpověděla. „Takže si ho raději nechám."

Vyrazili jsme pomalou chůzí na západ. Občas jsme zahlédli nějakou menší zvěř, jako jsou veverky a sysli, a obrovské množství ptáků. Nebe bylo v té požehnané předbenzínové době zářivě modré, jen na sklonku dne se začaly objevovat bílé obláčky. Všude kolem bylo plno červených, nazlátlých a

modrých květin, které v druhohorách a dřívějších obdobích chybí.

Nezahlédli jsme žádné pozoruhodné zvíře, dokud jsme nevystoupili na vyvýšeninu a neuviděli před sebou řeku. Stromy – vrby a topoly – rostly hustě po obou jejích březích, takže jsme z ní vlastně ani moc neviděli, jen tu a tam se stříbrně zaleskla v zeleni porostu.

Jim Swayzey řekl přidušeným hlasem: „Na druhé straně potoka se něco pohybuje! Pojďme blíž!“

Vyrazil plížením vpřed, přitiskly k zemi tak, jak toho byl se svou postavou schopen, a v očích měl při tom výraz dravce. My ostatní jsme ho následovali.

Když jsme se dostali k pruhu lesa lemujícího potok, Jim Swayzey se prosmýkl mezi stromy jako nějaký duch. Bylo na něm vidět, že se v lovu vyznal teoreticky i prakticky. Jakmile jsme získali lepší výhled, uviděl jsem malé stádečko – snad osmi nebo desetičlenné – prakoníků, kteří pili na opačném břehu potoka. Byla to malá štíhlá stvoření dosahující v kohoutku člověku asi tak po pás a střední část těla měla pruhovanou jako zebry. Zatímco někteří pili, ostatní se s hlavami zvednutými rozhlíželi, jestli se neblíží nějaké nebezpečí. Pak si pijící a hlídající vyměnili role.

„Hej, Reggie!“ zašeptal Jim Swayzey. „Není to ten tříprstý druh?“

Pořádně jsem si je prohlédl dalekohledem. „Myslím, že ano,“ řekl jsem. „Řekl bych, že se jejich postranní prsty nedotýkají země, alespoň pokud se nedostanou na velice měkký povrch, takže se hlavní kopyto zaboří. V tomhle údobí už tříprstí prakoníci vymírali. Pokud byste chtěl vidět skutečného předka našeho současného koně, musel byste se vypravit víc na západ, do prérií, a hledat jednoprsté prakoně.“

„Jednoho z těch tříprstých sundám,“ zašeptal Jim Swayzey. „Nechám Plauta, aby mi ho vycpal celého…“

Uslyšel jsem tiché klapnutí, jak uvolnil pojistku své pušky. Než však mohl vystřelit, Willow se protlačila za něj. „Co to k čertu –“ zamumlal.

To už se ale Willow prodrala porostem na břeh mezi nás a prakoně. Roztáhla svůj deštník, vytáhla z kapsy kabátku píšťalku, a začala z plných plic pískat.

Je nad slunce jasnější, že prakoníci na víc nečekali. V příští sekundě už bylo celé stádečko na útěku, a než jsme se nadáli, zmizelo za nejbližší vyvýšeninou.

Jim Swayzey vyskočil, ve tváři rudý jako vařený rak, a zařval: „Ty zatracený čubčí synu!“ V rozčilení si pletl mluvnické rody. „Slíbila jsi, že nám nebudeš kazit lov, když tě vezmeme s sebou!“ Měl skutečně slzy v očích.

Willow se obrátila zpátky k nám a zaklapla deštník. Ještě předtím jsem si stačil všimnout, že na něm měla vymalovaný dravčí obličej s velkýma očima a tlamou plnou ostrých zubů. Ve tváři měla vítězoslavný výraz, který se nepříliš úspěšně pokoušela změnit na omluvný.

„Je mi líto, pane Swayzey,“ řekla. „Řídím se vyššími zákony.“

Popadl pušku a namířil na ni. „Já ti dám vyšší zákony, k čertu! Jestli tě tady na tom místě zabiju, nikdo mi kvůli tomu nebude dělat problémy. Bože, myslím, že bych…“

Přiložil pušku k rameni. Pak se stalo několik věcí najednou. Plautus Fuller zařval: „Hej! Pane Swayzeyi!“

Rádža řekl: „To nemůžete! Žádný gentleman –“

„K čertu!“ zařval Swayzey. „Já nejsem žádný zatracený gentleman! Jsem jenom obyčejný petrolejářský zbohatlík…“

Larry Swayzey skočil před Willow a roztáhl ruce, jako by se připravoval na ukřižování.

Přitiskl jsem ústí hlavně své pušky proti zádům Jima Swayzeye asi tak v úrovni jeho ledvin a řekl jsem: „Jestli vystřelíte, Jime, zastřelím já vás! Zajistěte pušku a odhoďte ji!“

Po několika sekundách váhání pušku odhodil. Rádža si ji přitáhl nohou a zvedl ji. Larry Swayzey se mezitím otočil k Willow a vykroutil jí z ruky deštník.

„Nemůžeme vás nechat, abyste nám prováděla takové věci," řekl. „Ještě jednou a budeme vás muset svázat a nechat v táboře!"

Byli jsme zatraceně zasmušilá a tichá společnost, když jsme se toho dne vraceli do tábora. Potkalo nás jen menší štěstí, když se nám do cesty připletl prapředek pekari a Plautus Fuller, jako jediný, po něm vypálil ze své lehké brokovnice ráže .410. Měli jsme tedy čerstvé maso alespoň na jedno jídlo. Pekari, které nebylo o nic větší než jeho dnešní potomek, bylo masožravými lidskými bytostmi v táboře spořádáno beze zbytku; Willow svou porci pro své vegetariánské zásady odmítla.

Nemohu říct, že bych se na zbytek safari těšil, ale co nám zbývalo? Nemohli jsme ho jednoduše skončit a vrátit se do přítomnosti dřív, než se pro nás vrátí kabina. Museli jsme buďto pokračovat podle plánu, což znamenalo, že Willow Lamarová půjde s námi a po svých, nebo výpravu přerušit a zůstat, kde jsme. V tom druhém případě bychom mohli Willow svázat a nechat ji v táboře, zatímco my bychom chodili lovit. Pořád ovšem zůstávala možnost, že by dokázala přesvědčit někoho z personálu, aby ji v naší nepřítomnosti rozvázal, stejně jako – podle mého názoru – přesvědčila našeho nočního hlídače, aby ji nechal ukrýt v Prochaskově tranzitní kabině. Bůh ví, co by se stalo pak.

V noci jsme to s rádžou ve svém stanu důkladně prodiskutovali a rozhodli se, že budeme pokračovat podle plánu a doufat, že pohrůžkami spoutáním s roubíkem v ústech udržíme Willow v příslušných mezích.

Snídaně příštího dne ráno byla stejně rozpačitá jako minulá večeře. Mezi Jimem Swayzeyem a Willow Lamarovou se vyvinula nepokrytá vzájemná nenávist, kterou dávali najevo

pokaždé, když se na sebe podívali. Odmítali spolu mluvit, takže mi Jim Swayzey řekl: „Reggie, požádejte prosím slečnu Lamarovou, aby mi podala džem, ano?“

Zatímco jsme jedli, personál bořil stany a balil veškeré naše vybavení, aby se dalo naložit na mezky. Krátce na to jsme vyrazili na cestu.

Zamířili jsme na západ k velké řece, kterou jsme objevili na geologické mapě toho údobí. Lidé z geologického ústavu pořádají svá vlastní safari do minulosti a každého půl kilometru vystřelují rakety s kamerami na padáčcích. Velká řeka – můžeme ji nazvat pseudo-Mississippi – protékala několik kilometrů od našeho stanoviště.

Došli jsme k poměrně široké řece tekoucí na západ, která na naší mapě nebyla. Myslím, že potok, který jsme viděli předešlého dne, byl přítokem této řeky, a ta se zase vlévala do pseudo-Mississippi.

Jelikož tekla směrem, kterým jsme stejně šli, pokračovali jsme příštích pár kilometrů po jejím břehu. Čas od času jsme viděli nějaké zvíře, ale všechny byly příliš daleko, než aby představovaly pokušení pro naše lovce. Na protějším břehu jsme například zahlédli stádo býložravců, kteří by mohli být buďto bezhrbými velbloudy nebo obřími lamami. Pak jsme v lesíku na břehu řeky vyplašili něco, co se ukázalo být prapředkem tapíra. Jen si nás změřil pohledem a zmizel v hustším porostu.

Nakonec se řeka rozšířila v slušně velkou tůň nebo jezero. Když jsme objevili místo bez stromů, které nám umožnilo lepší přehled, Jim Swayzey ukázal a řekl: „Hej! Co je to tam ve vodě?“

Ve svém dalekohledu jsem zahlédl temnou skvrnu. Rozeznal jsem dvojici uší, dvojici očí a čenich s malým rohem sotva vyčuhujícím nad hladinu.

„Vypadá to jako hroch,“ řekl Swayzey, když se podíval svým vlastním dalekohledem. „Viděl jsem je v Africe.“

„Skoro jste se trefil,“ řekl jsem. „Myslím, že je to druh nosorožce nazývaný *Teleoceras.* Tělo připomíná hrocha, má stejně krátké nohy, ale na čumáku má malý nosorožčí roh.“

„Chci jeho hlavu,“ zavrčel Swayzey. „Jak by se dal vylákat na břeh, abych ho mohl zastřelit?“

„Mohli bychom se tu utábořit na noc,“ řekl jsem. „Jestli má podobné zvyky jako hroch, vyleze v noci na břeh, aby se napásl, a před rozedněním se zase vrátí do vody strávit potravu. Ale nezůstaneme tu. Stálo by nás to den navíc a možná nám bude chybět, až se budeme vracet.“

Jim chvíli vrčel ale nepřel se, a tak jsme pokračovali dolů po proudu řeky. Všiml jsem si, že Larry Swayzey kráčí po boku Willow Lamarové a vedou spolu tlumenými hlasy živou konverzaci. Jednou jsem zahlédl, jak po nich Jim hodil pohledem, který by dokázal vypálit díru v pancéřovém sklu, kdyby se nacházelo mezi nimi a jím. Pak zrychlil, aby se dostal do čela skupiny, odkud se rozhlížel po zvěři.

Jak jsme se blížili k pseudo-Mississippi, krajina kolem postupně přecházela v rovinu a stávala se čím dál močálovitější. Pokud jsme nechtěli uvíznout v bažinách, museli jsme se stočit víc na jih. Tam byla vegetace mnohem hustší a skládala se hlavně z bažinných cypřišů. Den se chýlil ke konci a tak jsme na malém vršku, ze kterého jsme mohli mezi stromy vidět řeku, rozbili tábor.

Vršek byl trochu sušší než okolní zem. Bohužel nebyl mimo dosah komárů. Malí upíři byli všude, a proto přišla řada na repelent. Někteří komáři ovšem byli tak zásadoví, že kousali i přesto. Když Willow jednoho z nich rozplácla, pokáral jsem ji: „Ale, ale! Myslel jsem, že ochraňujete zvířata bez ohledu na druh!“

„Rozumnou sebeobranu máme povolenou, vy hlupáku!“ odsekla.

Slyšel jsem, že američtí Indiáni používali proti komárům v časech, kdy v horku chodili skoro nazí, zvířecí tuk. Samozřejmě při tom strašně páchli a nepřipadalo mi, že by

tahle metoda pro nás byla zrovna vhodná. Na safari člověk potřebuje spoustu nejrůznějších kapes, takže úplný nudismus není moc praktický.

Zatímco personál stavěl tábor, přišel ke mně Larry Swayzey. „Reggie," řekl, „velká řeka je jen pár minut cesty odsud. Willow a já bychom si chtěli zaplavat. Hrozí nám tam nějaké nebezpečí?"

„Nevím, takže nepovím," řekl jsem mu. „Možná, že v tomhle údobí pronikli aligátoři až sem na sever. Počasí je o pár stupňů teplejší než v Přítomnosti. Když je nikdo neloví, dorůstají délky až pět metrů. Nemyslím, že by tu žili, ale možné to je."

„V tom případě bychom potřebovali někoho, kdo by seděl s puškou na břehu a hlídal nás. Udělal byste to pro mne?"

„Už jsem slíbil starému pánovi lekci v miocénní paleontologii," řekl jsem. „Ale požádám rádžu."

Zanedlouho se Larry, Willow a rádža s puškou vydali na západ, kde se mezi stromy leskla bahnitá voda. Velké rudé slunce se klonilo k obzoru, ale zbývala jim ještě nejméně hodina světla. Swayzey starší, mladý Fuller a já jsme si vzali svou zásobu whisky a sesedli jsme se kolem ohně, kde jsem se jim pokusil vyložit to málo, co jsem věděl o evoluci severoamerické zvěře v průběhu miocénu. Jsem si jist, že každý profesor daného oboru by se toho zhostil lépe.

Stejně jsem neměl možnost předat mnoho informací, protože Jim Swayzey nepatřil k lidem, kteří vydrží klidně sedět a nechat se poučovat. Brzy převzal slovo a stočil konverzaci na své oblíbené téma – pušky a lov. Pochopil jsem, že vlastní pozoruhodnou sbírku pušek.

Jim rovněž vyprávěl nudný příběh o tom, jak v Americe pronásledoval vidloroha, hlavní lovnou zvěř amerických nimrodů a druh, jehož stavy jsou pečlivě kontrolovány, aby je lovci nemohli vystřílet do posledního kusu.

Pak jsem se vrátili k puškám a začali probírat rozdílné kalibry, úsťovou energii, kapacitu zásobníků a tak dál. Tohle

pro mne samozřejmě byla stará flinta. Nakonec jsme se dostali k těm darebákům, kteří by rádi omezovali Bohem dané a v ústavě potvrzené právo občana koupit si zbraň, jaká se mu líbí, s tím, že kdo je proti tomu, nemůže být ničím jiným než zrádným agentem nějaké cizí velmoci, která připravuje buďto invazi, nebo revoluci.

V tomto duchu jsme pokračovali, dokud nám nepochybělo dřevo na oheň. Slunce už zapadalo, když se trio od řeky vrátilo. Larry Swayzey a Willow se smáli a klábosili, což ukončilo Jimův chvalozpěv na novou Mannlicher-Schönauer sedm celých pět milimetrů a zkřivilo mu tvář do zachmuřené grimasy.

Všiml jsem si, že se můj společník tváří rozpačitě, jako kdyby se posadil na něco vlhkého. Když jsem ho počastoval odlivkou whisky – která představuje rádžův prakticky jediný ústupek hříchu – řekl: „Reggie, mohl bys na moment stranou?“

„Ano?“ řekl jsem. „Něco není v pořádku?“

„Přijde na to, jak to kdo bere,“ odpověděl. „Od chvíle, kdys mě požádal, abych ty dva doprovodil, nepřestal jsem myslet na nedostatek vhodného oděvu. Když jsme pak přišli k řece a našli hezký kousek pláže, ti dva se jednoduše svlékli donaha a vběhli do vody. Snad ti ani nemusím říkat, jak jsem se styděl.“

Nedokázal jsem potlačit úsměv. „Nechceš mi doufám říct, že si to tam na té pláži spolu rozdali?“

„Dobrý Bože, to ne! Ne že by je to nenapadlo, ale byly tam spousty komárů. Mimochodem, žádné aligátory jsem nezahlédl.

Jenže když vylezli z vody, začali tancovat po pisku, aby uschli. Pak přišli ke mně – nestáli o nic dál, než já od tebe – z kůže jim pořád kapala voda a všechno bylo vidět, a začali se mě vyptávat na mé zážitky ze safari. Nevěděl jsem, kam s očima!“

Zasmál jsem se. „To je jen to tvoje hindské puritánství, starouši! Slyšel jsem, že tyhle věci jsou teď v Americe běžné. Co bylo dál?“

„Vrhla se na ně celá mračna komárů, takže se zase rychle oblékli.“

„Neviděl jsi žádnou zvěř, která by mohla zajímat naše klienty?“

„Ano, vlastně ano,“ odpověděl. „Chtěl jsem ti to říct hned, ale ten – ehm – zážitek mnou poněkud otřásl, a proto jsem na to zapomněl. Kousek dál na sever, na okraji velkého močálu, kde se přítok vlévá do téhle řeky, se pase stádo platybelodontů.“

„Ha!“ zvolal jsem. „Zeptám se Jima Swayzeye, jestli by nechtěl hlavu. Jsou zatraceně velcí, ale myslím, že alespoň kůži a lebku by se nám mohlo podařit odtáhnout na základnu.“

Jim Swayzey byl vyhlídkou na lov platybelodontů nadšen. *Platybelodon* je druh mastodonta běžný v tomto období, kde rozsáhlé močály zajišťují hojnost měkké rostlinné potravy. Jsou menší než moderní sloni; v kohoutku měří necelé dva metry. Z horní čelisti jim vyrůstá párek klů, ve většině případů dost malých. Dolní čelist mají proměněnou v jakousi lopatu, ke které shora přiléhá jejich krátký a silný chobot. Jsou to hotová živá rypadla, která si snadno dokážou poradit s porosty rákosu, orobince a jiných močálových travin.

Vzhledem k tomu, že jejich hlavy měří dobré dva metry, je jejich sbírání poněkud problematické. Je to jako s hlavami křídových ceratopsidů, jako je třeba *Triceratops.* Pokud si jeho hlavu chcete připevnit na zeď, vyberte si raději větší pokoj, jinak už vám tam nezbude místo na nic jiného.

Příštího dne ráno jsme se Jim Swayzey a já sebrali a nechali personál, aby uklidil tábor. Larry, Willow a rádža se vypravili po proudu na jih, aby zjistili, jak to tam vypadá.

Po několika hodinách brodění blátem jsme se dostali na okraj močálu. Tam jsme uviděli půl tuctu mastodontů pilně ryjících svými lopatovitými čelistmi zeleň rostoucí v bahně kolem močálu, aby si ji následně podávali choboty hlouběji do tlamy, kde ji mohli polknout.

Starší Swayzey se na mne zašklebil: „Vsadím se, že bych jednoho složil i odsud; ale možná bychom se mohli ještě trochu přiblížit, abych měl jistotu.“

Tak jsme se plížili k platybelodontům, dokud jsme nenašli velký bažinný cypřiš, který nám poskytl úkryt. Jim zpoza něj vykoukl na mastodonty, kteří prostě pokračovali v krmení jako nějaké stroje na zpracování zeleně.

Jim zvedl pušku a *beng!* jeden platybelodont šel se šplouchnutím k zemi.

Ostatní zvířata zvedla hlavy a rozhlédla se; ale neutekla. Tahle reakce je u prehistorické fauny normální. Se střelnými zbraněmi se nikdy nesetkali, takže je výstřel z pušky vyděsí, ale nedokážou si ho spojit s nebezpečím smrti. Myslím, že ho prostě považují za hrom.

„Dostal jste toho největšího,“ řekl jsem. „Až s ním bude Fuller hotov, budete mít svou trofej.“

„Podívejte se!“ řekl Swayzey. „Všimli si, že s jejich býkem není něco v pořádku a pokoušejí se ho postavit na nohy.“

A opravdu, tři zvířata ze stáda se semkla kolem svého ležícího druha. Lžícovitými rypáky se ho pokoušela postavit na nohy, ale mastodont byl beznadějně mrtvý. Jim Swayzey byl příliš zkušený lovec, než aby promarnil ránu.

Pak zvedl pušku a vystřelil znovu. Jedno ze zvířat, které se pokoušelo zvednout býka, šlo k zemi. Tou dobou už zbytek stáda začínal tušit, že se děje něco velice zlého. Když Swayzey střelil po třetí a skolil nedorostlé tele, došlo jim to a dali se na útěk. Ale Swayzeyovi to ještě nestačilo; vystřelil ještě dvakrát a každou ránou zabil jednoho mastodonta. Ze stáda zůstal na živu jen jediný kus. Swayzey začal nabíjet, a než s tím skončil, byl už poslední přeživší mimo dostřel.

„Dostal jsem je!“ zařval a zamával svou velkou pěstí. „Dostal jsem je!“ Nebil se sice pěstmi do prsou, ale vypadal, jako by se do toho chtěl každou chvíli pustit.

„Co budete dělat se všemi těmi mršinami?“ zeptal jsem se. „Pět mastodontích hlav na základnu asi odtáhnout nedokážeme.“

„Jedna, ta největší, mi postačí,“ řekl. „Z těch ostatních budeme mít mastodontích řízků, co hrdlo ráčí. Říká se, že ze slona je nejlepší jeho chobot, a s těmahle bestiemi to možná bude stejné.“

„Ale proč jste vystřílel celé stádo?“ zeptal jsem se. „To není příliš sportovní.“

„Zatraceně, člověče, tohle je lov! Sport skutečných chlapů! Nic se nedá srovnat s tím, když puška zahřmí a obrovská bestie se skácí k zemi! To je život! Jen bych si přál, abych měl před muškou dinosaura nebo mamuta. Lovil bych je, ale Larry myslel, že bychom měli začít něčím menším, v méně nebezpečném údobí.“ Swayzey zavrtěl hlavou. „Někdy si myslím, že ten hoch nemá ten správný zabijáčky instinkt jako já.“ Ostře si mě změřil. „Doufám, že jste nenačichl těmi zatracenými výmysly té Lamarovic čubky?“

„Snažím se vyhýbat extrémům,“ řekl jsem. „Plautus by se měl raději pustit do práce.“ Ve svém nitru jsem začal cítit jistou sympatii k Willow Lamarové, přes všechnu její pitomost. Ale nepřipadalo mi vhodné říkat to nahlas.

Následujícího dne jsem spolu s Plautem Fullerem došel pro hlavu největšího platybelodonta. Kromě králíků jsme nic zajímavého neviděli.

Den na to jsme vyrazili dolů kolem pseudo-Mississippi k našemu třetímu táboru. Toho dne Jim Swayzey zastřelil ‘žirafovitého velblouda’, zvíře o velikosti a vzhledu žirafy, ale s něčím, co vypadalo jako hlava velblouda nebo lamy na fantastickém krku. Slyšel jsem, že je to raný zástupce velbloudí rodiny, který vymřel bez potomků.

Ne, Jim Swayzey nechtěl hlavu ani jinou část toho zvířete. Jediné, o co stál, bylo zabít je, vyfotografovat si je a zaznamenat do loveckého deníku. Řekl mi: „Kdysi existovaly safari kluby, kde se scházeli lovci z celého světa a vyprávěli si

o zvířatech, která zastřelili. Pokud jste zastřelil alespoň po jednom zástupci řekněme stovky živočišných druhů, dostal jste medaili a říkali vám ‘senior loveckého klubu’. Teď už ale žádné nejsou. Zanikly, když došla divoká zvěř.

Teď, když začala safari do minulosti, jsme si někteří moji přátelé a já řekli, že bychom mohli založit nový lovecký klub. Takže abych měl něco do začátku, chci zastřelit tolik různých živočišných druhů, kolik budu moci.“

Příštího dne jsme se znovu sbalili a vyrazili zpět do základního tábora. Rádža a já jsme bedlivě sledovali, kam jdeme a jak daleko. S moderními navigačními prostředky jsme v tom zatraceně dobří a nikdy nám nečiní potíže najít zpáteční cestu na základnu. Ale některá jiná safari do minulosti se ztratila a nikdo už je nikdy nenašel.

Byl jsem docela rád, že se výprava chýlila ke konci. Kromě otevřeného nepřátelství mezi klienty začínali reptat i jednotlivý členové personálu, na to, jak se k nim chová Jim Swayzey. Neříkal sice Beauregardovi ‘negře’, ale zatraceně jasně mu dával najevo, za co ho považuje.

Na zpáteční cestě kráčel Jim Swayzey v čele. Zastřelil malého bezrohého nosorožce rodu *Aphelops,* zvíře podobné spíš novodobému tapírovi než nosorožci. Znovu si z něj nic nevzal; jen si ho vyfotografoval a zapsal si ho do svého zápisníku.

Když jsme se zastavili na svačinu, začala se obloha zatahovat mračny. Willow řekla: „Potřebovala bych si odskočit, hoši. Kde je můj deštník?“

„Cože?“ podivil se Larry Swayzey. „Na co ho potřebuješ?“

Ukázala nahoru na mraky a právě v tu chvíli zahřmělo. A tak mladý Swayzey zašel za Beauregardem, který měl na starosti nákladní mezky. Brzy se vrátil s Willowiným deštníkem.

Dívka zmizela v houští. Po chvíli se zpoza stromů ozvalo vyděšené zaječení: „Pomoc!“

Larry Swayzey vyskočil a popadl svou pušku. Rádža a já jsme se za ním opozdili jen o sekundu, stejně jako Jim Swayzey a Plautus Fuller.

Za stromy se nám naskytl neobvyklý pohled. Byli tam tři savci: Willow Lamarová mávající svým deštníkem, menší miocénní šavlozubec z čeledě *Nimravidae* a – doráženo na Willow – největší z medvědovitých psů, *Dinocyon.*

Šavlozubec nebyl šavlozubý ‘tygr’, jako se často říká pleistocénním zástupcům této čeledi. Byl jen sotva z poloviny tak velký a spíš by se dal nazvat ‘šavlozubá puma’ nebo ‘šavlozubý leopard’. Byla to žlutohnědá kočka s tmavšími skvrnami, jaké má levhart nebo jaguár, ale ne tak stejnoměrně rozvrstvenými. Plížila se pryč a cenila přitom zuby na dinocyona.

Tohle zvíře bylo velké asi jako největší současný medvěd, řekněme lední nebo hnědý Kodiak, s hlavou, jako má pes, ale dvakrát větší. Byl lehčeji stavěný než medvěd, ale byl silnější než pes nebo vlk.

Když jsme se vynořili zpoza stromů, dinocyon zařval jako lev a s drápy napřaženými skočil. Snesl se na Willow a srazil ji k zemi. Než se však do ní mohl zakousnout svými obrovskými zabijáckými čelistmi, Larry Swayzey zamířil a vystřelil. Zasáhl medvědovitého psa a srazil ho stranou, takže nedopadl na Willow. Dívka se rychle odkutálela a vyskočila na nohy.

Dinocyon měl v tlamě kus jejího deštníku a žvýkal ho. Rádža i já jsme vystřelili skoro současně. Medvědovitý pes se prohnul, zaškubal sebou a strnul. Druhá šelma mezitím uprchla.

V příští chvíli se Willow a Larry Swayzey vrhli jeden druhému do náručí. Uslyšel jsem zavrčení, jaké mohl vydat jedině další dinocyon, ale byl to jen Jim Swayzey. Rádža, který se sklonil k medvědovitému psu, aby si ho prohlédl, zvedl zbytek Willowina deštníku a řekl: „Je mi líto, slečno Lamarová, ale…“ Zmlkl, když mu došlo, že ho nikdo neposlouchá.

Zpátky v táboře nám Willow vysvětlila: „Zrovna jsem se vracela, když z houští vyskočila ta kočka. Zavrčela, ale nezaútočila na mne. Myslím, že jsem se příliš lišila od její obvyklé kořisti. Otevřela jsem deštník a kočka s prskáním a ceněním zubů couvla. Pak se najednou objevil ten medvědovitý pes. Zařval na kočku, jako by chtěl říct: 'Táhni, tohle je moje svačina!'

Zamávala jsem deštníkem a zahvízdala na píšťalku, ale ta bestie to vůbec nepochopila jako povel, že má zmizet. Spíš se mi zdá, že ji to jen rozzuřilo. Kočka se plížila pryč a medvědovitý pes se chystal ke skoku, když jste se objevili vy."

Jim Swayzey řekl: „Myslíte, že bychom dokázali vystopovat tu šavlozubou šelmu? Rád bych si ji přidal ke svým loveckým záznamům."

„Není to moc pravděpodobné," řekl jsem. „Ale máte přece toho mrtvého dinocyona."

„Ne," namítl. „Vy všichni jste na něj vystřelili a já ne, takže by to nebylo etické."

„Proč jsi nestřílel, tati?" zeptal se Larry tichým hlasem. „Doufal jsi, že medvědovitý pes sežere Willow?"

„Ne. Opozdil jsem se za vámi, a než jsem se dostal do správné pozice, už bylo po všem. Nemělo smysl kazit kůži dalšími dírami po kulkách."

„Pokud máte zájem o báječnou dinocyoní kůži, Larry," řekl jsem, „řekněte Plautovi, aby vám ho stáhl."

„Děkuji, myslím, že řeknu," odpověděl Larry. Pak začalo pršet. Příštích pár hodin jsme se krčili ve svých stanech, zatímco chudák taxidermista pracoval venku v dešti.

Není toho mnoho, co by se o tom safari ještě dalo říct; snad jenom to, že Jim Swayzey zastřelil ještě pár dalších zvířat: *Synthetoceras,* antilopu s rozdvojeným rohem na čenichu, hyenovitého psa velkého asi jako německý ovčák, ale s masivními, silnými čelistmi. Živí se hlavně zdechlinami, ale nechtěl bych být obklíčen smečkou podobných.

Mezilidské vztahy zůstaly i nadále napjaté. Kromě vzájemné nenávisti mezi Jimem Swayzeyem a Willow Lamarovou, která se vůbec nezměnila, zavládlo jisté napětí i mezi Jimem a jeho synem Larrym. Larryho rostoucí příchylnost k Willow hýbala Jimovi žlučí; slýchal jsem ostré hádky z jejich stanu každou noc.

Tranzitní komora se zhmotnila přesně v dohodnutém čase a my jsme se vrátili do Přítomnosti. Naši *basafari* se rozešli do svých domovů a já o žádném z nich neslyšel až do minulého roku, když jsem na schůzi společnosti, jejímž jsem členem, natrefil na Larryho Swayzeye. Zeptal jsem se ho, jak se mu daří. Než mohl odpovědět, vmísila se mezi nás moje žena a zeptala se: „A jak se daří slečně Lamarové, Larry? Reg mi říkal, že jste byli velice dobří přátelé, když jste se vraceli do Přítomnosti."

Nikdy bych si tak osobní dotaz nedovolil, ale ženy, zdá se, takové předsudky nemají.

Larry řekl: „Zasnoubili jsme se. Díky tomu jsem se pohádal s tátou. Rozzuřilo ho to tak, že mne vydědil, vykopl mne ze svého domu a vyhodil ze zaměstnání ve své petrolejářské společnosti. Už je sice na odpočinku, ale pořád tam má ještě dost velký vliv."

„To je hrozné!" řekla moje žena.

„Nu což, přežil jsem to. Dostal jsem práci u konkurenční společnosti. Ale chudák malá Willow je po smrti."

„Ach!" zvolal jsem. „To je mi opravdu líto, i když mi nadělala spoustu problémů. Jak se to stalo?"

Zhluboka se nadechl. „Zjistili jsme, že když se teď chceme vzít, musíme oba změnit svůj životní postoj. Já jsem slíbil, že nechám lovení, do kterého jsem nikdy nebyl takový fanatik jako můj táta; a ona slíbila, že zanechá své činnosti v NMŽ. Prostě kompromis.

Ale Willowino fanatické nadšení si našlo jiný cíl. Když nemohla brojit proti lovení, začala bojovat proti použití tabáku.

Zřejmě má nějaké fanatické geny, jako je má můj otec na pušky a lov.

Samozřejmě, dnes už moc lidí nekouří; ani můj táta ani já jsme to nikdy nedělali. Ale v Karolíně je ještě pořád poměrně silný tabákový průmysl a politikové těch končin mají dost důvodů, aby ho udržovali.

Antitabáková skupina, ke které se Willow připojila, se rozhodla pro radikální akci. Odjeli do Karolíny, vyhlédli si jednu tabákovou plantáž, polili rostliny petrolejem a zapálili je. Majitel plantáže při tom Willow zastřelil.“

„A co vy?“ zeptala se moje žena.

„Ach, už jsem se s tím vypořádal. Mám teď svůj vlastní dům a jiné děvče.“

„Reg mi povídal o neshodách mezi vámi a vašim otcem. Už jste se udobřili?“

„Ještě ne, ačkoliv trochu změkl, když se dozvěděl o Willowině smrti. Ale radím vám, vyvarujte se fanatiků, Reggie!“

„Snažím se,“ řekl jsem mu. „Ale jak mám jen od pohledu poznat, kdo jím je a kdo ne?“

„To kdybych věděl.“ Larry Swayzey bezradně rozhodil ruce, pokrčil rameny a odešel.

V

Syntetický barbar

Co jste to říkala, slečno Bergstromová? Můj nezvláštnější klient? Počkejte… To by mohl být… Jak o tom teď tak přemýšlím, myslím, že nejpotrhlejší z nich asi byl mladý Standish, Clinton Standish. S pravými jmény ve svých článcích raději zacházejte opatrně, jinak byste se mohla dočkat soudního stíhání.

O Standishovi jsem se poprvé doslechl, když jsem se vrátil s výpravou paleontologů z permu, kde zkoumali, která z permských ještěrek byla předkem dinosaurů a ze které vznikli savci. Vysvětlili mi, že většina z nich vůbec ještěrky nebyly, protože patří k jiným řádům. Jenže vypadaly jako ještěrky a míhaly se nám pod nohama jako ještěrky, takže je ještěrkami nazývám, stejně jako se obecně nazývají zástupci dvou naprosto odlišných plazích řádů souhrnně ‘dinosauři’.

Po dobu mé nepřítomnosti vedl kancelář rádža – to znamená můj společník, Čandra Ajar. Jednoho dne sem přišel ten Standish se svým přítelem Hofmannem a řekl, že by se chtěli vypravit na safari do doby, kdy žili jeskynní lidé, a že by tam chtěli lovit dinosaury stejným způsobem, jako to dělali naši předkové.

„Vysvětlil jsem jim, že to rozhodně není možné,“ řekl mi rádža, „protože poslední dinosaurus vyhynul před dobrými šedesáti miliony let, zatímco první tvor, který by se dal označit jako ‘člověk’ se vyvinul teprve před pěti miliony let a pořád se ještě podobal víc opici než dnešnímu člověku. Pak že mu trvalo ještě dalších pár milionů let, než se naučil lovit velkou, nebezpečnou zvěř. Citoval jsem autority, ale bojím se, že mi

nevěřili; chtějí mluvit s tebou. Myslím, že to má co dělat s etnickými předsudky.“

„Víš, že tohle nesnáším,“ řekl jsem mu. „Vyhodil jsi je z kanceláře?“

„Ne, Reggie. Věděl jsem, že se brzy vrátíš, a tak jsem si s nimi smluvil druhou schůzku. Vlastně si myslím, že tohle zvonění znamená, že jsou tady.“

Standish a Hofmann vstoupili a byli mi představeni. Oba byli třicátníci, ale vypadali naprosto odlišně. Frank Hofmann byl urostlý chlapík s postavou bývalého fotbalového útočníka, který už začíná lehce tloustnout. Měl tmavé, řídnoucí vlasy a malý tmavý knírek.

Čeho jste si na Standishovi museli všimnout nejdříve, byla jeho výška; musel mít dobré dva metry. Sám nejsem žádný trpaslík, ale díval se na mne shora. Měl ve zvyku se hrbit, patrně kvůli dveřím. Byl to šlachovitý chlapík s blond vlasy a modrýma očima, hladce oholený a na očích měl brýle se zlatými obroučkami. Napřáhl ke mně ruku a zahalekal: „*Jambo, bwana!*“

Už je to nějaký čas, co jsem byl naposledy ve východní Africe, ale ještě jsem si pamatoval dost ze svahilštiny, abych mohl odpovědět: „*Hujambo, rafiki yangu! Untaka nini?*“

To Standishe docela odrovnalo. Místo něj promluvil Hofmann: „Pane Riversi, chtěli bychom se vypravit do dob dinosaurů, abychom je mohli lovit jako naši jeskynní předkové. Pan Ajar říkal, že to není možné. Je to pravda, že žili v naprosto odlišných dobách?“

„Absolutně,“ odpověděl jsem. „Pokud to řekl rádža, pak na to můžete dát ruku do ohně; vyzná se ve své práci stejně dobře jako já. Už jsme párkrát v druhohorách byli, máme o nich poměrné slušnou představu, a lidskou bytost jsme tam ještě nepotkali.“

Hofmann se zatvářil poněkud rozpačitě: „Vadilo by vám, kdybych si zapálil?“

„Ne. Mohl bys sem podat popelník, rádžo?“

Hofmann si zapálil cigaretu. „Omlouvám se, ale jsem beznadějné závislý kuřák. Jednou jsem toho zkoušel nechat, ale po roce abstinence jsem po cigaretách toužil stejně silně jako dřív. Tak jsem si řekl, proč, k sakru? a začal jsem s tím znova.“ Vyfoukl kroužek.

„Ale co všechny ty filmy a komiksy,“ namítl Standish vysokým, nervózním hlasem, „ve kterých lidé honí dinosaury a *vice versa*?“

„Pokud věříte, že Alenka propadla králičí dírou, nebo že prošla zrcadlem do Země za zrcadlem – četli jste doufám knížky o Alence?“

Nechápavě se podívali jeden na druhého. Nerad bych někoho urážel, paní Bergstromová, ale nemohu říct, že bych byl nadšen vašim vzdělávacím systémem, pokud je možné, aby mládenci z vyšší společenské třídy vyrostlí v takové neznalosti klasické literatury.

Vysvětlil jsem jim, jak nejšetrněji jsem mohl, že filmy a komiksy se vždycky docela neshodují se skutečností. Promluvil jsem o geologických epochách, ale měl jsem pocit, že jen mluvím a mluvím, a výsledek se nedostavuje žádný. Standish byl prostě jedním z těch chlápků, kteří si svoje představy nenechají jen tak lehce vymluvit bez ohledu na to, jak mylné jsou. Pořád něco mlel o jeskynních mužích a dinosaurech, až jsem mu nakonec řekl: „Podívejte se, příteli! Koupil byste si dneska lístek do Francie v důvěře, že se tam setkáte s Napoleonem?“

„Ne, samozřejmě, že ne – aha, už chápu, kam míříte. Tak nás vezměte do éry dinosaurů, toho misi– mesa –“

„Mesozoika,“ napověděl jsem mu.

„Tak, mesozoika. Alespoň budeme moci lovit dinosaury, i když nablízku nebudou žádní neandrtálci, aby to viděli.“

„Dobře,“ řekl jsem. „Můžeme tedy přistoupit k sepsání smlouvy. Máte svoje vlastní pušky, nebo si chcete nějaké pronajmout od naší firmy?“

„Myslel jsem, že bych si vzal svou jedenáctimilimetrovou Bratislavu," řekl Hofmann.

„To je dobrá puška," přikývl jsem. Vlastně má větší úsťovou energii než moje stará Continental 600, a navíc je vybavena zásobníkem. Máte-li čtyři náboje v zásobníku a jeden v hlavni, můžete se cítit bezpečněji, než když máte pouhou dvojku, jakou nosím já. Na druhé straně je to pěkně těžký krám – odhaduji, že má přes deset kilo – a tahat se s ním drsnou druhohorní krajinou není žádný med. V křídě ještě neexistovaly souvislé travní porosty, takže eroze postupovala rychleji než ve stejném typu krajiny dnes.

Obrátil jsem se na Standishe: „A jak je to s vámi?"

„Ach," řekl, „já s sebou pušku vůbec brát nemíním."

„Jste fanda do filmování? Chápu."

„Ne, tak jsem to nemyslel. Chci lovit dinosaury, to ano, ale způsobem, jakým by to dělali naši předkové – lukem a šípem."

„Co k sakru –"

„Vysvětlím vám to. Víte, ve svém nitru jsem ve skutečnosti barbar. Médium mi jednou řeklo, že jsem byl ve svém předchozím životě barbarem, a já hned věděl, že je to pravda. Všechno mi teď do sebe zapadá."

„Chcete tím říct, že se považujete za reinkarnaci Attily Húna nebo někoho podobného?"

„Přesně, ačkoliv nejsem schopný říct, jestli to byl Attila nebo někdo jiný. Nemyslím, že bych mohl být Hún, protože to byli Mongolové a já jsem nordický typ. Spíš Gót nebo Viking."

„Ještě jsem neslyšel, že by si duše mohly vybrat, jaké tělo budou mít ve svém příštím životě," řekl jsem. „Ale zato vám můžu říct hned tady a teď, že rozhodně nevezmu do druhohor nikoho, kdo se chystá lovit tam lukem."

„Proč ne?"

„Podívejte se, mladíku. Už jste někdy zabil nějakého velkého plaza?"

„N-ne."

„Pak mi raději věřte, že se zabíjejí zatraceně obtížně – mnohem hůř než savci nebo ptáci. V praxi to znamená že mohou utrpět zranění, které by byla savci nebo ptáku téže váhy dávno osudná, a pořád jim zůstává dost energie na to, aby si to s vámi vyřídili. Skutečnost, že později na své rány pojdou, už vám moc nepomůže.“

„Přesto to zkusím –“

„Můžete si zkoušet co vás jen napadne, protože je to koneckonců váš život, ale vynechte z toho můj podnik. Ztratit klienta je to nejhorší, co nás může potkat…“

Takto jsem se dohadovali další půl hodiny a já pomalu začal uvažovat, jestli tyhle problémy se zákazníky stojí za peníze, které nám platí. Nakonec Standish řekl: „Tak tedy dobře, řekněme, že nepojedeme zrovna do éry dinosaurů. Proč bychom nezkusili třeba plesticén,“ – myslel pleistocén– „kde lidé žili spolu s mamuty a šavlozubými tygry?“

„Je mi líto, ale nemáme dovoleno vozit výpravy do tohoto údobí.“

„Proč ne?“ zeptal se.

„Protože se bojí, aby nedošlo ke střetu s těmi lidmi, což by mohlo vést ke změně historie. V logickém vesmíru jsou takové věci nemožné. V okamžiku, kdy byste se o to pokusil, by vás časoprostorové síly mrštily zpátky do Přítomnosti. Výsledek je zhruba stejný, jako když vypadnete z aeroplánu letícího ve výšce jednoho kilometru. Nepřežil byste to.“

Standish si sundal brýle, vyčistil si je a znovu si je nasadil. Pak řekl: „Někde jsem četl, že předkové domorodých Američanů přišli do Ameriky teprve před deseti nebo dvaceti tisíci lety. Proč to nezkusíme nějaký čas před tím, než se objevili? Měla by tam být spousta velké zvěře, jako jsou mastodonti, a ty bestie, co se chytaly do asfaltových jezírek v Kalifornii.“

„Je mi líto, i to je zakázáno. Bojí se, že bychom se mohli setkat s prvními imigranty ze Sibiře, protože se pořád ještě

neshodli na přesném datu jejich příchodu. Někteří vědci se domnívají, že přišli o mnoho dřív, než se obecně soudí.“

Standish se zamračil. „Nemohli bychom se tedy vydat do minulosti někdy před tou dobou, ale zase později, než skončil věk dinosaurů?“

„To je ono. Vodíme lovecké skupiny do všech období od paleocénu až do pliocénu.“ (Ve skutečnosti máme tady v Severní Americe povolen i raný pleistocén, ale řekl jsem si, že s tímhle excentrickým párem by to bylo přece jen příliš velké riziko.)

„Jaké trofeje se v těch údobích vyskytují?“

Podal jsem mu jeden z našich reklamních prospektů, kde byli vyobrazeni nejzajímavější zástupci fauny všech epoch a kontinentů celého kenozoika. Na jedné stránce například byla typická zvěř spodního miocénu Severní Ameriky, na druhé obrázky ilustrující život v eocénu východní Asie a tak podobně.

Standish, který měl zřejmě z těch dvou vedoucí roli, ačkoliv mi připadal praštěnější, si prospekt prolistoval. Spolu s Hofmannem si nad obrázky chvíli šuškali. Nakonec Standish řekl: „Pane Riversi, ty nejhezčí trofeje, které tu jsou, pocházejí všechny ze Starého světa – jako například tohle *Baluchitherium* a tahle dinotheria. Jsou mnohem zajímavější, než ty ze Severní Ameriky. Mohli bychom se pokusit o některé z nich?“

„Bojím se, že ne,“ odpověděl jsem. „Tranzitní komora profesora Prochasky cestuje v čase, ale zůstává na stejné zeměpisné šířce i délce. Je bezpodmínečně nutné, aby se do Přítomnosti vrátila na přesně stejné místo. Jinak by došlo k obrovské explozi.“

„Pak tedy musíme ještě jednou probrat faunu Severní Ameriky, Clinte,“ řekl Hofmann.

Zase jim chvíli trvalo, než se rozmysleli. Rádža a já jsme ten čas vyplnili probíráním účtů za safari do permu. Pak Standish řekl: „Pane Riversi, myslím, že nejvhodnější by byl olej– oligocén, kde bychom se mohli pokusit o hlavu nějakého toho

brontotheria. Zvířata z pozdějších období mi připadají většinou příliš malá, a ty z plasticénu mi zase připadají jedno jako druhé a všechny se podobají bezrohým kozám a ovcím bez vlny.“

Brontotheria, slečno Bergstromová? To byli největší z titanotherií rozšířených v raném oligocénu. Byli to příbuzní dnešních koní a nosorožců. Větší zástupci vypadali jako nosorožci o velikosti slona, až na to, že místo jednoho nebo dvou rohů za sebou měli párové rohy vedle sebe. Mí vědečtí přátelé říkají, že to nejsou opravdové rohy, ale kostěné výstupky lebky, pokryté tvrdou kůží. Ale z praktických důvodů jim říkáme ‘rohy’.

Nakonec jsme se tedy dohodli na výpravě do oligocénu, asi tak do doby formace White River ve Wyomingu a Coloradu. V naší části Spojených Států se žádná význačná formace nenachází, ale obývala ji přibližně stejná fauna s krajovými odlišnostmi.

Termín odjezdu jsme si smluvili za čtrnáct dnů, aby se naši klienti měli čas připravit. Pak jsme šli a zavolali jsme profesoru Huang Xijingovi z univerzity v Nanjingu a zeptali se ho, jestli by se k safari nechtěl přidat. Řekl nám, že lovit nezamýšlí; místo toho doufal, že se mu podaří vyřešit nějaké vědecké otázky. Jelikož univerzita za něj byla ochotna zaplatit, byli jsme rádi, že naši nabídku přijal; každý klient navíc je vítanou pomocí při hrazení provozu kabiny, který je pořád fantasticky drahý. Ta věc totiž spotřebovává neskutečné množství elektrické energie.

Před datem odjezdu jsem si zašel za svým přítelem, který pracuje v novinách, a požádal jsem ho, aby mi ty dva trochu proklepnul. Zdálo se, že jsou kamarádi už od dětských let. V Hofmannových záznamech nic zajímavého nebylo; jak jsem předpokládal, hrál na koleji fotbal, ale rupnul. Standish neabsolvoval vůbec žádnou kolej. Poslali ho do soukromé školy kde před dvaceti lety došlo k velkému skandálu s – hm –

Děkuji vám, slečno Bergstromová. Když už jste to řekla sama, týkalo se to homosexuálních vztahů mezi některými chlapci a jedním učitelem. Neřekl bych to před dámou tak – ehm – přímo, jako vy, ale… Nemyslím, že vám to váš vydavatel s touhle formulací vezme, ale to už je váš problém.

Od té doby zastával Clinton Standish několik zaměstnání a v žádném nevydržel příliš dlouho; a hodně cestoval. Záznamy Franka Hofmanna z dětských let vypadaly podobně. Jelikož oba byli pekelně bohatí, nemuseli si dělat starosti o chléb svůj vezdejší. Standish tenkrát na škole nepatřil přímo k té homosexuální partě, ale cítil se poskvrněn tím, že tam tou dobou byl, a to ho nutilo neustále dokazovat svou mužnost. Myslím, že právě proto si hrál na jeskynního muže.

A ještě jednu věc jsem se dozvěděl. Věci se měly tak, že se Hofmann oženil s dívkou, které se Standish několik let dvořil.

Dalším bodem v našem zaběhlém postupu bylo prověřit klienty na střelnici, vyzkoušet, do jaké míry je jim možné věřit, co se použití zbraní týče. Dal jsem si tam s nimi schůzku; Hofmann si přinesl svou Bratislavu a Standish luk. Puška nesla skvěle a Hofmann dokázal, že je docela dobrý střelec.

Standishův luk se nepodobal žádnému luku, který jsem viděl kdy před tím. Lučiště bylo vyrobeno z nějakého kovoplastového kompozitu s otvory, takže šíp procházel jeho osou. Tětiva také nebyla obyčejná struna, ale byla vedena kladkami. Luk měl mířidla nastavitelná podle dostřelu a vlivu větru. Robin Hood by nikdy nepřišel na to, k čemu se ta věc používá.

„Nevěříte, že s tím něco dokážu zabít, Reggie?“ zeptal se Standish. „Postavte mi dva centimetry silnou desku a já vám ukážu!“

Vyhověl jsem mu a Standish jí hladce prohnal šíp tak, že špička prorazila na druhou stranu.

„No dobře,“ řekl jsem, „ale zapamatujte si, že nesmíte střílet, dokud vám neřeknu.“

Stanoveného dne jsme se sešli v budově tranzitní kabiny. Ačkoliv správně byla řada na rádžovi, aby vyrazil na safari, zatímco já se měl starat o kancelář, vyměnili jsme se, protože jeho žena zrovna čekala dítě. Byl jsem tam já, Standish, Hofmann, čínský profesor – docela příjemný drobný chlapík – a náš personál: kuchař Ming, předák Beauregard Black, jeho tři pomocníci a tucet mezků. Myslím, že vy jim říkáte soumaři. Proč nepoužíváme motorové dopravní prostředky? To je dlouhá historie – připomeňte mi, abych vám ji někdy vyprávěl.

V křídě se kabina materializuje na vrcholu skalní vyvýšeniny, ze které je dobrý výhled do všech světových stran. V oligocénu už vyvýšenina skoro zmizela. Krajina je pořád ještě trochu zvlněná a kabinový wallah nás posadil na nízký vršek porostlý z jedné strany křovím a z druhé lemovaný několika skupinkami stromů.

Jakmile se jednou dostanete za mezník na rozhraní druhohor a třetihor, ve kterém vymřeli všichni dinosauři, vegetace získá docela moderní vzhled. Tam, kde jsme se nacházeli my, rostly duby, cedry a javory stejné, jako jsou ty dnešní, ačkoliv zkušený paleobotanik by jistě nějakou tu odchylku našel.

Navzdory stromům jsme měli docela dobrý rozhled, ačkoliv se zase nedal srovnat s tím, který na stejném místě máme v křídě. V křídě tudy protéká řeka, kterou rádža pojmenoval Narbada a jež se vlévá do Kansaského moře. Je to jen půl dne cesty od stanoviště kabiny. V oligocénu není po řece ani památky, stejné jako po Kansaském moři.

Místo toho teče asi kilometr západně od našeho stanoviště větší řeka směrem na jih. Nevím, jestli nějak souvisí s dnešní Mississippi. Budeme to vědět, až Geologický ústav Spojených států dokončí průzkum okolí místa materializace kabiny ve všech časových údobích. Mají na to báječnou věcičku, robotickou kameru vynášenou raketou. Vystartuje kolmo nahoru, otevře si padák a zatímco se snáší zase k zemi, dělá jeden snímek za druhým.

Ve shodě s naší tradicí jsme vyskočil z kabiny jako první, i když jsem nečekal, že by tu na nás mohlo čekat něco nebezpečného. Přepočítal jsem se. Nejprve kabina a pak já jsme vyděsili k smrti jakousi skvrnitou kočkovitou šelmu, která požírala svou kořist sotva pár metrů od místa materializace. Byla trochu menší než leopard nebo puma, měla dlouhý ocas a pár dlouhých, vyčnívajících tesáků. Myslím, že to byl nějaký předek pozdějšího šavlozubého tygra, ačkoliv jeho ‘šavle’ dosahovaly oproti pozdějším členům téže rodiny sotva poloviční délky.

Šelma se zachovala tak, jak se od ní dalo čekat: blýskla po mě očima, prskla, popadla kus své napůl sežrané kořisti a zmizela.

„To je škoda!“ bručel Huang, když si prohlížel pozůstatky skoleného zvířete. „Byl to jeden z oreodontů, nějaký merycoidondontid, mám-li být přesnější. Mým hlavním úkolem v tomto údobí je prostudovat jejich zažívací systém, ale tenhle exemplář je tak potrhaný, že už toho z něj moc nezjistím.“

„Co je s jejich zažívacím systémem?“ zeptal jsem se.

„Jedna z debat, která zrovna probíhá mezi mými přáteli paleontology, se týká toho, u kterých z mnoha linií kenozoického řádu artiodactyla –“ Promiňte, slečno Bergstromová, ale takhle doktor Huang prostě mluvil: jako učebnice. Myslel sudokopytníky, jako jsou ovce, krávy nebo srnci. „– kenozoického řádu artiodactyla se vyvinul složitý žaludek přežvýkavců a u kterých ne. A právě oreodonti patří k těm, které ho podle jedněch mají a podle druhých ne. Jeden vědec je dokonce nazval ‘přežvýkavá prasata’. Zkameněliny však jejich spor rozhodnout nemohly, jelikož měkké části těl se nezachovaly.“

Den po našem příjezdu jsem oznámil sáhibům, že vyrazíme na obvyklou loveckou výpravu za účelem zajištění čerstvého masa. Když jsme se shromáždili, měl na sobě Hofmann kompletní khaki safari oblek zahrnující i vestu, ze silného

plátna vybavenou dostatkem kapes, aby pojmuly nejrůznější nezbytnosti na měsíc strávený v poli. V ruce svíral Bratislavu.

Huang měl velkou sběratelskou tornu a celou sbírku nožů a jiných chirurgických potřeb v opasku. Vysvětlil nám, že není žádný střelec, ale spoléhá na Hofmanna a mne, že ho ochráníme.

Clinton Standish se dostavil se svým futuristickým lukem, ale jinak na sobě neměl nic než atletické trenýrky – myslím, že dnes se jim říká slipy – vyrobené z kožešiny, která vypadala jako medvědi. Na nohou měl sandály a na zádech toulec se šípy.

„Co to má u Aljiry znamenat?“ zeptal jsem se.

„Jsem ve svém nitru barbar!“ zvolal Standish. „Vždycky jsem chtěl čelit divočině tak, jak to dělali skuteční barbaři!“

Mohl jsem namítnout, že jeho brýle a futuristický luk trochu kazí výsledný dojem, ale nemám ve zvyku hádat se s platícími zákazníky. Tak jsem jen řekl: „No dobře, pokud vám nevadí hmyz a fakt, že vám slunce pořádně spálí kůži.“

Vyrazili jsme. Po nějakém čase jsme narazili na pasoucího se agriochoera. Byl velký asi jako průměrný pes. Ačkoliv se jedná o býložravce s hlavou ne nepodobnou našim mezkům, tlapy má jako pes, s tupými drápy.

Standish stylově natáhl tětivu svého luku až k uchu, vystřelil – a minul. Jak šíp zahvízdl, zvíře vzhlédlo a zpozornělo. Zatímco větřilo, Hofmann po něm vypálil z pušky.

Trefil ho. Potíž byla v tom, že projektil z dinosaurobijky, jako je Bratislava, roztrhal tak malé zvíře na mraky.

„To je zvláštní kombinace,“ poznamenal Hofmann. „Bezrohá koza s psíma nohama.“

„Jednou jsem četl článek o čínské pandě velké,“ řekl Standish. „Stálo tam, že byla masožravec jako vlci a kočkovité šelmy, ale z nějakého důvodu začala jíst bambusové výhonky a pro ten účel se jí změnily zuby a hltan. Nemohlo by to být něco podobného: zvíře, které bylo původně vlkem, a pak si to rozmyslelo?“

„Nemyslím," řekl jsem. „Podle toho, co říkají mí přátelé vědci, měli skoro všichni eocénní savci podobné tlapy, bez ohledu na to, čím se živili. Takže tohle byl naopak býložravec, který si ještě neopatřil kopýtka."

Huang se rozhlédl po pozůstatcích zvířete, o kterém byla řeč, a vyslovil něco, co jsem považoval za šťavnatou čínskou kletbu. Pak řekl: „To je škoda! Z tohohle už toho moc nepoznám. Pane Riversi, nebyly by na tuhle zvěř vhodnější spíš lehčí pušky?"

„Samozřejmě," přisvědčil jsem. „Ale Frank trval na tom, že si s sebou vezme tenhle kanón pro případ, že bychom potkali něco většího."

Huang si povzdechl. „Předpokládám, že do kuchyně budete potřebovat hlavně končetiny a jiné masité části těla. Já se podívám, co se dá dělat s vnitřními orgány."

A tak, zatímco jsme Hofmann, Standish a já odkrajovali z agriochoera poživatelnější části, Huang si dřepl nad vyvržené vnitřnosti a jal se jimi prohrabovat – tu a tam strčil kousek do své torny – až měl ruce od krve až po lokte. Standishovi se tenhle druh práce očividně moc nelíbil. Trochu zezelenal, ale hrdinně vytrval. Počínal si při tom tak neohrabaně, že jsem byl přesvědčen, že bez něj bychom s tím byli hotovi mnohem dřív.

Když jsme měli všechno maso naporcované, Huang vzhlédl a usmál se. „Není to tak zlé, jak jsem se bál," řekl. „Věřím, že se mi podařilo oddělit jednotlivé části zažívacího traktu, které v sobě primitivním způsobem spojují rysy bachoru a čepce. Dalo by se říct, že tohle zvíře bylo na dobré cestě vyvinout se ve skutečného přežvýkavce."

Tak to pokračovalo po následující dva dny. Viděli jsme spousty všelijakých zvířat, ale všechno to byli malí, nepopsatelní předci dnešních koní, nosorožců, velbloudů a tak dále, o velikosti psů různých ras. Všechna vypadala v podstatě stejně. Dohromady jsme mezi nimi neviděli jediný pořádný roh s výjimkou malého zástupce rodu *Protoeras,* což byl prapředek vidloroha stěží

větší než zajíc. Samci měli na hlavě dva páry rohovitých výstupků. Ale ani jeden z lovců z něj nechtěl trofej; zdál se jim příliš malý.

Moji klienti měli za chvíli té nekonečné procházky přírodní zoologickou zahradou po krk. Všechna zvířata nám připadala stejná navzdory faktu, že se jejich potomci lišili co do velikosti i tvaru. Nakonec jsem řekl Beauregardovi, aby na příští den naplánoval přesun tábora. Měl jsem v úmyslu vyrazit na západ k řece, která kolem nás tekla na jih.

Vyrazili jsme hned za úsvitu. Standish ve svém úboru jeskynního muže kráčel první a častoval nás průpovídkami jako: „Hněte sebou, civilizací degradovaní slaboši!“

Napadlo mne, že pokud Standishovo podivínství překročí jistou nepříliš vzdálenou mez, budeme ho muset svázat. Rádža se v zklidňování rozbouřených lidských myslí vyzná lépe než já, ale teď bohužel nebyl po ruce,

Slunce už stálo vysoko na obloze, když jsme se zastavili ke svačině. Beauregardova skupina odsedlala mezky a připoutala je ke kolíkům, aby se pásli. Pustili jsme se do svých sendvičů a Standish se dal do své oblíbené přednášky na téma, oč rozumněji je oblečený než my – co naplat, khaki obleky jsme měli skutečně pořádně propocené.

Seděli jsme v kruhu a jedli, když tu náhle Hofmann něco vykřikl. Rychle polkl sousto sendviče, které měl v ústech, popadl pušku a vyskočil na nohy.

Ohlédl jsem se. K našim připoutaným mezkům se hnal největší predátor té doby, hyaenodont druhu *Hyaenodon horridus*. Byl velký asi jako tygr a stejně pruhovaný, ale měl delší lebku – spíš jako přerostlý vlk nebo hyena – a impozantní sbírku špičáků. Navzdory svému jménu není o nic strašnější než kterýkoliv jiný velký predátor předurčený svými zuby a instinkty požírat ostatní zvířata.

Zvedal jsem pušku k rameni, když Hofmann vystřelil. Byl to jeden z nejkrásnějších výstřelů, které jsem viděl za dobu svého

průvodcování. Trefil hyenodonta přímo mezi oči a na místě ho složil.

Nikdo nenamítal nic proti tomu, že Hofmann získal svou trofej naprosto čestně. Zeptal jsem se: „Co si z něj vezmete, Franku? Jenom hlavu? Pokud ano, pomohu vám ji oddělit. Nebo byste možná chtěl i kožešinu. To by znamenalo celé zvíře stáhnout a oddělit lebku, aby ji taxidermista mohl vypreparovat a všít zpátky.“

„Myslím, že bych chtěl kožešinu,“ odpověděl Hofmann. „Ale stáhnout ho nám zabere celé odpoledne.“

„Pak by možná bylo lépe,“ řekl Standish, „vzít tu potvoru s sebou a stáhnout ji, až zase rozbijeme tábor.“

„Jistě,“ řekl Hofmann. „Přivážeme si ji na tyč a Clint a já vezmeme každý jeden konec.“

„Nevím,“ řekl jsem. „To bych si raději rozmyslel. To zvíře váží hodně přes sto kilo. Beauregarde!“

„Ano, pane Riversi?“

„Nemohli bychom to zvíře naložit na mezky?“

„Raději ne,“ odpověděl Black. „Pořádně se vyděsili, a pokud se k nim přiblížíme s tou potvorou, zblázní se úplně. Kromě toho jsou už teď plně naložení, takže byste díl jejich zavazadel museli nést i vy.“

Nakonec jsme mršinu vyvrhli, přivázali ji na tyč a nesli ji celou cestu na ramenou. Hofmann a Standish, kteří se zprvu holedbali, že to zvládnou sami, byli docela rádi, když jsem jim pomohl já i malý Huang, který svaly příliš nevládl.

Náklad nás zpomalil natolik, že jsme k řece došli až při západu slunce. Standish ukrutně trpěl útoky bodavého hmyzu. Jakmile jsme rozbili tábor, moskyti se do něj pustili s novou chutí. Když jsem ho viděl, jak kleje a pokouší se je od sebe zahnat, přesvědčil jsem ho, aby si oblékl košili a kalhoty.

„Když už jste v tom,“ řekl jsem, „pořádně se prohlédněte kvůli klíšťatům. Celou cestu jsme šli vysokou trávou a nedivil bych se, kdybyste jich pár nachytal.“

A opravdu, prohlídka ve světle elektrické svítilny odhalila asi tucet klíšťat zavrtaných do kůže na Standishových nohou. Žádné se ještě nestačilo moc nacucat a Hofmann je zlikvidoval zapálenou cigaretou. Měli jsme štěstí, protože dnes už skoro nikdo nekouří, a když se klíště pokoušíte vytáhnout, často zůstane hlavička v ráně a zanítí se.

Standish řekl: „Znamená to, že mám šanci vrátit se domů se skvrnitým tyfem nebo něčím takovým?“

„Jistě to nevím, ale pochybuji,“ uklidnil jsem ho. „V téhle době najdete jen zatraceně málo mikroorganismů, které by byly schopny přežít v lidské krvi a způsobit nemoc.“

Pak si stěžoval na úžeh. Když si sundal košili, měla jeho ramena a záda barvu tropického západu slunce. Namazal jsem mu záda pleťovým mlékem a řekl jsem mu: „Tak fajn, příteli, to je naposledy, co jsem vás nechal procházet se tu celý den jako nějakého jeskynního muže. Pokud by se vám přihodilo něco vážného, nemám tu kromě skrovné zásoby antibiotik vůbec žádné léky a komora se vrátí až za deset dnů.“

Standish, s tváří dlouhou jako celý měsíc nedělí, přikývl. Pak poznamenal: „Možná si Velký duch nepřeje, aby ze mne byl skutečný barbar.“ Horní ret se mu při tom chvěl, jako by se měl každou chvíli rozbrečet.

„Ale no tak, Clinte!“ vložil se do toho Hofmann. „Neber si to tak. Jsme světlovlasé severoevropské typy a nesneseme příliš mnoho slunce, protože naši předkové žili v krajích, kde bylo povětšinou zataženo.“

To byl mnohem rozumnější postřeh, než bych od těch dvou čekal. Stáhnout hyaenodonta nás zaměstnalo na celý zbytek večera.

Následujícího dne byli mí sáhibové, kteří nebyli zvyklí na takovou aktivitu, značně unavení. Standishovi a Hofmannovi jsem dal den na zotavení, ale pak jsem zašel za Huangem a řekl jsem mu: „Profesore, měl byste si vyprat košili. Krev agriochoera už páchne tak, že si ostatní začínají stěžovat.“

Zatvářil se zmateně. „Ale pane Riversi, copak na to mezi svým personálem nikoho nemáte?“

„Nepatří to k jejich povolání, a navíc teď mají plné ruce vlastní práce.“

„Ale pane, nikdy jsem si svoje šaty nepral! Nevím, jak se to dělá!“

„Pomohu vám a ukážu vám, jak na to. Hej, Beauregarde, mohl bys nám sehnat rýžák a kus mýdla, prosím?“

Odvedl jsem pořád ještě reptajícího Huanga k řece. Na písečném břehu se vyhřívalo několik aligátorů, ale když nás zahlédli, rychle sklouzli do vody a uplavali.

Když cestujete do minulosti, nesmíte nikdy zapomínat, že zvířata z údobí, která navštívíte, ještě nikdy člověka neviděla, nikdy jim nebyla lovena a nevypěstovala si z něj strach, jako mají současná divoká zvířata. Místo aby uprchla, začnou si vás obvykle zvědavě očmuchávat a zkoumat, jestli jste k snědku. To může být nebezpečné, zvlášť když sám nemíníte lovit.

Huang a já jsme strávili několik hodin jako pradlenky. Krev na jeho šatech zaschla a bylo ji teď mnohem těžší odstranit, než kdyby si je vypral, dokud ještě byla čerstvá.

Příštího rána jsem vstal brzy. Měl jsem totiž v úmyslu vzít sáhiby na výpravu za zvěří a tou dobou byla zvěř kolem řeky hojnější než za denního žáru. Standish už byl oblečený a já byl doopravdy rád, že ho zase vidím ve stejném khaki obleku včetně vesty, jaký měl Hofmann, a ne v úboru jeskynního muže.

„Kde je Frank?“ zeptal jsem se ho.

„Vstal dnes trochu dřív a šel se porozhlédnout po zvěři na vlastní pěst.“

„Zatraceně!“ zaklel jsem. „Víte přece, že byste se neměli potloukat po divočině beze mne –“

Náhle se od řeky ozvalo mohutné zadunění; bezpochyby Hofmannova Bratislava. Pak se ozvaly tři další výstřely.

Skočil jsem do stanu, popadl svou vlastní pušku a rozběhl se směrem, odkud se ozvaly výstřely. Když jsem se k Franku Hofmannovi dostal na dohled, zrovna znova vystřelil, míře při tom do řeky.

„Co to k čertu děláte, Franku?“ zařval jsem.

„Řekl jsem si, že zastřelím pár aligátorů,“ odpověděl. „Myslím, že jsem jich několik zasáhl.“

„K čemu?“ zeptal jsem se.

„Chtěl jsem nějaké jejich kůže na stěnu. Ale když jsem je zasáhl, potopili se pod vodu a nevím, jak je odtamtud dostat.“

Uštědřil jsem mu pořádné kázání ohledně vycházení bez doprovodu. Úmyslně jsem se vyhnul přednášce o neetičnosti zabíjení pro zábavu. Takové řeči škodí obchodu. Vím, jak o tom dnes lidé smýšlejí, ale vzhledem k tomu, že tvorové, které lovíme, už stejně dávno vyhynuli, není to totéž, jako bychom měli co do činění s ohroženými druhy.

Musím říct, že Frank Hofmann přijal mé kázání docela dobře. Omluvil se a slíbil mi, že už to víckrát neudělá.

Vrátili jsme se do tábora, snědli jsme snídani, kterou nám Ming připravil, a pak jsme se vydali k lesíku na východním břehu řeky, kde byl porost tak hustý, že by ho pes neproštěkl.

Ušli jsme možná půl kilometru, když jsme Huang a já, kteří jsme kráčeli vpředu, zahlédli nějaký pohyb. Když jsme přišli blíž, rozeznal jsem amynodonta, velkého hrochovitého savce, spásajícího zeleň.

Huang vedle mne řekl: „Pane Riversi, to je *Metamynodon* z čeledi *Amynodontidae*, nadčeledi *Rhinocerotoidea*, řád *Perissodactyla*. Hrozně bych chtěl nějaké jeho záběry.“ Připravil si kameru. „Jak blízko se k němu můžeme dostat?“

„Pro tlustokožce, jako je tenhle, je minimální bezpečná vzdálenost sto metrů,“ řekl jsem. „Raději ho obejdeme zleva, abychom byli po větru.“

Ostatní dva sáhibové nás následovali a pozorovali zvíře Hofmannovým polním dalekohledem, který si oba střídavě půjčovali.

„Hu!“ řekl Standish. „Na trofej ho nechci – nemá rohy ani parohy, a není ani tak impozantní jako moderní hroch.“

Dovolte, abych vám to vysvětlil, slečno Bergstromová. Metamynodont je tak říkajíc odnož rodokmenu nosorožců, která se pokusila vyvinout v hrocha a nepovedlo se jí to. Stavěný je spíš jako moderní nosorožec, nemá rohy a není tak zavalitý jako hroch. Hroch mívá uši, oči a nozdry posazené na vrcholku hlavy, takže zvíře může ležet ve vodě a nad hladinu ho čouhá jen minimální část. U metamynodonta se tyto orgány na lebce ještě tak docela nepřemístily.

Svými zvyky se podobá zase spíš moderním hrochům. Hroši v noci vylézají z vody a spasou veškerou zeleň, kterou uvidí. Pak se vrátí zpátky do jezera nebo řeky, kde leží ve vodě celý den a zažívají. Metamynodont má zhruba stejný denní řád. Horní i dolní špičáky má vyvinuté skoro jako hroch, ale zase ne tak moc.

Ne, není to příbuzný hrocha, nepovažujeme-li za příbuzné všechny savce. Musela byste se vrátit až do paleocénu, abyste našla jejich společného předka. Patří k lichokopytníkům, jako koni a tapíři, zatímco hroch je sudokopytník a je příbuzný prasat. Je to příklad toho, co mí vědečtí přátelé nazývají paralelní nebo konvergentní evoluce.

Ale vraťme se k vyprávění: žádný z mých sáhibů si nepřál amynodonta skolit, ale Huang pořád stál o jeho záběry. Tak jsem ho spolu s Hofmannem poslal napřed, aby se ke zvířeti připlížili, ale varoval jsem je, aby k němu nechodili blíž než na sto metrů. Řekl jsem si, že s teleobjektivem si Huang na tu vzdálenost může pořídit záběrů, kolik chce. Pomalu jsem se vydal za nimi.

Když posíláme sáhiby dopředu, obvykle jim říkáme, že jim tak chceme dopřát první ránu. To je sice pravda, ale není to jediný důvod. Faktem je, že tu a tam každý sváteční lovec

klopýtne, a pokud by před ním šel průvodce, mohl by mu při tom ustřelit hlavu.

„Držte se za mnou, Clinte," řekl jsem Standishovi. „Ten váš luk by na tohohle tlustokožce asi žádný zvláštní dojem neudělal."

Zůstal jsem stát, pušku připravenou, zatímco se Hofmann s Huangem blížili k amynodontovi. Asi sto metrů před ním poslušné zastavili a Huang pozvedl kameru. Ale pak se zase vydali kupředu, pomalu a obezřetně. Chtěl jsem na ně křiknout a varovat je, aby nechodili dál, ale to by mohlo vyrušit amynodonta. Buďto by uprchl, a pak by si Huang nemohl pořídit své záběry, nebo by na ně zaútočil a v tom případě bych se musel spolehnout na Hofmannovu pušku. Jelikož jsem ho viděl střílet, nemusel jsem mít strach, že by nezabodoval. Přesto jsem se rozhodl je raději následovat, udržuje si od nich stále konstantní vzdálenost.

Blížili se k pasoucímu se zvířeti víc a víc. Nemohli už od něj být dál než padesát metrů a já jsem se začal nadechovat, abych zařval: „Stůjte!", když konečně zastavili. Amynodont se přestal pást a neklidně zvedl hlavu. Podíval jsem se svým vlastním dalekohledem. Ačkoliv vím, že zvířata žádný výraz nemají, nemohl jsem se zbavit dojmu, že se dívá přímo na mé klienty.

Ztuhli, ale amynodont se po několika sekundách zase vrátil k okusování listí keřů.

Huang zvedl kameru a začal filmovat. Jestli amynodonta vyrušil pohyb jeho rukou nebo tiché vrčení a cvakání kamery, nevím. Faktem je, že sebou zvíře trhlo, znovu zvedlo hlavu, hlasitě si odfrklo, ohrnulo pysky – odhalilo při tom dva páry pořádných špičáků – a pustilo se tryskem závodního koně na mé klienty.

Huang se otočil a rozběhl se ke mně. Hofmann pozvedl pušku a přiložil ji k líci, ale nic se nestalo. Pak začal prohrabávat kapsy své vesty. Na safari člověk potřebuje spousty kapes, ale na těch zatracených vestách – sám také

jednu mám – je těch kapes tolik, že než je prohledáte všechny, uplyne celá věčnost. Vzpomněl jsem si, že Hofmann vyprázdnil celý zásobník, když lovil aligátory, a vypadalo to, že od té doby nestačil znovu nabít. Očividně hledal další náboje a nenacházel je.

„Běž!“ křikl jsem na něj.

Amynodont už byl velice blízko, když Hofmann konečně vzhlédl, podíval se na bestii, která se na něj řítila, a rozběhl se za Huangem. Amynodont se hnal za ním a každým jeho skokem se vzdálenost mezi nimi zkracovala. Doufal jsem, že nedostihne Hofmanna dřív, než se mi naskytne možnost střílet.

Hofmann proběhl kolem mne a já zamířil na lebku zvířete. Vtom amynodont nečekaně zastavil. Stál tam několik sekund, těžce oddechoval a rozhlížel se kolem. Pak se klidně otočil a zamířil zpátky k řece, aby pokračoval v přerušené hostině na lístcích keřů. Zřejmě byl u konce s dechem. Tahle krátkonohá zvířata moc dobří běžci nejsou.

Z pozorování zvířete mne vytrhl hluk divoké hádky za mými zády.

„Ty máš mou vestu!“

„Nemám!“

„Jen se podívej. Tady, to jsou mé náboje!“

„Musel jsem se splést, když jsme se oblékali –“

„Nevěřím ti! Chtěl jsi, aby mě zabil, a ty ses mohl znovu pokusit o Martu!“

„To je lež! Nikdy by mne něco takového nenapadlo –“

Ti dva si vjeli pořádně do vlasů; hádali se s takovou vervou, že jsem začal uvažovat, jak jim nenápadně sebrat pušku a luk. Standish trval na tom, že si s Hofmannem vyměnil vestu náhodou, když se oblékali. Hofmann myslel, že to Standish udělal schválně, v naději, že Hofmann přijde o život a on se bude moci dvořit jeho vdově, se kterou měl románek, ještě než se provdala za jeho přítele.

Připadalo mi to nevěrohodné na obě strany. Standish přece nemohl vědět, že Hofmann vystřílí celý zásobník na aligátory a

zapomene si znovu nabít. Na druhé straně bylo stejně nepravděpodobné, že by si nevědomky vzal vestu, která byla o jedno nebo dvě kila nábojů těžší než ta jeho a ničeho si při tom nevšiml.

Ani teď, po několika letech, ještě nevím, jak to tenkrát vlastně bylo. Možná jsem se měl vyptat média, které Standishovi řeklo, že byl ve svém minulém životě barbarem. Samozřejmě, že nevěřím na reinkarnace, ale před takovými padesáti staletími byli barbaři všichni, tak jaképak copak.

V duchu jsem si přál, aby tu byl rádža, ale nakonec se mi ty dva podařilo uklidnit alespoň natolik, abych zažehnal bezprostřední nebezpečí dvojnásobné vraždy. V táboře u řeky jsme pak strávili několik zatraceně nepříjemných dní.

Na začátku tohohle interview jste říkala něco na ten způsob, jak si lidé myslí, kolik si ve svém zaměstnání užiju zábavy. Faktem je, že pokaždé, když jde všechno podle plánu, jsem šťastný jako vačice na gumovníku. Jenomže to se nestává moc často. A když se vám naskytne párek klientů, kteří se chtějí postřílet navzájem, žádná velká legrace to není. Nejen že se nedovoláte policie, ale nemůžete jim ani pohrozit pozdějším trestním stíháním, protože na zločiny spáchané deset milionů let v minulosti se vztahuje zákon o promlčení.

Další věc, která se týká lovu zvěře nebo jejího filmování: Je už v povaze těch zvířat, že jednoho dne jich je jako máku, a o den později nenatrefíte na jediné. Tak tomu bylo i tehdy. První den zvěře, co hrdlo ráčí, a pak prázdno od obzoru k obzoru; nezahlédli jsme jediného živého tvora s výjimkou aligátorů proplouvajících řekou. Pak se dalo do deště a my se nemohli hnout z tábora.

Když jsme se vrátili zpátky na základnu, Standish a Hofmann už spolu zase mluvili, i když už nebyli tak dobří kamarádi jako dřív. Prvního dne po našem návratu jsem uslyšel nějaký hluk a vyběhl jsem ze stanu. Do tábora pádil Pancho, jeden z Beauregardových lidí, v ruce svíral pytel s odpadky a v patách se mu hnal druhý největší místní býložravec,

Archaeotherium. Patří k nadčeledi *Enteleodontoidea* a je to příbuzný prasat a hrochů.

Pokud si představíte prase bradavičnaté o velikosti buvola, získáte přibližnou představu. Nemá kelce vyčnívající z huby, jako bradavičnaté prase. Místo toho zase má velké špičáky jako třeba hyaenodont a jiní masožravci. Jako bradavičnaté prase má na lebce velké, kostěné hrboly – předpokládám, že je používá v boji o samice a o teritorium.

Stalo se toto: Pancho byl na řadě, aby z tábora vynesl odpadky a někde je zakopal. Entelodont zřejmě shledal pach odpadků natolik lákavý, že neodolal, a začal pytel zase vyhrabávat. Pancho měl příkaz nekrmit odpadky zvířata, která by si pak mohla zvyknout přicházet do tábora častěji, než by nám bylo milé. Zvířata té doby se lidí instinktivně nebojí, protože je ještě nikdy neviděla. Pokud dovolíte, aby se k vám začala chovat familiárně, začnou od vás čekat služby; a pokud se nezachováte tak, jak se jim to líbí, vyjádří svou nespokojenost svými zuby, rohy nebo kopyty.

Panchovi nezbylo než odhodit lopatu a s pytlem v ruce uhánět zpátky do tábora s entelodontem těsně za patami. Pancho je pomenší chlapík, ale utíkat uměl stejně dobře, jako profesor Huang, když prchal před amynodontem. Na druhé straně prehistorická příšera za zády by udělala sprintéra skoro z každého.

Než jsem stačil popadnout pušku, Pancho už probíhal táborem a Clinton Standish mířil na entelodonta lukem. Hofmann zrovna vylézal z jejich stanu s puškou v ruce.

Jakmile entelodont vběhl do tábora, Standish vystřelil šíp. Tentokrát pro změnu neminul a šíp se s tichým mlasknutím zaryl zvířeti do těla mezi krk a ramena.

Entelodont se zastavil a napůl se otočil, aby se podíval, co ho to bodlo. Toho Standish využil, aby po něm vystřelil druhý šíp, a tentokrát ho trefil do žeber. Když se zvíře znovu otočilo, prošpikoval ho třetím šípem.

Entelodont ztuhl a svěsil hlavu. Standish mu střelil další šíp do krku. Zvířeti z tlamy vytryskla krev. Pomalu se otočilo a krokem zamířilo z tábora. Ušlo však sotva několik metrů a padlo, několikrát sebou křečovitě zazmítalo a pošlo.

„Jupí!“ zaječel Standish. „Kdo říkal, že nejsem barbar? Začal poskakovat jako šílený a bušit si pěstmi do prsou.

„Tamhle leží vaše trofej,“ řekl jsem mu. „Pomozte mi ji vyvrhnout a odříznout jí hlavu.“

Jeho výraz se bleskově změnil. „Chcete říct, že se mám špinit s jeho krví a tak?“

„No jistě! Odkdy opravdovému barbarovi vadí trocha krve? Tak do toho!“ Pustil se do práce, ačkoliv na něm bylo vidět, že k ní má přímo živočišný odpor. Ale alespoň neomdlel ani se nepozvracel.

Poté se věci na nějaký čas uklidnily. Zastřelil jsem Huangovi oreodonta, kterého rozpitval a zase se celý zamazal od krve. Udělali jsme si další seanci s mýdlem a rýžákem. Tentokrát to bylo obtížnější, protože vodu nám poskytoval jen drobný potůček.

Než se zhmotnila tranzitní kabina, aby nás dopravila zpátky do Přítomnosti, došlo ještě k jednomu incidentu. Říkal jsem vám, že se na jedné straně tábořiště táhne stráň porostlá nízkým křovím. Poslední den před návratem jsem byl ve svém stanu, když tu Beauregard zavolal: „Pane Riversi! Pojďte sem, je tady něco, co byste měl vidět!“

Mí sáhibové a já jsme k Beauregardovi doběhli skoro současně: Huang se svou kamerou, Standish s lukem a já a Hofmann s našimi puškami. Po louce před námi se pomalu procházelo velké *Brontotherium* a při tom spásalo trávu. Byl to samec, velký jako menší slon, a nebyl od nás víc, než padesát metrů daleko.

„To je vaše poslední trofej, hoši,“ řekl jsem. „Kdo ji chce?“

Standish a Hofmann se polohlasně poradili a pak Hofmann řekl: „Já ne. Creodontí kožešina mi docela stačí. Marta by mi

nikdy nedovolila pověsit si hlavu něčeho takového do obývacího pokoje; nezbylo by nám tam už místo pro lidi.“

„Já taky ne,“ řekl Standish. „Entelodont mi stačí. A nemyslím, že by mi Reggie chtěl zase pomáhat s tou řezničinou.“

„Když si řeknete, pomůžu,“ řekl jsem.

„Ale i tak. Pochybuju, že by to můj luk zvládl.“ To bylo poprvé, co připustil, že jeho báječný luk nedokáže zabít, cokoliv si zamane.

Když je brontotherium uslyšelo, zvedlo hlavu a vyrazilo směrem k nám. Hofmann a já jsme si připravili pušky.

Pak jako by zvíře najednou ztratilo zájem. Nevím, co se v tom jeho malém mozečku odehrálo. Všude kolem svůdně vonělo jídlo a ti tvorové nevypadají nebezpečně, řekl si asi. Kdo by s nimi ztrácel čas, když stojí po kolena ve šťavnaté zelené trávě?

Samozřejmě, je to jen moje představa. Všechno, co vím je, že se brontotherium od nás odvrátilo a pokračovalo v přerušené pastvě. Páslo se a páslo a propásalo si cestu loukou, až nám zmizelo z dohledu, aby v pasení pokračovalo někde za obzorem.

Možná, že vám to připadá k našim dobrodružstvím trochu jako antiklimax, možná byste dala přednost něčemu dramatičtějšímu, ale já byl rád, že se všechno skončilo takhle, že nedošlo k žádné vraždě ani jiným vážnějším nepříjemnostem. Hlavní problém s chlápky, jako je Standish, spočívá v tom, že nikdy nevíte, co udělají v příští chvíli, takže proti tomu nemůžete učinit žádná předběžná opatření.

A to je příběh o nejpodivnějším klientovi, kterého jsem kdy měl, ačkoliv když na to tak myslím, mohl bych vám rovnou začít povídat další, který by si s tímhle moc nezadal. Kabina se objevila přesně; naložili jsme trofeje a Cohen, náš kabinový wallah, nás bez dalších komplikací dopravil zpátky do Přítomnosti.

O Franku Hofmannovi jsem od té doby neslyšel. Standish se zhruba před rokem dostal do novin. Zdá se, že se oženil s dívkou, která byla tak trochu coura. O pár měsíců ji nachytal v posteli s jiným chlápkem, kterému na místě zlomil vaz. Byl zřejmé silnější, než vypadal. Soud ho osvobodil, Standish dal své paničce kopačky a zmizel z očí.

Jak jsem řekl, na safari do minulosti může být i zábava, ale mnohem častěji lítáte z jedné zatracené nepříjemnosti do druhé. Pomalu začínám nenávidět překvapení. A nezapomeňte mi poslat kopii svého článku, než půjde do tisku!

VI

Ďábelské mámení

Ano, pane Proctore, také jsme měli potíže s fanatickými kazateli. Kdybyste sem přišel před několika lety, uviděl byste venku před naší kanceláří řadu demonstrantů. Transparenty, které nesli, označovaly rádžu – to jest mého obchodního partnera, Čandru Ajara – a mne jako vrahy a Satanovy emisary. Nikdy jsem si nebyl docela jist, který z nás měl být starý Lucifer osobně a kdo jeho pomocný skřet. Bylo to zatraceně nepříjemné, dokud to trvalo, ale nemyslím, že by nás to připravilo o mnoho potenciálních zákazníků. Lidé, kteří se s námi vydávají na safari do minulosti, nepatří k druhu, který by se nechal odradit sedmi dny Stvoření.

No dobře, budu vám vyprávět příběh. Tenkrát na mne byla řada, abych vedl podnik, zatímco rádža byl na lovecké výpravě v juře. To už se tak nějak stává, že komplikované případy dostanu vždycky já.

Tak či tak, jednoho odpoledne mi slečna Minakuši oznámila, že by se se mnou chtěli setkat dva duchovní. To bylo neobvyklé; ale řekl jsem jí, aby je pozvala dovnitř. Jeden z nich byl velký a statný a představil se jako reverend Gilmore Zahn, zatímco druhý, reverend Paul Hubert, byl malé postavy a hubený. O Zahnovi už jsem slyšel – byl to přední fundamentalistický kazatel ze St. Louis. Slečna Minakuši měla ve zvyku vystřihovat si články z novin, ve kterých se Zahn zmiňoval o naší firmě Rivers a Ajar, která vede duše do zkázy a k ztrátě víry, ale já osobně jsem jim nikdy moc pozornosti nevěnoval.

Jejich návštěva mne překvapila asi stejně, jako by ředitele Schneiderovy palírny překvapilo, kdyby si k němu přišel vůdčí činitel protialkoholického hnutí pro příspěvek. Ale obchod je obchod, a tak jsem se zeptal: „Co pro vás mohu udělat, pánové?“

Zahn odpověděl. „Chtěli bychom se vypravit na jedno z těch vašich safari – ne lovit, ale prohlédnout si krajinu, faunu a flóru rozličných tak zvaných geologických období. Já jsem Gilmore Zahn a tohle je můj pomocný pastor, reverend Paul Hubert.“

„Těší mne,“ řekl jsem. „Myslím, že se v novinách objevily některé z poznámek, které jste učinil ve svých kázáních a které se dotýkají mého a Ajarova podniku.“

„Ach, tohle.“ Zahn mávl velkou baculatou rukou a obdařil mne širokým úsměvem. „Ujišťuji vás, že v tom není nic osobního. Podle toho, co jsem o vás slyšel, jste jeden z pilířů společnosti, řádný ženatý muž, který si plní své občanské povinnosti a vede poklidný rodinný život. Samozřejmě, že jsou mezi námi názorové rozdíly, ale to přece nemusí být na překážku přátelským osobním vztahům.“

Ten chlápek měl jistý šarm a bylo těžké si ho neoblíbit. Pak promluvil reverend Hubert: „Doufám, že vám nebude vadit, že naše výprava bude mít za následek úpadek vašeho – podniku. Našim cílem je totiž ukázat všem pravdu, celou pravdu a nic než pravdu.“

„Ano?“ řekl jsem. „A proč by to mělo přivodit úpadek našeho podniku?“

Předklonil se a namířil na mne svůj špičatý nos, jako by to byla zbraň. „Protože prokáže falešnost celého toho evolučního kacířství. Ukáže, že všechna ta prehistorická zvířata, ze kterých si vaši klienti přinášejí domů hlavy, kůže a fotografie, nežila postupně, ale všechna ve stejné době.“ Aby svá slova zdůraznil, udeřil dlaní o desku mého stolu, což mi připadalo poněkud nevychované.

„Skutečně?“ zeptal jsem se.

„Ano, skutečně,“ pokračoval Hubert a zahrozil mi prstem. „Dokážu, že je Bůh stvořil najednou, jak to stojí v Bibli.“

„A co ty tisíce vyhynulých druhů, ze kterých zbyly jen zkameněliny, a které na našich safari můžete vidět živé?“

„To jsou druhy, které se nedostaly do Archy,“ odpověděl Hubert.

„Uklidni se, Paule,“ řekl Zahn. „Zbytečně pana Riverse dráždíš. Vy, pane, zřejmě dokážete dopravit lovce zpátky do minulosti – buďto tisíc let staré, jak věříme my, nebo miliony, jak tvrdí kacířští vědci – kde mohou lovit zvířata, která dnes již vyhynula. Nevím, proč byste tam nemohl vzít i nás, bez ohledu na pravdivost nebo nepravdivost evoluční teorie. Uděláte to?“

Zavrtěl jsem hlavou. „Nikoliv, pánové, nemyslím, že safari do minulosti, jak si ho představujete vy, je uskutečnitelné. Je to příliš vzdálené mé běžné praxi. Kromě toho, reverend Hubert je příliš malý, než abych ho s sebou vzal do druhohor.“

„Co s tím má co dělat moje výška?“ zeptal se Hubert ostentativně.

„Jste příliš malý, než abyste si poradil s puškou, kterou potřebujete, abyste se mohl postavit dinosaurům. Jen jedenkrát jsme přišli o klienta a došlo k tomu proto, že jsme vzali příliš malého muže do křídy. Tyrannosaurus ho sežral přesto, že do něj napumpoval plný zásobník kulek z .375 magnum.“

„Nemáme v úmyslu lovit nebo cokoliv zabíjet,“ opáčil Zahn. „Podle toho, co jsem slyšel o divokých zvířatech, nechají vás na pokoji, pokud se k nim chováte stejně. Žádné pušky; naprosto se spokojíme s pozorováním na dálku, skrze dalekohled. Co řeknete na tohle?“

„Ne, je mi líto. Našim zaměstnáním je dopravovat lovce trofejí do dob, kde si nemusí dělat starosti s vymírajícími druhy, ne dokazovat teologické teorie.“

„Pane Riversi,“ řekl Zahn, „hovořil jste, nebo nehovořil posledního dubna ve West Side o svých safari do minulosti před členy sdružení YMCA?“

„Ano, hovořil.“

„A říkal jste, nebo jste neříkal, že byste chtěl vzít ty hloupé fundamentalisty s sebou na safari, aby viděli na vlastní oči, jaký byl svět v minulosti?“

„Ano, myslím, že jsem to říkal.“

„Tak vidíte,“ řekl Zahn a zářivě se usmál. „Teď máte příležitost to udělat. Jsem si jist, že tak čestný muž, jako jste vy, nevezme své slovo zpět.“

Takhle mě zahnali do kouta. Po chvíli dalšího argumentování jsem byl nucen říct: „Tak dobře, souhlasím, za předpokladu, že jste schopni zaplatit naši cenu. Není zrovna nízká, protože přenosová kabina profesora Prochasky spotřebuje fantastické množství elektrické energie.“

„Kolik?“ zeptal se Zahn.

Řekl jsem mu to; a věřte tomu nebo ne, chlap vytáhl z kapsy šekovou knížku a vypsal mi šek na čtvrtinu té sumy jako zálohu. Všiml jsem si, že šeky jsou psány na jeho církev.

Řekl jsem jim, že nemůžeme vyrazit, dokud se rádža nevrátí z jury; ale co se termínu týče, neměli žádné zvláštní nároky. Dohodli jsme se na příštím měsíci.

Sotva opustili mou kancelář, zašel jsem si do budovy Heraldu a požádal jsem svého přítele, který dělal v novinách, aby mi zjistil, jak je na tom Zahnova církev po finanční stránce. Zdálo se, že je všechno OK, a já se chystal vyrazit do banky, když tu mi můj novinářský přítel, Spencer McMurtrie, řekl: „Reggie, pokud opravdu míníš vzít ty kazatele do minulosti, aby se ukázalo, čí teorie zvítězí – zda evoluce, nebo Stvoření – chci být u toho. Myslím, že dokážu přesvědčit noviny, aby to financovaly. Řekl bych, že to bude bomba!“

„Tak dobře,“ řekl jsem, „pokud ti to noviny schválí. Umíš střílet? Ani jeden z těch kazatelů si nemíní brát pušku, takže budeme na můj vkus trochu moc lehce vyzbrojení.“

„Samozřejmě,“ ujistil mě.

Později jsem ho vzal k nám na střelnici a zjistil jsem, že je skvělý střelec. Jelikož žádnou těžkou pušku neměl, pronajal jsem mu jednu z našich dvouhlavňových šestistovek. Je to

statný chlapík a hned tam na střelnici mi dokázal, že si s ní umí poradit.

Smluveného dne jsme se sešli v budově tranzitní kabiny. Budova patří univerzitě, ale Prochaskův přístroj i s pomocným zařízením ji zabírá skoro celou. Kazatelé na sobě měli zbrusu nové khaki obleky. Různé noviny vyslaly své reportéry, aby byli svědky toho, jak odcestujeme, a člověk z *Post-Dispatch* se zeptal: „Je to pravda, pane Riversi, že účelem vaší cesty je obrátit reverenda Zahna na víru v evoluci? Je mi jasné, že on se vás zase bude snažit obrátit na svou verzi křesťanství."

„Přesně tak to není," odpověděl jsem. „Nesnažím se nikoho obracet. Chci před něj jednoduše položit důkazy a závěry ať si udělá sám."

Člověk z *Globe-Democrat* se zeptal: „Proč s sebou neberete mezky, jako na svých předchozích safari?"

„Protože neplánujeme přemisťovat tábor od místa materializace tranzitní komory – chceme udělat čtyři nebo pět zastávek v různých dobách a v každé strávit jeden až dva dny. Začneme v devonu a pak budeme pokračovat po padesáti nebo sto milionech let, až se dostaneme do nejbližší přípustné epochy, pliocénu."

„Proč nemůžete zastavit v pleistocénu, kde pobíhali všichni ti mamutí a honili je jeskynní muži, nebo *vice versa?*"

„Je to zakázáno," řekl jsem. „Mohli bychom na ty chasníky natrefit a interakcí s nimi způsobit změny v historii lidstva. Vesmír takové paradoxy nedovoluje."

„Nebo," vložil se do rozhovoru reverend Zahn se spikleneckým úsměvem: „jak bych to řekl já: 'Bohu se nikdo nebude posmívat.' List Galatským, část šestá."

Pokračoval jsem: „Jakmile začnete dělat něco, co má vliv na současnost, časoprostorové síly vás vrhnou zpátky do Přítomnosti a při tom vás rozsekají na mraky."

„Pak tedy nemůžete reverendovi ukázat opočlověka a říct: 'Tohle je váš předek, věříte, nebo ne?'"

„Ne, to nemůžeme. A i kdybychom mohli, opolidé se vyskytovali výhradně ve Starém světě, a neexistuje žádný způsob, jak s komorou cestovat po Zemském povrchu. Do Ameriky se nedostali dřív, než se vyvinuli v druh *Homo sapiens*. Ti, kteří sem přišli ze Sibiře, už byli rudí Indiáni, jak jim říkáváme. Myslím, že dnes se víc vžívá označení původní Američané."

Cohen, kabinový wallah, řekl: „Reggie, je vaše skupina připravena odcestovat?"

„Ještě půl minuty, Bruce," řekl jsem. „Nějaké další otázky? Už jen jednu poslední."

„Pane Riversi," řekl člověk z jedněch předměstských novin, „budete na této cestě vy nebo některý z reverendů lovit trofeje?"

„Já lovím pouze tímto," řekl Hubert a ukázal na kamery, které měl zavěšené kolem krku.

„A já nejsem lovcem zvěře, nýbrž duší," řekl Zahn. „Ne že bych bral vážně ty ochranářské nesmysly. Jak se praví v knize Genesis: 'I řekl Bůh: Ať lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí i nad každým plazem plazícím se po zemi.' Pokud druhy, které nemají pro člověka praktické využití, vyhynuly, není to žádná skutečná ztráta – snad jen pro sentimentalisty, kteří se starají víc o takové tvory než o své bratry lidi. Ale sám jsem nikdy nelovil v obvyklém slova smyslu a necítím potřebu začínat s tím teď."

„Je čas vyrazit," řekl jsem a zahnal jsem své ovečky do tranzitní komory. Ačkoliv jsme s sebou měli jen minimum vybavení, pořád bylo nutno vykonat dvě cesty, abychom se všichni dostali tam, kam jsme měli namířeno. Bylo nás osm: já, dva kazatelé, novinář a podpůrný personál, sestávající z Beauregarda Blacka, táborového šéfa, jeho dvou pomocníků a kuchaře Minga. Nás osm se sice mohlo stěsnat do komory najednou i s našimi batohy a výstrojí, ale už by nezbylo místo

pro stany, polní kuchyni a jiné vybavení potřebné pro týdenní pobyt v terénu.

Dveře se zavřely. Cohen stiskl knoflíky a stroje se rozběhly. „Kam to bude, Reggie?“ zeptal se.

„Nastav datum na 275 milionů let před Kristem,“ řekl jsem. „Do devonu.“

Chápejte, pane Proctore, data geologických údobí jsou více méně přibližná. Stejně tak je omezená přesnost nastavení tranzitní komory. Od doby, kdy Prochaska spustil svůj projekt, se přesnost značně zlepšila, ale pořád se může stát, že mezi skutečnou a nastavenou časovou hodnotou dojde k rozdílu v hodinách, dnech, nebo i měsících. Čím hlouběji se na časové ose pohybujeme, tím větší bývá chyba.

A tak Bruce Cohen namačkal své knoflíky a nastavil ciferníky, a osvětlení potemnělo. Ještě nikdy jste necestoval v tranzitní komoře, pane Proctore? Myslel jsem si to. Poprvé je to vždycky hrozně nepříjemný zážitek: závratě, mořská nemoc a děsivý pocit volného pádu, třebaže vám vaše vědomí říká, že stojíte pevně na podlaze.

Musím říct, že se s tím kazatelé vypořádali docela dobře. Znám lepší chlapy, než Zahn, kteří při tom vyzvraceli snídani z minulého týdne; pro ten účel Cohen kabinu vybavil pytlíky, jaké jsou v letadle. McMurtrie se zdál být trochu přecitlivělý, ale ti dva tam jen stáli, čelisti křečovitě sevřené, a sotva znatelně pohybovali rty. Řekl bych, že se modlili.

Když se ciferník označující dobu přestal točit, Cohen opatrně zatočil malým kolečkem a podíval se na obrazovku radaru, aby upravil nadmořskou výšku. Nadmořská výška terénu se od epochy k epoše mění a nebylo by příjemné zhmotnit se nad nebo pod zemí. V prvním případě by se kabina zřítila; v druhém by došlo k nukleární explozi, která by anihilovala kabinu i lidi v ní.

Nakonec jsme s nepříliš šetrně dosedli na zem a Cohen otevřel dveře. Ze zvyku jsem vyskočil s puškou připravenou

ven, ačkoliv jsem si byl jist, že nás v téhle epoše nepotká nic hrozivějšího než hmyz nebo korýši.

Samozřejmě, nic živého v dohledu nebylo. Slunce stoupalo nad vysoké pohoří na východě, zatímco na západě se zrovna chystal zapadnout měsíc, vypadající o dobrou polovinu větší než náš současný.

Astronomové mi řekli, že byl tehdy blíž k Zemi, a tudíž i příboj byl silnější. To byl důvod, proč byly dny kratší než dnes. Příboj působí jako brzda, která poslední půl tisíce milionů let zpomaluje otáčení Země. Pokud byste se v těch dobách chtěl řídit podle hodinek, musely by běžet o několik procent rychleji, aby odpovídaly skutečnosti.

Zatímco ostatní vystupovali z kabiny, rozhlížel jsem se po okolí. Jak už jsem řekl, na východě a severu od nás se táhlo mohutné pohoří. Zhmotnili jsme se na jeho úpatí. Hory byly absolutně bez vegetace, jako ty, které jsem jednou viděl v západní části Texasu. Stejně tak bylo prosto zeleně i místo našeho přistání – alespoň forem zeleně dost velkých, aby byly viditelné neozbrojeným okem – takže jsem měl skvělý rozhled na všechny strany. Věděli jsme, že tu nenajdeme žádné dřevo na topení, a tak jsme si s sebou vzali malý parafínový vařič, který měl zaručit, že moji klienti nebudou muset strádat na studené armádní stravě.

Pohoří na východě jsem považoval za Appalačské hory, než z nich eroze udělala současné pahýly. Později jsem zjistil, že jsem se mýlil. Horotvorné síly srovnaly pohoří na plochou pláň dlouho předtím, než se Appalačské hory zformovaly; pak, v jiném období, se zemský povrch v těchto místech zase zvedl. Eroze dotvořila nové hory, původně stejně impozantní jako tyhle, a pak je ohladila na nízké zakulacené vršky Appalačských hor.

Na západě vypadala krajina docela jinak. Několik kilometrů od nás, dolů po pozvolném svahu, se rozkládal temně zelený hájek a za ním prosvítala hladina moře. „Pane Riversi,“ zeptal

se Hubert ostře, „jste si jist, že jste nás nevzal do budoucnosti, kdy lidé zmizí z povrchu Země?“

„Naprosto jist,“ řekl jsem. „Profesor Prochaska se mi to pokoušel vysvětlit, ale čtyřdimenzionální matematika není mou silnou stránkou. Rovnice, zdá se, dokazují, že teoreticky je možné poslat kabinu v čase kupředu – tedy do budoucnosti – ale už ne zpátky. Kdybychom se totiž dostali do budoucnosti a viděli, že se něco stane, mohli bychom po návratu svým jednáním způsobit, že by se to nestalo, nebo že by se to stalo jinak. To by způsobilo paradox. V logickém vesmíru se takové věci dělat nedají.“

„Pokud nepřipustíte božský zásah,“ řekl Zahn, tváře se blahovolně. „‘Bůh má dost síly, aby pomohl,’ – Druhá kniha letopisů, dvacet pět.“

„Klidně ho připustit můžete, když chcete,“ řekl jsem. „Co mě se týče, jsem lovecký průvodce a ne teolog, takže nejsem odborník na podobné otázky. Tak či tak, profesor nemá zájem přijít o tranzitní komoru za mnoho milionů dolarů tím, že ji pošle do budoucnosti a nebude ji schopen získat zpět.“

Vytáhl jsem kapesní triedr s dálkoměrem a zadíval se k pásu zeleně. „Pobřežní porost je asi tři kilometry odsud,“ řekl jsem. „Pokud si chcete prohlédnout devonský život podrobněji, co kdybychom sešli tam dolů? Personál zatím rozbije tábor a Ming připraví něco k snědku.“

Duchovní souhlasili. „Reggie, mám si vzít svou pušku?“ zeptal se McMurtrie.

„To není nutné,“ řekl jsem.

„Ale ty tu svou máš.“

„Síla zvyku,“ řekl jsem. „Po tom, kolik safari jsem vedl a s jak nebezpečnými tvory jsem se na nich setkal, se bez ní necítím klidný. Ale když ty tu svou necháš tady, ušetříš si námahu s jejím vláčením.“

Reverend Zahn se ukázal být přinejmenším dobrým chodcem. Měl nadváhu a nebyl ve formě a nepřestával sténat a stěžovat si

na svoje nové terénní boty, ale držel s námi krok, dokud jsme nedošli k pruhu zeleně kolem břehu neznámého moře, které se táhlo až k horizontu. Voda a písek vypadaly docela stejně, jako voda a písek v našich časech, moře bylo velice klidné a drobné vlnky lehce pleskaly do písku. Ale rostlinný život byl docela jiný.

Už se vám někdy zdálo, že jste se zmenšili do velikosti mravence a prodírali jste se něčím trávníkem? Když se prodíráte devonským porostem, máte zhruba tentýž pocit. Rostliny kolem nás byly dávnými předchůdci malých primitivních zástupců flóry, jaké nacházíte na březích potoků: kapradin, přesličeк a plavuní. Jenže plavuně, místo aby tvořily drobné mechovité rostlinky dlouhé jako prst, byly šupinaté stromy vysoké deset nebo patnáct metrů bez čehokoliv, co by se dalo považovat za listí.

Přesličky měřily tři nebo čtyři metry na výšku. A kapradě, stejně jako plavuně, tu byly skutečnými stromy s kmeny, jaké mívají palmy. Teprve z jejich vršků, tam, kde palmy mají vějířovité listy, vyrůstaly chomáče obrovských kapradin se šnekovitě stočenými výhonky. Měl jsem divný pocit, že kdyby se v téhle krajině objevil člověk, byl by vysoký jako sedmipodlažní dům.

Zprvu jsme žádný animální život neviděli. Jak jsme se tak prodírali zelení k vodě a při tom se rozhlíželi na všechny strany, kamery Huberta a McMurtrieho bzučely. Najednou McMurtrie zvolal: „Hej, tamhle je nějaký hmyz!“

Rychle po něčem, co jsme neviděli, skočil, ale bezúspěšně. „Vypadalo to jako naše rybenka. Nepatřily náhodou k prvnímu skutečnému hmyzu, který vystoupil na souš?“ zeptal se;

„Něco takového mi vědci říkali,“ přisvědčil jsem.

Hubert řekl: „Myslím, že jsem našel pavouka!“ Seřídil si jednu ze svých kamer na detail.

„Raději ho neberte do ruky,“ řekl McMurtrie. „Nevím, jestli v téhle době už měli jedové žlázy, ale nemá smysl to zkoušet.“

Pokračovali jsme v průzkumu; McMurtrie zvolal, že na kmenu jednoho stromu našel mnohonožku. „Poslyšte, reverende," obrátil se na Zahna, „musíte připustit, že se tenhle lesík nepodobá ničemu z naší doby."

„Nepřipouštím nic," odpověděl Zahn. „Podle toho, co vím, mohl nás pan Rivers klidně vysadit na nějakém Bohem opuštěném pobřeží Austrálie. I tam se vyskytují zvláštní rostliny a živočichové."

„Ale musíte připustit, že jsme neviděli žádné živočichy, kromě několika – jak že se nazývají ty nohaté potvory, jako jsou hmyz a pavouci, Reggie?"

„Myslím, že členovci," řekl jsem.

„Jistě, členovci. Ale žádní savci, ptáci ani plazi. To odpovídá tomu, co nám evoluční teorie říká o počátcích života."

„Nedokazuje to vůbec nic," odpověděl Zahn. „Na současné Zemi je mnoho míst, kde byla většina zvěře vyhubena nebo vytlačena. Skutečnost, že nevidíme antilopy a klokany ještě neznamená, že bychom jich neviděli celá stáda, kdybychom překročili tamto pohoří." Ukázal za sebe.

„Hej!" zvolal Hubert. „Tamhle je skutečný pozemský živočich – plaz, řekl bych!"

Stáli jsme na horním okraji pláže a dívali se do vody zčeřené lehkými vlnkami. V současnosti byste na takovém pobřeží našli celá hejna ptáků, která by hnízdila na březích a lovila ve vodě. Ale tady nic podobného nebylo.

Hubert ukazoval na tvora ležícího v písku kousek od čáry přílivu. Měl sice přibližně ještěří podobu, ale jeho měkká, rezavě hnědá kůže svědčila o něčem jiném – myslím, že vědci by ho nezařadili mezi plazy, ale mezi obojživelníky, jako jsou mloci a čolci. Byl asi třicet centimetrů dlouhý a na mloka příliš pevně stavěný.

Hubert se ke tvorovi rozběhl a při tom si připravoval jednu ze svých kamer. Když se k němu přiblížil, mlok se zvedl na

všechny čtyři, ale nezdálo se, že by chtěl před lidským rušitelem uprchnout.

Stál tam nehybně, zatímco ho Hubert filmoval. Pak do něj reverend dloubl prstem, jako by ho chtěl přimět k nějaké aktivitě. Sotva se však dotkl lesklé, jako by vlhké kůže, mlok sebou švihl a kousl ho do prstu.

„Au!“ vykřikl Hubert, uskočil a zvedl ruku nad hlavu. Stisk mločích čelistí však nepovolil a obojživelník zůstal viset na reverendově prstě.

„Reggie!“ ječel Hubert. „Jak se mám toho zatraceného zvířete zbavit? To bolí!“

„Zkuste ho ponořit do vody,“ poradil jsem mu.

Reverend doběhl k moři a strčil ruku i s mlokem do vody. Zvíře se okamžitě pustilo. Hubert se ho pokusil nakopnout, ale minul a mlok hbitě odplaval.

„To vás naučí nedráždit místní živočichy,“ řekl jsem. „Pokud si některého nechcete střelit na památku.“

„Zatraceně!“ zvolal. „Mám vodu v botách. Vadilo by vám, kdybych si je sundal a usušil si ponožky, než se vydáme zpátky?“

„Jak je libo,“ řekl jsem.

Když měl Hubert boty i ponožky rozložené na teplém písku pláže, rozhodl se, že se trochu smočí. Vyhrnul si nohavice kalhot nad kolena a vkráčel do vody. McMurtrie se rozhodl ho napodobit; jelikož nosil šortky, měl to ještě jednodušší. Za chvíli už se oba cákali, šplouchali se a vůbec si to náramně užívali.

„Jako malé děti,“ zhodnotil jejich počínání Gilmore Zahn. „Pokud vám to nevadí, myslím, že se také zuju – ale ne kvůli brouzdání. Moje nohy si potřebují odpočinout.“

„Chce to trochu praxe, než si člověk zvykne,“ poznamenal jsem.

„Máte pravdu. Nenasytnost v jídle a lenost jsou mé hlavní hříchy, proti kterým ustavičně bojuji. Měl bych zkusit nějaká pravidelná cvičení.“

Vtom se z vody ozval výkřik a já se otočil. Oba muži se spěšně hnali ke břehu, a když se tam dostali, McMurtrie řekl: „Právě jsem viděl toho nejzatracenějšího tvora, jakého si dokážete představit! Myslím, že to byl nějaký devonský humr, jenže to jako humr vůbec nevypadalo."

„Byl skoro tak dlouhý jako já," přidal se k němu Hubert, „a měl článkovité tělo. Taky měl spoustu nožiček; první pár končil klepítky a poslední byl zploštělý, jako vesla."

„Pravděpodobně neškodný," řekl jsem. „Ne že bych se s ním chtěl koupat v jedné vaně. Nazývá se *Eurypterus* a je to něco jako mořský škorpion."

„Tak škorpion, říkáte?" opáčil Hubert. „Má na ocase osten?"

„Nevím, ale pochybuji," odpověděl jsem. „Až si usušíte nohy, pánové, bude nejlépe, když se dáme na cestu zpátky."

V devonu toho moc k vidění nebylo – alespoň pro neodborníky, jimiž moji sáhibové beze sporu byli. Takže jsem se moc nedivil, když mne k večeru požádali, aby je Cohen dopravil na další etapu naší cesty, aniž bychom v devonu přespali, jak bylo původně plánováno.

Vyřídil jsem to Cohenovi. Beuregard a jeho pomocníci trochu reptali, že mají zase balit stany, které nikdo nepoužil, ale Beauregard byl příliš dobrý profesionál, než aby to dal najevo před klienty. Myslím, že jsem zaslechl Pancha, jak zamumlal něco jako: *„¡Tal tontería!"* Tvářil jsem se, že nic neslyším, protože jsem nechtěl dělat nepříjemnosti. V čase, kdy Angličané obvykle pijí čaj, jsme už zase byli na cestě časem.

Naše příští zastávka byla v pensylnaviánu, který evropští geologové nazývají svrchní karbon. Ukázalo se, že byla ještě méně plodná, než zastávka v devonu. Topografie kolem místa materializace se změnila; ocitli jsme se na ploché, močálovité rovině. Jestli něco zbylo z pohoří, které jsme v devonu viděli na severovýchodě, nevíme, protože jsme dorazili v hustém lijáku. Pršelo a pršelo z těžkých, temně šedých mraků, které

nám zakrývaly výhled na jakékoliv případné pohoří, jež tam mohlo být.

Viděli jsme několik velkých obojživelníků – nebo možná plazů, či něco mezi tím – podobajících se přerostlým, víc než metr dlouhým mlokům, kteří si to šinuli mezi stromy. Stromy se podobaly těm, které jsme viděli v devonu, jen byly ještě větší a bylo jich víc. V přestávkách mezi jednotlivými poryvy bouře jsme zaslechli nějaké chrochtání a kvákání podobné zvukům, které na jaře při páření vyluzují žáby, jenže v *basso profundo*.

Jelikož jsme v devonu získali den navíc, řekli jsme si že počkáme, až přestane pršet. Ale když déšť ani třetího dne nepolevil, moji klienti vyjádřili přání odebrat se na naši další zastávku.

„Velice zajímavé," řekl Zahn. „Netušil jsem, že existují takové močálové deštné lesy i poté, co ty brazilské padly za oběť rozšiřování polí. Ale chápu, že některé oblasti byly ponechány jako národní parky; nejspíš budeme v jednom z nich."

„Tím chcete říct," řekl McMurtrie, „že pořád nevěříte, že se nacházíme v minulosti, dvě stě milionů let před Kristem?"

„Ne, pokud to neprokážete slovem Božím," odpověděl Zahn a usmál se.

Personál znovu sbalil naše stany a polní kuchyni a vydali jsme se do svrchní jury.

Tentokrát jsem hned po vystoupení z tranzitní komory upozornil naše klienty, aby se drželi u mne. „Vyskytují se tu zatraceně nebezpeční theropodi," řekl jsem jim. Díval jsem se při tom hlavně na reverenda Huberta, protože jsem si ho mezitím už ohodnotil jako impulzivního, lehkovážného chlápka, od nějž se dá čekat, že při nejbližší příležitosti způsobí sobě i ostatním nějaké potíže.

„Ale ne ten slavný *Tyrannosaurus?"* zeptal se.

„Ne; ti přišli na scénu až o čtyřicet nebo padesát milionů let později.“

„Podle vašich lživých teorií, samozřejmě,“ opáčil Hubert ostře, jako by se pro své tvrzení chystal pustit do rvačky.

„Uklidni se, Paule,“ napomenul ho Zahn. „Reggie řekl, že se nás nebude pokoušet přesvědčovat o správnosti evoluční teorie; že před nás chce jen předložit důkazy, abychom si závěry udělali sami. Takže se dívejme a pozorujme a dohady si nechme, až budeme doma.“

„Já už si úsudek udělal,“ řekl Hubert. „A kromě toho – pokud tu nežijí tyranští ještěři, nemáme se čeho obávat.“

„Bojím se, že tomu tak docela není,“ namítl jsem. „Vyskytuje se tu bohatý výběr theropodů nejrůznějších velikostí. Tak to v přírodě funguje: každá velikostní kategorie má svou lovnou zvěř, takže si různé druhy predátorů nekonkurují. Největší z nich je v téhle době *Allosaurus*, přesněji řečeno theropod o velikosti tyrannosaura, jehož někteří považují za allosaura, který se dožil zvlášť vysokého věku. Víte, většina plazů nemá naši vnitřní brzdu, která v určitém věku zastaví růst nás savců. U nich platí, že čím déle žijí, tím jsou větší.

Někteří moji přátelé paleontologové si ale myslí, že by ti velcí měli být řazeni do zvláštního rodu, který nazvali *Epanterias.* V každém případě se nejedná o chasníky, se kterými by bylo radno se setkat.“

Hubert se zahleděl do lesa před námi. „Žádného z nich tu nevidím,“ řekl.

„Na štěstí pro nás,“ odpověděl jsem. „Hej, nechoďte do místa, kde se materializovala komora! Nesmí se tam nic změnit, aby wallah mohl dosednout na stejné místo, až se objeví s personálem.“

Nacházeli jsme se v hustě zarostlé oblasti. Kam až jsem z místa, kde jsem stál, dohlédl – což nebylo moc daleko – byl terén mnohem nerovnější než v pennsylvanianu. Stromy kolem nás byly nejčastěji palmy toho či onoho druhu a také cykasy,

které vypadaly jako nízké podsadité palmy s kvetoucími výhonky na kmeni. Bylo tam i několik araukárií neboli blahočetů. V tomto údobí se už vyskytovaly také předchůdci moderních stromů ginkgo, ale kolem sebe jsem žádný neviděl.

Mezi stromy rostly keře; některé připomínaly kalamity a přesličky jako byly ty v devonu, kde patřily k prvním rostlinám, které se ujaly na suché zemi. Tyhle však byly menší a méně impozantní než ty devonské. Tráva nikde nebyla, protože ještě nevznikla.

Obecně vzato, flóra už začínala více připomínat rostliny z naší éry a méně něco, co pochází z jiné planety. Všechno bylo stejně ponuře zelené, což působilo poněkud monotónně, když se nad tím člověk zamyslel.

Všude taky bylo slyšet bzučení hmyzu, které jsem v devonu postrádal. Co se ostatních forem života týče, museli jsme si počkat.

„Ať se nikdo nevzdaluje," řekl jsem. „V lesích, jako je tento, je ta nejjednodušší věc na světě ztratit se, sotva se dostanete z dohledu. Zapamatujete si třeba určitý strom, který vám má pomoci v orientaci, a pak, když ho hledáte, zjistíte, že naprosto stejných stromů vidíte nejmíň tucet a každý roste v jiném směru."

Dorazil personál a pustil se do stavby tábora. Zatímco to dělali, McMurtrie zvolal: „Hej, tamhle něco je!"

Zvíře, které vyšlo z porostu a prohlíželo si nás poněkud tupým pohledem, byl camptosaurus, jeden z menších iguanodontů. Typický dospělý exemplář váží asi sto nebo sto padesát kilo. Když se postaví na zadní a opře se o ocas, dívá se vám přímo do očí. Když jde nebo běží, spustí se na všechny čtyři a pak dosahuje člověku asi do pasu. Hlavu přitom drží horizontálně s tělem a ocasem udržuje rovnováhu. Jinak je to celkem nezajímavý dinosaurus: nemá žádné rohy, tesáky ani nebezpečné spáry.

Chasník si nás klidně prohlédl a pak začal oždibovat blízké keře. Po chvíli se k němu připojil další. Camptosauři jsou

společenští tvorové a první, kterého jsme zahlédli, byl jen předsunutá hlídka stádečka o asi tuctu kusů. Obsahovalo i několik mladých, kteří se drželi uprostřed stáda. Všichni se spokojeně pásli, jen tu a tam na nás vrhli krátký pohled plný nezájmu.

„Jestli chcete na večeři dinosauří řízek," řekl jsem, „tamhle se pase."

„Mohu střílet, Reggie?" zeptal se McMurtrie.

„Proč ne," řekl jsem. McMurtrie vzal pušku, zamířil na nejbližšího camptosaura a vystřelil. Mladý dinosaurus se svalil na zem a začal se svíjet a škubat sebou. Ostatní se zarazili. Rozhlédli se, podívali se nejprve na svého postiženého soukmenovce a pak na nás. Nakonec se rozběhli pryč.

Vykročil jsem k mrtvému zvířeti abych ho rozporcoval, když tu Zahn zavolal: „Hej, Reggie! Podívejte se, co to sem přichází!"

Byl to stegosaurus – vlastně jich bylo celé stádo o dvanácti nebo patnácti kusech. Plahočili se hezky po čtyřech a hřbetní pláty měli napřímené. Slyšel jsem, že ty pláty nejsou ochranným brněním, ale radiátory, které regulují tělesnou teplotu, podobně jako sloní uši. Pásli se stejně jako camptosauři, ale víc u země, protože měli hlavy ve svém přirozeném postoji níže.

Stegosauři se o nás zajímali snad ještě míň, než předtím camptosauři. Byli od nás snad na padesát metrů, když Hubert řekl: „Reggie, chtěl bych jít blíž a nafilmovat si je!"

„Já taky," přidal se k němu McMurtrie, který byl do filmování skoro stejný blázen jako Hubert.

„Dobře, ale ať si Spence s sebou vezme svou pušku," řekl jsem. „A co vy, reverende?" zeptal jsem se Zahna. Kazatel byl tak impozantního zjevu, že mě nikdy nenapadlo nazvat ho 'Gilmorem' nebo 'Gilem'.

„Cítím se dokonale šťastný tam, kde jsem," odpověděl Zahn, pohodlně uvelebený na jedné z našich kempinkových

židlí. „Z celé té přehlídky oblud jediná, kterou bych chtěl doopravdy vidět, je behemot.“

„Cože? Není to nějaké mytické biblické zvíře?“

„Nic takového jako ‘mytická’ biblická zvířata neexistuje, Reggie,“ odpověděl přísně. „Někteří soudí, že hebrejské slovo re’em překládané jako ‘behemoť označuje prostě hrocha, který kdysi žil v řekách Palestiny. Ale jelikož slovo soudě podle kontextu označuje něco mimořádného, jsem si jist, že popisuje jednoho z těch vašich největších dinosaurů – myslím ty s dlouhým krkem a maličkými hlavami.“

„Myslíte sauropody?“

„Ano, myslím, že tak se jim říká. A jelikož podle toho, co jsem slyšel, váží sauropod víc než tucet hrochů, dokazuje to, že slovo Boží je doslovná pravda; a sauropodi nevyhynuli před miliony let, ale žili ještě v biblických dobách.“

„Hej, Reggie!“ zvolal Hubert. „Pojďte rychle, nebo vám utečou!“

„Dobře,“ řekl jsem. „Probereme to později, reverende. Tentokrát nechte raději jít vpředu Spence a mne.“ Obvykle nechávám jít klienty před sebou, aby měli možnost prvního výstřelu – a také proto, aby, mi neustřelili hlavu, když náhodou zakopnou s nezajištěnou puškou. Jelikož Hubert žádnou pušku neměl, nebyl nejmenší důvod, abych se své zásady držel i tentokrát.

Ušli jsme asi polovinu vzdálenosti k stádu stegosaurů než si nás několik z nich všimlo. Zamyšleně si nás prohlédli a zase se vrátili k pasení; možná nás považovali za stádo camptosaurů.

Pokynul jsem Hubertovi, aby mě předešel. McMurtrie už ustoupil trochu stranou; pušku měl zavěšenou na zádech, aby měl obě ruce volné. Brzy se rozvrčely jejich videokamery.

Pak si nejbližší stegosaurus odfrkl. Všichni ostatní okamžitě vzhlédli a zafrkali stejným způsobem. Rychle se natočili hlavami do středu stáda a strkali se a přešlapovali, dokud neutvořili těsný kruh, vystrkujíce na nás poněkud nezdvořile zadky.

„Co se děje?“ zeptal se Hubert a vypnul kameru.

To už jsem se velice ostražitě rozhlížel po okolí, protože jsem tušil, co ten stegosauří manévr znamená. Nosem jsem nasál vzduch, pokoušeje se zachytit plazí zápach karnosaura.

„Raději bychom se měli vrátit, pánové,“ řekl jsem. „Něco mi říká, že tady za chvíli nebude příliš bezpečno. Spenci, odlož tu kameru a připrav si pušku!“

McMurtrie a já jsme začali s puškami připravenými k výstřelu ustupovat k táboru a neustále jsme se při tom rozhlíželi na všechny strany. Hubert byl tak zabrán do filmování, že nás neslyšel.

„Pojďte okamžitě sem, Paule!“ křikl jsem na něj.

Ale Hubert pokračoval ve filmování, střídaje jednu ze svých tří kamer za druhou. McMurtrie vedle mne vydechl: „Ach můj Bože!“

Podíval jsem se směrem, kterým se díval on, a tam přicházel ten největší *Epanterias,* jakého jsem kdy viděl. Stavěný byl podobně jako tyrannosaurus – musel být dobrých patnáct metrů dlouhý – až na to, že měl větší přední tlapy s hrozivými drápy.

Theropod měl oči jen pro stegosauří stádo, ke kterému se blížil s výrazem hladového gurmána chvátajícího k prostřenému obědu.

Jakmile se přiblížil a vypadalo to, že se do nich už už zakousne, stegosauři začali šlehat svými ocasy doprava a doleva. Každý z ocasů byl vyzbrojen čtyřmi velkými tmy podobnými dlouhým rovným rohům. Když se karnosaurus sehnul, aby zaťal své zuby do masa, jeden z těch ocasů ho zasáhl do břicha. Znělo to, jako když uhodí na buben. Skoro jsem při tom zvuku sám sykl bolestí.

Theropod se zavrčením ucouvl. Po několikasekundovém zhodnocení situace vyrazil kolem kruhu. Podle svých zkušeností se zvířaty jsem předpokládal, že mu nejde o některého z dospělých stegosaurů, ale o mladé jedince uprostřed stáda. Zařval jsem: „Paule Huberte! Zatraceně, pojďte sem!“

Jen mávl rukou a pokračoval ve filmování. Theropod obešel celý kruh stegosaurů, při čemž tu a tam pokusně chňapl po jejich zadcích; ale švihající ocasy ho držely v bezpečné vzdálenosti. Nakonec se dostal až k Herbertovi, bzučícímu a cvakajícímu svou filmařskou výzbrojí. Podíval se na něj, jako by chtěl říct: Fajn, a co tu děláš ty?

„Připrav si pušku!“ řekl jsem McMurtriemu a pak zařval na Huberta: „Pojďte sem, vy zatracený idiote!“

Zdálo se, že to konečně zapůsobilo. Hubert vypnul kameru a rozběhl se směrem k nám. Theropod se pustil dlouhými skoky za ním.

„Raději střílej,“ řekl jsem. „Ale netref omylem reverenda. Miř na komoru.“

Zamířili jsme své šestistovky a vypálili, z jedné hlavně, pak z druhé. Nebylo pochyb, že na tu vzdálenost zasáhly cíl všechny čtyři kulky. Jejich energie srazila theropoda na záda – nebo spíš na ocas, o který se opíral, když stál. Huber proběhl kolem nás a kamery mu přitom na krku divoce poskakovaly a narážely jedna na druhou.

„Nabít!“ vykřikl jsem, vytáhl jsem z kapsy vesty dva náboje a zlomil pušku. McMurtrie udělal totéž, když tu něco upoutalo naši pozornost stejně jako theropodovu. Camptosaurus, kterého před chvílí složil McMurtrie, sebou zacukal, vyskočil na nohy, hodil okem po theropodovi a vzal do zaječích. Theropod chvíli prchajícího camptosaura sledoval pohledem a pak se pustil za ním. Okamžik na to byli pryč, ačkoliv jsme ještě chvíli slyšeli praskot porostu.

„Zatraceně!“ zaklel McMurtrie. „Měl jsem udělat, cos mi radil.“

„Jak to myslíš?“ zeptal jsem se.

„Zkoušel jsem zvíře trefit do mozku místo do srdce.“

„A kulka ho pouze omráčila. Dinosauři mají ve svých velkých lebkách mozky tak malé, že trefit je je většinou jen otázka náhody.“

„Vždycky jsem slýchal, že byli zatraceně hloupí," řekl McMurtrie.

„O nic hloupější než moderní plazi. Jsou vybaveni instinktem, který jim umožňuje vypořádat se se všemi obvyklými situacemi, což dokazuje i to, jak rychle stegosauři vytvořili kruhovou obranu. A udrželi se na světě několik desítek milionů let, zatímco náš druh má na kontě pouhých pár milionů. Tak na ně nebuď příliš přísný!"

Stegosauři setrvali v kruhové formaci ještě aspoň hodinu poté, co theropod odběhl; pak ji zrušili a pustili se do pasení. Jestli *Epanterias* camptosaura dopadl, nebo jestli někde skonal na následky ran, nevím. Není mým zvykem nechat raněné zvíře uprchnout, protože pravděpodobně stejně někde pojde a nebude k užitku nikomu jinému než místním mrchožroutům. Není to sportovní. Ale v tomto případě jsem udělal výjimku. I tak jsem měl dost problémů s děláním chůvy dvěma kazatelům, kteří – ač mi to otevřeně nedali najevo – mne považovali za Satanovo rámě.

Když jsme se vrátili do tábora, Zahn sevřel svého asistenta v chlapské objetí a slzy se mu přitom koulely po tváři. „Ach, Paule!" naříkal. „Myslel jsem, že už je po tobě veta! Nikdy bych tě s sebou nevzal na tuhle výpravu, kdybych věděl, jak neopatrný jsi! Co bych jen řekl tvé sestře?"

Jelikož den už se takřka chýlil ke konci, rozhodli jsme se na noc se utábořit a ráno vyrazit na další zastávku, tentokrát v raném eocénu.

„Viděl jsem tu vše, co jsem potřeboval," řekl Zahn. „Neviděl-li jsem behemota, viděl jsem alespoň draka – skutečného draka, o kterém se píše v Jobovi, Izajášovi. a na několika jiných místech Bible. Stejně jako behemot, i on se očividně dožil historické doby. To je jen další zkouška doslovné pravdomluvnosti Bible."

Jistě, každý geolog by to nazval nesmyslem, poukazuje na to, že poslední nálezy dinosaurů pochází z vrstev starých

šedesát milionů let. Ale takové argumenty by se od mozku reverenda Zahna odrazily jako oblázky od želvího krunýře.

V noci, když McMurtrie hlídal a já se pokoušel využít svůj čtyřhodinový příděl spánku, probudily mne hlasy ozývající se z vedlejšího stanu. Znělo to, jako by se naši kazatelé přeli. Slyšel jsem, jak Zahn svým zvučným barytonem řekl: „Ale Paule, Copak to nechápeš? Pokud jen jedinkrát připustíš, že některé pasáže Bible mohou být chápány jen obrazně, otevíráš dveře všem těm biblohistorikům a analytikům, kteří snižují Slovo Boží na pouhé pověsti a lidové vyprávěnky. Skončíš s dokumentem, který nemá větší autoritu než Mahabharata. To je ta příslovečná velbloudí hlava ve stanu, tenká strana klínu."

„Ale Gile!" namítl Hubert. „V některých ohledech stejně nemáme na výběr; například tam, kde si Bible sama odporuje, jako třeba při dvojím líčení Stvoření nebo Potopy."

„Že si odporuje, připadá jen tvé omezené mysli," řekl Zahn. „Pro božskou moudrost je řešení prosté; a my bychom se neměli pokoušet stavět na roven Bohu."

„Ale Gile," trval na svém Hubert, „cožpak si nesmíme připustit žádná obrazná rčení, jako například když se v Knize Jobově hovoří o 'čtyřech koutech Země' a stejně tak ve Zjevení? Všichni přece víme, že Země kouty nemá."

„V takovém případě," řekl Zahn, „se uchylujeme ke Galileově vysvětlení, že Bible byla psána jazykem, kterému mohli rozumět lidé v době jejího vzniku, pod laskavým vedením Božím. Ale uniklo ti to podstatné."

„Co je to?"

„Jakmile jednou připustíš, že se Bible může mýlit, podkopáš autoritu morálních přikázání, jež nám Bůh dal, a sám dobře víš, že morálka v naší zemi je v posledním století – promineš-li mi ten výraz – k čertu. Znáš statistiku rozvodovosti, mladistvé delikvence a všeho toho ostatního. Jestliže jednou začneš říkat: Ano, 'sedm dní' stvoření je jen obrazné vyjádření stejně jako 'tisíc let' s devadesátého žalmu, příštím krokem bude, že stejně obrazný je i zákaz cizoložství a smilnění; nakonec budou

zpochybněna i přikázání proti kradení a vraždění. My – zástupci Boží – jsme poslední obrana civilizace proti barbarské anarchii.“

„Ale všechna ta přikázání se dají přece vyložit i na racionální bázi –“

„Jaké racionální bázi?“

„Přece na bázi škodlivosti dlouhodobého působení shovívavosti k neřestem, počínaje smilněním a konče vraždami. Pokud by se stala všeobecně rozšířenou, vedla by k nadvládě gangsterů.“

„To říkají světští humanisté. Světská filozofie možná vypadá hezky na papíře, ale je jako nová lesklá loď, která se nedá spustit na vodu. Jen se podívej, jak dopadl marxismus, který se řídil podobným kodexem jako křesťanství! Ten taky na papíře vypadal hezky a logicky; tak ho v Rusku vyzkoušeli. Po sedmdesáti letech praxe je jasné, že lidem nemůže poskytnout dobro, které sliboval. A tak lidé, kteří byli tvrdými sankcemi nuceni se mu podrobit, jednoho dne povstali a svrhli ho. Bojím se, Paule, že se vydáváš stejnou cestou nejmenšího odporu.“

„To ne! Ale pokud je něco očividně nepravdivé, nemůžeš očekávat, že to budu hájit –“

„Mlč, člověče! Vzbudíš celý tábor!“ Argumentace pokračovala, ale v nesrozumitelném mumlání.

Připadalo mi, že ačkoliv to Zahn naplno neřekl, pokládal za samozřejmé, že malá zbožná lež je v pořádku, pomůže-li vést masy cestami smrtelníků, jimiž by se měli ve vlastním zájmu ubírat. Nejsem povolán, abych posuzoval, zda je takový postoj dobrý, nebo špatný.

Příštího rána u snídaně jsem si všiml, že mezi našimi dvěma kazateli není všechno tak docela v pořádku. Nemluvili spolu vyjma úsečných žádostí typu: ‘Prosil bych sůl.’ Vypadalo to, že neshody nad výkladem Bible vyústily ve větší hádku. Jinak jedli mlčky a tak to zůstalo, dokud personál nesbalil a my nebyli připraveni k dalšímu skoku v čase.

Další zastávka byla ve spodním eocénu, zhruba v čase formace Wasatch. Měla ukázat hluboký rozdíl mezi tehdejší faunou a tou o patnáct nebo dvacet milionů let starší, které obývala stejné území. Před velkým vymíráním na rozhraní druhohor a třetihor kraj oplýval dinosaury; velkými, malými a všech velikostí mezi tím. Po vymírání nezbylo nic než drobní savci o velikosti krys a myší, a několik druhů ptáků. Pterosauři vymizeli rovněž, stejně jako někteří z mořských plazů, ačkoliv to se tady uprostřed kontinentu předvést nedalo.

Cohen nás posadil na malý pahorek v hezkém jarním ránu. Vystoupil jsem jako obyčejně první, ale neviděl jsem nic, čeho bychom se měli obávat. Klima bylo sušší než na našich posledních dvou zastávkách, a tak stromy měly tendenci zarůstat údolí a břehy říčních toků a ponechávaly vrcholky kopců holé. Byly tam dokonce i menší plochy skutečné trávy, ačkoliv to ještě nebyly travnaté louky a savany jako v miocénu. Tráva byla po vší té holé zemi v druhohorách vítanou změnou. Většinu nízkého druhohorního porostu tvořily trsy rostlin a keře, povětšinou trnité, ty však neposkytují to mentální pohodlí opravdové trávy. Všude kvetlo luční kvítí barvy červené a fialové, stejně jako všech částí spektra mezi tím.

Z animálního života jsem nezahlédl nic – teprve svým dalekohledem jsem vyslídil stádečko menších živočichů, kteří se ubírali po stráni a uždibovali cestou trávu. Upozornil jsem na ně své klienty a řekl jsem jim: „Tohle je převažující druh zvěře, kterou můžete vidět v tomto údobí.“

„Jak velká jsou ta zvířata?“ zeptal se McMurtrie.

„Těžko říct na tu vzdálenost, ale řekl bych, že asi jako ohaři. Prakopytníci rodu *Phenacodus*, hádám. Těžko byste tu našli větší druhy.“

Paul Herbert se podíval svým vlastním triedrem a řekl: „To je zvláštní. Spásají listí a výhonky, ale místo kopýtek mají tlapky jako psi.“

„To je v tomhle údobí běžné. Býložravcům se teprve začala vytvářet z drápů kopýtka.“

„Jste si jist, že tu nežijí žádní dinosauři?“ zeptal se Hubert.

Pokrčil jsem rameny. „Byl jsem tu už dřív, i v nejspodnějším paleocénu, ale žádného jsem nezahlédl. Netvrdím, že by někteří nemohli přežít – pravděpodobně ti menší – ale zkameněliny, které by to potvrdily, se dosud nenašly.“

„To ještě nedokazuje, že se nenacházejí v některé jiné části světa,“ řekl Zahn.

„V tom máte docela pravdu, příteli,“ odpověděl jsem. „Ale nemáme nic než to, co jsme našli.“

„Máte slovo Boží,“ řekl. „Ale nemíním vám tu dělat kázání.“

„A co predátoři?“ zeptal se McMurtrie. „Připadá mi, že kde je tolik býložravců, měli by se vyvinout i nějací tvorové, kteří žerou býložravce.“

„Přesně tak!“ přisvědčil jsem. „Ale i masožravci jsou tu velice primitivní. Patří do řádu *Creodonta,* který vyhynul bez potomků. Největší z místních je chasník nazvaný *Oxyaena,* velký asi tak jako naše současná mořská vydra, ačkoliv žil na suché zemi. Existovaly i nejrůznější psovité a liškovité formy.

Ach, a skoro bych zapomněl. Žijí tu velcí draví nelétaví ptáci. Z počátku éry savců lovili tito ptáci i savce, kteří tehdy byli povětšinou malí a poměrně slabí. Vyskytovali se nejvíce v Severní Americe, jež tehdy byla oddělena od ostatního světa. Když se mezi savci vyvinuly moderní šelmy, ptáci neobstáli v konkurenci a vymizeli.

Tady bychom se měli mít na pozoru zejména před ptáky rodu *Diatryma,* kteří vypadají podobně jako náš australský emu, až na to, že místo dlouhého tenkého krku a malé hlavy mají silný krk a hlavu jako orel, ale větší.“

„Myslím, že ptáků se snad bát nebudeme,“ namítl McMurtrie.

„To jsou báječná slova na pomníček,“ řekl jsem mu. „První zákon přežití zní: ‘Nedej šanci ničemu, co je dost velké, aby tě zabilo.’ Tenhle pták je.“

„Snídaně, pánové,“ přerušil nás Ming.

Po snídani jsem naplánoval dvouhodinovou ranní procházku. Nijak mne nepotěšila, protože mi dalo zatraceně hodně práce pečovat o své ovečky. Zahn si stěžoval, že ho bolí nohy. McMurtrie a Hubert se zase každou chvíli zastavovali kvůli fotografování a filmování každého zvířete či rostlinky. Fauna, jak jsem je ostatně varoval, byla tak nezáživná, že si na ni za chvíli začali stěžovat.

McMurtrie ukázal na skupinu zvířat o velikosti foxteriéra a zeptal se: „Kam bys je zařadil?“ Byl jsem nucen odpovědět, že nevím.

„Kdybychom s sebou měli opravdového paleontologa, řekl bych vám, kteří z nich jsou předky koní, kteří nosorožců a tak podobně. Některé z eocéních zvířat vymřela docela bez nástupců.“

Největší tvorové, které se nám podařilo zahlédnout, byl párek coryphodontů, velkých asi jako trpasličí hroši – tedy asi metr vysokých a dva metry dlouhých. Přežvykovali zeleň kolem menšího potůčku. Když jsme se k nim přiblížili, samec patrně nabyl dojmu, že se zajímáme o jeho samici, protože se nám postavil, obnažil čtyři velké kelce, a zachrochtal. McMurtrie a já jsme měli pušky připravené, ale když jsme se nepokusili dostat se blíž, coryphodonti se vrátili k pasení.

Už jsme byli na cestě zpátky do tábora, když tu Hubert najednou zvolal: „Hej, koukněte se tamhle!“ Hned nato poklekl a spustil svou kameru.

My ostatní jsme se k němu seběhli, abychom se podívali. Co filmoval byl had – zhruba dvoumetrový – polykající malého savce. Had už polkl jeho hlavu a teď, milimetr po milimetru, pracoval svými čelistmi na těle.

„Zabijte ho!“ zaječel Zahn.

„Ne, nedělejte to!“ namítl Hubert. „Chci si ho nafilmovat.“

„Had je symbolem zla! Náš Pán hada proklel, vyvrhl ho ode všech zvířat a učinil, aby mu člověk na potkání rozdrtil hlavu! Vzpomeň si na Genesis, část třetí.“

„Středověké pověry,“ zavrčel McMurtrie, přehodil si řemen pušky přes rameno a zamířil kameru.

„Takto mluví zaslepený nevěřící!“ zaječel Zahn. „Ty nevíš, že –“

„Prosím!“ řekl jsem. „Přijdeme pozdě ke svačině. Pojďte a pře si nechejte na potom. Pojďte, Paule.“

„Chci si to nafilmovat celé,“ pronesl Hubert ostře k hadovi, který pokračoval v polykání, jako bychom tam nebyli. „Jděte napřed. Já vás dohoním.“

„Raději pojď s námi, Paule,“ řekl jsem. „Tohle místo nemusí být tak neškodné, jak na první pohled vypadá.“

„Ale, jen mě nechte být!“ odsekl.

To už jsem se neovládl a řekl jsem: „Vracím se do tábora a doporučuji vám všem, abyste šli se mnou. Jinak za vás nemohu nést zodpovědnost.“ Tihle klienti už mi hezky lezli na nervy.

Vykročil jsem; McMurtrie si dopřál ještě jeden rychlý záběr a následoval mne a pak se k nám přidal i Zahn. Zůstal tam jen Hubert, příliš zabraný do svého filmování, než aby mi vůbec věnoval pozornost. Rychlým krokem jsem se vydal po svahu směrem k našemu táboru.

Ušli jsme možná třicet metrů, když se McMurtrie ohlédl a zařval: „Hej, Reggie! Otoč se, rychle!“

Otočil jsem se. Zahn byl několik metrů za McMurtriem a mnou. Z nejbližšího lesíku se k nám hnala obrovská diatryma, trhajíc při každém skoku hlavou dopředu a dozadu. Hubert byl tak pohroužen do svého koníčku, že si blížícího se nebezpečí vůbec nevšiml.

„Hej, Paule!“ zaječel jsem tak silné, jak jsem dokázal, a současně jsem strhl svou pušku z ramene. McMurtrie se také pokusil zamířit, ale puška se mu zapletla do řemínků kamer a fotoaparátů.

Hubert vzhlédl právě ve chvíli, kdy diartyma zastavila, sekla svou dravčí hlavou a popadla hada i jeho kořist najednou. Pak hlavu zase zvedla se zmítajícím se plazem v zobáku.

Hubert měl přirozeně vyskočit a utíkat, jako by měl v patách samo peklo. Ale jak už jsem řekli byl to impulzivní, horkokrevný mladík. Takže místo toho zaječel: „Ty parchante!“ popadl svůj široký klobouk a plácl s ním diatrymu po zobáku.

Nemohl jsem střílet, protože Hubert byl přímo mezi mnou a diatrymou. Pták pustil hada, sekl zobákem a uštědřil Hubertovi pořádnou ránu. Hubert pozpátku zavrávoral a skácel se do trávy.

Diatryma zvedla hlavu a začala se rozhlížet po svém hadovi. Vypálil jsem a pták se svalil na zem.

Všichni jsme se rozběhli k Paulu Hubertovi, ale bylo už pozdě na cokoliv. Ptačí zobák mu rozsekl krk jako dlaň širokou ránou několik centimetrů hlubokou. Krev se z ní valila proudem. Hubert měl u úst krvavou pěnu a ležel bez hnutí. Pokusil jsem se mu nahmatat pulz, ale bezvýsledně. Možná, že ambulance se skupinou zdravotníků by něco dokázala, ale my ne.

Rychle jsem se rozhlédl po hadovi, ale nikde jsem ho neviděl. Myslím, že když ho pták pustil, had neváhal a zmizel, děkuje přitom možná svému hadímu bohu za záchranu.

Myslím, že není nutné, abych se vracel k té smutné zpáteční cestě do tábora s Hubertovým mrtvým tělem. Nikdo netrval na tom, aby safari pokračovalo, ačkoliv jsme původně měli v plánu ještě zastávku v pliocénu. Uložili jsme tělo do černého igelitového pytle, který jsem měl mezi naší výstrojí. Nosím ho s sebou, aniž bych o tom někomu říkal, jen tak, pro všechny případy.

Zatímco personál stěhoval naši výstroj do kabiny, McMurtrie mi řekl: „Reggie, mohli bychom si promluvit mezi čtyřma očima?“

„Jistě," odpověděl jsem. „Pojď kousek stranou a mluv tlumeným hlasem."

Řekl mi: „Viděl jsem celou tu věc, protože jsem se několikrát ohlížel. Reverend Zahn viděl, jak pták vyběhl z lesa a zamířil k Hubertovi. Místo aby varoval svého kolegu, který byl tak zabrán do filmování, že vůbec nevnímal nic jiného, Zahn mlčky a bez jediného slova vyrazil za námi. Myslím, že chtěl, aby pták Huberta dostal."

„Možná máš pravdu," odpověděl jsem a pověděl jsem McMurtriemu o hádce, kterou jsem zaslechl minulou noc, když on byl na hlídce. „Patrně se na Huberta díval jako na zběha z armády Páně."

„To vypadá na vraždu!" zvolal McMurtrie. „Ačkoliv nevím, jestli můžeš člověka obvinit z toho, že úmyslně přehlédl chystající se neštěstí. Viděl, že se pták po Hubertovi žene, a ani necekl."

„Pochybuji, že bychom ho mohli obvinit," řekl jsem. „Nikdo neví, co se odehrává v mozku jiného člověka, a dokázat to před porotou by byla pekelná práce. A i kdyby se to povedlo, vždycky by mohl namítnout, že vražda spáchaná v eocénu už je dávno promlčená."

„On nevěří, že jsme padesát milionů let v minulosti. Čtyři nebo pět tisíc let možná, aby se mu to vešlo do šestitisíciletého schématu Stvoření."

„Čtyři nebo pět tisíc let by na promlčení bohatě stačilo. Ne, raději to necháme být. I tak to s finančními prostředky firmy Rivers a Ajar pěkně zatočí; když jsme posledně ztratili klienta, skoro jsme přišli na mizinu."

To ale ještě není úplný konec příběhu. Do Přítomnosti jsme se vrátili bez dalších incidentů. Zahn se postaral o Hubertovo tělo i výstroj, za což jsem mu byl vděčný. Když jsme se loučili, obdařil mne širokým, ironickým úsměvem, pokynul mi na rozloučenou a řekl: „Velice zajímavé, Reggie. Velice zajímavé,

opravdu! Ale bojím se, že jste mne pro svůj bezbožný způsob nazírání na věc nezískal.“ A odešel.

O několik dní později se zase objevilo procesí oveček ze Zahnovy církve. Na některých svých transparentech mne pouze označovali za starouše Antikrista osobně, ale na jiných mne nepřímo obviňovali, že jsem zodpovědný za Hubertovu smrt. Ve verzi příběhu, kterou Zahn vyprávěl ze své kazatelny, jsem svévolně vystavil Huberta nebezpečí, když jsem ho opustil ve chvíli, kdy byl natolik zabrán do filmování, že nevnímal okolí. Co se role Gilmora Zahna týče, tvrdil, že neviděl diatrymu, dokud jsme se McMurtrie a já neohlédli a nezačali střílet. McMurtrie říkal něco jiného, takže to bylo jeho slovo proti Zahnovu.

Při další mši učinil jiné prohlášení, podle něhož byla celá výprava ďábelským mámením. Vůbec se nevrátili v čase, ale podlehli jakési iluzi způsobené mnou a mým pomahačem ďáblem, jejíž následky byly podobné působení určitých drog. Tohle obvinění jsem dost dobře vyvrátit nemohl, až na to, že nevysvětlovalo, proč se ubohý Hubert vrátil do Přítomnosti mrtvý. Ale takoví lidé se obvykle s logikou příliš nezatěžují.

Po několika dnech podobného napadání jsem se vypravil do chrámu Zahnovy církve, nákladné a obrovské budovy blyštící se zlatem. Vzkázal jsem, že bych rád mluvil se Zahnem, a byl jsem okamžitě uveden. Když jsme se navzájem přivítali, řekl jsem mu, aby proti mně své ovečky přestal štvát. „McMurtrie a já jsme si skutečný příběh Hubertovy smrti nechali pro sebe, ačkoliv Spence všechno ostatní o cestě postoupil svým novinám k publikování. Pokud proti mne nepřestanete štvát, postarám se, aby uveřejnil úplně všechno.“

„Nic mi nedokáže,“ odpověděl Zahn s tím svým zatraceným úsměvem. „Otázka, kdo viděl ptáka dřív, je jeho slovo proti mému a to mé má dost velkou váhu.“

„O tom nepochybuji,“ řekl jsem. „Ale vaší církvi by to příliš neprospělo, že?“

„Zažaloval bych je pro urážku na cti.“

„A noviny by se odvolaly. Celý případ by sice obohatil právníky, ale jinak by nikomu neprospěl.“

„Nenechám si poroučet od někoho, kdo se vysmívá víře!“

„Nevysmívám se ani vaší víře, ani vám, ani vaší církvi. Nepochybuji o tom, že vykonala mnoho dobrého, i když s vašimi tezemi nesouhlasím. Ale řekl jsem vám, co udělám, když vaši lidé nenechají mne a mého společníka na pokoji. Na shledanou, pane!“

A bylo to. Možná to byla jen shoda náhod, ale příštího dne přišlo demonstrantů míň a každého dalšího dne se jejich počet ještě snižoval. Třetího dne nesli už jen jeden transparent a ten byl poslední. Zůstaly jen občasné zprávičky v novinách, ve kterých mne Zahn a jeho nový pomocný pastor označovali za hrozbu křesťanstva.

Tak to šlo asi rok a pak tomu rázem udělal přítrž velký skandál. Zdá se, že Gilmore Zahn pouštěl své církvi tajně žilou a utrácel její prostředky způsobem neschváleným předsednictvem. Oficiálně to bylo na jisté charitativní účely, na kterých měl osobní zájem. Bezpochyby tomu tak alespoň částečně bylo, ale zda utratil část peněz i na děvčata nebo je přesunul na své osobní bankovní konto, to už se nikdo nedozví. Co udělal, bylo ilegální, ale vyvázl z toho s pouhým plesknutím přes ruku. Nepřátelská klika v církvi však jeho prohřešku využila k jeho vyloučení. z předsednictva – kde je teď, nevím.

Tak či tak, pane Proctore, teď už víte, proč nejsem nakloněn pořádání safari za účelem řešení teologických sporů. Cestování v čase je dostatečně tajemná věc, i když do toho nebudeme zatahovat Boha!

VII

Velká šlupka

Ptáte se, kdy jsem měl nejvíc namále, pane Burgessi? Počkejte. Možná to bylo tehdy, kdy ten kretén Courtney James probudil spícího tyrannosaura tím, že mu vystřelil z obou hlavní nad hlavou… Ale pokud opravdu chcete něco vědět, na těch našich safari do minulosti jsem nikdy neměl tolik potíží se zvířaty jako s lidmi a lidé nám nikdy nedali tak zabrat jako přírodní síly. Jako tehdy, když jsme se byli podívat na Enyo. Ne, ne Ohio, Enyo. To je to, čemu vědci říkají Událost na rozhraní K-T. Někdo to pojmenoval Enyo po řecké bohyni zkázy.

Nevadí, klidně mi dolejte.

Událost na rozhraní K-T? To je to, co vyhubilo všechny dinosaury, pterosaury, plesiosaury a tak dále na konci křídy. A jednoho dne vzali Rivers a Ajar, safari do minulosti, pár vědců k Události na rozhraní K-T a všichni jsme doufali, že nás to nevyhubí spolu s ornithopody. Moc nechybělo a došlo k tomu. Kdyby Bruce Cohen, náš kabinový wallah, byl o sekundu rychlejší nebo pomalejší s dveřmi, Aljira sám ví co –

Kdo že je Aljira? To je hlavní bůh jednoho australského domorodého kmene z buše. Víte, tam, odkud pocházím, jsem měl tu a tam co do činění s nejrůznějšími kazateli, kteří občas byli horší než američtí puritáni. Sotva slyšeli: „Můj Bože!“ hned se čílili. A tak jsem si už před lety zvykl vzývat při podobných příležitostech Aljiru.

Ale vraťme se k našemu vyprávění. Vědci se o povahu Události K-T hádají už půl století. Někteří tvrdí, že do Země narazila kometa nebo planetoida; jiní zase, že jedna nebo více

gigantických supersopek, jako byla ta, co vytvořila Yellowstonský park, explodovala a zakryla Zemi popelem a kouřem.

Když byla tady v St. Louis uvedena do provozu první tranzitní kabina a já s rádžou jsme založili firmu Rivers a Ajar, mnoho velkých univerzit věřilo, že konečně vyřeší spor tím, že vyšle několik svých nejlepších mozků do inkriminované doby, aby měli Událost K-T takzvaně z první ruky. Nakonec byl vybrán jeden vědec z Harvardu a jeden z Yale, protože žádná jiná univerzita si nemohla dovolit zaplatit naši cenu.

Muž z Harvardu byl paleontolog George Romero z Muzea srovnávací zoologie; menší, obtloustlý chlapík středního věku s řídkými šedými vlasy. Ten druhý byl geolog, Sterling Featherstone z Yale; trochu mladší, vysoký, hranatý, černovlasý chlápek, o jakém se obvykle mluví jako o ‘kostnatém’. Představte si mladšího Abrahama Lincolna bez licousů a máte zhruba jeho obrázek.

Ti dva přišli ke mně do kanceláře společně a oznámili mi tu novinu. Měl jsem tou dobou dost nabitý rozvrh, ale na jednu výpravu jsem zatím měl jen dva platící zákazníky: Clarence Todda, sportovního lovce, a Johna O’Connora, umělce. Pokud vás zajímá, proč by měl umělec chtít cestovat do mesozoika nebo kde vzal peníze na úhradu cesty, tak tedy měl smlouvu s muzeem v San Francisku, že namaluje křídovou krajinu živě. Muzeum mu také zaplatilo cestu.

„Kromě toho,“ řekl Romero, „bychom s sebou taky měli mít astronoma. Potřebujeme, aby pozoroval oblohu a případně vypočítal, kdy Enyo udeří.“

„Kdo je Enyo?“ zeptal jsem se.

„To je jméno planetoidy, jejíž pád způsobil hromadné vymírání na rozhraní K-T –“

„Chce říct,“ skočil mu do řeči Featherstone, „*pokud* bylo vymírání způsobeno pádem mimozemského tělesa. Já osobně věřím na supervulkán.“

„Viděl někdo to těleso kroužit kolem Slunce?“ zeptal jsem se. „Pokud vím, sleduje se rutinně teleskopy spousta asteroidů.“

„Samozřejmé, že ne!“ řekl Romero. „Nárazem sublimovalo.“

„Hloupá otázka. Už jste si vybrali svého astronoma?“

„Ano,“ řekl Romero. „Pokud se dohodneme s vámi, spojím se s Einarem Hauptem z CalTechu.“

„Chtěl bych pana nebo doktora Haupta vidět,“ řekl jsem. „Vždycky si své sáhiby předem trochu okoukneme, než vyrazíme na výpravu. Špatná volba může později způsobit vážné problémy, jak už jsme se bohužel několikrát přesvědčili. Mám pravdu, rádžo?“

„Absolutně,“ přisvědčil rádža – to jest Čandra Ajar. Říkám mu ‘rádža’, protože je ve skutečnosti dědičným vládcem nějakého státečku v Indii, který se nazývá Janpur. Kdyby se tam dnes vrátil a pokusil se činit si na své dědičné panství nárok, místní by po něm patrně něčím začali házet. Pochopil jsem, že poslední rádža Janpuru, který vládl před nastolením republiky, nebyl obecně svým lidem příliš milován.

Z doktora Haupta se vyklubal statný, silný chlapík, skoro tak velký jako já, s rudými vlasy a vousy. Musel být silný, aby unesl svůj přístroj: supervědeckou kombinaci teleskopu, teodolitu a radarového zařízení, všechno samý knoflík a čočka. Mělo se za to, že ten radar dokáže rychle změřit vzdálenost čehokoliv odsud až k Marsu.

První komplikace nastaly, když jsem se o téhle výpravě zmínil Beauregardu Blackovi, našemu šéfovi tábora a hlavnímu honákovi. Problém byl v tom, že jelikož Událost na rozhraní K-T byla tragickou katastrofou pro všechno živé, museli jsme tam mít kabinu po celou dobu naší exkurze, abychom se v případě nutnosti mohli rychle ztratit. V mesozoiku nejsou žádné telefony, kterými by bylo možno zavolat do Přítomnosti: „Přijeďte si pro nás, a hoďte sebou!“

Bruce Cohen, který kabinu řídil, řekl, že on je pro, pokud dostane svůj obvyklý honorář. Vlastně se přiznal, že se jednou také rád porozhlédne po těch prehistorických krajinách, kam vozí lidi. Až dosud je zahlédl vždycky jen na kratičký okamžik, když otevřel dveře, aby si lidé vyskákali, a hned se zase vracel zpátky.

Když jsme to vysvětlili Beauregardovi, řekl, že si promluví se zbytkem posádky, pomocníky, honáky a kuchařem Mingem. Příštího dne přišel a řekl nám něco v tomhle stylu: je mi líto, pánové, v tomhle s vámi nejedeme. Sáhibové a já ať se klidně vypravíme do druhohorní doby a koukáme se na její konec dle libosti, ale jemu a ostatním to připadá příliš riskantní. Řekl: „Pane Riversi, nevím, jak rychle budeme brát nohy na ramena, ale jsem si jist, že to bude rychleji než obyčejně a budeme na to potřebovat alespoň dvě cesty kabinou. S mezky spíš tři. A vůbec se mi nelíbí představa stát tam uprostřed světa, který se mění v popel a dým, a čekat, až se kabina vrátí pro další várku.“

„Mezky s sebou brát nebudeme,“ řekl jsem. „Jelikož neznáme přesný čas té události, nedovolíme si chodit příliš daleko od základny. Takže nebudeme potřebovat ani tolik pomocníků jako obvykle.“

Beauregard zavrtěl hlavou. „Stejně lituju, pane Riversi, ale bojím se, že s námi počítat nemůžete. Mluvil jsem s ostatními chlapci a všichni jsme se shodli. Máme rodiny a tak podobně.“

Rádža i já jsme se Beauregarda pokoušeli přemluvit, ale bylo to stejné, jako bychom se pokoušeli ulovit mamuta plácačkou na mouchy. Myslím, že bychom ho tehdy mohli vyhodit i se všemi ostatními pro porušení smlouvy; ale pochybuju, že bych za něj sehnal stejně dobrou náhradu. Byli jsme spolu už na hezkých pár *safariin*, takže ho znám docela dobře. A výprava, na níž jsme se chystali, nepatřila k těm, na které bych se chtěl vydat s nezkušeným a neznámým personálem. Něco takového by bylo jasným koledováním si o malér.

Nezbývalo nám než promluvit si s našimi pěti sáhiby. Pokud by od nich někdo čekal pochopení, hořce by se zklamal. Vědci si začali stěžovat, že stavění stanů, vaření, praní a tak dál jim bude ubírat čas potřebný pro vědeckou práci. O'Connor si stěžoval, že nebude mít dost času na umění. Ale nejhlasitěji se do nás pustil Todd, chlapík malého, napoleonského typu, kterého jeho fyzické dispozice nutily zaujímat ke všemu agresivní postoj.

„Pokud na tomhle safari nebude všechno, co slibujete v reklamě," řekl, „ať se propadnu, jestli pojedu. Nemohl bych si tam ani pořádně zalovit, kdybych musel sbírat dřevo na oheň a podobné nesmysly. A přirozeně čekám, že mi vrátíte mou zálohu."

Později, když jsem byl s rádžou sám, řekl mi: „Myslím, že znám způsob, jak z toho ven, Reggie." Dříve mi nikdo 'Reggie' neříkal, vždycky to byl jen 'Reg'. Ale rádža prošel anglickým systémem vzdělání a osvojil si některé anglánské zvyky. Američani na našich výpravách to slyší a opakují se po něm, takže teď jsem 'Reggie'. Nevadí mi to; život s sebou přináší příliš mnoho velkých problémů, než aby se člověk zabýval maličkostmi.

Rádža pokračoval: „Předpokládejme, že by se pan Black a ostatní vypravili s námi do doby před Událost na rozhraní K-T, postavili tábor a vrátili se zpátky do Přítomnosti. Pak se Cohen vrátí s kabinou k nám a zůstane tam. A až přijde čas k návratu, nebudeme nic balit jako obvykle, ale pobereme s sebou jen malé a cenné věci, jako jsou přístroje, pušky a tak podobně. Zbytek prostě necháme v druhohorách. Univerzitě se tohle plýtvání asi líbit nebude, ale vysvětlíme jim, že je to jediný způsob, jak to provést."

A tak jsme to nakonec i udělali. Sáhibové sice ještě trochu bručeli, ale nechali toho, když nám Ming oznámil, že s námi zůstane po celou dobu, takže se nebudeme muset starat o jídlo a mytí nádobí. „Pane Riversi," řekl mi mezi čtyřma očima, „jednoho dne bych si rád otevřel restauraci a uvedl se jako

nejlepší kuchař dinosaurů a ostatních vyhynulých zvířat. Vy je zastřelíte a já je připravím. Kromě toho bych rád vyzkoušel to nové nádobí, které jste nakoupil na tuhle výpravu.“

Základní problém, pane Burgessi, spočíval v nastavení tranzitní kabiny na správnou dobu – v bezpečném předstihu před Událostí na rozhraní K-T, ale zase ne tolik, abychom při čekání na ni zestárli. Datování skalní vrstvy té formace zúžilo časové rozpětí data Události na půl druhého roku. Vědci si byli jisti, že to začalo roku 65 971 453 př. n. 1. nebo o rok později. Přesněji to určit nedokázali a osobně si myslím že už tohle byl div, představíme-li si s jak obrovskými časovými vzdálenostmi pracovali.

Nikdo z nás nestál o to, abychom se dostali přímo do té doby, což by mohlo zapříčinit, že by naše kabina – a my v ní – udělala *puf*. Neprospělo by nám ani to, kdybychom se materializovali po Události. V takovém případě bychom sice byli svědky následků, ale nebyli bychom schopni říct, co je zapříčinilo, a to byl hlavní cíl projektu.

Nakonec jsme se dohodli, že Cohen dovede tranzitní kabinu do doby někdy před šestašedesáti milióny let a pak se budeme přemisťovat kupředu v čase po desetiletých skocích, přičemž se Haupt pokaždé pomocí svého zařízení mrkne po Enyo – tedy za předpokladu, že taková kometa nebo asteroid skutečně existuje. Jak se budeme blížit k datu Události, budeme skoky zkracovat, nejprve na měsíce a nakonec na dny.

Další otázka byla, zda nám doba, kterou si vybereme, vůbec poskytne vhodné místo k přistání. Kabina se pohybuje sem a tam v čase, ale přitom zůstává pořád na stejné zeměpisné šířce a délce, zatímco vzhled krajiny se údobí od údobí mění. Po část křídy se oblast kolem St. Louis v Missouri nacházela pod hladinou výběžku Kansaského moře, a kabina nebyla vybavena pro přistání na vodě. V jiné době se tam zase mohl nacházet strmý útes nebo močál, kde by cestující nemohli opustit komoru. Komora sama měla teleskopické nohy, které

dovolovaly určitou nerovnost terénu, ale jen v nevelkém rozmezí.

Jelikož jsme se s kabinou nemohli pohybovat horizontálně nad zemí, museli jsme se spokojit s jediným místem, ať už se ukáže být kdekoliv. Vědci – tedy ti, kteří zastávají teorii mimozemského tělesa Enyo – mají rozdílné představy na to, kam dopadlo. Nejvíc jich sází na Karibské moře nebo na sousední Yucatánský poloostrov. Jiní trvají na Indii a ještě jiná skupina tvrdí, že dopad dal vzniknout Beringovu moři.

Nemělo smysl vozit s sebou při každém skoku celou posádku. Nezbytný byl jen Haupt, který by tam proseděl noc s obličejem přilepeným k okuláru svého zařízení, zatímco bych já nebo rádža stál poblíž, připravený odstřelit případného karnosaura, který by ho považoval za jídlo.

Jak se ukázalo, žádný karnosaurus se k nám v průběhu těch několika tuctů nočních hlídek nepřiblížil. Jako astronom byl Haupt zvyklý v noci nespat, ale rádža a já jsme noční bdění shledali poněkud – hm – únavné. Viděli jsme spoustu býložravců, vždycky těch nejběžnějších v daném údobí. Většinou to byly menší druhy hypsilophodontů a hadrosauridů. Jen se na nás podívali a šli si po svých; nevěděli sice, co jsme zač, ale příliš se o to ani nestarali.

Řeknu vám, ty měsíce cestování do svrchní křídy a zpět a držení hlídky u Haupta, který si celou dobu hrál se svým zařízením, to byla zatraceně těžká, nudná a únavná práce. V polovině případů, kdy jsme tam v druhohorách otevřeli dveře kabiny, bylo zataženo nebo pršelo. To jsme pak museli stisknout knoflík kabiny a přenést se do jiného dne, vhodnějšího pro Hauptova pozorování.

Jedné noci, po obvyklých hodinách u okuláru, Haupt řekl: „Nerad bych vzbuzoval klamné naděje, Reggie, ale myslím, že něco mám.“

„Chcete říct, že jste konečně zahlédl Enyo?“

„Vypadá to tak. Něco dvacetkrát vzdálenější než Měsíc, se blíží směrem k nám.“

„Kdy do nás narazí a kde?“ zeptal jsem se. Bojím se, že se mi nepodařilo docela zakrýt vzrušení.

„To ještě nemohu říct,“ řekl Haupt. „Počkejte, až dokončím svá pozorování. Až se vrátíme do Přítomnosti, předám hochům data pro jejich počítače. Chcete se podívat?“

Podíval jsem se, ale všechno co jsem ve vlasovém záměrném kříži viděl, byl světelný bod nelišící se od ostatních hvězd. „Jak víte, že to je ona?“ zeptal jsem se.

„Radar mi určil vzdálenost, teď asi 800 000 kilometrů, a taky mi řekl, že se to rychle přibližuje. Pokud by v téhle vzdálenosti od nás byla opravdová hvězda, všichni bychom se už dávno vypařili.“

„Nemůže nás těsně minout?“

„Pochybuji. Její poloha je takřka konstantní, což znamená, že ležíme ve směru jejího letu. I kdyby nemířila přímo do černého, zemská gravitace už se o drobnější odchylku postará.“

„Jak brzy dopadne?“

Pokrčil rameny. „To se dozvíme, až počítače sežvýkají moje údaje. Hrubým odhadem bych řekl tři nebo čtyři dny.“

„Pane na nebi! To nám nedává moc času na sezvání uvítacího výboru. Raději bychom sebou měli pořádně hodit a dopravit sem naše přátele, aby měl O’Connor dost času na malování a Todd na lovení.“

Připouštím, že ve mně Hauptovo oznámení vyvolalo lehké mrazení. Měl jsem stejný pocit jako moucha, která najednou zahlédne, že se na ni řítí plácačka, a ví, že už je moc pozdě uhnout – pokud si dovedete představit inteligentní mouchu.

Bruce Cohen nás dopravil zpátky do Přítomnosti a já, zívaje po probdělé noci, jsem sehnal dohromady celou partu. Když jsem vyhlásil Hauptův objev, Romero řekl Featherstoneovi: „Ha, Sterlingu! Tolik, co se týče vaší supervulkanické teorie!“

„Ještě se neradujte, George,“ odpověděl Featherstone. „Pokud ta věc dopadne, náraz vyvolá největší zemětřesení v dějinách této planety. Pak se docela dobře může uvolnit jícen

nějakého supervulkánu, který předtím dřímal tisíce let. Několik takových by určitě mělo mnohem globálnější vliv než pouhý dopad Enyo.“

„Hm, uvidíme,“ řekl Romero. „Reggie, co kdybychom tam počkali přes celou událost a pokusili se pomocí přístrojů zjistit, jestli k takové erupci došlo, nebo ne?“

„Podle toho, co jste mi vy vědci povídali,“ řekl jsem, „vyvolá náraz tlakovou vlnu, která zabije všechny tvory větší než hmyz a zapálí všechno, co může hořet – přinejmenším na polokouli, kde těleso dopadne. Pokud to chcete zkusit, dáme vám podepsat papír, kterým nás zprošťujete veškeré zodpovědnosti, jestliže se do Přítomnosti vrátíme bez vás. Já osobně si to raději nechám ujít; žena by mě zabila, kdybych takhle pokoušel osud.“

Beauregard a jeho hoši naskládali naši výstroj do kabiny a pak jsme se tam vmáčkli i my. O’Connor si stěžoval, že zapomněl svůj stahovací nůž, ale už jsme neměli čas nechat ho, aby si pro něj zašel.

Cohen nás dopravil do dne, který následoval po Hauptově posledním nočním pozorování. Mezi okamžikem, kdy jsme se já a Haupt vrátili do Přítomnosti a naší další výpravou, jsme ponechali několik hodin časové rezervy a doufali jsme, že to postačí.

Místo, na kterém se materializovala tranzitní komora, bylo tak dobré, jako bychom si ho vybrali. Stáli jsme na stráni svažující se k jihovýchodu. Mnoho zeleně tam nebylo, jen nějaké zakrslé cedry a jeden velký strom připomínající bombax, jaké jsem vídal v Indii. Na úpatí pak rostly pandány a pínie. Kdybychom jich pár pokáceli, měli bychom výhled i na jih a jihovýchod; jinými slovy přímo na oblast, kde ti, kteří sázeli na Karibské moře nebo Yucatán, čekali, že těleso spadne. Za jasného dne Featherstone tvrdil, že vidí rameno moře na obzoru, ale já o tom pochybuji. Tak či tak, pokud měli zastánci Karibského moře pravdu, dělilo nás od místa dopadu

té věci pouhých dva tisíce kilometrů. To se mi zdálo dost málo na to, abych měl klidné spaní.

Pod kopcem byl terén rovný a – podle toho, co jsem viděl v dalekohledu – bažinatý s hustým lesním porostem.

Mí američtí sáhibové se shodli na tom, že stromy byly převážně cypřiše, nijak se nelišící od těch dnešních.

Asi bych toho o podobných věcech měl vědět víc, ale existuje omezení pro to, co si člověk může nacpat do hlavy. Je dost těžké ovládat faunu a flóru jedné oblasti – řekněme o poloměru sto metrů kolem St. Louis – a jednoho geologického období. Pokud se pokusíte obsáhnout biotopy několika set milionů let, zjistíte, že prostě nemáte šanci.

Rádža a já jsme jako obvykle vyskočili z kabiny první s puškami připravenými – pro případ, že by na nás číhalo něco nepřátelského. Ale nezahlédli jsme nic než hejno černobílých ptáků, podobných americkému drozdu. Na tu dálku jsem nerozeznal, jestli mají v zobácích zuby, ale někteří ptáci té doby měli.

Zatímco personál stavěl tábor, řekl jsem O'Connorovi: „Raději začněte s malováním co nejdřív, Jone. Nechoďte od tábora dál než na doslech – řekněme padesát metrů – a držte se v dohledu."

O'Connor posbíral svá plátna, štětce a ostatní pomůcky a šel. Byl z našich sáhibů nejmladší a na malíře doopravdy vypadal. Kdyby se umyl a nechal se ostříhat, mohl byste ho považovat i za herce. Jinak mi připadal jako tichý a bezproblémový chlapec, který se o nic jiného než své umění nestaral.

Pak se objevil malý pan Todd a řekl: „Poslyšte, Reggie, jestliže nám zbývá tak málo času, měl bych na lov vyrazit hned."

„Je mi líto, ale to nepůjde," řekl jsem mu. „Rádža a já teď máme spoustu práce se zařizováním tábora. Počkejte hodinku nebo dvě a pak se vám jeden z nás bude věnovat."

„Ale já chci jít hned," trval na svém, „dokud je ještě světlo! Pokud nemůžete jít se mnou, půjdu sám!"

„Poslyšte, Clarenci," řekl jsem, „podepsal jste nám, že se budete řídit pokyny průvodců. Chvilku počkat vás nezabije. Až nastane hodina H, budeme muset být všichni poblíž, abychom mohli rychle naskákat do kabiny."

„O'Connora jste pustil samotného!"

„Ale jen na vzdálenost padesáti metrů, abychom ho pořád měli na očích. Pro lovení by vám tahle vzdálenost nebyla k ničemu."

Ještě chvíli bručel a pak se vrátil mezi rozestavěné stany a polní kuchyni. Když bylo všechno hotovo a personál se vrátil do tranzitní komory, zeptal jsem se Haupta: „Už víte, kam ta zatracená věc dopadne?"

„Dejte mi ještě jednu noc a budu schopen alespoň odborného odhadu. Vzdálenost Enyo a její současná rychlost s opravou na zrychlení způsobené přitažlivostí Země by nám měla říct, kdy přesně dopadne; a ze znalosti času vyplyne, kterou částí bude tou dobou Země natočena k –"

Vtom zahřměla Toddova těžká puška a oba jsme vyskočili. Rozhlédl jsem se po táboře, ale nikde jsem ho neviděl. Zařval jsem na rádžu: „Všiml sis, kam ten moula šel?"

„Ne," odpověděl Ajar. „Pomáhal jsem Mingovi s vykládáním zásob."

Byl jsem na Todda tak dopálený, že mne ani nenapadlo hledat ho po celém okolí, a tak jsem raději pomohl rádžovi a ostatním postarat se o zbylé sáhiby. Kabina s personálem mezitím odcestovala.

Krátce na to se začalo smrákat. Vrátil se O'Connor, obtížený plátny, stojany, paletou, barvami a kamerou. S rádžou jsme se shodli, že je čas dát si něco ostřejšího pro povzbuzení, a tak jsme svolali ostatní. Sesedli jsme se kolem ohně a rozlili whisky. (Dávky na osobu oddělujeme velice přísně. Dobře vím, co se může stát, když někdo přebere.) O'Connor nám

ukázal své skicy a pak začal mluvit o perspektivě a jiných uměleckých záležitostech, které šly úplně mimo mne.

Všichni jsme se otočili, když jsme uslyšeli Todda, uhánějícího k nám po stráni. Byl celý od krve a po jednu ošklivou sekundu jsem si myslel, že prohrál zápas ve volném stylu s nějakým theropodem. Ale vypadal bujaře a mával rukou, ve které držel svou velkou loveckou pušku, zatímco v druhé svíral trofej. Byla to hlava jednoho z menších sauropodů, takových těch, co vypadají jako obří hadi s tělem slona. Myslím, že to byl *Alamosaurus*; ke konci křídy se pořád ještě několik druhů sauropodů vyskytovalo, ačkoliv žádný už nebyl tak impozantní jako ti z pozdní jury.

Todd měl jeho hlavu a skoro dva metry krku. Nesl si svou trofej přes rameno jako prapor.

Nikdy jsem neviděl rád, když sáhibové stříleli sauropody. Je to nesportovní, ať se na to díváte z kterékoliv strany. Jsou to neškodná stvoření, když je necháte na pokoji, velice hloupá i podle dinosauřích měřítek. Nechci tím říct, že by dinosauři byli nějak zvlášť hloupí; hloupější než moderní krokodýli a ostatní plazi. Mají svoje instinkty, které jim pomáhají poradit si s většinou krizí v jejich životě; a dokáží se i učit, i když ne tak rychle jako savci.

Sauropodi nedělají nic jiného, než že jen jedí, jedí a zase jedí všechno zelené, na co dosáhnou svými dlouhými krky. Někteří z nich jsou větší, než lidé věří, že nějaké zvíře vůbec může být a ještě chodit po suché zemi. Ale zdá se, že jejich limitním faktorem není síla nohou, ale kolik zeleně dokážou spolykat a zpracovat svými žaludky každý den.

Dokážou také přežít neuvěřitelně těžká zranění. Todd měl štěstí, že zvíře zasáhl první ranou hned do srdce. A pokud se vám podaří sauropoda zabít, co z toho? Získáte jen tu jeho hloupou malou hlavu na dlouhém krku.

To však Toddovi nevadilo. „Vidíte?“ jásal a při tom se culil od ucha k uchu. „Už mám svou trofej a získal jsem ji docela sám. Usekl jsem mu hlavu mačetou a tady je.“

„Jak daleko jste byl, když jste ho zastřelil?“ zeptal jsem se.

Mávl rukou. „Asi ve dvou třetinách stráně, v tom malém cypřišovém hájku.“

„A mršinu jste nechal tam?“

„Samozřejmě! Doufám, že jste nečekal, že odtáhnu deset tun dinosauřího masa po svahu až sem? Chcete si ho nasolit?“

„Vy zatracený idiote!“ zařval jsem. Setkal jsem se na svých safari už s nejrůznějšími týpky, ale největší komplikace nám vždycky působili chlápci, kteří si sem přijeli dokazovat svou mužnost. Pokračoval jsem: „Nevíte, že pach rozkládajícího se masa přitahuje masožravé dinosaury jako mouchy? Než tahle noc skončí, uspořádají si tu velký mršinový mejdan. To by ani tak nevadilo, ale je pravděpodobné, že ti větší zaženou menší od hostiny. Pak se ti menší vydají po okolí, aby si našli náhradu – a tou budeme my.“

„Máte nahnáno, co?“ zašklebil se.

„Cože, vy idiote –“ začal jsem. Prvotřídní hádka byla na krajíčku, když tu k nám přistoupil rádža a položil Toddovi ruku na rameno. „Podívejte se, pane Todde,“ říkal mu, zatímco si ho odváděl stranou, „pokud si chcete začít se vzpourou, můžeme vás docela dobře šoupnout do kabiny a poslat vás zpátky do Přítomnosti…“

Odkráčeli z doslechu, ale rádža Todda zřejmě nějak zpacifikoval, protože se ke mně za chvíli vrátil, mumlaje něco o tom, že se omlouvá a doufá, že mu to náhlé vzplanutí vášní nemám příliš za zlé. Chvíli na to nás Ming zavolal k večeři.

Na normálním safari beru sáhiby první den na lov, který nám má zajistit čerstvé maso; tím si nejen opatříme potřebné proteiny na plahočení se často velice drsnou krajinou, ale také mám možnost přesvědčit se, kterému ze svých klientů mohu důvěřovat, že to s puškou umí. V druhohorách obvykle složíme nějakého menšího býložravého dinosaura, jako je pachycephalosaurid nebo thescelosaurus. Tentokrát však měla být naše zastávka tak krátká, že to nestálo za to. Měli jsme s

sebou dost jídla z Přítomnosti. Kromě toho, Todd byl jediný z nás, kdo se hrnul do lovení.

Jak jsem předpokládal, k mršině Toddova sauropoda dole na stráni se začali stahovat theropodi. Slyšeli jsme jejich vrčení a řev, jak se mezi sebou dohadovali na stolovacím pořádku, ale zdálo se, že masa měli tolik, že o ně nemuseli zápasit. Přinejmenším žádný nezabloudil nahoru po svahu k našemu táboru.

Když následujícího rána vyšlo slunce, poslední z theropodů se nacpal tak, že se sotva hýbal, a jeden po druhém odcházeli schrupnout si do cypřišů a bažin. Dalekohledem jsem viděl trčící žebra, která zůstala po jejich hostině.

Obával jsem se, že na mršině pořád ještě zůstalo dost masa, a tak jsem se rozhodl držet pro jistotu pravidelné hlídky proti theropodím návštěvníkům. Žádného tyrannosaura jsme sice nikde kolem nezahlédli, ale mezi těmi, které jsme viděli, bylo i několik albertosaurů dost velkých na to, aby si z nás udělali svačinku.

Einar Haupt strávil většinu noci pozorováním. Po snídani přišel s malým kapesním počítačem a řekl: „Reggie, myslím, že už to mám. Podle mých posledních výpočtů dopadne Enyo pozítří za úsvitu a docela určitě to bude na této straně planety.“

„Nedokázal byste určit místo dopadu přesněji?“ zeptal jsem se.

„Ne. Kdybych byl v Přítomnosti a ve spojení se svými přáteli astronomy, tak bych snad mohl; ale nejsem.“

Napadlo mě, že teď už vím, jak se asi cítili za války lidé ve velkých městech, která nepřítel bombardoval. Určitou útěchu může člověk načerpat i z vědomí, že má poměrně dobrou šanci, že ho bomby nezasáhnou; ale mnohem lepší je vědět, že vůbec nespadnou.

„Jinými slovy,“ řekl jsem, „můžeme dopad očekávat za méně než dva úplné oběhy téhle zatracené planety?“

„To je ono.“ Schválně jsem neřekl ‘za osmačtyřicet hodin’, protože v té době se Země otáčela rychleji než dnes, takže hodiny – myslím čtyřiadvacetiny jednoho oběhu – byly kratší. To mimo jiné mařilo i naše snahy o dochvilnost při safari, protože sáhibové se většinou nevyznali v určování času podle slunce. Nějakou dobu jsme uvažovali o tom, že necháme vyrobit speciální hodinky, ale pak jsme si s rádžou řekli, že zisk by asi nepokryl náklady. Hodinky by se totiž musely přizpůsobovat úhlové rychlosti planety od Přítomnosti až do předkambrijské doby.

Začal se dělat parný, horký den. Přišel ke mně Sterling Featherstone a zeptal se: „Neviděl jste někde George, Reggie? Chtěl bych s ním prodiskutovat jistý geologický problém.“

Ne, Romera jsem neviděl; a když jsem prohledal tábor, zjistil jsem, že tam není. Ach, Bože, pomyslel jsem si; neříkej mi, že se další z těch chlápků vydal na soukromou procházku. Nepřekvapilo by mě to od O’Connora, který mi připadal jako lehkovážný, nedisciplinovaný snílek – ale ne od George Romera, chladně uvažujícího vědce, stojícího nohama vždy pevně na zemi. Myslel bych, že právě vědci ze všech lidí na světě by měli mít rozum, ale zjistil jsem, že tomu tak vždycky nutně být nemusí.

Vyrazil jsem po táboře a každého, koho jsem potkal, jsem se vyptával na Romera. Nakonec mi Todd řekl: „Asi tak před půl hodinou povídal, že se půjde trochu projít a prohlédnout si místní faunu nerušenou naší přítomností. Určitě nešel daleko.“

Rádža si všiml, že se chystám vybuchnout. „Uklidni se, Reggie,“ řekl. „Půjdu se po něm –“

Nedopověděl. Zpoza vršku vyběhl George Romero a hnal si to k nám přes svůj střední věk a malou postavu pozoruhodnou rychlostí. Hned za ním běžel stenouš a pokoušel se k němu dostat dost blízko na to, aby na něj dosáhl svou zubatou tlamou.

Stenouš? To je naše zkratka pro *Stenonychosaurus*, což je jeden z saurornithoidů té doby. Říkáme jim ‘stenouši’, protože

jméno *Stenonychosaurus* si málokdo zapamatuje. Jsou to menší masožravci. Váží asi tak padesát kilo – jinými slovy, jako člověk menší postavy. Jsou rychlí a hbití, a když běží, dosahují vám asi tak po pupek. Krk s hlavou a ocas při tom drží horizontálně. Když se napřímí, mohou se vám dívat z očí do očí. Normálně jsou neškodní, jelikož jejich přirozenou kořistí jsou malé ještěrky, ptáci a savci té doby, kteří vypadali víceméně všichni jako krysy nebo myši.

Ale tenhle chasník pronásledoval našeho vědce s očividně nepřátelskými úmysly. Romero proběhl táborem a zamířil k tranzitní komoře, která stála na mírném vršku s dveřmi otevřenými.

Skočil jsem do svého a rádžova stanu a zase jsem se vynořil s těžkou puškou na dinosaury právě včas, abych viděl, jak Romero skočil do otevřených dveřích kabiny. Cohen uvnitř něco seřizoval a já jsem slyšel, jak zaječel. Pak se dveře přibouchly stenoušovi přímo před čenichem.

Plaz narazil do kovových dveří a ucouvl, kroutě hlavou, jako by se podivoval nad lidskou technologií. Pak se rozhlédl a uvědomil si, že se dostal do míst pro dinosaury naprosto nevhodných.

Váhal jsem se střílením, protože jsem nechtěl zasáhnout někoho nebo něco v táboře. Rádža se vynořil se svou puškou, ale také se neměl k střelbě. Vtom už se stenouš otočil a rozběhl se pryč stejnou cestou, kterou se před chvíli dostal do tábora. V několika sekundách byl mimo dohled.

Boucháním na dveře kabiny jsme přesvědčili Cohena, aby otevřel. Romero opatrně vylezl, těžce oddechoval a tvářil se jako malý kluk přistižený s rukou v nočníku. Omluvil se všem kolem: zdálo se mu, že mám příliš mnoho práce, než aby mne obtěžoval, a chtěl jít jen kousek a tak dále. Cohen mezitím okázale zamkl dveře kabiny.

„Čím jste k čertu toho stenouše tak rozčílil?“ zeptal jsem se ho. „Normálně nás nechávají na pokoji, protože jsme mnohem větší, než jejich běžná kořist.“

„To bylo tak," řekl Romero. „Poklidně jsem se procházel kolem vršku a přitom jsem si dával pozor, abych zůstal na doslech od tábora. Kousek dál jsem zahlédl dva ty vaše stenouše, jak tančí na louce. Tak jsem se díval. Jeden tam jen stál, zatímco druhý prováděl něco, co vypadalo jako kalistenické cvičení. Přidřepl, skrčil se a zase se narovnal; pak zůstal stát na místě, natáhl krk a bušil hlavou o zem. Potom se zase vrátil k dřepům.

Řekl jsem si, že je to něco jako svatební tanec a ten, co provádí ta cvičení, je samec, doufající, že dostane samičku do přístupné nálady. Zdálo se, že mu to vychází, protože po chvíli samec vystrčil svůj velký zahnutý hemipenis – nebo přesněji řečeno vystrčil tu jeho polovinu, která byla blíž k samici. Pak dámu popadl paťáty, přehodil si jednu nohu přes její hýždě a začal se o ní otírat svým orgánem, hledaje příslušný otvor.

Nedokázal jsem odolat pořídit si pár záběrů. Jestli je vyrušilo vrčení kamery nebo pohyb mých rukou, nevím. Ale najednou samec hleděl přímo na mne, pustil samici a vytáhl z ní ten svůj hák. Pak zakrákal jako vrána a rozběhl se na mne. Jelikož jsem neměl žádnou zbraň, dal jsem se na útěk."

Rádža i já jsme měli co dělat, abychom nepropukli v smích. „Kamaráde, on si myslel, že jste sok, který mu chce svést partnerku," řekl jsem. „Chápejte, tohle si žádný pořádný stenouš prostě nemůže nechat líbit!"

Celý tábor měl nový objekt vtipkování. Ale nálada rychle poklesla pod bod mrazu, když se začaly stahovat husté černé mraky a nad obzorem se začalo blýskat. Než stačil Ming dodělat večeři, lilo jako z konve.

Pršet nepřestalo po celou noc. Možná, že se theropodi opět shromáždili kolem mrtvého sauropoda, aby pokračovali v hostině, ale bouře dělala takový hluk, že jsme je vůbec neslyšeli. Příští den to bylo stejné, až do večera.

„Zatracená smůla," řekl Featherstone. „Jestliže nám počasí znemožní sledovat, jak se těleso blíží, nebudeme moci čekat, až

dopadne. Rázová vlna by nás mohla zastihnout nepřipravené a rozdrtit nás.“

Haupt řekl: „Enyo by měla vydávat dost světla, abychom ji viděli i přes mraky.“

„A co příbojová vlna?“ zeptal se Romero. „Pokud těleso dopadne do vody, zvedne praotce všech tsunami. A víte přece, co se říká: ‘Jestliže jste na pláži a vidíte, že se blíží tsunami, je už pozdě na to pokoušet se zachránit si život.’“

„Pokud,“ namítl Featherstone, „nemáte rychlé motorové vozidlo a nevyrazíte na plný plyn směrem od moře.“

„A pokud,“ opáčil Romero, „není cesta ucpaná lidmi, kteří se pokoušejí o totéž. Ale co *tahle* tsunami?“

„Nemějte strach,“ řekl Haupt. „Tsunami se může přelít přes plochou krajinu do hloubky několika kilometrů od moře – možná deset nebo dvacet – ale my jsme od moře vzdáleni dobrých sto kilometrů. Rychlost –“

„Jak víte,“ přerušil ho Todd, „že jsme sto kilometrů od moře, když nemáme žádnou mapu z téhle doby?“

Haupt odpověděl s nuceným klidem učitele poučujícího nepozorného žáka. „Protože kdybychom byli blíž, pak bychom ho z této výšky viděli. Rychlost vlny je jen zlomkem rychlosti zvuku, která je o něco míň než 330 metrů za sekundu, a to je taky rychlost rázové vlny.“

Zvedl jsem ruku, abych si zjednal ticho, a řekl jsem: „Poslouchejte mne, prosím. Přichystáme se několik hodin před předpokládaným dopadem. Pak naložíme do kabiny všechno zařízení, které chceme vzít s sebou, a budeme čekat u dveří, připraveni skočit dovnitř, sotva někdo zahlédne světlo na obloze. Na žádnou rázovou vlnu čekat nebudeme, ale vrátíme se do Přítomnosti okamžitě.“

Tak jsme se dohodli, ale jak se věci seběhly, můj scénář se ukázal být zbytečný. Po celý deštivý den jsem musel poslouchat Toddovy stížnosti, že nemůže na druhý lov, a O’Connorovy stížnosti, že nemůže malovat – jako bych byl za počasí osobně zodpovědný.

Večer před Událostí se déšť utišil a mraky se roztrhaly. Naložili jsme do kabiny všechno, co jsme si chtěli vzít s sebou, jako Toddovu sauropodí hlavu a O'Connorovy obrazy. Ming k tomu ještě přidal pytel s naším novým nádobím; nikdy by ho nenechal napospas zkáze, kdyby existovala byť jen sebemenší možnost ho zachránit.

Když jsme se následujícího dne probudili, měli jsme nad hlavami jasné, temně modré nebe, na kterém jedna po druhé pohasínaly hvězdy, zhášené září slunce vynořujícího se zpoza východního obzoru.

„Kde je Enyo?" zeptal jsem se Haupta.

„Bude tu každou chvíli," řekl. „Země se teď natáčí směrem k ní – ach, tamhle je! Svolejte všechny ke kabině!"

Na jihovýchodním obzoru, který byl pořád ještě dost tmavý, se objevil další světelný bod, připomínající planetu Venuši v jejím maximálním jasu. Díval jsem se na něj, ale nedokázal jsem zaznamenat žádný relativní pohyb mezi Enyo a ostatními hvězdami, které ještě byly viditelné.

„Opravdu do nás narazí?" zeptal jsem se Haupta. „Nepřipadá mi, že by se blížila."

„Pohybuje se, ale příliš pomalu, než aby se to dalo rozeznat pouhým okem," řekl. Chvilku jsme tam stáli, chvěli se nervozitou a uvažovali – alespoň já jsem uvažoval –jestli by nebylo bývalo chytřejší použít místo lidských pozorovatelů automatická zařízení. Haupt řekl: „Podívejte se teď. Viditelně deklinuje k horizontu."

Podíval jsem se; a opravdu, bod se pohyboval. Klesal, nejprve pomalou rychlostí minutové ručičky na hodinách, pak rychleji.

„Přichází!" zvolal Haupt.

Bod zmizel za horizontem, ale takřka ve stejném okamžiku na jihovýchodě vzplála záře. Záře slunečního úsvitu na východě mezitím zesílila, ale v tu chvíli to vypadalo, jako by najednou vycházela dvě slunce, posunutá na horizontu o

devadesát stupňů. Normální úsvit pokračoval svou pomalou, línou rychlostí, ale ten druhý sílil mnohem rychleji. Pak na jihovýchodě vytrysklo oslnivé světlo. Nemohu říct, že by bylo jasnější než milion sluncí, ale na několik sekund způsobilo, že skutečné slunce na východě vypadalo jako pouhý plamínek svíčky.

„Podívejte se na obzor," řekl Romero. „Myslím, že lidé, kteří vsadili na Návětrné ostrovy, prohráli. Vypadá to spíš na Yucatán."

Oslnivá záře pohasla, ale vystřídalo ji divadlo, které bych raději neviděl. Nad obzorem se začalo zvedat něco jako světelná kopule. Převalovala se a stoupala, až se stala vrcholem obrovského sloupu. Skládalo se to z mnoha barev, povětšinou odstínů červené. Kolem vršku to bylo temně rudé a rozostřené na okrajích, jako by to bylo stvořeno z milionů drobných výtrysků páry, vody nebo lávy. Směrem dolů pak byl sloup světlejší až k zářivě žluté a kolem celého povrchu té fantastické věci přeskakovaly namodralé jiskry blesků.

Romero řekl: „Jaký to má azimut, Einare?"

Haupt se sklonil a přitiskl oko na okulár svého přístroje. „Osmdesát čtyři – ne, osmdesát pět stupňů."

„To by mohlo být východní pobřeží Yucatánu," řekl Romero.

„Proč nic neslyšíme?" zeptal jsem se Haupta.

„Co jste čekal?" řekl. „Teď je to od nás asi dva tisíce kilometrů, takže bude trvat alespoň dvacet minut, než k nám dorazí zvuk – a s ním rázová vlna."

Podíval jsem se na hodinky a řekl jsem: „Za dvacet minut musíme být v kabině a mačkat knoflíky. Napadá někoho něco, co by chtěl ještě na poslední chvíli udělat?"

Sloup se stále zvedal, třebaže teď už mnohem pomaleji, a jeho barvy trochu tmavly. Připomněli mi to šot, který jsem jednou viděl a který ukazoval explozi americké vodíkové bomby na nějakém nešťastném malém ostrůvku v Pacifiku. Tohle bylo něco podobného, ale v mnohem větším měřítku.

„Patnáct minut!“ řekl jsem. „Jste připraven nás odsud odvést, Bruce?“

„Jo,“ odtušil Cohen.

„Přidržím dveře, až je otevře,“ řekl rádža.

„Deset minut!“

Nad horizontem se objevil temný pruh a začala se zvětšovat.

„Prach, kouř a vodní páry, myslím,“ řekl Featherstone.

Přes cypřiši zarostlou planinu před námi se k nám začala plížit vlna ohně. Stromy se proměnily v zářivě žlutou a oranžovou stěnu plamenů, kterou okamžik nato pohltil gigantický černý mrak kouře, zatímco vzplál další les, o něco blíže k nám.

„Naše rázová vlna,“ poznamenal Featherstone.

„Pět minut!“ řekl jsem. „Do komory, všichni! Rychle!“

Rozběhli jsme se ke kabině a tam jsme našli Cohena s rádžou, jak lezou po čtyřech po zemi před zavřenou komorou.

„Co to tu k čertu vyvádíte?“ zařval jsem.

„Bruce upustil klíč,“ řekl rádža. „Nešlapejte nám tady!“

Hledali a hledali, prohrabávajíce bláto rukama. Nemohlo to trvat víc než několik sekund, ale mně to připadalo, jako hodiny. Připadalo mi, že blížící se mrak už zakryl slunce, ale to mohla být jen moje představivost.

„Počkejte,“ řekl Todd. Vytáhl elektrickou svítilnu a kuželem světla začal přejíždět po zemi. Začalo to vypadat beznadějně, když tu Cohen zvolal: „Mám ho!“ a vyskočil.

A tak Todd nakonec dokázal, že není jen na obtíž. Cohen otevřel dveře tak rychle, jako ještě nikdy předtím, a my se natěsnali dovnitř. Spočítal jsem trčící hlavy a zařval: „Kde je O’Connor! Och, Jone! Kde k sakru jste?“

„Už jdu,“ zavolal O’Connor, vykračuje si procházkovou chůzí mezi stany směrem k nám. Pod paží měl plámo. „Zapomněl jsem si tu tuhle skicu,“ vysvětlil nám.

„*Poběž*, zatraceně!“ zaječel jsem.

Nakonec jsem ho dostal bezpečně do kabiny a vmáčkl se za ním. Bruce Cohen už měl ruku na páce zavírající dveře, když

tu se vzduchem mihl ještě jeden stín. Byl jsem si jist, že všichni mí sáhibové už jsou uvnitř. Několik z nich mimovolně zaječelo, když nově příchozí skočil, mezi nás s daleko větší prudkostí, než jaká by se dala čekat od lidské bytosti.

Cohen zaváhal a pak divoce trhl pákou. Dveře se zabouchly. Náš nevítaný host zavřeštěl, protože mu pneumatické veřeje přiskříply špičku ocasu. Byl to stenouš, stejný jako ten, který před dvěma dny honil George Romera.

„Rychle do Přítomnosti!“ zařval jsem na Cohena, který už se skláněl nad řízením.

Kabina se začala otřásat, ale nebyl to jen důsledek přemisťování v čase; byl to fyzický pohyb přenesený z vnějšího prostředí.

„Zemětřesení!“ vykřikl Featherstone.

V tu chvíli už jsme přešli na dobře známou rutinu. Světla pohasla a všech se zmocnila závrať, vibrace a mořská nemoc. Podíval jsem se na našeho černého pasažéra, který se krčil v koutě kabiny u dveří. Co s ním? Vystřelit v tomhle stísněném prostoru by byla sebevražda. Na druhé straně, nechat své zákazníky na pospas druhohornímu dravci…

„Nepřipadá mi, že by byl agresivní, Reggie,“ řekl rádža. „Zřejmě si kabiny všiml už dřív, a když viděl, že se jeho svět mění v prach a popel, napadlo ho, že by to pro něj mohlo být nejbezpečnější místo. Na plaza je pozoruhodně bystrý, ale no tak!“

Mořská nemoc na stenonychosaura zapůsobila tak, že vyzvrátil obsah svého žaludku na podlahu kabiny. Když to uviděl Bruce Cohen, vydal ze sebe to nejzoufalejší zaúpění, jaké jsem kdy slyšel.

V tom, že jsou stenouši inteligentnější než ostatní plazi, měl rádža pravdu. Někteří vědci dokonce polemizují, že nebýt Enyo, dinosauři by nebyli vyhynuli a z některých jejich potomků by se mohla vyvinout plazí obdoba lidstva.

„Když ho necháme na pokoji,“ řekl rádža, „pravděpodobně se k nám bude chovat stejné. To, co se stalo, ho určitě

vystrašilo víc než nás. Spousta zoologických zahrad touží po živém dinosaurovi. Muzea, která se pokoušela získat nějakého z vajec, neuspěla; nepodařilo se jim je vysedět. Uvidíme, jestli mne nechá, abych mu ošetřil ocas – víš, že to se zvířaty umím.“

„Můj Bože!“ zvolal Romero. „Myslím, že to je ten, se kterým jsem nevědomky soutěžil o náklonnost samice. Má na čenichu stejnou jizvu. Ubohé děvče dostala rázová vlna.“

„Škoda, že nemůžeme přivést kompletní pár,“ řekl Featherstone. „Mohli bychom založit chov.“

„Pokud vaše muzeum sežene peníze,“ řekl jsem, „obraťte se s důvěrou na firmu Rivers a Ajar. My vám ho seženeme.“

A to, pane Burgessi, je příběh o tom, jak jsem měl doopravdy namále. Je to, jako když po vás někdo střelí a netrefí. Nějaký čas z toho máte hezký pocit a máte o čem vyprávět, ale podruhé bych to zažít nechtěl. Ne, já už nebudu, děkuji. Za chvíli pro mne přijede žena. Ta-tá!

VIII

Špatně naložený mastodont

Jakže, pane Schindlere? Co nám způsobilo nejvíce potíží, ne v prehistorických časech, ale přímo tady, v Přítomnosti? No, tak řekněme soudní pře s příbuznými reverenda Huberta, když se ten chudák nechal v eocénu uklovat diatrymou. Nebo ty výslechy před senátem státu Missouri, když nás nejrůznější fanatici obviňovali, že safari v čase slouží k zdiskreditování Bible; nebo že změníme historii, což bude mít za důsledek, že všichni uděláme *puf*, nebo že porušujeme práva zvířat.

Nejvíc se proti nám samozřejmě bouřily lovecké ranče. To jsou ta místa, kde si za pár tisíc může každý městský chlápek, který nikdy neušel víc než pár kroků mimo chodník, zastřelit lva a pak si zapózovat pro fotografa s nohou na jeho mršině. Obrázek si pak pověsí doma na zeď, a když si tam pak pozve nějaké děvče, může ho použít pro ilustraci, jaký je hrdina a naladit ji tím pro horizontální sporty. Jestli tohle je lov, tak já jsem zatracenej baleťák!

Ti rančeři měli nějakou dobu náramné časy, protože veškerá opravdu divoká zvěř už se vyskytovala jen v rezervacích a národních parcích, kde se přirozeně střílet nesměla. Měli tedy něco jako monopol a schválně udržovali svá chovná stáda a smečky na nízké početní úrovni, aby mohli ceny hnát vysoko.

Jakmile ovšem profesor Prochaska uvedl do provozu svou tranzitní komoru, všichni lovuchtiví sáhibové se chtěli vypravit do minulosti, střílet místní faunu – hlavně mamuty a dinosaury – a přivézt si jejich hlavy a kůže, aby měli důkaz. Se zvěřinovými rančery to začalo jít od desíti k pěti, a tak si najali lobby, aby safari do minulosti zastavili.

Lobbista Svazu zvěřinových rančerů byl zatraceně mazaný právník jménem Jason Eckler. A ten rozpoutal kampaň proti importování fosilní zvěře do Přítomnosti.

Rádža a já jsme dovezli ze spodní křídy párek stenonychosaurů. To jsou theropodi – tedy masožraví dinosauři – velcí asi jako člověk. Zvířecí park v San Diegu hlásil, že se úspěšně rozmnožují. Místní lidé jsou z toho pokaždé celí pryč, když vidí, jak se půl tuctu malých stenoušů bezstarostně prohání po parku a perou se o krmení.

Později se začalo mluvit o chycení něčeho impozantnějšího. Spolu s rádžou jsme každým rokem zaznamenali míň klientů, kteří chtěli jen lovit, a víc těch, kterým šlo spíš o fotografování, pozorování zvířat nebo o to přivést je domů živá, jak jsme to udělali my.

Ten Eckler začal poukazovat na to, jak nebezpečné je dovážet sem exotickou faunu. Říkal, že se nějaký pár může lehce ztratit a zaplnit zem svým potomstvem. Oháněl se špačky, americkým sumečkem, středozemními octomilkami, mravenci faraóny a tak dále. Vykreslil Ameriku přeplněnou tyrannosaury pobíhajícími všude kolem a požírajícími občany.

Na to jsem namítl, že stejné nebezpečí představují jakékoliv exotické druhy, převezené například pro zoo a cirkusy. Někteří zvěřinoví rančeři například importovali asijskou vysokou zvěř, která takřka úplně vytlačila původní americké jelence a karibu. Jako Australan jsem si toho nebezpečí dobře vědom, neboť mám v živé paměti naše potíže s importovanými králíky a liškami.

Pak se do nás pustil jiný chlápek. Byl to obr s brunátnou pletí, který chodil konvenčně oblečený až na dlouhé černé vlasy, které mu vzadu visely na záda. Jmenoval se Norman Blackelk a byl Indián – tedy původní Američan – z kmene Vraních Indiánů neboli Absaroků. Jako právník vedl Společnost pro obnovu a šlapal nám na paty kvůli našim lovům na mastodonty. Tvrdil, že je to pro něj záležitost svědomí, aby se pokusil zachovat co nejvíc ze severoamerické pleistocénní

fauny. Blackelkova teorie spočívala v tom, že jeho předkové přišli do Ameriky před dvaceti nebo třiceti tisíci lety ze Sibiře. Když našli kontinent oplývající mamuty, mastodonty, zemními lenochody, velbloudy, koňmi a jinými velkými a jedlými zvířaty, která se ještě nenaučila mít strach z člověka, pozabíjeli a snědli co mohli. Když skoro všichni velcí savci – megafauna, jak tomu říkají mí vědečtí přátelé – zmizeli spolu se lvy a šavlozubými tygry, kteří je lovili, začali přistěhovalci hladovět a museli se naučit pěstovat kukuřici a fazole, zpestřujíce si jídelníček lovením menších zvířat, jako jsou svišti – psouni jim myslím říkáte u vás v Americe.

Další člověk, který proti nám vystupoval, byl Horace Dunbar, hubený, větrem ošlehaný chlápek s povislým břichem a texaským akcentem. Vlastnil zvěřinový ranč a vyprávěl dojemný příběh o tom, jak těžce a dlouho musel pracovat, aby udržel děti na vysoké škole, a jak ho teď ti zatracení cizinci připraví o chleba těmi svými ďábelskými cestami v čase. Hodně lidí se mu tenkrát podařilo rozplakat.

Po výslechu jsme rádža a já – ten snědý chlápek, se kterým jste se potkal, když jste sem přišel, je můj společník, Čandra Ajar. Říkám mu ‘rádža’, protože jím dědičně skutečně je, ale dneska už takové věci moc neplatí. Rádža a já jsme si zašli spolu s Blackelkem dolů do restaurace a vzali jsme si stůl pro čtyři, abychom rozmotali tu indiánskou záležitost. Chvíli nato se objevil Eckler, a když zjistil, že je všude obsazeno, zeptal se, jestli by si nemohl přisednout. Řekl jsem mu, že samozřejmě.

„Nezlobíte se na mne?“ zeptal se. „Jsem advokát a dělám to, za co mne Svaz zvěřinových rančerů platí.“

„Chápu,“ řekl jsem. Nechali jsme si přinést něco k pití a hovořili jsme při tom o všem možném. Pak se rádža, který není příliš mnohomluvný, omluvil, že ho čeká jeho manželka.

„Mohu vám nabídnout malou radu, pane Riversi?“ zeptal se Eckler.

„Jistě, když chcete," opáčil jsem. Ostře jsem si ho změřil pohledem, hádaje, jestli mi chce začít vyhrožovat, nebo jestli mi spíš udělá obchodní nabídku. „Máte taxametr vypnutý?"

Zasmál se. „Ach, nebudu vám za to počítat honorář. Chtěl jsem vám jen poradit, že až budete příště u výslechu, mluvte trochu pomaleji a vyslovujte jednotlivá slova výrazněji, než považujete za běžné. Víte, váš australský akcent způsobuje, že vám Američané občas nerozumějí –"

„Díky, budu se snažit," řekl jsem.

Pak se Eckler rozhlédl a uviděl Dunbara, který hledal volné místo. „Hej, Horace!" zavolal na něj.

A tak Dunbar s mnoha omluvami obsadil čtvrté místo u našeho stolu. Po troše nezávazného klábosení se na mne Dunbar podíval zpod přivřených víček. „Pane Riversi," řekl, „pokud jsem tomu dobře rozuměl, nebude vaše příští safari zaměřeno na lov, ale míníte do současnosti přivést živého mamuta nebo mastodonta."

„To je pravda," přisvědčil jsem. „Pan Blackelk doufá, že se mu podaří získat dost pleistocénních zvířat, aby mohl založit chov."

„Chtěli bychom," řekl domorodý Američan, „začít s druhem *Mastodon americanus,* který byl kdysi velice běžným a úspěšným druhem. Bude to mladý jedinec, protože plně vzrostlý by se do tranzitní komory nevešel; později bych chtěl získat ještě několik exemplářů severoamerického mamuta."

Dunbar polkl svůj třetí drink – co se alkoholu týče, nebyl moc zdrženlivý – a řekl: „Mám klienta, který je ochoten zaplatit okrouhlou pěticifernou sumičku, když si bude moci vystřelit na mastodonta."

„Tak ho pošlete k Riversovi a Ajarovi, safari do minulosti," řekl jsem.

„Ne, to by nešlo. Ten chlápek trpí fobií z vašeho stroje času – alespoň tak jsem to pochopil. Příšerně se bojí, že když se vypraví zpátky do minulosti a pak se něco pokazí, zůstane ztracený v době miliony let před Kristem. Měl už nějaké špatné

zkušenosti se stroji, které selhaly – s letadlem, které bylo nuceno přistát na dobytčí pastvině, s vlakem, který vykolejil, a s lodí, která se potopila. Má za to, že stroj času je ještě nespolehlivější.“

„Skutečnost svědčí o opaku,“ namítl jsem. „Podnikli jsme v něm na tucty cest v čase a vždycky jsme se vrátili domů.“

„To nehraje roli. Můj klient má tvrdou hlavu a vůbec vás nebude poslouchat. Co kdybyste místo toho přivezl mastodonta sem a pak nám ho prodal?“

„Hej!“ zvolal Blackelk. „Chcete říct, že byste ho vypustil pro svého klienta, který by jen přišel a zastřelil ho?“

„Přesně tak. Ten chlap je úplně posedlý myšlenkou zastřelit slona, bez ohledu na to, jak to udělá. Těch pár slonů, co jich na Zemi ještě žije, je očíslováno a hlídají je jako nějaké klenoty; jak africké, tak indické. Už neexistuje žádné místo, kde by bylo dovoleno je střílet. Jeden z mých klientů se pokoušel pytlačit a strážci ho při tom zastřelili. Tak co, pane Riversi, dohodneme se?“

„O takový druh ‘sportu’ se nezajímám,“ řekl jsem. „Nehledě na to, že zvíře bude majetkem pana Blackelka a Společnosti pro obnovu.“

„A můžete si být proklatě jist, že já na něco takového nikdy nepřistoupím,“ řekl Blackelk. „Snažíme se vymřelé druhy obnovit, ne vyhubit je podruhé.“

Tou dobou už měl v sobě Dunbar čtyři nebo pět skleniček. Zavrčel: „No dobře, vy zatracení čubčí synové! Já vám ukážu! Chcete mne vyšoupnout z byznysu, co? Ted, když jsem strávil polovinu života budováním čestného sportovního –“

Eckler popadl Dunbara za ruku a silně mu ji stiskl. „Zmlkněte, Horace! Tuhle řeč jsem vám připravil pro soudce!“

Dunbar zkrotl, ovládl se a řekl: „Omlouvám se, pánové. Myslím, že jsem trochu přebral. Raději půjdu. Napiš to moje pití na svůj účet, Jasone. Těšilo mě.“ Pak vstal a odpotácel se.

Než jsme se mohli vydat na lov mastodonta, museli jsme upravit Prochaskovu tranzitní komoru. Plně vzrostlý americký mastodont má v kohoutku asi dva a čtvrt metru a dlouhý je dobrých pět a tři čtvrtě. Není tak vysoký jako recentní slon, ale je delší a zhruba stejně tak těžký.

Prochaskovi se moc nelíbilo, co zamýšlíme s jeho cennou tranzitní komorou; ale představa pravidelného transportu vyhynulých zvířat do Přítomnosti ho nadchla. Takový už profesor byl. Pobíhal kolem nás, zatímco řemeslníci odstraňovali z jeho komory křesla, na kterých při tranzitu klienti obvykle sedí. Pak jsme kolem wallahova koutu nechali namontovat řadu pevných ocelových tyčí, abychom Brucemu Cohenovi zajistili naprosté bezpečí.

Jako obyčejně, úpravy trvaly dvakrát tak dlouho a stály dvakrát tolik, než jsme původně předpokládali. Například jsme potřebovali ohradu, ve které bychom mohli zvíře držet, než si ho odvezou lidé ze Společnosti pro obnovu. Jelikož místní zoo neměla volnou žádnou, kterou by nám mohla pronajmout nebo půjčit, sehnali jsme tesaře a nakoupili stavební dřevo: poctivé trámy deset krát deset centimetrů. Tesaři z nich na půdě univerzity postavili ohradu a v rozích ji vystužili křížovými překlady pro případ, že by se zvíře pokoušelo některou ze stěn vytlačit.

Pro jistotu jsme výsledky naší práce nechali zkontrolovat Josephu Hockersmithovi, specialistovi na chytání živých zvířat pro zoologické zahrady a vědecké instituce. Když viděl Cohenovu klec, zvolal: „Hej! Ty tyče tak nemohou zůstat! Prostor mezi nimi musíte vyplnit!“

„Ano?“ zeptal jsem se. „A proč?“

„Chystáte se ulovit nějakého příbuzného slona, že ano?“

„Ano,“ řekl jsem, „ačkoliv je otázka, jestli je mastodont příbuzný slona, když sloni vznikli z mastodontů.“

„Ale bude mít kly, ne?“

„Pokud to nebude úplné mládě, pak bude.“

„A hodláte ho do Přítomnosti dopravit s nepoškozenými kly, že?“

„Jistě!“

„Jenže strčíte-li zvíře, které na vás není zvyklé, do klece z ocelových prutů, bude tak vyděšené a rozzuřené, že začne bušit kly do mříží tak silně, až si je uláme. Než ho dopravíte do Přítomnosti, zbudou mu jen pahýly. Ve slonech se vyznám.“

Takže jsme nakonec museli mříže zabednit a ještě je obložit prošívanými přikrývkami, jaké používají ve svých autech stěhováci, aby nepoškodili nábytek.

Nakonec jsme se sešli v univerzitní budově, kde je umístěna komora: rádža a já, Norman Blackelk, kuchař Ming a náš personál. Ten se skládal z Beauregarda Blacka – táborového předáka, a jeho pomocníků Pancha, Bruna a Rodriga. Dále tam byl Hockersmith a tři jeho pomocníci, a ještě jeden muž: mladík jménem Wilmer Delarue, kterého s námi poslala Minnesotská univerzita. Delarue byl postgraduální student a asistent a připravoval se na svůj doktorát z paleontologie. Vždycky jsem rád, když s sebou na safari vezeme skutečného vědce, protože nám to skýtá jisté daňové výhody.

Podobných chlápků už jsme s sebou na svá *safariin* vezli několik; s některými bylo radost spolupracovat, s některými už méně. Delarue se mi jevil jako neškodný chlapík, až na to, že měl ve zvyku každého napomínat kvůli maličkostem, jako je třeba správná výslovnost slova *Apatosaurus* a podobně. Když to Norman Blackelk vyslovil s přízvukem na ‘pat’, Delarue ho opravil a zopakoval to slovo s důrazem na ‘ap’.

„Wilmere,“ řekl mu Blackelk, „když nejúspěšnější právník, kterého jsem znal, uslyšel, že jeho klient vyslovil nějaké slovo špatně, použil ho příště i on ve špatném znění, i když dobře věděl, jak se má vyslovovat.“

„To je důvod, proč to s naším jazykem vypadá tak, jak to s ním vypadá,“ povzdechl si Delarue.

Doufali jsme, že se nám podaří vypátrat mastodonty dost blízko základny, abychom nemuseli stěhovat tábor. Proto jsme s sebou ani nebrali nákladní mezky. Řekli jsme si, že kdyby to nakonec přece jen bylo třeba a my museli tábor přestěhovat, pošleme si pro ně kabinu a Black nám je dopraví.

Ještě na poslední chvíli přivalili Hockersmithovi hoši sud plný jablek, který naložili do komory. Hockersmith mi vysvětlil: „Může se hodit. Ale ruce pryč od něj. Neznám nic, co by slonům chutnalo víc než zralá žlutá jablka. Jediná věc, která by je snad předčila, jsou plody stromu umganu z jihu Afriky. Když přezrají, začnou fermentovat a sloni se jimi opíjejí. Jenže žádné umganu nemám a možná je to tak dobře. Zvládnout střízlivého slona je dost těžké, ale co bychom si počali s opilým, si vůbec nedovedu představit!“

„Zatraceně dobrý nápad,“ řekl jsem. Natěsnali jsme se do kabiny a vyrazili jsme.

V té době už pro nás bylo cestování časem víceméně rutinní záležitostí. Zato jeden z Hockersmithových mužů působením závratí a mořské nemoci přišel o snídani. Udržel ji v sobě sotva tak dlouho, než rádža stačil vytáhnout pytlík. Cohen je obvykle umisťuje do zvláštních kapes na opěradlech sedadel, ale teď, když sedadla byla odstraněna, tam přirozeně nebyly. Bruce Cohen dbá velice úzkostlivě na to, aby měl kabinu čistou a v pořádku – až si ho pro to někdy dobíráme.

Řekl jsem Cohenovi, aby nastavil ciferníky na jeden milion let před Kristem. To bylo datum nejbližší Přítomnosti, který Prochaskovi vědci dovolili. Nechtějí, aby se cestovatelé v čase setkali s Blackelkovými předky, kteří přišli ze Sibiře. Takové setkání by ovlinilo pozdější historii a způsobilo by paradox. Aby se tomu zabránilo, byli bychom všichni mrštěni do Přítomnosti a *bum!*, zabilo by nás to při tom.

Osobně si myslím, že ani půl milionu let by nepředstavovalo vážnější riziko, jelikož první důkaz o výskytu Indiánů v Severní Americe pochází asi z roku 100 000 př. n. 1. Ale Prochaskův výbor expertů trval na bezpečnostní rezervě.

Cohen nám našel hezké měkké místo k přistání. Nemůže s kabinou pohybovat v horizontálním směru, ale přesouváním sem a tam v čase dokáže najít údobí, kde je podloží dostatečné rovné a pevné, aby zaručilo bezpečné usazení. Krajina v roce 1 000 000 př. n. 1. nevypadala nijak zvlášť odlišně od dnešních lesů kolem Missouri, které se všechny jmenují po Marku Twainovi. Tenhle stát je v podstatě celý plochý, jen místy mírně zvlněný, ale nikde se v něm nevyskytuje nic, co by Američané ze západních států nazvali horami. Nejvýše položené místo v něm je kopec v Iron County nazývaný pohoří Taum Sauk, s nadmořskou výškou 500 m. V Coloradu by se ani neobtěžovali to pojmenovat.

Po miliony let byla tato oblast částí velkého lesa mírného pásma, který pokrýval východní třetinu kontinentu až do doby, kdy přijeli běloši a vymýtili ho, aby získali zemědělskou půdu. Okraje lesa se měnily podle podnebí.

V sušších staletích les ustupoval na. východ a zanechal většinu Missouri stepím; pak mu série vlhčích staletí zase umožnila rozrůst se zpátky.

Očividně jsme se trefili do suššího období. Kolem nás pořád rostla spousta stromů, většinou javorů, hikor a několik druhů dubů; ale byly roztroušeny do hájků a skupinek. Pro náš účel vyhovoval takový typ krajiny lépe než hustý souvislý les. Nejenže zvířata, která v něm žijí, jsou větší, protože je tráva zásobuje potravou přímo na zemi, kde na ni snadno dosáhnou, ale také je snadněji nacházíme.

V opravdovém pralese můžete hovořit o štěstí, když vidíte na padesát metrů před sebe. Nikdy nevíte, kolik zvířat druhu, po kterém pasete, je docela blízko u vás, ale mimo dosah vidění.

V tomto případě bylo nablízku jen několik veverek, když jsme já a rádža vyskočili s puškami v rukou z kabiny. Kabina se vrátila zpátky do Přítomnosti, aby přivezla výstroj, a my jsme se pustili do budování tábora.

Jednou z našich starostí bylo rozprostřít kus od tábora velkou plachtu. Plachta byla ocelovým lanem připojena k elektrickému navijáku a ten zase odebíral energii ze zdrojů kabiny. Pokud by se nám podařilo přimět mastodonta, aby se na plachtu postavil, mohli bychom ho uspat a pomocí navijáku ho vtáhnout do kabiny. Beauregardovým hochům jsem pro ten účel nechal postavit nízkou rampu ze země až ke dveřím kabiny. Ale plachta mohla být od kabiny umístěna jen tak daleko, jak to dovolilo lano navijáku.

Už jsem chtěl vyhlásit přestávku na svačinu, když tu jsem z blízkého hájku zaslechl hlomoz.

„Hej!“ zvolal Hockersmith. „Možná je to náš mastodont! Frede, vyval jablka!“

Hockersmithovi hoši vyvalili sud s jablky a já s rádžou jsme se zatím opatrně kradli k lesíku. Sotva jsme se dostali mezi stromy, uviděli jsme příčinu hluku jako na dlani. Byl to velký zemní lenochod, který zahákoval své drápy pod kořeny mladého javoru a vyrval ho ze země. Teď seděl na zadku, strom svíral v předních tlapách a hodoval na něm. Už okousal skoro všechno listí a malé větvičky v koruně, a teď postupoval dál po kmeni.

Představte si zvíře podobné přerostlému medvědovi s velkým, huňatým ocasem, nebo ještě lépe rosomáka zvětšeného do rozměrů menšího slona. Na zadních nohou měl paty, které trčely dozadu skoro stejně, jako prsty dopředu, což mu určitě dodávalo pevný postoj.

Zemní lenochod se na nás bez zájmu podíval a pokračoval v krmení. Hockersmith se zeptal: „Jak se ta potvora jmenuje, Reggie?“

„Zemní lenochod,“ řekl jsem. „Prvního objevil váš prezident Jefferson, který našel jeho zkamenělý dráp a pojmenoval zvíře *Megalonyx.* Považoval ho za nějaký druh lva.“

„Promiňte, Reggie,“ řekl mladý Delarue. „Ale jsem si jist, že tenhle patří k rodu *Mylodon* a ne *Megalonyx*.“

„No dobře, říkejte si mu, jak chcete.“

„Podnikneme s ním něco?“ zeptal se Delarue.

„Nevidím pro to žádný důvod. Někteří mí klienti by si na něj vystřelili, jen aby slyšeli, jak jejich puška bouchne a zvíře padne mrtvé k zemi. V komoře nemáme dost místa pro tohohle a ještě mastodonta – pokud nějakého chytneme. Myslím, že ho necháme na pokoji.“

„Nezdá se, že by se nás bál,“ řekl Hockersmith.

„Nikdy neviděl tvora, který by se nám podobal,“ odpověděl jsem. „Pokud se knihy nemýlí, jediný predátor, ze kterého musel mít strach, byl šavlozubý tygr. Zemní lenochod má pancíř z malých oválných kůstek zarostlých v kůži, a je na to třeba zubů jako šavle, pokud se někdo chce dostat k jeho vitálním orgánům. Nepáchneme mu jako šavlozubý tygr. Dokonce ani americký lev by si s ním možná neporadil a jediné máchnutí těch jeho drápů by vám useklo hlavu.“

Dívali jsme se; ale lenochod jen jedl a jedl a jedl. Podle toho, co jsem věděl o velkých býložravcích, zejména o těch, kteří se živí trávou a listím, takhle tráví většinu času. Musí, protože tráva a listí mají zatraceně malou nutriční hodnotu.

Mylodon zakrátko obral strom do posledního lístečku. Odhodil kmen, postavil se na všechny čtyři a odšoural se najít si další sousto. Kráčel po kloubech předních pracek stejně jako gorily a vůbec nám při tom nevěnoval pozornost.

Když člověk pátrá po zvířatech za účelem lovu, filmování nebo jen pozorování, musí se připravit na nevypočitatelnost jejich výskytu. V průběhu následujících dnů jsme viděli nejrůznější pleistocéní savce – jeleny, medvěda, zemního lenochoda, koně a bobra velkého jako medvěd – dokonce jsme na velkou vzdálenost zahlédli lva – ale ani jediného mastodonta. „Se slony je to stejné,“ vysvětloval Hockersmith. „Pořád cestují, protože mají takový nezřízený apetit, že jediné stádo brzy spořádá veškerou zeleň v místě, které obývají – dokonce i kůru stromů. Takže se přesunou jinam a nechají krajinu, kterou

poničili, aby se vzpamatovala. To ovšem může trvat léta, což značně komplikuje jejich chov v rezervaci.“

Míjely další dny a po mastodontech pořád nebylo ani památky. Jeden z Hockersmithových mužů zastřelil srnu, takže jsme na nějakou dobu měli čerstvé jídlo. Pak jednou přišel rádža s Hockersmithem z průzkumné výpravy ve stavu enormního vzrušení. –

„Nedaleko odtud musí být něco jako sloni!“ řekl Hockersmith. „Našli jsme velkou hromadu sloního trusu; v tom se nemohu mýlit!“

Dali jsme dohromady výpravu a vyrazili jsme. Po několika hodinách svižné chůze jsme před sebou zaslechli zvláštní rachot.

„Už jsme blízko!“ řekl Delarue. „To je *proboscidean borborygmus*!“

„Co že to je?“ řekl Blackelk a zmateně se na mne podíval. „O čem to mluví?“

Řekl jsem: „To je termín, který označuje zvuky, jenž provázejí činnost sloních vnitřností.“

Opatrně jsme postupovali kupředu, dokud jsme nezaslechli zvuk lámaných větví. Konečně jsme zahlédli i svou kořist, jak olamuje větve ze statné lípy a okusuje z nich listí a výhonky.

Byl to obrovský mamut, v kohoutku vysoký dobré čtyři metry. Tělo měl poměrně krátké, ale nohy o to delší, a celý byl pokrytý nazrzlou srstí, byť ne tak hustou a dlouhou jako menší druhy mamutů žijící na severu. Měl také nádherný pár spirálově zakřivených klů křížících se na špičkách, které by samy o sobě dokázaly přivést většinu mých trofejíchtivých sáhibů do extáze. Slyšel jsem mnoho názorů na to, k čemu jsou asi takové zkřížené kly dobré, když jejich špičky nebylo možné použít. Někteří vědci soudili, že je mamuti používali jako lopaty k vyhrabávání potravy v zimě. Safari do minulosti to později potvrdila.

„Kolumbijský mamut,“ řekl jsem. „*Paraloxodon jeffersoni*, pokud si vzpomínám ze školy.“

„Ach, to je zastaralé označení," řekl mladý Delarue svým nepříliš taktním způsobem. „Dnes už se většina specialistů shodla na označení srstnatých mamutů jako *Mammuthus.* Někteří by je chtěli nacpat zpátky do čeledě *Elephantidae*, ale já myslím, že je to hloupost."

Pozorovali jsme mamuta, ale dívat se na zvíře, jak jen jí a jí a jí, člověka brzy znudí. Hockersmith se zeptal: „Nepokusíme se ho chytit, Reggie?"

Zavrtěl jsem hlavou. „Je příliš velký, než aby se nám vešel do kabiny – ledaže bychom ho přesvědčili, aby se tam připlazil po kolenou a loktech. Nemyslím, že by chtěl."

„Mohli bychom do něj střelit uspávací střelu," navrhl Delarue. „Vleže by se tam určitě vešel."

„Ano? No dobrá, předpokládejme, že bychom ho uspali. Svalil by se na zem a začal pochrupovat – a jak bychom ho pak dostali do tranzitní komory? Jsme nejmíň kilometr cesty od táboru a skoro stejně daleko od našeho kavalce." Tak jsme říkali plachtě připojené k navijáku. „Kromě toho, řekl bych, že váží minimálně pět nebo šest tun. Nechce někdo jeho kly jako trofej?"

„Já ne," řekl Blackelk. „Moji předci už jich vyvraždili dost."

„Pak se vraťme do tábora."

„Hej, počkejte!" zvolal Delarue a vytáhl kameru. „Udělám si pár záběrů zblízka."

A vyrazil přímo k mamutímu býkovi. Četl jsem, že tihle samotářští samci z rodiny slonů jsou poněkud popudliví; myslím, že jim chybí pravidelné sexuální odventilování. Zavolal jsem: „Hej, vraťte se zpátky!" Ale Delarue jen mávl rukou a hasil si to dál k mamutovi.

Když urazil asi tak na poloviční vzdálenost mezi námi a ním, mamut ho zaregistroval i svýma krátkozrakýma očima – nebo ho možná zvětřil. Tak či tak odhodil větev, kterou právě okusoval, a vyrazil s chobotem vztyčeným proti Delarueovi. Delarue, který neměl žádnou zbraň, pokračoval ve filmování.

Mamut si zuřivě odfrkl. Byl jsem připraven vystřelit. Delarue nakonec pochopil, co se děje, a otočil se. Když se však s mamutem za zády rozběhl k nám, zakopl a natáhl se jak dlouhý tak široký. Teď už jsem si vystřelit nedovolil v obavě, že by se mamut skácel na něj a zavalil ho.

Vtom zaduněla rádžova puška. Mamut se otřásl jako po nějaké obrovské facce. Pak se mu s jistými obtížemi podařilo získat zpět ztracenou rovnováhu, otočil se a pomalu kráčel pryč, potřásaje hlavou.

„Střelil jsem ho do toho hrbolu na hlavě," řekl rádža. „Kulka proletěla houbovitou kostí kolem lebeční dutiny a neublížila mu. Možná ho nějaký čas bude bolet hlava, ale zranění se brzy zahojí." Boule na mamutí hlavě slouží k upnutí mohutných krčních svalů, které musí být zatraceně silné, aby dokázaly zvedat ty jejich kly.

„Měl jste ho zabít," řekl Delarue. „Mohl jsem o jeho hlavě napsat disertaci, nebo na ní dokonce založit svou doktorskou práci."

„Neřekl jste to," namítl rádža.

„Myslel bych, že každý, kdo má mozek v hlavě –" začal Delarue.

To už mi došla trpělivost a pustil jsem se do něj: „Tak podívejte se, moc nechybělo a dostal jste nás do pořádných potíží když jste se tak hloupě přiblížil k mamutovi, ačkoliv jsem vám výslovně řekl, abyste to nedělal, a pak jste přímo před ním zakopl o své vlastní nohy. Ještě jednou se pokusíte o něco podobného a můžete se spakovat. Posadíme vás do tranzitní komory a řekneme Cohenovi, aby vás šoupnul zpátky do Přítomnosti."

„O-omlouvám se," zamumlal zkrotle.

Minuly další dny a pořád jsme žádného mastodonta ani nezahlédli, třebaže paleontologové tvrdili, že v téhle době se to tu jimi musí jen hemžit. Rádža a já už jsme si začínali dělat starosti, protože doba, na kterou jsme měli najatou tranzitní

komoru, se pomalu chýlila ke konci. I Norman Blackelk měl starosti.

„Nevím, Reggie," řekl mi, „kolik peněz je Společnost pro obnovu na tuhle cestu vynaložit. Možná bychom přece jen měli přesunout tábor."

„To by se právě prodražilo," namítl jsem. „Museli bychom se vrátit do Přítomnosti a dovézt sem pomocníky s mezky – soumary, jestli se vám to líbí víc – aby tábor přestěhovali."

„Proč nezkusíte chytit některého z menších pleistocéních savců: řekněme koně nebo bobra, nebo i zemního lenochoda."

Blackelk se zatvářil pochybovačně. „Mohli bychom to udělat, ale nejdřív bych to musel prodiskutovat s výkonným výborem společnosti. Řekli mi velice striktně, že chtějí mladého mastodonta. Zástupce několika jiných pleistocéních druhů už mají a chtějí vynaložit své finanční prostředky tam, kde je jich třeba nejvíc."

„Hej, Norme!" zvolal Hockersmith. „Zrovna mě něco napadlo. Vy jste skutečný domorodý Američan, mám pravdu?"

„Samozřejmě," řekl Blackelk. „Mám méně než jednu čtvrtinu bílých genů."

„Slyšel jsem, že Indiáni vykonávali jakési obřady s tancem, aby přilákali zvěř, kterou chtěli lovit. Myslím, že Tanec s duchy, při kterém byl zabit starý dobrý Sedící Býk, měl přivolat buvoly. Tehdy se jim to samozřejmě nepodařilo, protože většinu buvolů už postříleli běloši se svými opakovačkami."

Delarue si odkašlal: „Chtěl jste říct 'přivolat bizony'?"

„Ne. Řekl jsem 'buvoly' a myslel jsem 'buvoly'. Tak bylo to zvíře v těch časech a na tom místě nazýváno. 'Bizon' je něco, co Australáci jako je tady Reggie, používají, když si chtějí zaplavat."

„Ále, čerta!" řekl jsem. „Ani Australáci nevyslovují 'bazén' a 'bizon' stejně. Pokud nejste nahluchlý, určitě slyšíte ten rozdíl: 'bazén', 'bizon', 'bazén', 'bizon'."

„Už vím," nedal pokoj Delarue. „Vyslovujete 'bazén' napůl jako 'bizon' a 'bizon' napůl jako 'boyson'."

„Co to znamená 'boyson'?" zeptal se Blackelk.

Delarue pokrčil rameny. „Kdysi jsem znal nějakého pana Boysena." Obrátil se k Blackelkovi. „Jak ho nazývali Vraní Indiáni, Norme?"

Blackelk rozhodil ruce. „Nevím. Ve škole jsem se učil jazyk Absaroků a všechny kmeny jsou dnes už anglofonní. Vždycky se říkalo, že jazyk nesmí zahynout, protože je to součást kulturního dědictví, či co. Nikdy to nebyl můj názor. 'Bizon' i 'buvol' ve skutečnosti označuje různé druhy dobytka ze Starého světa. Bílí osadníci oběma těmito jmény označili jediný americký druh, protože domorodé názvy pro zvířata nebyli schopni vyslovit."

„Odchýlili jsme se od tématu," upozornil nás Hockersmith. „Norme, měl bys vykonat obřad tance s duchy, abys přivábil mastodonty. Možná to nepomůže, ale co můžeme ztratit?"

„Nevím, jak bych to mohl dokázat," namítl Blackelk. „I kdybych si z absaročtiny pamatoval víc, než si pamatuju, výraz označující mastodonta neměli. Možná kdysi ano, ale vymizel zřejmě krátce poté, co ta zvířata vyhubili."

„Tak ho nazvěte jednoduše 'mastodont'. Vaše domorodá božstva porozumí."

„Uvidíme, co by se dalo podniknout –"

„Nedělejte to, Norme!" řekl Delarue. „Je to jen primitivní pověra. Svět nikdy nebude schopen řešit své záležitosti racionálním způsobem, pokud se lidé budou obracet k iracionálním a nevědeckým kultům a sektám a kořit se bohům a jiným bubákům."

Delarueovo poručíkování se nakonec dostalo pod kůži i jinak klidnému a skvěle se ovládajícímu Joeovi Hockersmithovi. „Podívejte se, mládenče," řekl. „Uzavřeme malou sázku. Jestli teď Norm vykoná obřadní tanec, co vsadíte, že se mastodont neobjeví do, řekněme, deseti dnů? Co takhle deset babek?"

„Zvyšte to na padesát," řekl Delarue. „Obyčejně se nesázím, ale proti hloupé pověře je to jistá výhra."

Potřásli si rukama. Blackelk řekl. „První věc, kterou potřebuju, je buben. Škoda, že jsme si s sebou nějaký nepřivezli."

Po troše přemýšlení a dohadování jsme se rozhodli udělat buben z Hockersmithova sudu z jablky. Sud jsme venku před komorou vyprázdnili, vzali kus dehtovaného plátna, do kterého balíme výstroj, místo kůže a přivázali ho přes otvor sudu. Když do něj Blackelk uhodil, docela hezky zaduněl.

„Teď potřebuji nějaké tanečníky," řekl. „Reggie, měl byste to být vy a Joe."

„Já mám tančit?" zhrozil se Hockersmith. „Nikdy v životě. Moje žena mne přinutila absolvovat několik lekcí tanečních –"

„Byl to váš nápad," řekl Blackelk, „tak je jen spravedlivé, když se taky zapojíte."

„Jaké kroky se mám naučit?" zeptal se Hockersmith.

„Předvedu vám to." Ukázalo se, že kroky jsou dost jednoduché se spoustou dupání a zvedání kolen, jako při parádním pochodu britské armády.

Toho dne po večeři, když se úplně setmělo, jsme si vyčistili příhodný plácek a pustili se do díla. Blackelk se posadil na kempinkovou židličku s bubnem mezi koleny. Do pasu byl svlečený, kolem hlavy měl omotanou vázanku místo čelenky a za ní měl zastrčených několik krocaních per, které mu daroval Ming. Začal něco mumlat v absaročtině. Nerozuměl jsem mu ani slovo. Mělo to jednoduchou melodii na tři noty a Blackelk se doprovázel pomalým bubnováním. Já s Hockersmithem jsme kolem něj poskakovali a tančili v kruhu, jak nás to předtím naučil. Ostatní stáli kolem a tleskali. Po chvíli se nám rytmus dostal do krve. Bylo to podobné, jako když jsem kdysi tančil *corroboree* s australskými domorodci.

Když Blackelkovi došla slova a mně s Hockersmithem dech, dali jsme si přestávku. Z blízkého lesa se ozvalo zachrochtání a pak další. Potom se ozvalo zatroubení.

Všichni vyskočili a já s rádžou jsme popadli pušky. Okamžik nato jsme zvíře zahlédli v záři ohně. Chvíli se na nás dívalo a pak se otočilo; byl to americký mastodont. Podle klů jsem usoudil, že se jedná o samici. Četl jsem, že sloní stáda obvykle vede nejstarší kráva; mají alfa samici namísto alfa samce.

Po prvním mastodontovi přišel druhý a pak skupinka menších, kteří nám dosahovali sotva do pasu; pak zase velký. Dohromady jich bylo asi tucet. Všichni, jak jsem předpokládal, byli samice nebo mláďata. Až na konci průvodu si hrdě vykračoval mastodontí býk. Ten se podíval naším směrem, pozvedl chobot a zamával ušima. Vtom jsme uslyšeli ostré zatroubení, ozývající se z čela průvodu. Býk se otočil a poslušně odklusal za ostatními. Připadalo mi, jako by na něj vedoucí kráva zavolala: „Hni sebou, ty hloupý samče! Neflákej se!“

Hockersmith přistoupil s rukou napřaženou k Delarueovi. „Padesát babek bych prosil!“

„Zatracená náhoda!“ zavrčel Delarue. Ale zaplatil.

Jestli si opravdu myslím, že stádo přilákal náš tanec? Ani ne; ale snažím se nevylučovat předem žádnou možnost. Je toho ještě tolik, čemu lidské bytosti nerozumějí…

Nepřipadalo nám praktické pronásledovat stádo v noci. Příštího rána jsme vstali brzy a vyrazili i s personálem a vybavením. Hockersmith nesl kromě své pušky i velký pytel jablek. Řekl mi: „Podle mých zkušeností je možné vycvičit skoro každé inteligentní zvíře, jako je slon nebo medvěd, aby vám žralo z ruky. Potíže nastanou, až když vám dojdou lahůdky. Pak se zvíře obvykle rozhodne roztrhat vás na kusy, aby se podívalo, kam jste schovali zbytek.“

Vystopovat stádo nebyl žádný problém. Sám sebe za stopaře nepovažuju. Tvrdí se, že někteří australští domorodci dokážou vystopovat zvíře na holé skále. Nevěřím tomu, ale i tak dokážou pozoruhodně moc. Ale na stopování zvířat, které po

sobě zanechávala v měkké hlíně stopy jako koláče, nebylo domorodého stopaře třeba. Že se blížíme ke stádu, jsme poznali podle zvuku lámaných větví.

Obešli jsme je, abychom se k nim dostali po větru. Všichni měli striktní příkaz mlčet. Hockersmith nás varoval, že pokud se zvířata vyděsí, zaútočí na nás a nám nezbude než je postřílet, nebo utečou a v téhle oblasti je neuvidíme celé roky.

„Dobře, Joe," řekl jsem. „Teď jsi tu šéfem ty."

„Který kus chcete?" zeptal se Hockersmith.

„Mladého býka," řekl jsem a ukázal na zvíře, které ještě nebylo dost staré, aby si pořídilo vlastní stádo. Samec měl asi dva metry v kohoutku a kly jen zpola tak dlouhé jako vedoucí býk. Srst měl zlatohnědou, jako ten mamut, co ho rozzuřil Delarue.

„Kde je velký býk?" zeptal jsem se.

„Nevidím ho," zamumlal Hockersmith. „Aha, tamhle přichází. Myslím, že má něco za lubem."

Zpoza stromů vyšla mladá mastodonti samice a těsně za ní šel velký býk. Docela určitě měl něco za lubem, protože měl obrovský penis dlouhý jako mužská ruka celý vysunutý. Ale zdálo se, že jeho milovaná dáma nemá náladu. Býk zachrochtal, což předpokládám byla mastodontí obdoba projevu lásky. Samice se rozběhla a brzy zmizela mezi stromy s rozvášněným býkem v patách. Jestli se mu nakonec podařilo ukojit svou touhu nebo ne, nevím.

Musel jsem se ovládat, abych se nahlas nerozesmál. Mladý Delarue vyprskl, ale rádža ho rázně umlčel.

„Dobře, jdeme na to!" řekl Hockersmith.

Indiánským stylem se připlížil k mladému býčkovi, kterého jsem mu ukázal. Když ho od něj nedělilo nic než velký keř, vytáhl ze svého pytle jedno jablko a hodil mu ho. Jablko dopadlo do křoví kousek od mastodonta. Mladý býček trhl hlavou aby se podíval, co se děje, ale pak se vrátil k pasení.

Hockersmith hodil druhé jablko, které dopadlo kousek od mastodontovy hlavy směrem k plachtě. Mastodont si ho všiml,

přišel k němu a sežral ho. Vtom uviděl Hockersmitha. Podezíravé se na něj podíval, ale dál pokračoval po jablečné stopě, kterou mu lovec připravoval.

Zhruba za hodinu ho takto dovedl až k připravené plachtě. Když za použití dalších jablek vmanévroval na celtu všechny čtyři mastodontovy nohy, vložil do pušky uspávací náboj a vystřelil. Dnešní uspávací prostředky účinkují mnohem rychleji než ty z minulého století, kdy se metody znehybňování zvířat teprve vyvíjely. Mastodont zachrochtal, zívl a klesl na plachtu. Pomocí vysílačky jsem zavolal do tábora a řekl Beauregardovi, aby zapnul naviják.

Zbytek byla už pouhá rutina. Pomocí navijáku jsme dopravili uspaného mastodonta do tranzitní komory. Přesun do Přítomnosti proběhl bez vážnějších incidentů, až na to, že si zvíře ulevilo na podlahu. Cohen to komentoval přívalem prvotřídních kleteb.

Díky Aljirovi, že Prochaskova kabina byla umístěna v přízemí univerzitní budovy! Jinak nevím, jak by se nám podařilo dopravit několikatunového mastodonta po schodech a kolem rohů. Když všichni členové safari přiložili ruku k dílu, dostali jsme uspaného mastodonta ke vchodu. Pak jsme přemístili naviják a přetáhli mastodonta do připravené ohrady.

Během přestávky v našem snažení zavolal Blackelk do hlavního stanu své Společnosti a oznámil jim, aby přistavili náklaďák a svého chovance si odvezli. Také jim řekl, aby s sebou vzali pár set kilo salátu a zelí, aby zvíře cestou do Kalifornie nestrádalo.

Náklaďáku to trvalo týden, než se k nám dostal. Mezitím jsme se se zvířetem seznámili lépe a pojmenovali ho ‘Lancelot’. Jednou denně jsme otevřeli dveře jeho klece, abychom dovnitř navezli stokilový stoh slámy a několik hlávek zelí. Lancelot zelí sežral, ale do slámy se moc nehrnul. Nechal stoh ležet nedotčený několik hodin, než se do něj konečně pustil. Delarue nám vysvětlil, že ačkoliv mastodonti mohou jíst

všechno zelené, jsou zvyklí spíš se pást, než přežvykovat suchou slámu. Co by opravdu ocenil, by byla stejná váha olistěných větví stromů a keřů, ale opatřit mu je nebyl čas.

Když se dveře klece otevřely, Lancelot ucouvl, zafrkal, a zafuněl. Kdybych měl shrnout jeho postoj vůči nám, označil bych ho nejspíš jako ‘nevrlý’, ačkoliv nemám ve zvyku přisuzovat lidské emoce zvířatům jiných druhů. Jediný, ke komu Lancelot choval trochu teplejší city, byl Joe Hockersmith. Každodenně docházel do jeho klece s několika jablky, které se mu Lancelot naučil brát z ruky. Když pak zase odcházel, bylo vidět mastodontův smutek, projevující se svěšenou hlavou, chobotem a víčky.

Nakonec náklaďák přece jen dorazil. Nebyl to návěs, ale solidní desetikolový přívěs. Přestože jeho nákladní prostor nebyl o moc větší než tranzitní komora, zdálo se, že se do něj Lancelot docela dobře vejde.

Za vrata ohrady jsme umístili rampu ze stavebních trámků a náklaďák k ní zacouval. Vzadu měl pár křídlových dveří. Když se zavřely, daly se zajistit dvěma silnými vertikálními závorami, probíhajícími odshora až dolů. Při přepravě byly závory navíc zajištěny masivními zámky.

Lancelotovi se ovšem představa cestování v náklaďáku vůbec nelíbila. Zacouval do nejzazšího kouta ohrady, a když jsme se ho pokoušeli vmanévrovat na rampu, oháněl se po nás chobotem a kly.

„Myslíte, že ho budeme muset znovu uspat?“ zeptal se Blackelk.

„Doufám, že ne,“ řekl jsem. „Nová dávka narkotika už by mohla ohrozit jeho zdraví.“

„Počkejte, já to zkusím,“ nabídl se Hockersmith. Odešel a za okamžik se vrátil s pytlem jablek kolem krku.

Hockersmith vešel i s jablky za mastodontem do klece a promluvil na něj chlácholivým, přátelským tónem. Lancelot si vzal jablko, snědl ho a začal čenichat, dokud neobjevil celý

pytel. Hockersmith pytel otevřel a nechal Lancelota, aby si vzal jablko sám. Pak pomalu začal couvat k otevřeným vratům. Lancelot si vzal další jablko, pak ještě jedno a ještě jedno. Hockersmith ho tak bez potíží zavedl po rampě až do nitra nákladáku. Slyšel jsem jak zevnitř řve: „Hej, ty pitomé hovado, nech mě! Já ti ten zatracený pytel dám!“

Když jsem štěrbinou nakoukl dovnitř, uviděl jsem, že Lancelot už zjistil, odkud se jablka berou, omotal chobot kolem pytle a pokoušel se ho Hockersmithovi sebrat. Ten si ho jen tak tak stačil sundat dřív, než mu Lancelot zlomil vaz. Pak vyběhl a křikl: „Fajn, pane Barnesi, zavřete dveře!“.

Slunce už zapadalo; dostat Lancelota do přepravního vozu nám zabralo celý zbytek dne a všichni jsme byli zatraceně unavení. Proto jsme se rozhodli, že Barnese neodešleme s nákladákem okamžitě, ale necháme ho před cestou trochu prospat.

„Lancelotovi nevadí být ve tmě,“ řekl Hockersmith. „Sloní mají beztak slabý zrak, ale zato pronikavý čich a sluch. A on cítí zbytek jablek.“

Barnes zajistil závory na dveřích, ale se zámky se neobtěžoval.

Příštího rána mne moje žena zavezla na univerzitu časně. Místo nákladáku Společnosti pro obnovu stál u ohrady dav lidí, který o něčem živě diskutoval, a několik policistů. Jeden z nich právě sepisoval výpověď Normana Blackelka. Zamířil jsem k němu a zeptal se: „Co se děje? Barnes už odjel?“

„Zatraceně, ne!“ zaklel Hockersmith. „Lancelot byl unesen!“

„Cože? Co se stalo?“

„Když lidi přišli dnes ráno do práce, našli ubohého starého Fitze svázaného s roubíkem v ústech a historkou, že byl v noci přepaden maskovanými muži s upilovanými brokovnicemi.“ Fitz Herbert byl univerzitní noční hlídač. „Spoutali ho, zkratem nastartovali náklaďák a ujeli.“

O několik hodin později už jsem seděl v policejní helikoptéře letící nad jižním předměstím. Křižovali jsme nad rozsáhlou oblastí a hledali náš náklaďák. Po náklaďáku bylo samozřejmě vyhlášeno i pátrání a pořád byla jistá malá pravděpodobnost, že ho někdo zahlédne před překročením hranic státu. Měli jeho popis a číslo licence, takže by to neměl být problém; únosci určitě nemohli mít čas náklaďák zamaskovat.

Jelikož si to zloději jistě také uvědomovali, předpokládal jsem, že Lancelota budou chtít co nejdříve přeložit do jiného náklaďáku. Čekají je při tom krušné chvilky. Lancelot si zvykl na mne, rádžu a naše lidi do té míry, že nás byl ochoten tolerovat, ale pokud se ho pokusí ovládat úplní cizinci, koledují si o pořádný problém.

Nakonec jsem ukázal dolů a řekl policejnímu pilotovi: „To by mohl být on.“ Pokusil jsem se svým dalekohledem přečíst číslo licence, ale otřesy vrtulníku mi to znemožňovaly.

Náklaďák stejný jako ten Společnosti stál na volném, prostranství uprostřed zarostlého terénu, který farmáři už opustili, ale stavební firmy ještě nezastavěly. To nebylo. všechno; k jeho zadním dveřím právě couval mohutný návěs. Chápal jsem, že si únosci nepořídili dostatečně velký vůz proto, že netušili, jak velké zvíře z pleistocénu do Přítomnosti přivezeme.

Policista náš objev oznámil vysílačkou základně. Podíval se do mapy a určil přesnou polohu. Pak zakroužil a zamířil na malé letiště, používané sportovními piloty. Dostal povolení přistát a snesl se dolů.

Přijely policejní vozy a jeden z nich mne vzal s sebou. Policista, který řídil, mi řekl: „Pane Riversi, nemíníme si tu hrát na filmové hrdiny. Mají brokovnice a my jen pistole. Počkáme raději na posily.“

„Škoda, že jsem si s sebou nevzal svou dinosaurobijku,“ povzdechl jsem si. „Proti té by neměli šanci.“

„Možná, ale pokud vím, nedovede zase kropit olovem jako brokovnice. Tak raději moc nevystrkujte hlavu.“

Našli jsme si malou vyvýšeninu, ze které jsme pomocí dalekohledů viděli na oba zaparkované vozy. Zdálo se, že únosci jsou tři: jeden hlídkoval s puškou a druzí dva umisťovali mezi náklaďáky mobilní plošinu. Byla to taková ta vymyšlenost na kolech s nůžkovým, hydraulicky ovládaným zvedákem. Jeden z mužů byl skloněný a pumpoval pákou, aby plošinu dostal do správné polohy; v tom druhém jsem poznal Horace Dunbara, majitele zvěřinového ranče.

„Copak s sebou nevozíte pro takové příležitosti pušky?“ zeptal jsem se policisty.

„Jo,“ odpověděl, „ale s použitím je vždycky spojena spousta papírování. Dočkejte času.“ Promluvil pár slov do vysílačky a zase se obrátil ke mně. „Buďte klidný, pane Riversi. Posílají nám sem specialisty s dalekonosnými flintami.“

Přesunuli jsme se s vozem blíž k náklaďákům. Když jsem se znovu podíval dalekohledem, měli ti dva už plošinu na místě.

Muž, který předtím obsluhoval hydraulický zvedák, vyskočil na plošinu. Vysunul závory, které jistily dveře menšího náklaďáku. Pomyslel jsem si, že Barnes udělal chybu, když zapomněl na zámky. Kdyby závory zamknul, museli by si únosci opatřit pořádný sekáč nebo něco podobného, což by je zdrželo.

Chlápek vysunul obě dlouhé závory z jejich objímek a zajistil je v otevřené poloze. Pak zase seskočil dolů a šel ke kabině osmikolového tahače. Vlezl dovnitř a chvíli nato se zadní dveře návěsu začaly zvedat. Byly to roletové dveře, které se zvedají jako okenní žaluzie a zasouvají se pod strop návěsu. Netrvalo to dlouho a vzadu zela černá díra.

Pak chlápek vylezl z kabiny, přešel dozadu a znovu se vyšplhal na plošinu. Dunbar tam jen stál a vykřikoval rozkazy, zatímco chlápek s puškou se opíral zády o náklaďák a rozhlížel se kolem sebe.

Muž na plošině uchopil rukojeti dveří a otevřel je dokořán. Dunbar mu podal tyč asi půl druhého metru dlouhou s ocelovým hákem na konci. Vzpomněl jsem si, že jsem viděl v cirkusu, jak muž ovládal slona tak, že ho podobnou tyčí chytil za ucho. Pomyslel jsem si, že Lancelotovi se takové zacházení asi moc líbit nebude.

Pak Dunbar nastoupil do kabiny našeho náklaďáku. Neviděl jsem, co tam dělá, ale předpokládal jsem, že otevřel zadní okénko a něčím zvíře popíchl. Tak či tak, Lancelot zařval a vyběhl na plošinu mezi vozy. Sotva ho druhý muž viděl, zaječel a skočil po hlavě dolů..

Bylo to potěšující vidět, že jsme nebyli jediní, kdo udělal chybu. Myslím, že muž, který plošinu zvedal, ji zapomněl zajistit v horní poloze. Tak či tak, jakmile na ni Lancelot vkročil, začala pomalu klesat k zemi.

Až tam, kde jsem stál, jsem slyšel křik tří mužů. Jakmile se plošina přiblížila k zemi, Lancelot důstojně sestoupil. Zatroubil, švihl chobotem do vzduchu a rozběhl se pryč.

Dunbar, který mezitím vyskočil z kabiny, se postavil před prchajícího mastodonta a mával rukama, jako ti lidé, kteří se staví před tanky, když se vláda pokouší rozehnat povstání. Lancelot po něm šlehl chobotem, ale docela ho nesrazil.

Dunbar zaječel, skočil po mastodontovi a chytil ho za přední nohu. Počítám, že předpokládal, že ho Lancelot zachrání před úpadkem, a nedokázal snést pohled na to, jak mu jeho poslední finanční naděje mizí před očima. V zoufalství pak udělal jednu z těch nejhloupějších věcí, kterou můžete udělat, což je pokoušet se zvítězit silou svalů nad divokým zvířetem. Dokonce i padesátikilový šimpanz je mnohem silnější než kterákoliv lidská bytost. Ale v zoufalství lidé často dělají podivné věci.

Lancelot jen lehce kopl nohou a Dunbar odletěl obloukem do křoví. Pak se seběhli policisté s puškami. Muž s brokovnicí odhodil zbraň a zvedl ruce nad hlavu. Jelikož jejich vůdce byl

mimo hru, neviděli jediný důvod, proč by měli se zákonem bojovat do posledního dechu.

Potom se objevil Joe Hockersmith s dalším pytlem jablek. Mastodont šťastně zakvičel a zmocnil se ho.

Už toho není mnoho co říct. Horace Dunbar zemřel při převozu do nemocnice. Měl přes šedesát let a kopnutí mu způsobilo četná vnitřní zranění. Blackelk a jeho Společnost získali svého mastodonta a z Lancelota vyrostl ukázkový býk. Ale jediný, kdo se k němu dodnes může bez rizika přiblížit, je Joe Hockersmith – za předpokladu, že s sebou má nějaká jablka.

Ptal jste se, kdo nám tady v Přítomnosti způsobil nejvíc potíží. Já myslím, že by to mohl být tenhle jediný případ, kdy jsem do Přítomnosti dovezli vyhynulé zvíře a bylo nám uneseno, co myslíte, pane Schindlere?

IX

Líbánkový drak

Ále, nechte si toho ‘sira Reginalda’, pane Saito! Říkejte mi prostě ‘Reggie’, jako to dělají všichni. Jistě, v mé rodné australštině bych byl ‘Reg’, ale Američané si mysli, že ‘Reggie’ je lepší, tak je při tom nechávám.

Máte pravdu, že ten titul neberu tak vážně, jako většina ostatních lidí, zejména Američanů. Byl bych to pasování do rytířského stavu vůbec odmítl, ale moji ženu vyhlídka na to, že se z ní stane ‘lady Brenda’, tak nadchla, že jsem ji prostě nemohl zklamat.

Tak tedy zpátky k věci, Saito-san. Poslali vás tady, abyste zhodnotil možnost financování další tranzitní komory v mongolském Ulanbátaru Japonci. Chcete slyšet o našich zkušenostech s první takovou komorou tady v St. Louis; a taky o mé nedávné návštěvě té nové v Austrálii? Samozřejmě profesor Prochaska, který tu zatracenou věc vynalezl, by vám toho o technických záležitostech řekl mnohem víc; ale vás asi zajímají zkušenosti, které jsem získal se safari do minulosti z pozice člověka, který se jich přímo účastnil, že?

Moje žena byla na safari do minulosti poprvé až při mé poslední návštěvě Austrálie. Když jsme Čandra Ajar – já mu říkám ‘rádža’ – a já s podnikem začínali, plánoval jsem, že s sebou Brendu na nějaký ten výlet do minulosti vezmu. Ale pak otěhotněla a my nechtěli riskovat. Potom, po jedné nešťastné zkušenosti, jsme se s rádžou dohodli, že ženy na lovecké výpravy nepatří – alespoň ne ve smíšených skupinách s muži. Navíc Brenda měla na krku dva velice aktivní kojence. Od té

doby se sice situace změnila, ale pokaždé se naskytlo něco, co nás od společné cesty do minulosti odradilo.

Když se blížilo dvacáté výročí naší svatby, zeptal jsem se Brendy, co by si přála jako dárek. Odpověděla, že by chtěla zažít safari do minulosti. Nechtěla nic zabíjet – ona nikdy nestřílela – jen tam být a trochu se tam porozhlédnout. Shodou okolností jsem zrovna dostal pozvání z Darwinu v Austrálii, abych si přišel obhlédnout a vyzkoušet jejich novou komoru. Byli ochotni zaplatit cestovní výlohy, nejen moje, ale i za mé kolegy, které se rozhodnu vzít si s sebou.

Nakonec jsme se rozhodli, že vezmu Brendu a nechám rádžu, aby za mé nepřítomnosti vedl podnik. Samozřejmě jsem pozval profesora Prochasku. Ale on už tam byl v průběhu výstavby a atestace, takže odmítl. Místo toho jsem tedy vzal Bruce Cohena, našeho kabinového wallaha, který dychtil vidět, jak to vede konkurence.

Měl jsem ještě jiný důvod, abych tam jel. Lidé od časových tranzitních kabin mají svůj odborný časopis, *Cestovatel v čase*, který vychází jako dvouměsíčník právě v australském Darwinu. Původně se vydával tady v St. Louis, ale nedávno ho kvůli snížení nákladů přesunuli do Austrálie. Vydavatelem se tím pádem stal jistý Mark Prendergast. Ačkoliv jsem se s ním nikdy osobně nesetkal, z nějakého zvláštního důvodu mne od samého začátku neměl rád. Nebylo čísla, ve kterém by si na můj účet nedopřál pár vtipků a urážek. Je to divné, když uvádíte, že jsme se nikdy nesetkali; ale bylo to tak. V posledním čísle *Cestovatele* v *čase* byla mezi Jinými drobnými zprávičkami i tahle, cituji: *‘Doslechl jsem, že se nám nehodným dostane požehnání návštěvy lorda z Chlapákova, Reginalda Riverse – prosím za prominutí, teď sira Reginalda. Říká se, že sem přijede na druhé líbánky. Myslím, že my obyčejní Australáci bychom měli před jeho lordstvem pokleknout, vložit své ruce do jeho dlaní a přísahat mu věrnost ve středověkém stylu. Bezpochyby bude mít po boku vazouna s kyjem, aby*

bezodkladně ztrestal každou nestoudnost vůči jeho vznešené osobě.'

Prendergast mi tohle dělal od chvíle, kdy začal časopis, vydávat. Mátlo mne to, protože jsem proti němu osobně nic neměl, a ani jsem si s ním nedopisoval. Nakonec jsem si řekl, že nebude na škodu se s ním setkat a přijít věci na kloub. Pokud za to mohlo nějaké obrovské nedorozumění – řekněme, že si mne spletl s jiným člověkem, který byl usvědčen jako zloděj nebo pederast – mohli bychom třeba věci uvést na správnou míru.

Zda v Austrálii došlo k nějakým potížím? Ano, pane Saito, byly potíže a způsobil je právě Prendergast. Dovolte, abych vám o tom vyprávěl.

Brenda a já jsme přistáli v Darwinu, což je úhledné zelené a bílé městečko. Jeden z důvodů, proč je tak hezké, je, že bylo v minulém století dvakrát srovnáno se zemí, jednou bombami vašich krajanů a pak v roce 1974 hurikánem. (Tam mu říkají cyklon.) Takže ho vystavěli znovu a pro všechny případy hezky při zemi.

Co je na tamějším kraji jedině špatné, je – kromě vlhkého tropického klimatu – že ačkoliv jsou kolem celého severního pobřeží nádherné pláže, nikoho ani nenapadne se tam koupat. Moře je totiž zamořeno 'mořskými vosami', medúzami, jejichž žahnutí může být osudové; mořskými hady, kteří jsou vodními příbuznými kobry, a velkými bílými žraloky, kteří když vidi plavce, říkají: 'Jupí!' Pokud vám to nestačí, pak tam žijí ještě mořští krokodýli. Ti krokodýli jsou tady v Přítomnosti nejbližšími příbuznými dinosaurů a měří až deset metrů. Jejich jméno znamená jen to, že ač obvykle žijí ve sladkovodních jezerech a řekách, nevadí jim přeplavat oceán, pokud se chtějí dostat někam jinam. Na pobřeží jsou farmy, kde je chovají pro jejich kůži – a pro maso, pro lidi, kterým se nehnusí.

Na letišti nás čekala uvítací delegace. Sotva jsme vyšli z letadla, představil nám ředitel darwinské komory Rudy Havens

sebe i své spolupracovníky. Ti se skládali z velkého černého obrýleného australského domorodce Algernona Malgarua, profesora antropologie z Univerzity Severního Teritoria, a malého obtloustlého chlápka s nervózním úsměvem, jenž mi byl představen jako Mark Prendergast. Pak jsem zase já představil Brendu a Bruce Cohena.

Prendergast mi mdle zacloumal pravicí a zamumlal něco v tom smyslu, že mne rád poznává poté, co tak dlouho čte o mých úspěších v tisku. Ani slovo o těch odpornostech, které pravidelně uveřejňoval v Cestovateli. Přirozeně jsem se ho na to při slavnostním přijetí nevyptával. Prendergast napřáhl ruku i k Brendě, ale ona jen kývla hlavou a dál držela ruce na své peněžence a kabelce. Havens řekl:

„Sire Reginalde, pokud vám to nevadí, pošlu s vámi do minulosti i Marka a Algyho. Mark by nerad propásl příležitost zaznamenat ten vpravdě historický okamžik; zatímco Algernon už v naší komoře v pleistocénu byl, a tak má jakousi představu o tamějším prostředí a biotě. Postará se o vás."

„Doufám, že naše návštěva bude časově dostatečně vzdálená od výpravy doktora Malgarua," řekl jsem. „Abychom se vyhnuli nebezpečí paradoxu."

„Určitě ano," odpověděl Havens. „Nechali jsme mezi nimi interval pět tisíc let."

Víte, pane Saito, musíme si dávat pozor, abychom neposlali dva různé cestovatele do stejné doby, nebo jednu skupinu dvakrát do stejného období. To by mohlo způsobit paradox a ve správně fungujícím vesmíru nejsou takové excesy dovoleny. Jestliže byste se o to pokusil, časoprostorové síly by vás mrštily zpátky do Přítomnosti a přitom by vás zabily.

Při obědě v nejlepším hotelu v Darwinu, v novém Hiltonu na Mitchell Street, se Prendergast předvedl jako veselý společník sršící vtípky a smíchem. Možná se tím snažil předejít případné diskusi o těch štvavých článcích, co psal do *Cestovatele v čase*.

Seděl jsem vedle domorodého Australana, Algyho Malgarua. Byl to statný chlápek s čokoládově hnědou kůží, placatým nosem a huňatým obočím australoidní rasy. Hustý oxfordsky zastřižený plnovous mu už začínal šedivět. Zeptal jsem se ho, proč se pro všechno na světě stal zrovna profesorem antropologie. Zasmál se, ukazuje při tom ty velké australácké zuby. „Sire Reginalde, když se narodíte jako abo –“ (používal starou zkratku pro ‘aborigine’ – domorodec, která je dnes považována za netaktnost, pokud ji použije bílý Australan vůči domorodému) „– když se narodíte jako abo a vezmete si do hlavy, že se naučíte číst a psát, uděláte nejlépe, když se rovnou rozhodnete pro akademickou kariéru. Tam se setkáte s nejmenšími rasovými předsudky. A pokud navíc strávíte většinu dětství venku mezi příslušníky svého kmene, měl byste si vybrat antropologii, protože pro tu už máte základní předpoklady.“

Protože jsme nepředpokládali, že se setkáme s velkou, tlustou kůží vybavenou zvěří, jako jsou dinosauři nebo sloni, vzal jsem si s sebou svou novou Mannlicher-Schönauer ráže sedm celých pět se zásobníkem na osm nábojů. Řekl jsem si, že si s její pomocí poradím se vším, co by se mohlo naskytnout, třeba i s vačnatým lvem rodu *Thalycoleo.* Bruce Cohen si vypůjčil z mé a rádžovy zbrojnice Bratislavu s podobnými parametry.

Když jsme já, Cohen a Brenda nastupovali do mikrobusu, který nás měl odvézt ke kabině, Prendergast a Malgaru už seděli na sedadlech za řidičem. Havens, který řídil, řekl: „Marku, přestěhujte se s Algym dozadu a přenechte prostřední sedadla siru a lady Riversovým a panu Cohenovi.“

„Dobře,“ řekl Prendergast. „A podejte mi svoje pušky. Já se o ně postarám.“

„Opatrně!“ řekl jsem mu. „Ta moje je už nabitá a zajištěná.“ Obvykle pušku nabíjím až těsně před lovem, ale jelikož se Havens s mikrobusem skoro o hodinu opozdil, byl jsem trochu nervózní, a tak jsem si nabil, abych nějak zaměstnal ruce.

Brenda se usadila na sedadlo vedle Havense; Cohen a já jsme obsadili dvě střední sedadla. Malgaru se vtěsnal k nám a Prendergast s puškami se přesunul dozadu. „Čím jste vyzbrojeni vy?“ zeptal jsem se přes rameno.

„Já se spolehnu na vás dva,“ odpověděl Prendergast, „protože budu mít plné ruce práce s kamerou.“ Ukázal na obrovskou videokameru s hromadou doplňků.

Malgaru řekl: „Já jsem s puškou nikdy nebyl moc dobrý, protože mám oční vadu. To je jeden z důvodů, proč jsem se nestal bušmanem. Tak jsem si vzal tohle.“ A podal mi metrový bumerang, který zvedl z podlahy. „Prohlédněte si ho. To není jedna z těch hraček, které opíšou kruh a vrátí se vám do ruky; to je skutečný zabiják. Cvičím s ním už od dětství. Dokážu srazit klokana na padesát kroků.“

„Když už jste se rozhodl pro zbraně z doby kamenné,“ řekl jsem, „nebyl by lepší oštěp, Algy? Slyšel jsem, že vy australští domorodci dokážete vrhnout oštěpem s takovou přesností, že trefíte letícího ptáka do křídla.“

Malgaru pokrčil rameny. „Kdysi možná. Ale dnes už byste nenašel aba, který vůbec ví, jak se oštěpem hází, ne tak aby něco trefil. Zamlada jsem znal jednoho, který ještě dokázal štípat pazourek. Teď už to umění docela zaniklo. Většina abů farmaří nebo pracují jako honáci dobytka – kovbojové, jak říkáte vy Amíci. Nebo se z nich stali bílé límečky, jako jsem já.“

„Já nejsem Amík,“ řekl jsem. „Narodil jsem se a vyrostl v Brisbane.“

„Technicky vzato asi nejste, ale mluvíte tak.“

„To jsou ty roky strávené v Americe, myslím,“ řekl jsem. „Ale uvnitř jsem pořád skrz naskrz Australák.“

Konečně jsme přijeli k tranzitní komoře, což byla velká betonová budova na předměstí Darwinu. Cohen se okamžitě dal do hovoru s místním kabinovým wallahem, chlápkem jménem Draga Radich.

Prendergast mi k mému nemalému ulehčení vrátil pušku. Během jízdy mne napadlo, že pokud o mne skutečně smýšlí tak, jak o mně píše ve svých článcích, mohl by mne zastřelit zezadu a pak říct, ach, promiňte, byla to nehoda.

Potom roztáhl hrubě naskicovanou mapu a řekl: „Tak to tam vypadalo zhruba pět set tisíc let před Kristem, když tam byl Algy. Myslím, že za těch pět tisíc let se krajina moc nezměnila."

Jelikož jsme v pleistocénu plánovali strávit jen několik hodin, nebrali jsme s sebou tábornické vybavení ani personál. Havens prostě vešel do kabiny a pokynul nám, abychom ho následovali. Radich nastavil stupnici na 495 000 př. n. 1. a stiskl příslušné knoflíky.

Než jsme dorazili k cíli, vypadala Brenda vlivem působení vibrací a mořské nemoci jako hodně zamřelá ryba. Radich posadil komoru se sotva slyšitelným zaduněním na zem a vyšli jsme ven.

Krajina vypadala v podstatě stejně jako současná australská buš, šedozelená a hnědá. Stromy, které tu rostly, byly většinou eukalypty a akácie, tu a tam vystřídané nějakou tou araukárií nebo pandanem. Nerostl tam žádný plevel, opuncie ani kaktusy nazývané ‘pichlavé hrušky’, které do Austrálie přivezl nějaký idiot před dvěma sty lety a kterých se tato země od té doby nedokázala zbavit. Vzlétlo několik ptáků, ale jinak jsem nezaznamenal žádný animální život; ani památky po vačnatém lvu nebo jiném predátorovi.

Prendergast rozložil svou mapu. „Myslím, že jsme někde tady," řekl. „Pokud se krajina za pět tisíc let moc nezměnila, terén se svažuje na západ tady k té malé roklině nebo strži, jejímž dnem protéká říčka, a pak se zase zvedá. Pokud máte zájem vidět divoká zvířata, musíte jít tam, protože k tomu potoku chodí pít. Ukážu vám cestu."

Vydali jsme se za Prendergastem, který nesl na rameni svou videokameru. Musela vážit dobrých dvacet kilo, ale nezdálo se, že by mu to vadilo.

Po půl hodině plahočení jsme došli na okraj strže, o které mluvil Prendergast. A opravdu, skrze houští jsme zahlédli třpyt vody dole. Viděli jsme také několik zástupců místní fauny, kteří z říčky pili. Jediné, co se o nich na tu vzdálenost a s výhledem zakrytým křovím dalo říct, bylo, že to jsou poměrně velká zvířata v hnědých kožiších.

„Diprotodonti," řekl Prendergast. „Chcete si je prohlédnou zblízka?"

„Ach, ano!" vydechla Brenda a zavěsila si řemínek své malé kamery kolem krku. Cestou sem nevypadala vůbec unavená. „O něčem takovém jsem vždycky snila."

„Pak jděte dolů," řekl Prendergast. „Tudy. Já zůstanu nahoře a pořídím ještě pár záběrů, pokud se mi podaří najít lepší stanoviště." Ke Cohenovi a Malgaruovi dodal: „Vy prosím zůstaňte ještě chvíli se mnou. Potřebuji ochranu vašeho bojového arzenálu. Hned jak ty záběry natočím, půjdeme za nimi." Pak se otočil zpátky k Brendě a ke mně, zašklebil se a řekl: „Alespoň budete mít trochu soukromí – tedy pokud sir Reg ještě má na to, aby využil situace."

Neomalenost Prendergastovy poznámky mne úplně omráčila. Začal jsem zatínat pěst, abych toho chlapa srazil k zemi. Nebylo by to sice moc sportovní, protože jsem byl dvakrát těžší než on, ale v tu chvíli jsem viděl rudě a na takové maličkosti jsem nekoukal.

Pak se Brenda sladce usmála způsobem, který mne měl varovat, že o tohle se postará ona. „Ujišťuji vás, *pane* Prendergaste, že sir Reginald může dělat všechno, co dělal jako mladý muž," řekla. „Možná lépe, když už ne častěji. Pojď, Regu!"

A vydala se dolů po svahu, aniž by Prendergastovi věnovala jediný pohled.

Obvykle si rozmýšlím obezřetněji, kam jdu, ale před svou životní partnerkou jsem se přece nemohl shodit. Tak jsem si přehodil řemen pušky přes rameno, abych měl obě ruce volné, a vydal jsem se za ní. Trochu jsem při tom klopýtl, ale zachytil

jsem se větve a zabránil tak na poslední chvíli pádu. Zavolal jsem na Brendu: „Dívej se, kam šlapeš! Hadi!“

V dnešních časech má Austrálie slušnou sbírku jedovatých hadů a dalo se předpokládat, že v pleistocénu tomu nebylo jinak. Ale Brenda poskakovala z kamene na kámen, jako by byla pořád školačka.

Po mnohaleté zkušenosti s divokou zvěří nemám z hadů iracionální strach jako mnozí jiní. Ale nemám chuť zahrávat si s tvory, kteří mne mohou zabít jediným malým kousnutím.

„Zpomal!“ zavolal jsem. „Když budeš dělat takový hluk, všechna ta zvířata u napajedla vyplašíš.“ Ve skutečnosti věnovala většina prehistorických zvířat člověku jen malou nebo vůbec žádnou pozornost, protože ho nikdy neviděla a nikdy jim nebyla lovena.

Jak jsme se blížili ke dnu strže, museli jsme se čím dál víc prodírat porostem kolem potůčku. Brzy jsme uviděli i diprotodonty, což jsou předchůdci wombata, ale mnohem větší. Tyhle exempláře připomínaly velikostí spíš medvěda grizzlyho nebo nosorožce. Jinak to byla těžko popsatelná stvoření se silnýma ploskochodýma nohama a velkou, kulatou hlavou s okrouhlýma ušima – to vše pokryté slušivou tmavohnědou kožešinou.

Diprotodonti zrovna dopili a chystali se odejít, když tu na ně Brenda zavolala: „Hej!“ Zvedla svou malou kameru: „Počkejte!“

Zvířata byla tak překvapena nezvyklým zvukem, že doopravdy zastavila a pomalu se po ní ohlédla. Brenda neváhala, přiložila okulár své kamery k oku a začala natáčet.

Diprotodonti se znovu obrátili a pomalu se vydali pryč. Brenda popošla o několik kroků, doufajíc, že se jí podaří ještě jeden záběr. Přitom však vrazila – doslova vrazila – do jiného zájemce o vodu, který zrovna vylezl z houští a zamířil k potoku.

Nově příchozí byl velký žlutohnědý klokan – tak velký, že by vedle něj dnešní klokan veliký vypadal jako plyšová hračka.

Když proti němu Brenda vyrazila, ucouvl a postavil se na zadní, takže měl hlavu dobré tři metry nad zemí. Tyčil se nad Brendou, která není žádný střízlík, jako věž.

Musím přiznat, že jsem byl tak zaměstnán pozorováním své ženy a zvířat, že jsem docela zapomněl sundat pušku, kterou jsem měl stále zavěšenou přes rameno. O to rychleji jsem ji teď strhl a přiložil k rameni.

V tomtéž okamžiku se obří klokan po tom podivném stvoření, které si dovolili ho vyděsit, ohnal jednou přední prackou. Brenda vykřikla, roztočila svou kameru na řemínku a praštila zvíře do čenichu. Klokan neváhal, otočil se, a než jsem stačil zamířit, zmizel dvěma velkými skoky v porostu.

Celý incident trval sotva několik sekund. Myslím, že kdybych chtěl, dokázal bych klokana zastřelit, než zmizel úplně. Ale chasník očividně neměl žádné další nepřátelské úmysly a já se staral hlavně o Brendu. Rychle jsem k ni přispěchal a viděl jsem, jak si prohlíží dlouhý šrám na lokti, ze kterého jí stékalo několik kapiček krve.

Sáhl jsem do kapsy své safari vesty pro desinfekční prostředek a ránu jsem jí ošetřil a ovázal. Nebylo to nic vážného – klokaní dráp stěží pronikl kůží – ale nechtěl jsem riskovat neznámou infekci.

Zatímco jsem Brendě ruku obvazoval, všiml jsem si, že se její oči, které mi hleděly přes rameno, vyděšeně rozšířily. Bleskově jsem se otočil a uviděl jsem, že něco velkého leze po svahu dolů k nám. Kousek výš zelo ve svahu ústí doupěte, kterého jsme si při svém trochu bezstarostném sestupu nevšimli. Nově příchozí z něj vylezl a teď mířil se zjevně nepřátelskými úmysly přímo k nám.

Byl to tvor, který stál na vrcholu potravinového řetězce australského pleistocénu: nikoliv vačnatec, ani ne savec, ale plaz, *Megalania.* Byl to varan, příbuzný varanů obrovských z ostrova Komodo, ale dorůstající do délky patnácti metrů. Svou velikostí předčil i největší, mořské krokodýly; abyste našli krokodýly dlouhé patnáct metrů, musel byste se vrátit zpátky

do křídy. *Megalania* měl delší a silnější nohy, které mu umožňovaly pohybovat se na zemi rychleji než kterýkoliv krokodýl; a krokodýl dokáže běžet rychleji, než byste si myslel, když honí večeři.

Paleontologové rozeznávají u čtyrnožců několik způsobů připojení končetin k tělu. Mlokům a salamandrům trčí nohy do stran a umožňují jen omezený pohyb. U primitivnějších plazů jsou ramenní a kyčelní klouby stále uzpůsobeny pro horizontální polohu horních částí končetin, ale předloktí a lýtka jsou vertikální, což dodává zvířatům vyšší pohyblivost.

Posledním krokem ve vývoji pohybu čtyrnožců je připojení končetin vertikálně, jako je tomu u savců. Zcela vertikální končetiny působí jako sloupy a mohou podpírat váhu těla s menším svalovým vypětím než končetiny ohnuté do pravého úhlu.

Někdy v permu se takové končetiny vyvinuly i u některých plazů. Z těch se pak vyvinuli dinosauři, krokodýli a později savci. No a při Události na rozhraní K-T, tedy mezi křídou a tercienem, udělali všichni dinosauři *puf* a s nimi i některé další řády plazů. Ale ještěři, navzdory svému nevýhodnému uspořádání kyčelních a ramenních kloubů, přežili. Drak, který se chystal slupnout Brendu a mne, byl jen přerostlá ještěrka s horizontálně umístěnými horními částmi končetin. To mu však nebránilo být zatraceně výkonným predátorem, tvorem podobnějším modernímu drakovi než jakékoliv jiné zvíře, které jsem viděl –

Omlouvám se, pane Saito. Občas se nechám natolik unést divy prehistorického života, že zapomenu, o čem jsem mluvil.

Věřte mi nebo ne, když jsem se chystal na tenhle výlet do australského pleistocénu, na megalanii jsem úplně zapomněl. Jistě, četl jsem o ní; ale když jsem si připravoval výstroj na tohle minisafari, předpokládal jsem, že nebezpečí nám hrozí jen ze strany větších dravých vačnatců.

V třetihorách žil v Jižní Americe vačnatý šavlozubý tygr *Thylacosmilus*, který byl stejně velký a krvelačný jako mnohem známější šavlozubé kočky z ostatních kontinentů.

A teď tu byla ta superještěrka, která se s očima upřenýma na nás blížila dolů po svahu. Byla šedozelená, jako komodský varan, ale namísto červených puntíků, kterými se pyšní model megalanie v muzeu v Sydney, měla příčné šedé pruhy.

Namířil jsem zvířeti na hlavu, srovnal hledí a mušku s pomyslným bodem mezi jeho očima a stiskl spoušť. Puška udělala *klap!*

Zkusil jsem to ještě jednou: znovu *klap*. *Megalania* od nás už byla sotva tucet metrů a tvářila se sveřepěji než kterýkoliv moderní varan. V dravostí si nezadala s většinou theropodních dinosaurů, se kterými jsem se kdy setkal, třebaže v boji mezi megalanií a tyrannosaurem nebo epanteriem bych sázel na dinosaura. Bipední dinosaurus by se totiž mohl prostě sklonit a popadnout svého soupeře za krk nebo za páteř.

Promiňte, zase odbočuji. Můžete si být zatraceně jistý, že tváří v tvář té superještěrce jsem na nic takového nemyslel.

Rychle jsem zjistil, že zásobník mé pušky je prázdný. Cítil jsem se stejně, jak by se asi cítil Siegfried v té opeře, kdyby zabušil na drakovu jeskyni a vyzval ho na souboj – a sotva by Fafnir vylezl (myslím, že tak nějak se jmenoval), zjistil by, že si doma zapomněl meč.

Brenda zvedla kámen a hodila. Kámen se obludě odrazil od hlavy, ale nezdálo se, že by si toho vůbec všimla. Pořád se blížil a přitom šlehal jazykem a syčel jako ty parníky na Mississippi, které tam jezdí pro zábavu turistům. Zakryl jsem Brendu svým tělem a začal horečnatě hledat po kapsách náboje. Byla to otázka, jestli se to dá stihnout, než do nás obluda zatne svoje zuby, ale doufal jsem, že ji snad zpomalí rokle. Také jsem si pomyslel, že praštit jí po hlavě pažbou by asi nepomohlo, ale v případě nouze bych ji mohl vrazit pušku do tlamy.

Vtom něco zasvištělo vzduchem a s dutým zaduněním to udeřilo megalanii do boku. Byl to Malgaruův bumerang. Obluda se zastavila a obrátila se, aby zjistila, co jí to způsobilo bolest. V tu chvíli zahřměla Cohenova Bratislava po prvé, po druhé a po třetí. Mechanická energie projektilů srazila svíjející se zvíře k zemi. Další tři rány z mé pušky, kterou se mi konečně podařilo nabít, dorazily ještěrku docela – třebaže sebou jako ostatní plazi škubala a trhala ještě dlouho poté, co byla oficiálně mrtvá.

Bumerang varanovi příliš neublížil; nanejvýš mu zlomil pár žeber. Ale bez jeho přispění by obluda určitě stačila zakousnout pana nebo paní Riversovy dřív, než by kdokoliv stačil vystřelit.

Cohen a Malgaru seběhli k nám dolů a přesvědčili se, že jsme oba v pořádku. „Kde je Prendergast?“ zeptal jsem se.

„Nahoře, ještě filmuje,“ řekl Malgaru. „Řekl nám, abychom šli napřed, že nás dožene. Tamhle jde.“

Prendergast se svou videokamerou na rameni opatrně sestupoval ze svahu a přitom jásal: „Skvělé záběry! Bude to senzační příběh pro nové číslo mého časopisu!“

Jak se k nám blížil, prohlédl jsem si jeho safari vestu a zjistil jsem, že má podezřele nacpané kapsy. „Marku, dovol, abych se ti podíval do kapes,“ řekl jsem mu.

„K čemu by to bylo dobré?“ opáčil žoviálně. „Mám v nich jen prázdné cívky a filmy.“

„Pak vám určitě nebude vadit, když se přesvědčím.“ Usmál jsem se a vykročil k němu.

„Ne, sire!“ řekl a ucouvl. „Nenechám se od vás prohledávat; to by bylo narušení mého soukromí! Znám svoje práva australského občana. Opatřte si soudní příkaz!“

„Tak dobře,“ řekl jsem a mrkl na Cohena a Malgarua. „Jelikož tu žádné soudy nebudou ještě půl milionu let, udělám to takhle.“

Skočil jsem po Prendergastovi. Otočil se, aby přede mnou uprchl, ale zastavil jsem ho chvatem hráče amerického fotbalu. Cohen a Malgaru mu přidrželi ruce. A v jeho kapse, přesně, jak jsem očekával, jsem našel chybějící zásobník ze své Mannlicher-Schönauerovky.

Odvlekli jsme ho do tranzitní komory, svázali ho a řekli Radichovi, aby se s námi vrátil do Přítomnosti. Ale ještě předtím jsme museli zařídit jednu věc. Brenda mi totiž řekla: „Miláčku, víš, co bych doopravdy chtěla jako suvenýr z téhle cesty? Kůži toho draka. Myslím, že by se na stěně našeho obývacího pokoje vyjímala skvěle!“

A to je celý příběh, pane Saito. Po návratu nás čekaly komplikace, které se daly předpokládat. Pověděli jsme svou verzi příběhu; Prendergast řekl svou. Řekl, že moje puška byla nabitá, ale že se mi při pohledu na varana roztřásly ruce tak, že jsem nedokázal vystřelit. Pak jsme se údajně proti němu spikli, abychom se pomstili za nějaké věci, které napsal do časopisu. Jelikož však Cohen a Malgaru mou verzi dosvědčili, neprošlo mu to. Havens ho vyhodil.

Australský svaz uživatelů tranzitních časových komor se pokusil doktora Havense přinutit, aby vzal Prendergasta zpátky. Svaz byl v Austrálii vlivnou organizací a loajálně stál za svými zaměstnanci bez ohledu na to, co provedli. Algy Malgaru mi řekl s širokým úsměvem na tváři: „Co jste čekal, Regu? Je to obyčejný pocit příslušnosti ke kmeni lidí, kteří se cítí nadřazení nám abům.“

Celá záležitost skončila o několik měsíců později kompromisem. Prendergast dostal nějaké odškodnění, ale svoje místo už zpátky nezískal. Pak mi zmizel z očí a nemám potuchy, co dělá teď.

Ale pokud nás přijdete navštívit, ukážu vám krásnou kůži megalanie. Máme ji přibitou na stěně, ale ocas se táhne za roh, protože v obývacím pokoji nemáme patnáct metrů dlouhé zdi.

Proč to Prendergast udělal? Ať se propadnu, jestli to vím, pane Saito. Nejsem cvokař, ale mám-li se pokusit o dohad, pak bych sázel na žárlivost, ze které se časem vyvinula posedlost. Nejsem žádný světoznámý hrdina, ale mám a udělal jsem a viděl jsem spoustu věcí, které by si zřejmě Prendergast přál mít, udělat a vidět sám. Jelikož je mladší než já a jelikož hrozba paradoxu znemožňuje provádět změny v lidské historii, neexistuje způsob, jak by se mohl vrátit v čase a začít se safari do minulosti přede mnou.

Ne, nevím, jak mohl vědět, že má ve stráni doupě *Megalania.* Možná podnikl tajnou cestu do doby před naší výpravou – řekněme o rok dříve. Bylo to nebezpečné, protože sebemenší maličkost mohla způsobit časový paradox a pak – *bum!* Musel vědět, co riskuje, ale nenáviděl mne tak, že na to nedbal. Pokud to ten cvok skutečně udělal, pak byl opravdu alespoň chvilku přede mnou – ale z dlouhodobého časového hlediska zase prohrál.

Autorův doslov:

V roce 1954 jsem četl povídku jednoho svého kolegy, která pojednávala o lovu na dinosaury prostřednictvím stroje času. Fanda na dinosaury jsem byl už od roku 1912, kdy mi rodiče dali *Knihu vědomostí*. Obsahovala i stránku s otřesně nepřesnými a špatně nakreslenými prehistorickými živočichy: byl tam mamut, mastodont, několik dinosaurů a jiných mesozoických plazů. Zaujalo mě to natolik, že jsem si o paleontologii přečetl všechno, co jsem dokázal sehnat, a stal jsem se častým hostem čtvrtého podlaží Amerického muzea přírodní historie v Sedmdesáté sedmé ulici a v západním Central Parku, kde byly vystaveny zkamenělé kostry.

Osud mi odepřel stát se paleontologem; ale přesto se mi zdálo, že se v kolegově povídce vyskytují neslýchané vědecké omyly. To mne vyprovokovalo, abych napsal vlastní povídku o stroji času a lovu na druhohorní plazy, „Puška na dinosaury“, ve které jsem se pokusil ukázat, jak by to mohlo být.

Pak přišel rok 1990 a Robert Silverberg mne požádal, abych napsal povídku o dinosaurech pro jeho plánovanou antologii *Konečný dinosaurus*, která vyšla v roce 1991. Jelikož jsem cítil, že Reginald Rivers určitě má od dob „Pušky na dinosaury“ hodně co vyprávět, napsal jsem Bobovi „Pátrání po krokomandrovi“.

To už jsem začal myslet na knižní podobu, a tak jsem dopsal pět dalších Reggieho vzpomínek. Přepsal jsem rovněž „Pušku na dinosaury“, aby se dostala do souladu s tím, co jsem se dozvěděl v uplynulých třiceti sedmi letech. Například předpokládám, že v době, kdy se mé příběhy odehrávají, tedy v dvacátém prvním století, bude metrický systém, který už je v

Reggieho rodné Austrálii zaveden, obecně používán i v konzervativních Spojených státech.

L. Sprague de Camp
Piano, Texas
srpen 1991

Dodatek překladatele:

Odborné názvosloví použité v této knize bylo voleno ve shodě s publikacemi vydanými Československou akademií věd – *Paleontologie obratlovců* Z. V. Špinara a *Paleontologie* téhož autora. Bohužel, na rozdíl od angličtiny nemá většina zvířat v knize popisovaných v češtině svá jména, takže místy působí mluva průvodce Reggieho Riverse maličko odborněji než v originále. Laskavý čtenář odkojený skvělými knihami profesora Augusty a Zemanovým filmem *Cesta do pravěku* snad pochopí. Výjimky, jako třeba ‘medvědovitý pes’ nebo ‘žirafovitý velbloud’ podle mého názoru stejně nejsou příliš šťastné – jakkoliv jsou taxonomicky správné.

OBSAH:

I	Puška na dinosaury	8
II	Cayuse	40
III	Pátrání po krokomandrovi	61
IV	Miocénní romance	89
V	Syntetický barbar	115
VI	Ďábelské mámení	140
VII	Velká šlupka	171
VIII	Špatně naložený mastodont	194
IX	Líbánkový drak	220
	Doslov	235

L. Sprague de Camp
ŘEKY ČASU

z amerického originálu Rivers of Time
vydaného nakladatelstvím Baen Books
(Baen Publishing Enterprices),
Riverdale 1993,
přeložil Pavel Hodek,
obálku namaloval Bob Walters,
vydal POLARIS, Frenštát p. R.,
v roce 1995 jako svou 22. publikaci.
Vydání první.
Cena 78,– Kč

ISBN 80-85911-11-6